

**HUKUKÎ KONULARDA
ULUSLARARASI
ADLÎ İŞ BİRLİĞİ
MEVZUATI**

Editör: Ahmet ULUTAŞ

Sayfa ve Kapak Tasarımı: Öner ÇINAR

ISBN NO: 978-605-2163-23-8

1. Baskı, Haziran 2020

Ankara Açık Ceza İnfaz Kurumu Matbaası

Adres: İstanbul Yolu 13.km Şaşmaz Hava Müzesi Karşısı Şaşmaz / ANKARA

Tel: 0.312 278 76 10 - Fax: 0.312 278 25 68

Mail: ancematbaa@gmail.com

ÖNSÖZ

Bilindiği üzere son yıllarda yabancılık unsuru içeren uyuşmazlıkların sayısında kayda değer artışlar meydana gelmiştir. İşte bu artışla birlikte ortaya çıkan sorunların çözümünde, adlî makamlar arası daha yakın iş birliği önem taşımaktadır. Bu amaçla ülkeler yan yana gelmiş, hukukî ve ticarî konularda karşılıklı adlî yardımlaşmayı öngören ikili veya çok taraflı sözleşmeler hazırlanarak imzaya açılmıştır.

Bu kapsamda, milletlerarası özel hukuk meselelerinin çözümüne ilişkin olarak Lahey Uluslararası Özel Hukuk Konferansı bünyesinde çeşitli konularda çok sayıda sözleşme hazırlanmış olup Ülkemiz bunlardan 14'üne taraftır.

Bunun dışında, Ülkemizin de üyesi olduğu Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi bünyesinde de, hukukî konularda uluslararası adlî iş birliğine zemin teşkil edecek çok taraflı sözleşmeler hazırlanmıştır.

Hukukî konulardaki uluslararası istinabe ve adlî tebligat işlemleri, nafaka alacaklarının yabancı ülkelerde tahsili ile uluslararası çocuk kaçırmaya ilişkin sözleşmelerin uygulanması gibi konularda ilgili mevzuat ve ülkemizin tarafı olduğu uluslararası sözleşmeler çerçevesinde Bakanlığımıza terettüp eden hususlarda merkezi makam görevi Genel Müdürlüğümüzce yerine getirilmektedir.

Bu çalışmada, hukukî konularda adlî yardımlaşma bakımından önem taşıyan ve kendilerine sıklıkla başvuru kanuni düzenlemelerin yanı sıra Hukukî ve Ticarî Konularda Adlî ve Gayrî Adlî Belgelerin Yabancı Memleketlerde Tebliğine Dair Lahey Sözleşmesi, Hukukî ve Ticarî Konularda Yabancı Ülkelerde Delil Sağlanması Hakkında Lahey Sözleşmesi gibi birer mihenk taşı mahiyetini taşıyan adlî yardımlaşma sözleşmeleri ile Çocuk Hukuku ve Nafaka Hukukuna ilişkin sözleşmelere yer verilmiştir.

Ayrıca, Ülkemiz tarafından söz konusu sözleşmelere konulan çekinceler ile yapılan beyanların Türkçe tercümelere de çalışmada yer almaktadır.

Sonuç olarak çalışma ile anılan metinlerin derli toplu bir şekilde bir araya getirilmesi suretiyle uygulayıcılara erişim kolaylığı sağlanması hedeflenmiştir.

Bu düşüncelerle çalışmanın, başta hukukçu meslektaşlarım olmak üzere uygulayıcılara ve konuya ilgi duyanlara faydalı olmasını temenni eder, emeği geçen herkese teşekkür ederim.

Kasım ÇİÇEK
Hâkim
Genel Müdür

İÇİNDEKİLER

I. ULUSAL MEVZUAT

1. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 90 ıncı Maddesi3
2. 7201 sayılı Tebligat Kanunu.....5
3. 5717 sayılı Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Yön ve Kapsamına Dair Kanun23
4. 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu.....31
5. 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun47

II.ÇOK TARAFLI ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER

A. ADLÎ YARDIMLAŞMA

1. 1 Mart 1954 tarihli Hukuk Usulüne Dair Lahey Sözleşmesi65
2. 15 Kasım 1965 tarihli Hukukî ve Ticarî Konularda Adlî ve Gayrî Adlî Belgelerin Yabancı Memleketlerde Tebliğine Dair Lahey Sözleşmesi 75
3. 18 Mart 1970 tarihli Hukukî ve Ticarî Konularda Yabancı Ülkelerde Delil Sağlanması Hakkında Lahey Sözleşmesi85
4. 7 Haziran 1968 tarihli Yabancı Hukuk Hakkında Bilgi Edinilmesine Dair Avrupa Sözleşmesi 97
5. 27 Ocak 1977 tarihli Adlî Yardım Taleplerinin İletilmesine İlişkin Avrupa Sözleşmesi103
6. 4 Ekim 2001 Adlî Yardım Taleplerinin İletilmesine İlişkin Avrupa Sözleşmesine Dair Ek Protokol109
7. 5 Ekim 1961 tarihli Yabancı Resmî Belgelerin Tasdiki Mecburiyetinin Kaldırılması Sözleşmesi 115
8. 24 Nisan 1963 tarihli Konsolosluk İlişkileri Hakkında Viyana Sözleşmesi..... 121
9. 18 Nisan 1961 tarihli Diplomatik İlişkiler Hakkında..... Viyana Sözleşmesi149

B. ÇOCUK HUKUKU

1. 25 Ekim 1980 tarihli Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukukî Veçhelerine Dair Sözleşme165
2. 5 Ekim 1961 tarihli Küçüklerin Korunmasında Makamların Yetkisine Uygulanacak Kanuna Dair Sözleşme177
3. 19 Ekim 1996 tarihli Velayet Sorumluluğu ve Çocukların Korunması Hakkında Tedbirler Yönünden Yetki, Uygulanacak Hukuk, Tanıma, Tenfiz ve İşbirliğine Dair Sözleşme185
4. 15 Mayıs 2003 tarihli Çocuklarla Kişisel İlişki Kurulmasına Dair Avrupa Sözleşmesi.....205
5. 20 Mayıs 1980 tarihli Çocukların Velayetine İlişkin Kararların Tanınması ve Tenfizi ile Çocukların Velayetinin Yeniden Tesisine İlişkin Avrupa Sözleşmesi217

C. NAFKA HUKUKU

1. 25 Haziran 1956 tarihli Nafaka Alacaklarının Yabancı Memleketlerde Tahsili ile İlgili Birleşmiş Milletler Sözleşmesi231
2. 15 Nisan 1958 tarihli Çocuklara Karşı Nafaka Yükümlülüğü Konusundaki Kararların Tanınması ve Tenfizine İlişkin Lahey Sözleşmesi.....239
3. 2 Ekim 1973 tarihli Nafaka Yükümlülüğüne Uygulanacak Kanuna Dair Lahey Sözleşmesi245
4. 2 Ekim 1973 tarihli Nafaka Yükümlülüğü Konusundaki Kararların Tanınması ve Tenfizine İlişkin Lahey Sözleşmesi253
5. 23 Kasım 2007 tarihli Çocuk Nafakası ve Diğer Aile Nafaka Türlerinin Uluslararası Tahsiline İlişkin Lahey Sözleşmesi263

III.HUKUKÎ VE TİCARÎ KONULARDA ADLÎ YARDIMLAŞMAYA İLİŞKİN İKİ TARAFLI ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER

1. Hukukî ve Ticarî Konularda Adlî Yardımlaşmaya İlişkin İki Taraflı Uluslararası Sözleşmeler297

I.ULUSAL MEVZUAT

1) TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASININ 90 INCI MADDESİ¹

Kanun Numarası : 2709
Kabul Tarihi : 18/10/1982
Yayınlandığı R. Gazete : Tarih: 09/11/1982 Sayı: 17863 (Mükerrer)
Yayımlandığı Düstur : Tertip: 5 Cilt: 22 Sayfa: 3

D. Milletlerarası andlaşmaları uygun bulma

Madde 90 - Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı devletlerle ve milletlerarası kuruluşlarla yapılacak andlaşmaların onaylanması, Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına bağlıdır.

Ekonomik, ticari veya teknik ilişkileri düzenleyen ve süresi bir yılı aşmayan andlaşmalar, Devlet Maliyesi bakımından bir yüklenme getirmemek, kişi hallerine ve Türklerin yabancı memleketlerdeki mülkiyet haklarına dokunmamak şartıyla, yayımlanma ile yürürlüğe konabilir. Bu takdirde bu andlaşmalar, yayımlarından başlayarak iki ay içinde Türkiye Büyük Millet Meclisinin bilgisine sunulur.

Milletlerarası bir andlaşmaya dayanan uygulama andlaşmaları ile kanunun verdiği yetkiye dayanılarak yapılan ekonomik, ticari, teknik veya idari andlaşmaların Türkiye Büyük Millet Meclisince uygun bulunması zorunluğu yoktur; ancak, bu fıkraya göre yapılan ekonomik, ticari veya özel kişilerin haklarını ilgilendiren andlaşmalar, yayımlanmadan yürürlüğe konulamaz.

Türk kanunlarına değişiklik getiren her türlü andlaşmaların yapılmasında birinci fıkraya hükmü uygulanır.

Usulüne göre yürürlüğe konulmuş Milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. (Ek cümle: 7/5/2004-5170/7 md.) Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır.

¹ Bu Anayasa, Kurucu Meclis tarafından 18/10/1982'de Halkoymasına sunulmak üzere kabul edilmiş ve 20/10/1982 tarihli ve 17844 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış; 07/11/1982'de Halkoymasına sunulduktan sonra 09/11/1982 tarihli ve 17863 Mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yeniden yayımlanmıştır.

2) 7201 SAYILI TEBLİGAT KANUNU ²

Kanun Numarası : 7201
Kabul Tarihi : 11/2/1959
Yayımlandığı R. Gazete : Tarih: 19/2/1959 Sayı : 10139
Yayımlandığı Düstur : Tertip: 3 Cilt: 40 Sayfa : 147

BİRİNCİ BAP
Umumi Hükümler
BİRİNCİ FASIL
Kanunun Şumulü

Tebliğatin yapılması:⁽³⁾⁽⁴⁾

Madde 1- (Değişik: 11/1/2011-6099/1 md.)

Kazaî merciler, 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri, (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idareler, (III) sayılı cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumlar, (IV) sayılı cetvelde yer alan sosyal güvenlik kurumları ile vakıf yükseköğretim kurumları, il özel idareleri, belediyeler, köy hükmî şahsiyetleri, barolar ve noterler tarafından yapılacak elektronik ortam da dâhil tüm tebligat, bu Kanun hükümlerine göre Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü veya memur vasıtasıyla yapılır.

Tebliğatin memur vasıtasıyla yapılması:

Madde 2-(Değişik birinci fıkra: 6/6/1985-3220/2 md.) Diğer kanunlarda özel hüküm bulunması halinde veya tehirinde zarar umulan işlerde veya aynı yerde bulunan 1 inci maddede yazılı daire ve müesseseler arasında veya bu daire ve müesseselerde bulunan şahıslara yapılacak tebligat, kendi memurları veya ma-

² 19/03/2003 tarihli ve 4829 sayılı Kanunla, Kanun metninde geçen "Posta Telgraf ve Telefon İşletmesi", "Cumhuriyet Müddeiumumiliği", "Hariciye Vekâleti" ve "Jandarma Umum Kumandanlığı" ibareleri sırasıyla "Posta ve Telgraf Teşkilâtı Genel Müdürlüğü", "Cumhuriyet Başsavcılığı", "Dışişleri Bakanlığı" ve "Jandarma Genel Komutanlığı" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

³ 11/01/2011 tarihli ve 6099 sayılı Kanunun 18 inci maddesiyle, bu maddede yer alan elektronik ortamda tebligata ilişkin hükmün söz konusu Kanunun yayımı tarihi olan 19/01/2011'den bir yıl sonra yürürlüğe girmesi hüküm altına alınmıştır.

⁴ 02/12/2016 tarihli ve 6764 sayılı Kanunun 20 nci maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasına "sosyal güvenlik kurumları ile" ibaresinden sonra gelmek üzere "vakıf yükseköğretim kurumları," ibaresi eklenmiştir.

halli mülkiye amirinin emriyle zabıta vasıtasıyla yaptırılır.

Zor kullanılmasını gerektiren veya hazırlık tahkikatına taalluk eden vazifelerini zabıta tarafından yapılacağına dair olan hükümlerle bu kanunun ikinci babında yazılı hususi hükümler mahfuzdur.

Ücret tarifesi:

Madde 3- (Değişik: 6/6/1985-3220/3 md.)

Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğünün bu Kanuna göre yapacağı işlerden dolayı alacağı ücretler, bu işletme tarafından ayrı bir tarife ile tespit ve tayin edilir.

Memur vasıtasıyla tebliğlerde zaruri masraflar:

Madde 4- (Değişik birinci fıkra: 6/6/1985-3220/4 md.) 6245 sayılı Harcırah Kanununun 49 uncu maddesine göre tazminat alan memur ve hizmetliler dışındaki memurlar vasıtasıyla, bu Kanun mucibince yaptırılacak tebligatlar için tebligat yapana verilecek zaruri masrafların miktarı kendisine tebliğ yapılacak şahsın bulunduğu yerin mesafesine nazaran her mali yılbaşında il idare heyetleri tarafından o ilin gerek merkez gerekse bağlı ilçeleri için ayrı ayrı tespit olunur.

Yukarı ki fıkraya göre kendilerine zaruri masraf verilen memurlara yaptıkları tebliğ dolayısıyla 6245 sayılı kanun mucibince ayrıca harcırah verilmez.

Ücret ve masrafın peşin ödenmesi:

Madde 5- Tarifede yazılı PTT ücretlerini veya dördüncü madde mucibince verilecek zaruri masrafları, hilafına bir hüküm bulunmadıkça tebliğin yapılmasını isteyen peşin olarak öder.

Tebliği çıkaracak merci tarafından tayin olunan mehil içinde gerekli masrafı vermiyen, talebinden sarfinazar etmiş addolunur. Zaruri sebeplerden dolayı bu mehle riayetsizlik halinde yeni bir mehil verilir.

Tebliğ evrakının zıya halinde masraflar:

Madde 6- PTT işletmesi (...)⁽⁵⁾ mücbir haller dışında her hangi bir sebeple zıyaa uğrıyan tebliğ evrakının yeniden tanzim ve tebliği için gerekli masraflar, Posta Kanununun taahhütlü müraselata⁶ müteallik hükümlerine göre ödenir.

Telgraf servisinde zıya veya gecikme vukuunda Telgraf ve Telefon Kanunu hükümleri tatbik olunur.

Uçak, telgraf ve diğer vasıtalarla tebligat ve ücretleri:

Madde 7- Tebligat uçakla veya postada kullanılan diğer seri veya hususi vasıtalarla veya muhtelif işaretli telgraflarla da yaptırılabilir.

Tebliğin bu vasıtalarla hangisiyle yapılacağı alakalının talebi üzerine veya re'sen mahkeme reisi, hâkim veya tebliği yaptıracak diğer merciler tarafından tensip edilir. Bu takdirde bunlara ait ücretler, PTT ücretleri tarifesine göre bu

⁵ Bu fıkrada yer alan "memurlarının kusur veya ihmali yüzünden veya" ibaresi, 19/03/2003 tarihli ve 4829 sayılı Kanunla madde metninden çıkarılmıştır.

⁶ Mektuplaşmalar, resmi mektuplar.

vasıtalarla tebliği istiyenden tebliğ ücretinden ayrı olarak alınır.

Elektronik tebligat:

Madde 7/a- (Ek : 11/1/2011-6099/2 md.) (Değişik:28/2/2018-7101/48 md.)

Aşağıda belirtilen gerçek ve tüzel kişilere tebligatın elektronik yolla yapılması zorunludur.

1. 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan kamu idareleri ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar.
2. 5018 sayılı Kanunda tanımlanan mahallî idareler.
3. Özel kanunla kurulmuş diğer kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan fonlar ve kefalet sandıkları.
4. Kamu iktisadi teşebbüsleri ile bunların bağlı ortaklıkları, müessese ve işletmeleri.
5. Sermayesinin yüzde ellisinden fazlası kamuya ait diğer ortaklıklar.
6. Kamu kurumunu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşları.
7. Kanunla kurulanlar da dahil olmak üzere tüm özel hukuk tüzel kişileri.
8. Noterler.
9. Baro levhasına yazılı avukatlar.
10. Sicile kayıtlı arabulucular ve bilirkişiler.
11. İdareleri, kamu iktisadi teşebbüslerini veya sermayesinin yüzde ellisinden fazlası kamuya ait diğer ortaklıkları; adlî ve idarî yargı mercileri, icra müdürlükleri veya hakemler nezdinde vekil sıfatıyla temsile yetkili olan kişilerin bağlı bulunduğu birim.

Birinci fıkraya kapsamı dışında kalan gerçek ve tüzel kişilere, talepleri hâlinde elektronik tebligat adresi verilir. Bu durumda bu kişilere tebligatın elektronik yolla yapılması zorunludur.

Birinci ve ikinci fıkraya hükümlerine göre elektronik yolla tebligatın zorunlu bir sebeple yapılamaması hâlinde bu Kanunda belirtilen diğer usullerle tebligat yapılır.

Elektronik yolla tebligat, muhatabın elektronik adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda yapılmış sayılır.

Bu Kanun uyarınca yapılan elektronik tebligat işlemleri, Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi tarafından kurulan ve işletilen Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi üzerinden yürütülür. Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi, sistemin güvenliğini ve bu sistemde kayıtlı verilerin muhafazasını sağlayacak her türlü tedbiri alır.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

İKİNCİ FASIL Tebliğat Esasları

Tebliğ evrakının nüshaları ve makbuz verilmesi:

Madde 8- Tebliğ olunacak her nevi evrak, biri dosyasında konulmak ve diğeri

tebliğ edilecek kimselere verilmek üzere lüzumu kadar nüshadan tereküp eder. Bu nüshalarda iş sahibi veya vekilinin imzası bulunur.

Tebliğ olunmak üzere salahiyetli mercilere verilecek evrakın her nüshasına bu mercilerce, verildiği tarih yazılır ve istenirse makbuz verilir.

Her nevi evrakın tebliğine ve davetiyelere ait tebliğ mazbataları dosyasına konur.

Davetiyenin ihtiva edeceği kayıtlar:

Madde 9- Davetiye aşağıdaki kayıtları ihtiva eder:

1. Tarafların ve varsa kanuni temsilci ve vekillerinin ad ve soyadları ile ika-metgâh veya mesken yahut iş adreslerini,
2. Anlaşılacak şekilde kısaca tebliğin mevzuunu,
3. Davet edilen şahsın hangi mercide ve hangi gün ve saatte hazır bulunması lazım geldiğini ve bu mercii yerini,
4. Kanunlarına göre davetiye ve celplanelere derci icap eden sair hususları,
5. Davetiyeyi çıkaran mercii mührünü ve mahkeme başkatibinin ve diğer mercilerde salahiyetli memurun imzasını.

Bilinen adreste tebligat:

Madde 10- Tebligat, tebliğ yapılacak şahsa bilinen en son adresinde yapılır.

(Ek fıkra: 11/1/2011-6099/3 md.) Bilinen en son adresin tebligata elverişli olmadığını anlaşılmaması veya tebligat yapılamaması hâlinde, muhatabın adres kayıt sisteminde bulunan yerleşim yeri adresi, bilinen en son adresi olarak kabul edilir ve tebligat buraya yapılır.

Şu kadar ki; kendisine tebliğ yapılacak şahsın müracaatı veya kabulü şartıyla her yerde tebligat yapılması caizdir.

Vekile ve kanuni mümessile tebligat:

Madde 11- (Değişik birinci fıkra: 6/6/1985- 3220/5 md.) Vekil vasıtasıyla takip edilen işlerde tebligat vekile yapılır. Vekil birden çok ise bunlardan birine tebligat yapılması yeterlidir. Eğer tebligat birden fazla vekile yapılmış ise, bunlardan ilki-ne yapılan tebliğ tarihi asıl tebliğ tarihi sayılır. Ancak, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun, kararların sanıklara tebliğ edilmelerine ilişkin hükümleri saklıdır.

(Ek ikinci fıkra: 11/1/2011-6099/4 md.) Avukat tarafından takip edilen işlerde, avukatın bürosunda yapılacak tebligatlar, resmî çalışma gün ve saatleri içinde yapılır.

Kanuni mümessilleri bulunanlara veya bulunması gerekenlere yapılacak tebligat kanunlara göre bizzat kendilerine yapılması icap etmedikçe bu mümessillere yapılır.

Hükmi şahıslara ve ticarethanelere tebligat:

Madde 12- Hükmi şahıslara tebliğ, salahiyetli mümessillerine, bunlar birden ziyade ise, yalnız birine yapılır.

Bir ticarethanenin muamelelerinden doğan ihtilaflarda, ticari mümessiline yapılan tebliğ muteberdir.

Hükmi şahısların memur ve müstahdemlerine tebligat:

Madde 13- Hükmi şahıslar namına kendilerine tebliğ yapılacak kimseler herhangi bir sebeple mutat iş saatlerinde iş yerinde bulunmadıkları veya o sırada evrakı bizzat alamıyacak bir halde oldukları takdirde tebliğ, orada hazır bulunan memur veya müstahdemlerinden birine yapılır.

Askeri şahıslara tebligat:

Madde 14- Astsubaylar hariç olmak üzere erata yapılacak tebliğler, kıta kumandanı ve müessese amiri gibi en yakın üste yapılır.

Yukarı ki fıkrada yazılı olanların haricindeki askeri şahıslara birlik veya müessesede tebligat yapılması icap eden ahvalde, tebliğin yapılmasını nöbetçi amiri veya subayı temin eder. Bunlar tarafından muhatabın derhal bulundurulması veya tebliğin temini mümkün olmazsa tebliğ kendilerine yapılır.

Sefer hali:

Madde 15- Sefer halinde olan birlik veya müesseseye mensup askeri şahıslara tebligat, bağlı buldukları Kara, Deniz veya Hava kuvvetleri kumandanlıkları vasıtasıyla yapılır.

Aynı konutta oturan kişilere veya hizmetçiye tebligat:

Madde 16- (Değişik: 19/3/2003-4829/2 md.)

Kendisine tebliğ yapılacak şahıs adresinde bulunmazsa tebliğ kendisi ile aynı konutta oturan kişilere veya hizmetçilerinden birine yapılır.

Belli bir yerde veya evde meslek ve sanat icrası:

Madde 17- Belli bir yerde devamlı olarak meslek veya sanatını icra edenler, o yerde bulunmadıkları takdirde tebliğ aynı yerdeki daimi memur veya müstahdemlerinden birine, meslek veya sanatını evinde icra edenlerin memur ve müstahdemlerinden biri bulunmadığı takdirde aynı konutta oturan kişilere veya hizmetçilerinden birine yapılır.(?)

Otel, hastane, fabrika ve mektep gibi yerlerde tebligat:

Madde 18- Tebliğ yapılacak şahıs otel, hastane, tedavi veya istirahat evi, fabrika, mektep, talebe yurdu gibi içine serbestçe girilemeyen veya aranının kolayca bulunması mümkün olmıyan bir yerde bulunuyorsa, tebliğin yapılmasını o yeri idare eden veya muhatabın bulunduğu kısmın amiri temin eder. Bunlar tarafından muhatabın derhal buldurulması veya tebliğin temini mümkün olmazsa, tebliğ kendilerine yapılır.

Mevkuf ve mahkûmlara tebligat:

⁷ Maddede geçen "birlikte oturan ailesi efradından" ibaresi, 19/03/2003 tarihli ve 4829 sayılı Kanunla "aynı konutta oturan kişilere" şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

Madde 19- Mevkuf ve mahkûmlara ait tebliğlerin yapılmasını, bunların bulunduğu müessese müdür veya memuru temin eder.

Muhatabın muvakkaten başka yere gitmesi:

Madde 20- (Değişik: 6/6/1985 - 3220/6 md.)

13, 14, 16, 17 ve 18 inci maddelerde yazılı şahıslar, kendisine tebliğ yapılacak kimsenin muvakkaten başka yere gittiğini belirtirlerse; keyfiyet ve beyanda bulunanın adı ve soyadı tebliğ mazbatasına yazılarak altı beyan yapan tarafından imzalanır ve tebliğ memuru tebliğ evrakını bu kişilere verir. Bu kişiler tebliğ evrakını kabule mecburdurlar. Kendisine tebliğ yapılacak kimsenin muvakkaten başka bir yere gittiğini belirten kimse, beyanını imzadan imtina ederse, tebliğ eden bu beyanı şerh ve imza eder. Bu durumda ve tebliğ evrakının kabulden çekinme halinde tebligat, 21 inci maddeye göre yapılır. (Değişik son cümle: 19/3/2003-4829/4 md.) Bu maddeye göre yapılacak tebligatlarda tebliğ, tebliğ evrakının 13, 14, 16, 17 ve 18 inci maddelerde yazılı kişilere verildiği tarihte veya ihbarname kâpiya yapıştirılmışsa bu tarihten itibaren onbeş gün sonra yapıılmış sayılır. (9)

Tebliğ imkansızlığı ve tebellüğden imtina:

Madde 21- (Değişik: 6/6/1985- 3220/7 md.)

Kendisine tebligat yapılacak kimse veya yukarıdaki maddeler mucibince tebligat yapılabilecek kimselerden hiçbirini gösterilen adreste bulunmaz veya tebellüğden imtina ederse, tebliğ memuru tebliğ olunacak evrakı, o yerin muhtar veya ihtiyar heyeti azasından birine veyahut zabita amir veya memurlarına imza mukabilinde teslim eder ve tesellüm edenin adresini ihtiva eden ihbarnameyi gösterilen adresteki binanın kapısına yapıştırmakla beraber, adreste bulunmama halinde tebliğ olunacak şahsa keyfiyetin haber verilmesini de mümkün oldukça en yakın komşularından birine, varsa yönetici veya kapıcıya da bildirilir. İhbarnamenin kâpiya yapıştirıldığı tarih, tebliğ tarihi sayılır.

(Ek fıkra: 11/1/2011-6099/5 md.) Gösterilen adres muhatabın adres kayıt sistemindeki adresi olup, muhatap o adreste hiç oturmamış veya o adresten sürekli olarak ayrılmış olsa dahi, tebliğ memuru tebliğ olunacak evrakı, o yerin muhtar veya ihtiyar heyeti azasından birine veyahut zabita amir veya memurlarına imza karşılığında teslim eder ve tesellüm edenin adresini ihtiva eden ihbarnameyi gösterilen adresteki binanın kapısına yapıştirır. İhbarnamenin kâpiya yapıştirıldığı tarih, tebliğ tarihi sayılır.

(Ek: 19/3/2003-4829/5 md.) Muhtar, ihtiyar heyeti azaları, zabita amir ve memurları yukarıdaki fıkralar uyarınca kendilerine teslim edilen evrakı kabule mecburdurlar. (9)

⁸ 19/03/2003 tarihli ve 4829 sayılı Kanunla, 20 nci maddedeki "hüviyeti" ibaresi, "adı ve soyadı" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

⁹ 11/01/2011 tarihli ve 6099 sayılı Kanunun 5 inci maddesiyle, bu fıkroda yer alan "fıkra" ibaresi "fıkralar" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

Yaş ve ehliyet şartı:

Madde 22- Muhatap yerine kendisine tebliğ yapılacak kimsenin görünüşüne nazaran onsekiz yaşından aşağı olmaması ve bariz bir surette ehliyetsiz bulunmaması lazımdır. ⁽¹⁰⁾

Tebliğ mazbatası:

Madde 23- Tebliğ bir mazbata ile tevsik edilir. Bu mazbatanın:

1. Tebliği çıkaran merciin adını,
 2. Tebliği isteyen tarafın adını, soyadını ve adresini,
 3. Tebliğ olunacak şahsın adını, soyadını ve adresini,
 4. Tebliğin mevzuunu,
 5. Tebliğin kime yapıldığını ve tebliğ muhatabından başkasına yapılmış ise o kimsenin adını, soyadını, adresini ve 22 nci madde gereğince tebellüğe ehil olduğunu,
 6. Tebliğin nerede ve ne zaman yapıldığını,
 7. 21 inci maddedeki durumun tahaddüsü¹¹ halinde bu hususlara müteallik muamelenin yapıldığını, adreste bulunmama ve imtina için gösterilen sebebi,
 8. (Ek: 11/1/2011-6099/6 md.) Tebligatın adres kayıt sistemindeki adrese yapılması durumunda buna ilişkin kaydı,
 9. (Değişik: 19/3/2003-4829/7 md.) Tebliğ evrakı kime verilmiş ise onun imzası ile tebliğ memurunun adı, soyadı ve imzasını, ⁽¹²⁾
- İhtiva etmesi lazımdır.

İmza edemeyecek durumda olmak:

Madde 24 – Kendisine tebliğ yapılacak kimse imza edecek kadar yazı bilmez veya imza edemeyecek durumda bulunursa, komşularından bir kişi huzurunda sol elinin baş parmağı bastırılmak suretiyle tebliğ yapılır.

Sol elinin baş parmağı bulunmayan kimsenin, aynı elinin diğer bir parmağı ve sol eli yoksa sağ elinin baş parmağı ve bu da mevcut değilse diğer parmaklarından biri bastırılır.

Tebliğ yapılacak kimsenin iki eli de yoksa tebliğ evrakı kendisine verilir.

Yukardaki fıkralarda yazılı hallerde keyfiyet, tebliğ mazbatasında tasrih edilir ve hazır bulunan şahsa da imza ettirilir.

Okur yazar bir komşu bulunmaz veya bulunan komşu imzadan imtina ederse, tebliğ memuru o mahalle veya köyün muhtar veya ihtiyar heyeti azasından

¹⁰ 19/03/2003 tarihli ve 4829 sayılı Kanunla, 21 inci maddedeki “zabita amir ve memuru-na” ibaresi, “zabita amir veya memurlarına”; 22 nci maddedeki “onbeş” ibaresi de, “onsekiz” olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

¹¹ Ortaya çıkması.

¹² 11/01/2011 tarihli ve 6099 sayılı Kanununun 6 ncı maddesiyle, birinci fıkranın (7) numaralı bendinde yer alan “yapıldığını” ibaresi “yapıldığını, adreste bulunmama” şeklinde değiştirilmiş, fıkraya (8) numaralı bent eklenmiş ve diğer bent numarası buna göre te-selsül ettirilmiştir.

birini veyahut bir zabıta memurunu, tebliğ sırasında hazır bulunmak üzere davet eder ve tebligat bunların huzurunda yapılır.

Yabancı memlekette tebligat usulü:

Madde 25 – Yabancı memlekette tebliğ o memleketin salahiyetli makamı vasıtasıyla yapılır. Bunun için anlaşma veya o memleket kanunları müsait ise, o yerdeki Türkiye siyasi memuru veya konsolosu tebligat yapılmasını salahiyetli makamdandır.

(Mülga: 19/3/2003-4829/18 md.)

Yabancı memleketlerde bulunan kimselere tebliğ olunacak evrak, tebligatı çıkaran merciin bağlı bulunduğu vekâlet vasıtasıyla Dışişleri Bakanlığına, oradan da memuriyet havzası nazarı itibara alınarak ilgili Türkiye Elçiliğine veya Konsolosluluğuna gönderilir.

(Ek: 6/6/1985 - 3220/8 md.) Şu kadar ki, Dışişleri Bakanlığının aracılığına lüzum görülmeyen hallerde tebligat evrakı, ilgili Bakanlıkça doğrudan doğruya o yerdeki Türkiye Büyükelçiliğine veya Başkonsolosluluğuna gönderilebilir.

Siyasî temsilcilik aracılığıyla yabancı ülkedeki Türk vatandaşlarına tebligat:

Madde 25/a- (Ek: 19/3/2003-4829/8 md.)

Yabancı ülkede kendisine tebliğ yapılacak kimse Türk vatandaşı olduğu takdirde tebliğ o yerdeki Türkiye Büyükelçiliği veya Konsolosluluğu aracılığıyla da yapılabilir.

Bu hâlde bildirim Türkiye Büyükelçiliği veya Konsolosluluğu veya bunların görevlendireceği bir memur yapar.

Tebliğin konusu ile hangi merci tarafından çıkarıldığı bilgilerinin yer aldığı ve otuz gün içinde başvurulmadığı takdirde tebliğin yapılmış sayılacağı ihtarını içeren bildirim, muhataba o ülkenin mevzuatının izin verdiği yöntemle gönderilir.

Bildirim o ülkenin mevzuatına göre muhataba tebliğ edildiği belgelendirildiğinde, tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde Türkiye Büyükelçiliği veya Konsolosluluğuna başvurulmadığı takdirde tebligat otuzuncu günün bitiminde yapılmış sayılır. Muhatap Türkiye Büyükelçiliği veya Konsolosluluğuna başvurduğu takdirde tebliğ evrakını almaktan kaçınırsa bu hususta düzenlenecek tutanak tarihinde tebliğ yapılmış sayılır. Evrak bekletilmeksizin merciine iade edilir.

(Ek fıkra: 11/1/2011-6099/7 md.) Bu maddeye göre kazaî merciler tarafından çıkarılacak tebligatta, tebliğ evrakı doğrudan o yerdeki Türkiye Büyükelçiliği veya Konsolosluluğuna gönderilebilir.

Türkiye'deki elçilik veya konsolosluklardan tevdi olunan tebligat evrakı:

Madde 26 – Anlaşmalar hükümleri ve mütekabiliyet esasları mahfuz kalmak şartıyla, Türkiye'de mukim yerli ve yabancı şahıslara tebliğ edilmek üzere ecnebi bir memleketin elçiliğinden veya havzasında bulunduğu valilik kanalı ile konsolosluluktan Dışişleri Bakanlığına tevdi olunan evrak, ilgili vekâlet kanalı

ile salahiyetli mercie gönderilir ve tebliğ muamelesinin ifasını müteakip tasdikli olarak aynı yollardan iade edilir.

Yabancı memlekette Türk memurlarına ve askeri şahıslarına tebligat:

Madde 27 – Yabancı bir memlekette resmî bir vazife ile bulunan Türk memurlarına tebligat, Dışişleri Bakanlığı vasıtasıyla yapılır.

Yabancı memleketlerde bulunan askeri şahıslara yapılacak tebligat bağlı buldukları Kara, Deniz, Hava Kuvvetleri Kumandanlıkları ile Jandarma Genel Komutanlığı vasıtasıyla yapılır.

İlanen tebligat:

Madde 28 – Adresi meçhul olanlara tebligat ilanen yapılır.

Yukarı ki maddeler mucibince tebligat yapılamıyan ve ikametgahı, meskeni veya iş yeri de bulunamıyan kimsenin adresi meçhul sayılır.

Adresin meçhul olması halinde keyfiyet tebliğ memuru tarafından mahalle veya köy muhtarına şerh verdirilmek suretiyle tespit edilir. (Değişik ikinci cümle: 19/3/2003-4829/9 md.) Bununla beraber tebliği çıkaran merci, muhatabın adresini resmî veya hususi müessese ve dairelerden gerekli gördüklerine sorar ve zabıta vasıtasıyla tahkik ve tespit ettirir.

Yabancı memleketlerde oturanlara ilanen tebligat yapılmasını icap ettiren ahvalde tebliği çıkaran merci, tebliğ olunacak evrak ile ilan suretlerini yabancı memlekette bulunan kimsenin malum adresine ayrıca iadeli taahhütlü mektupla gönderir ve posta makbuzunu dosyasına koyar.

İlan şekli: ⁽¹³⁾

Madde 29 – İlan suretiyle tebliğ, tebliği çıkartacak merciin mucip sebep beyaniyle vereceği karar üzerine aşağıdaki şekilde yapılır.

1. İlan alakalının ittılâna en emin bir şekilde vasil olacağı umulan ve varsa (...) ⁽¹³⁾ tebliği çıkaran merciin bulunduğu yerde intişar eden birer gazetede ve ayrıca elektronik ortamda yapılır.

2. Tebliğ olunacak evrak ve ilan sureti, tebliği çıkaran merciin herkesin kolayca görebileceği bir yerine de asılır.

(Değişik: 6/6/1985- 3220/9 md.) Mercii, icabına göre ikinci defa ilan yapılmasına karar verebilir. İki ilan arasındaki müddet bir haftadan aşağı olamaz. Gerekiyorsa ikinci ilan, yabancı memleket gazeteleriyle de yaptırılabilir.

İlanın ihtiva edeceği kayıtlar:

Madde 30 – İlanda, alakalılarının ad ve soyadları, işleri, ikametgâh veya mesken yahut iş yerleri, tebliğ olunacak evrak muhteviyatının hulasası, tebliğin an-

¹³ 11/01/2011 tarihli ve 6099 sayılı Kanunun 8 inci maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinde yer alan "ayrıca" ibaresi metinden çıkarılmış ve aynı bentte yer alan "gazetede" ibaresi "gazetede ve ayrıca elektronik ortamda" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

laşılabilir şekilde mevzuu, sebebi, ilanın hangi merciden verildiği, ilan daveti tazammun ediyorsa nerede ve ne için, hangi gün ve saatte hazır bulunulacağı yazılmak zorundadır.

İlanen tebligatta tebliğ tarihi:

Madde 31 – (Değişik: 6/6/1985 - 3220/10 md.)

İlanen tebliğ, son ilan tarihinden itibaren yedi gün sonra yapılmış sayılır. İlanen tebliğe karar veren merci, icabına göre daha uzun bir müddet tayin edebilir. Ancak, bu süre 15 günü geçemez.

Usulüne aykırı tebliğin hükmü:

Madde 32 – Tebliğ usulüne aykırı yapılmış olsa bile, muhatabı tebliğe muttali olmuş ise muteber sayılır.

Muhatabın beyan ettiği tarih, tebliğ tarihi addolunur.

Resmî ve adlî tatil günlerinde tebligat:

Madde 33 – (Değişik: 6/6/1985- 3220/11 md.)

Resmî ve adlî tatil günlerinde de tebligat caizdir.

İKİNCİ BAP

Hususi Hükümler

BİRİNCİ FASIL

Kazai tebligat

Şümulü:

Madde 34 – Bu fasıl hükümleri adlî ve idarî kaza mercilerince yapılacak tebligat işlerinde tatbik olunur. ⁽¹⁴⁾

(Ek: 19/3/2003-4829/10 md.) Yukarıdaki fıkra gereğince yapılacak tebligatlara ilişkin giderler 5 inci maddeye göre ödenir. Verilen süreye rağmen ödenmeyen tebligat gideri dava dilekçesinin tebliğine ilişkin ise Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 409 uncu maddesi uyarınca işlem yapılır. Diğer hallerde tebligat konusu talepten vazgeçilmiş sayılır.

Adres değiştirmenin bildirilmesi mecburiyeti:

Madde 35 – Kendisine veya adresine kanunun gösterdiği usullere göre tebliğ yapılmış olan kimse, adresini değiştirirse, yenisini hemen tebliği yaptırmış olan kaza merciine bildirmeye mecburdur. Bu takdirde bundan sonraki tebliğler bildirilen yeni adrese yapılır.

(Değişik fıkra: 11/01/2011-6099/9 md.) Adresini değiştiren kimse yenisini bildirmedeği ve adres kayıt sisteminde yerleşim yeri adresi de tespit edilemediği

¹⁴ 02/07/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nin 32 nci maddesiyle, bu fıkra da yer alan "adlî, idarî ve askerî" ibaresi "adlî ve idarî" şeklinde değiştirilmiştir.

takdirde, tebliğ olunacak evrakın bir nüshası eski adrese ait binanın kapısına asılır ve asılma tarihi tebliğ tarihi sayılır.

(Değişik: 19/03/2003-4829/11 md.) Bundan sonra eski adrese çıkarılan tebliğler muhataba yapılmış sayılır.

(Ek : 06/06/1985-3220/12 md.; Değişik fıkra: 11/1/2011-6099/9 md.) Daha önce tebligat yapılmamış olsa bile, tüzel kişiler bakımından resmî kayıtlardaki adresleri esas alınır ve bu madde hükümleri uygulanır.

(Ek fıkra: 11/01/2011-6099/9 md.) Daha önce yurt dışındaki adresine tebligat yapılmış Türk vatandaşı, yurt dışı adresini değiştirir ve bunu tebliğ çıkaran mercie bildirmez, adres kayıt sisteminden de yerleşim yeri adresi tespit edilemezse, bu kişinin yurt dışında daha önce tebligat yapılan adresine Türkiye Büyükelçiliği veya Konsoloslukunca 25/a maddesine göre gönderilen bildirim adresine ulaştığının belgelendiği tarihten itibaren otuz gün sonra tebligat yapılmış sayılır.

Celse esnasında veya kalemde tebligat: ⁽¹⁵⁾

Madde 36 – (Değişik: 11/1/2011-6099/10 md.)

Celse esnasında veya kalemde, soruşturmaya, davaya ya da takibe ait evrakın, taraflara, ilgili üçüncü kişilere, katılana veya vekillerine tutanağa geçirilmek suretiyle veya imza karşılığında, tebliğ konusu belirtilerek tevdi, tebliğ hükmündedir. Bu durumda ayrıca tebliğ mazbatası düzenlenmesi gerekmez ve masraf da alınmaz.

Avukat katiplerine ve stajyerlerine tebligat:

Madde 37 – Celse esnasında kazai merci tarafından sıfatları tespit edilen avukat katiplerine ve stajyerlerine müteakip celse gün ve saatinin bildirilmesi avukata tebliğ hükmündedir.

Vekillerin yekdiğerine tebligat yapması:

Madde 38 – Vekil vasıtasıyla takip edilen davalarda, vekiller makbuz mukabilinde yekdiğerine tebligat yapabilirler.

Tebellüğ edecek şahsın hasım olması:

Madde 39 – Bu kanun hükümlerine göre kendilerine tebliğ yapılması caiz olan kimselerin o davada hasım olarak alakaları varsa muhatap namına kendilerine tebliğ yapılamaz.

Tebligata ait kararların müstaceliyeti:

Madde 40 – (Değişik: 6/6/1985-3220/13 md.)

Tebligata ait kararlar, muayyen celse beklenmeden verilir.

¹⁵ Bu madde başlığı "Celse esnasında tebligat:" iken, 11/01/2011 tarihli ve 6099 sayılı Kanunun 10 uncu maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

Memur vasıtasıyla tebligat: ⁽¹⁶⁾**Madde 41** – (Değişik: 6/6/1985-3220/14 md.)

Adli ve idarî kaza mercileri ile diğer adalet daireleri re'sen veya talep halinde işin mahiyetine göre, dairelerinde çalışan memurlar vasıtasıyla tebligat yapılmasına karar verebilirler.

Müstacel hallerde tebligat:**Madde 42** – (Mülga: 6/6/1985-3220/21 md.)**Cumhuriyet Başsavcılığına tebligat:**

Madde 43 – Cumhuriyet Başsavcılığına yapılacak tebligat, tebliğ olunacak varaka aslının kendisine gösterilmesiyle olur. Bu tebliğ bir mehile başlangıç olacaksa, Cumhuriyet Müddeiumumisi gösterildiği günü varakanın aslına işaret ve imza eder.

Askeri kazada tebligat:**Madde 44** – (Mülga: 2/7/2018-KHK-703/32 md.)

İKİNCİ FASIL

İdari Tebligat

Şümulü:**Madde 45** – Kazai ve mali tebligatın dışında kalan tebligat, idari tebligattır.**PTT Teşkilatı olmaması:****Madde 46** – (Mülga: 6/6/1985-3220/21 md.)**Müteaddit şahsın mümessiline tebligat:**

Madde 47 – Birden ziyade şahsı temsil eden kimseye tebliğ olunacak evrakın ancak bir nüshası verilir. Şu kadar ki, yalnız evrakı tebellüğ için tevkil olunan kimseyi temsil ettiği şahısların adedi kadar nüsha verilmek lazımdır.

Gümrük ve inhisar işlerinde tebligat:

Madde 48 – Gümrük ve inhisar işlerinde, kendi kanunlarının imkân verdiği hallerde muamelenin cereyan ettiği yerde hazır bulunan alakalıya tebligat memur vasıtasıyla yapılır.

Tapu idarelerince yapılacak tebligat:**Madde 49** – (Değişik: 11/1/2011-6099/11 md.)

Tapuda kayıtlı taşınmazların veya miras, istimlak, cebrî icra veya mahkeme ilâmı ile iktisapta bulunan hak sahipleri, adreslerini ve değiştirdikleri takdirde yenisini, buldukları yerin tapu idaresine bildirmeye mecburdur. Davetiye veya tebliğ evrakı, bu suretle bilinen son adrese gönderilir. Hak sahiplerinin adres bildirmemeleri hâlinde adres kayıt sistemindeki adresleri tebligat adresleri olarak kabul edilir.

¹⁶ 02/07/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nin 32 nci maddesiyle, bu maddede yer alan "Adli, idarî ve askerî" ibaresi "Adli ve idarî" şeklinde değiştirilmiştir.

ÜÇÜNCÜ FASIL

Mali Tebligat

Divanı Muhasebat tarafından yapılacak tebligat:

Madde 50 – Divanı Muhasebatça yapılacak tebligat, tebliğ yapılacak şahıslardan merkez teşkilatında vazifeli bulunanlara, bağlı oldukları daireler, bunların haricinde kalanlara mahalli mülkiye amiri vasıtasıyla yaptırılır

Adresin tespit olunamaması veya tebellüğden imtina hallerinde tebligat, bu kanunun umumi hükümleri dairesinde yapılır.

Diğer mali tebligat:

Madde 51 – Mali tebliğler, kendi kanunlarında sarahat bulunmayan hallerde, bu kanunun umumi hükümlerine tevfikan yapılır.

ÜÇÜNCÜ BAP

Cezai Hükümler

Kanunu tatbik ile mükellef olanların işliyecekleri suçlar:

Madde 52 – (Değişik birinci fıkra: 23/1/2008-5728/251 md.) Bu Kanunun tatbikinde vazifeli bulunan memur ve hizmetliler ile mahalle, köy muhtar ve ihtiyar heyeti ve meclisi azaları işledikleri suçlar ile kendilerine karşı işlenen suçlardan dolayı, Türk Ceza Kanununun kamu görevlisine ilişkin hükümlerine göre cezalandırılır.

Yukardaki fıkra hükmüne göre yapılacak takibat inzibati ceza tatbikine mâni değildir.

Yanlış adres bildirmek:

Madde 53 – (Değişik: 23/1/2008-5728/252 md.)

Bu Kanun mucibince tebligat yapılması gereken hallerde bir kimse kendisine veya başkasına ait isim veya adresi yanlış olarak bildirir ise fail hakkında altı aydan iki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

Tebliğ evrakının muhatabına verilmemesi ve tebligatı kabulden kaçınma:

Madde 54 – (Değişik birinci fıkra: 23/1/2008-5728/253 md.) Muhatap namına kendilerine tebligat yapılan kişiler tebliğ evrakını muhataplarına en kısa zamanda vermedikleri ve bundan gecikme veya zarar vukua geldiği takdirde bir yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

Kendisine yapılması gereken tebligatı almayan muhatap ile muhatap adına tebligatı kabule mecbur olup da tebligatı kabul etmeyenler hakkında da yukarıda belirtilen cezalar uygulanır.

Yalan beyan:

Madde 55 – (Değişik birinci fıkrâ: 23/1/2008-5728/254 md.) Daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde;

a) Kendisi hakkında tebliğ memuruna yalan beyanda bulunan muhatap,

b) Muhatap namına kendisine tebliğ yapılabilecek olup da, bu Kanunun tatbiki dolayısıyla tebliğ memuruna muhatap hakkında yalan beyanda bulunan kişi,

c) Muhatap olmadığı veya muhatap namına tebellüğ etmeye yetkisi bulunmadığı halde tebliğ memuruna hüviyet ve sıfatı hakkında yalan beyanda bulunarak tebliğ evrakını alan kimse,

her bir bentte tanımlanan fiil dolayısıyla bir yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

Yukarı ki bentlerde yazılı hallerde bir gecikme veya umumi veyahut hususi bir zarar husule gelirse fail hakkında ayrıca (a) ve (b) bentlerindeki fiiller için üç aydan bir yıla ve (c) bendindeki fiil için bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası hükmolunur.

Tebliğ evrakının taliki ile ilgili suçlar:

Madde 56 – (Değişik: 23/1/2008-5728/255 md.)

Bu Kanun hükümlerine göre tebliğ evrakının veya ihbarnamenin talikine karşı koyanlar ile talik edilen bu kabil evrakı bulunduğu yerden koparan, imha eden veya okunamaz hale getirenler hakkında, üç aydan bir yıla kadar hapis ve yirmi beş gündен yüz elli güne kadar adli para cezasına hükmolunur.

Tebliğ memurları aleyhine işlenen suçlar:

Madde 57 – (Mülga: 23/1/2008-5728/578 md.)

DÖRDÜNCÜ BAP**Müteferrik Hükümler****Tebliğ vaktinde yapılmaması:**

Madde 58 – Tebliğ vaktinde yapılmaz veya tebliğ mazbatasını muayyen zamanda gelmezse alakalı merci keyfiyeti mahalli PTT merkezine bildirir.

Bu merkez şikâyet mevzuu olan evrakın, ne muamele gördüğünü tetkik ve icap ederse mevrit¹⁷ merkezinden tahkik ve takip eder.

Bunların neticesi mahalli PTT merkezi ve icabında Umum Müdürlük tarafından mümkün olduğu kadar kısa bir zamanda alakalı mercie bildirilir.

¹⁷ Resmi Gazete’de basımında “mevrit” ise de kelimenin aslı “mevrut” olup “gelen, gelmiş” anlamındadır. Bu konuda daha geniş bilgi için bkz.<https://sozluk.gov.tr/> ; Erişim: 08/03/2020.

Tebliğ mazbatalı kapalı zarf:

Madde 59 – Kanunun 1 İnci maddesinde yazılı mercilerden çıkarılacak tebliğ evrakı, tebliğ mazbatalı kapalı bir zarf içinde gönderilir.

(Değişik: 19/3/2003-4829/16 md.) Davetiye, basit usulü muhakeme davetiyesi, yemin davetiyesi bu zarfın içine konmadan da gönderilebilir.

Yönetmelik:⁽¹⁸⁾

Madde 60 – (Değişik: 11/1/2011-6099/12 md.)

Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar İçişleri, Maliye ve Ulaştırma bakanlıklarının görüşü alınmak suretiyle, Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Diğer kanunlardaki atıflar:

Madde 61- Diğer kanunların tebligat ile ilgili olarak Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa ve adli evrakın PTT İdaresi vasıtasıyla tebliğine dair kanuna atfettiği yerlerde bu kanun hükümleri tatbik olunur.

Kaldırılan hükümler:

Madde 62 – Bu kanunla:

1. Adli evrakın PTT İdaresi vasıtasıyla tebliğine dair olan kanun ile bu kanuna ek 4347, 4574, 4856 ve 5045 sayılı kanunlar,
2. 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 81 inci maddesinin ikinci fıkrası ile 10 ncu faslının birinci kısmı,
3. Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 36, 37, 38, 271 ve 274 üncü maddeleri,
4. Askeri Muhakeme Usulü Kanununun 74, 75 ve 76 ncı maddeleri,
5. Noterlik Kanununun 33 üncü maddesinin ikinci fıkrası ile 75 inci maddesi,
6. Harçlar Kanununun 33 üncü maddesi,
7. Diğer kanunların bu kanuna uymıyan hükümleri, Kaldırılmıştır.

Bağımsız bölüm sahiplerine tebligat:

Ek Madde 1- (6/6/1985- 3220 sayılı Kanunun 20 nci maddesi gelen numarasız ek madde olup teselsül için numaralandırılmıştır.)

Kat Mülkiyeti Kanununun uygulandığı hallerde, ortak taşınmazda oturmeyan her bağımsız bölüm sahibi, apartman yönetimi ve ortak giderler ile ilgili tebligat yönünden geçerli olmak üzere, Türkiye’de bir adresini yöneticiye yazılı olarak bildirmek zorundadır.

Apartment yönetimi ve ortak giderler ile ilgili tebligatlar bu adrese yapılır.

Bağımsız bölüm sahibinin adres bildirmemesi veya yazılı olarak bildirdiği ad-

¹⁸ Bu madde başlığı “Nizamname yapılması:” iken, 11/01/2011 tarihli ve 6099 sayılı Kanunun 12 nci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

rese tebligat yapılamaması hallerinde, bundan sonraki bütün tebligatlar, o kişiye ait bağımsız bölümde fiilen oturana yapılır. Tebligatın bir örneği apartman girişinde bulundurulacak ilan tahtasına asılır. Bağımsız bölümde fiilen oturana bu şekilde yapılacak tebligat, bağımsız bölüm sahibine yapılmış sayılır.

(Ek: 19/03/2003-4829/17 md.) Bağımsız bölümde fiilen oturan yoksa ilân tahtasına asılan tebligat örneği bağımsız bölüm sahibine yapılmış sayılır.

Elektronik tebligat adresinin oluşturulması:

Ek Madde 2- (Ek: 28/02/2018-7101/49 md.)⁽¹⁹⁾

Elektronik tebligat adresi, Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi tarafından, 7/a maddesi kapsamında kalan her bir gerçek kişi için kimlik numarası, tüzel kişi için ise tabi oldukları sistem numarası esas alınmak suretiyle sadece bir tane olacak şekilde oluşturulur ve sistemde kaydedilir.

Oluşturulan elektronik tebligat adresleri, adres sahiplerine teslim edilmek üzere, ilgili kurum, kuruluş veya birliğe gönderilir; 7/a maddesinin ikinci fıkrası kapsamında kalan kişilere ise doğrudan teslim edilir. Bu adresler, adres sahibine teslim edildikten sonra 1 inci madde uyarınca tebligat çıkarmaya yetkili makam ve mercilerin kullanımına sunulur.

Kurum, kuruluş veya birlikler ile gerçek veya tüzel kişilerin 7/a maddesi uyarınca elektronik tebligat zorunluluğuna tabi olmaları veya bunlar hakkında elektronik tebligat zorunluluğunun ortadan kalkması hâllerinde gerekli bildirimler, ilgili kurum, kuruluş veya birlik tarafından bir ay içinde yapılır ve bildirim takip eden bir ay içinde Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi tarafından gerekli işlem yapılır.

Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi, elektronik tebligat sisteminin yürütülmesi için gerekli bilgi ve belgeleri ilgili kurum, kuruluş veya birliklerden ister. İlgili kurum, kuruluş veya birlikler, talep edilen bilgi ve belgeleri Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketine göndermek zorundadır.

Teknik altyapının kurulması, tüzük hükümlerinin uygulanması:

Geçici Madde 1- (Ek: 11/1/2011-6099/13 md.)

Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü, elektronik ortamda yapılacak tebligatla ilgili her türlü teknik altyapıyı bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç bir yıl içinde kurarak faaliyete geçirir.

60 ıncı maddede belirtilen yönetmelik, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihi izleyen altı ay içinde hazırlanır. Anılan yönetmelik yürürlüğe girene kadar Tebligat Tüzüğü'nün bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam edilir.

Mevzuatta, Tebligat Tüzüğüne yapılan atıflar 60 ıncı madde hükmü uyarınca çıkarılacak yönetmeliğe yapılmış sayılır.

¹⁹ 7101 sayılı Kanunun 66 ncı maddesi uyarınca bu madde 01/01/2019 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Elektronik tebligat adreslerinin verilmesi:**Geçici Madde 2-** (Ek: 28/2/2018-7101/50 md.)

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içinde Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi, elektronik tebligat adreslerini oluşturmak amacıyla ihtiyaç duyduğu tüm bilgi ve belgeleri;

1. İlgili kamu kurum veya kuruluşundan,
 2. Mahallî idareler bakımından Çevre ve Şehircilik Bakanlığından,⁽²⁰⁾
 3. İlgili kamu iktisadi teşebbüsünden,
 4. İlgili kamuya ait ortaklıktan,
 5. Şirketler ve kooperatifler bakımından Gümrük ve Ticaret Bakanlığından,
 6. İlgili kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşu veya üst kuruluşundan,
 7. Türkiye Noterler Birliğinden,
 8. Türkiye Barolar Birliğinden,
- ister.

İlgili kurum, kuruluş veya birlik, talep edilen bilgileri bir ay içinde Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketine bildirmek zorundadır. Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi, elektronik tebligat adreslerini, bu bilgileri esas almak suretiyle üç ay içinde oluşturur.

Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi oluşturulan elektronik tebligat adreslerini, adres sahiplerine teslim edilmek üzere, ilgili kurum, kuruluş veya birliğe gönderir ve teslim işlemi gerçekleşikten sonra bu adresleri, 1 inci madde uyarınca tebligat çıkarmaya yetkili makam ve mercilerin kullanımına sunar.

Kanunun mer'iyete girmesi:

Madde 63 – Bu kanun neşri tarihinden altı ay sonra mer'iyete girer.

Kanunu icra edecek makam:

Madde 64 – Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

²⁰ 29/11/2018 tarihli ve 7153 sayılı Kanununun 28 inci maddesiyle bu bentte yer alan "İçişleri" ibaresi "Çevre ve Şehircilik" şeklinde değiştirilmiştir.

3) ULUSLARARASI ÇOCUK KAÇIRMANIN HUKUKİ YÖN VE KAPSAMINA DAİR KANUN

Kanun Numarası : 5717
Kabul Tarihi : 22/11/2007
Yayımlandığı R.Gazete : Tarih: 04/12/2007 Sayı: 26720
Yayımlandığı Düstur : Tertip: 5 Cilt: 46

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç

Madde 1- (1) Bu Kanunun amacı; velâyet hakkı ihlâl edilerek Sözleşmeye taraf bir ülkeden diğer bir taraf ülkeye götürülen veya alıkonulan çocuğun mutad meskeninin bulunduğu ülkeye iadesine veya şahsî ilişki kurma hakkının kullanılmasına dair 25/10/1980 tarihli Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukukî Veçhelelerine Dair Sözleşmenin uygulanmasını sağlamaya yönelik usûl ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2- (1) Bu Kanun, bir kişiye veya bir kuruma tek başına veya birlikte kullanılmak üzere tevdi edilmiş bulunan ve yer değiştirmenin veya alıkonulmanın gerçekleştiği sırada fiilen kullanılmakta olan velâyet veya şahsî ilişki kurulması haklarının ihlâlinden hemen önce mutad meskeninin bulunduğu taraflardan birinde bulunan çocuklara uygulanır.

Tanımlar

Madde 3- (1) Bu Kanunda geçen;

- Merkezî Makam: Adalet Bakanlığını,
- Başvuru sahibi: Bu Kanun kapsamında çocuğun yeri değiştirilmeden veya alıkonulmadan önce bakım, gözetim ve koruma veya şahsî ilişki kurma hakkını fiilen kullanan gerçek kişi ile kurum ve kuruluşları,
- Çocuk: Onaltı yaşını tamamlamamış kişileri,
- Velâyet hakkı: Çocuğun bakım, gözetim ve koruma ile meskenini tayin etme hakkını,
- Şahsî ilişki kurma hakkı: Çocuğun belirli bir süre mutad meskeninin bulunduğu yerden başka bir yere götürülmesi hakkını,
- Sözleşme: 25/10/1980 tarihli Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukukî Veçhelelerine Dair Sözleşmeyi,
- Genel Müdürlük: Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğünü,

- h) Uzmanlar: Sosyal çalışmacı, psikolog ve pedagog gibi meslek mensuplarını,
 i) Mahkeme: Aile mahkemesini,
 ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Merkezî Makamın Alacağı Tedbirler

Merkezî Makam

Madde 4 – (1) Sözleşmenin öngördüğü yükümlülükler Merkezî Makam tarafından, mahallî Cumhuriyet başsavcılıkları aracılığı ile yerine getirilir.

(2) Merkezî Makam, başvuruda bulunan adına çocuğun iadesi veya şahsî ilişki kurulmasını sağlamak amacıyla idarî ve adlî işlemleri yapmaya yetkilidir.

Merkezî Makamın görevleri:

Madde 5– (1) Merkezî Makam, mahallî Cumhuriyet başsavcılığı aracılığı ile;

a) Sözleşme kapsamında çocuğun iadesi veya şahsî ilişki kurulma hakkının kullanılması konusunda bir başvurunun yapılmasını müteakip çocuğun bulunduğu yerin tespiti ile menfaatlerinin korunması için kolluk ve diğer yetkili makamları görevlendirmek de dahil olmak üzere gerekli bütün tedbirleri alır.

b) Çocuğun, kendisini kaçırmış olan kişinin rızası ile iadesi veya taraflar arasında sulh yoluyla bir çözüme ulaştırılmasını teminen gerekli bütün tedbirlerin alınmasını sağlar.

c) Çocuğun, kendisini kaçırmış olan kişinin rızası ile iadesi veya taraflar arasında sulh yoluyla bir çözümün bulunması mümkün değilse, çocuğun iade edililmeyeceği veya şahsî ilişki hakkının kullanılması konusunda bir karar vermek üzere yetkili mahkemeye dava açar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Usûl Hükümleri

Görev ve yetki

Madde 6– (1) Bu Kanunun uygulanmasından doğan dava ve işlerde görevli mahkeme aile mahkemesidir. Aile mahkemesi bulunmayan yerlerde bu Kanun kapsamına giren dava ve işlerde 9/1/2003 tarihli ve 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanunun 2 nci maddesinin ikinci fıkrası hükümleri uygulanır.

(2) İade veya şahsî ilişki kurulması hakkında başvuru yapıldığı sırada çocuğun halen oturduğu veya 10 uncu maddeye göre koruma altına alındığı yer mahkemeleri yetkilidir.

Başvuru usûlü

Madde 7– (1) Çocuğun, velâyet hakkı ihlâl edilerek yerinin haksız olarak de-

ğiştirildiğini veya alıkonulduğunu ileri süren kişi, kurum veya kuruluş, çocuğun geri dönmesini sağlamak için çocuğun mutad meskeninin bulunduğu merkezî makama veya Merkezî Makama veya Sözleşmeye taraf diğer herhangi bir devlet merkezî makamına başvurabilir.

(2) Çocuğun iadesi hakkındaki davalar, Merkezî Makam adına mahallî Cumhuriyet başsavcılığınca açılır.

(3) Davanameye yabancı merkezî makam veya başvuruda bulunan veyahut çocuğu yanında bulunduran kişi tarafından ibraz edilen belgeler eklenir. Bu Kanunun uygulanmasında merkezî makam tarafından gönderilen belgelerin tasdiki aranmaz.

(4) Mahkeme çocuğun iadesi veya şahsî ilişki kurulması talebinin değerlendirilmesine esas olmak üzere, gerekli gördüğü tüm bilgi ve belgelerin ibrazını isteyebilir.

Sulh yoluyla çözüm

Madde 8- (1) Mahkeme, bu Kanunun uygulanmasından doğan dava ve işlerde esasa girmeden önce, çocuğun iadesini uzmanlardan da yararlanarak sulh yoluyla teşvik eder. Sulh sağlanamadığı takdirde yargılamaya devam olunarak esas hakkında karar verilir.

Yargılama usûlü

Madde 9- (1) Çocuğun iadesine dair davaname, duruşma günü ile birlikte taraflara tebliğ olunur.

(2) Bu Kanunun uygulanmasından doğan tüm dava ve işler basit yargılama usûlüne göre öncelikle ve acele görülür.

Geçici koruma tedbirleri

Madde 10 - (1) Mahkeme, talep üzerine veya re'sen çocuğun yüksek yararının tehlikeye düşmesini önlemek için dava sonuna kadar aşağıda belirtilen geçici tedbirlere, gerektiğinde çocuğun görüşünü ve uzmanlardan rapor almak suretiyle karar verebilir:

- a) Bakım ve gözetimi üzerine alan akrabalarından birine teslim.
- b) Bakım ve gözetimi üzerine alan güvenilir bir aile yanına yerleştirme.
- c) Çocuk bakımı ve yetiştirme veya benzeri resmî yahut özel kurumlara yerleştirme.
- d) Resmî veya özel bir hastaneye veya tedavi evine yahut eğitimi güç çocuklara mahsus kurumlara yerleştirme.

Şahsî ilişki kurulması

Madde 11 - (1) Şahsî ilişki kurma hakkının korunması veya tesisi talebi ile bu talep üzerine yürütülecek adlî ve idarî işlemler, çocuğun iadesi talebi hakkındaki usûl ve esaslara tâbidir.

(2) Çocuğun iadesi veya çocukla şahsî ilişki kurulması davasının neticelen-

mesine kadar, mahkemece başvuruda bulunan ile çocuk arasında geçici olarak şahsî ilişki kurulması kararı verilebilir.

İade davasında velâyet

Madde 12 – (1) Çocuğun iadesine dair bir karar verilmiş ise bu hükümde ayrıca velâyete ilişkin karar verilmez. Ancak, çocuğun iadesi talebinin reddine karar verilmesi halinde, velâyet hakkına dair bir karar verilebilir.

Velâyet kararının iade davasına etkisi

Madde 13 – (1) Çocuğun iadesi başvurusunun yapılmasından sonra verilmiş bir velâyet kararı, bu Kanun hükümleri çerçevesinde çocuğun iadesi talebinin reddine gerekçe oluşturmaz.

Bekletici mesele

Madde 14 – (1) Görülmekte olan bir iade davası sırasında velâyet davası da açılmış ise velâyete ilişkin dava bekletilir.

Davaların ayrılması

Madde 15 – (1) İade davası ile velâyet davası birleştirilmiş ise birleştirilen davalar tefrik edilerek öncelikle iade davası görülüp sonuçlandırılır.

Adlî tatil

Madde 16 – (1) Bu Kanunun uygulanmasından doğan dava ve işler adlî tatile de görülür.

(2) Bu Kanunun uygulanmasından doğan dava ve işlerde, 18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun adlî tatil nedeni ile sürelerin uzatılmasına ilişkin hükümleri uygulanmaz.

Kararın kesinleşmesi

Madde 17 – (1) Çocuğun iadesine veya şahsî ilişki kurulmasına dair kararlar kesinleştiğinde yerine getirilir.

(2) Çocuğun iadesi ve şahsî ilişki kurulması hakkındaki kararlara karşı Merkezî Makam, başvuruda bulunan veya davalı tarafından kanun yoluna başvurulabilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Kararların Yerine Getirilmesi

Madde 18 – (1) Çocuğun iadesine veya şahsî ilişki kurulmasına dair ilâmlar, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun ilgili hükümlerine göre çocuğun bulunduğu yerdeki icra müdürlüğünce İcra ve İflâs Kanununun 25 inci maddesinde yazılı şekilde bir icra emri tebliğ etmeksizin yerine getirilir.

(2) Bu Kanun gereğince verilen geçici tedbir kararları Cumhuriyet Başsavcılığınca, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu veya ilgili diğer kurum ve kuruluşlar aracılığıyla yerine getirilir.

İcra müdürlüğünün yetkisi

Madde 19 – (1) Çocuğun iadesi ve şahsî ilişki kurulmasına dair ilâmın icrası sırasında, çocuğu yanında alıkoyan kişi bulunmaz veya hemen bulundurulması mümkün olmazsa ilâmın yerine getirilmesi yokluğunda yapılır.

(2) Çocuğu alıkoyan kişi icra müdürlüğünün isteği halinde, çocuğun bulunabileceği yerleri derhal göstermek zorundadır. Bu yerler gerektiğinde zorla açtırılır.

Kolluk kuvvetlerinin görevleri

Madde 20 – (1) Zor kullanma hususunda bütün kolluk kuvvetleri icra müdürlüğünün yazılı başvurusu üzerine kendisine yardım etmek ve emirlerini yerine getirmekle yükümlüdür.

Koruma tedbirlerinin yerine getirilmesi

Madde 21 – (1) Çocuk hakkında alınacak her türlü koruma tedbirleri sırasınca, fiziksel ve zihinsel yönden zarar görmemesi için İcra ve İflâs Kanununun 25/b maddesinde öngörülen hükümler uygulanır.

İcranın ertelenmesi

Madde 22 – (1) İlâmın yerine getirilmesinin, çocuğun fiziksel ve duygusal yönden gelişimini ağır bir tehlike altında bırakacağından uzman tarafından tespit edilmesi durumunda, icra müdürü tarafından, talep üzerine veya re'sen söz konusu tehlike ortadan kalkıncaya kadar icra ertelenir.

Çocuğun iadesi

Madde 23 – (1) İade veya şahsî ilişki kurulmasına dair kararların icrası suretiyle çocuğun teslimi ancak başvuruda bulunanın veya tayin edeceği bir kişi yahut kurum yetkilisinin huzurunda yerine getirilir.

Çocuğun yerinin değiştirilmemesi

Madde 24 – (1) Mahkemece, talep üzerine veya re'sen iade ya da şahsî ilişki kurulması işlemleri sonuçlanıncaya kadar çocuğun yerinin takibi için aşağıdaki geçici tedbirlerden birine ya da birden fazlasına karar verilebilir:

- a) Çocuğun yurt dışına çıkışının geçici olarak durdurulması.
- b) Çocuk adına pasaport alınması veya yenilenmesi işlemlerinin durdurulması.
- c) Çocuğun okul, muhtarlık veya nüfus kayıtlarının alınması veya değiştirilmesi işlemlerinin durdurulması.
- d) Pasaport veya kimlik kayıtlarına dava süresince el konulması.
- e) Çocuğun tayin edilen sürelerde yetkili makamlarca kontrol edilmesi.
- f) Bu maksatla öngörülen diğer her türlü tedbirler.

Yaptırım

Madde 25 – (1) Çocuğun iadesine veya şahsî ilişki kurulmasına dair ilâmların icrası sırasında çocuğu gizleyen veya ilâmın icrasından sonra tekrar kaçırarak taraf

ile bu fiillere iştirak edenler ve bu Kanuna göre yapılan tebliğ, tedbir ve emirlerle uymayanlar hakkında, icra ve iflâs Kanununun 341 inci maddesi hükümleri uygulanır.

Çocuğun giderleri

Madde 26 - (1) Bir aile yanına veya paralı özel bir kurum ya da benzeri teşekküllere yerleştirilen çocuğun giderleri Devletçe ödenir. Ödenecek bu meblağ mahkemece verilecek bir kararla tespit edilir.

(2) Haksız yere ödeme yapılmasına sebebiyet veren ilgililere karşı Devletin, genel hükümler uyarınca rücu hakkı saklıdır.

Yargılama masrafları

Madde 27 - (1) Bu Kanunun uygulanmasından doğan dava ve işler harca tâbi değildir. Yargılama masrafları kovuşturma ödeneğinden karşılanır. Bununla birlikte yargılama masrafları davayı kaybedene yükletilir.

(2) Şu kadar ki; başvuruda bulunan adına bir avukat veya müşavirin katlımından doğan masraflar ile çocuğun iadesi sebebiyle doğan masraflar kovuşturma ödeneğinden karşılanmaz.

Adlî yardım

Madde 28 - (1) Bu Kanunun uygulanmasında başvuruda bulunan, adlî yardımdan yararlanabilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Son Hükümler

Usûl hükümleri

Madde 29 - (1) Bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde; 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun aile hukukuna ilişkin hükümleri ile 18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu, 9/1/2003 tarihli ve 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu, 24/5/1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu ve 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu hükümleri uygulanır.

Geçici Madde 1 - (1) Bu Kanun hükümleri 1/8/2000 tarihinden sonra meydana gelen bu Kanun kapsamındaki dava ve işler hakkında da uygulanır.

Yürürlük

Madde 30 - (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 31 - (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

4) ÇOCUK KORUMA KANUNU

Kanun Numarası	: 5395
Kabul Tarihi	: 03/07/2005
Yayımlandığı R.Gazete	: Tarih: 15/07/2005 Sayı: 25876
Yayımlandığı Düstur	: Tertip: 5 Cilt: 44

BİRİNCİ KISIM

Amaç, Kapsam, Temel İlkeler, Koruyucu ve Destekleyici Tedbirler

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Tanımlar ve Temel İlkeler

Amaç

Madde 1- (1) Bu Kanunun amacı, korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocukların korunmasına, haklarının ve esenliklerinin güvence altına alınmasına ilişkin usûl ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2- (1) Bu Kanun, korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında alınacak tedbirler ile suça sürüklenen çocuklar hakkında uygulanacak güvenlik tedbirlerinin usûl ve esaslarına, çocuk mahkemelerinin kuruluş, görev ve yetkilerine ilişkin hükümleri kapsar.

Tanımlar

Madde 3 - (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

a) Çocuk: Daha erken yaşta ergin olsa bile, onsekiz yaşını doldurmamış kişiyi; bu kapsamda,

1. Korunma ihtiyacı olan çocuk: Bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru çocuğu,

2. Suça sürüklenen çocuk: Kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuğu,

b) Mahkeme: Çocuk mahkemeleri ile çocuk ağır ceza mahkemelerini,

c) Çocuk hâkimi: Hakkında kovuşturma başlatılmış olanlar hariç, suça sürüklenen çocuklarla korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında uygulanacak tedbir kararlarını veren çocuk mahkemesi hâkimini,

d) Kurum: Bu Kanun kapsamındaki çocuğun bakılıp gözetildiği, hakkında verilen tedbir kararlarının yerine getirildiği resmî veya özel kurumları,

e) (Değişik: 13/6/2012-6327/38 md.) Sosyal çalışma görevlisi: Psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji, sosyoloji, çocuk gelişimi, öğretmenlik, aile ve

tüketici bilimleri ve sosyal hizmet alanlarında eğitim veren kurumlardan mezun meslek mensuplarını,
ifade eder.

Temel ilkeler

Madde 4- (1) Bu Kanunun uygulanmasında, çocuğun haklarının korunması amacıyla;

a) Çocuğun yaşama, gelişme, korunma ve katılım haklarının güvence altına alınması,

b) Çocuğun yarar ve esenliğinin gözetilmesi,

c) Çocuk ve ailesinin herhangi bir nedenle ayrımcılığa tâbi tutulmaması,

d) Çocuk ve ailesi bilgilendirilmek suretiyle karar sürecine katılımlarının sağlanması,

e) Çocuğun, ailesinin, ilgililerin, kamu kurumlarının ve sivil toplum kuruluşlarının işbirliği içinde çalışmaları,

f) İnsan haklarına dayalı, adil, etkili ve süratli bir usûl izlenmesi,

g) Soruşturma ve kovuşturma sürecinde çocuğun durumuna uygun özel ihtimam gösterilmesi,

h) Kararların alınmasında ve uygulanmasında, çocuğun yaşına ve gelişimine uygun eğitimi ve öğrenimini, kişiliğini ve toplumsal sorumluluğunu geliştirmesinin desteklenmesi,

i) Çocuklar hakkında özgürlüğü kısıtlayıcı tedbirler ile hapis cezasına en son çare olarak başvurulması,

j) Tedbir kararı verilirken kurumda bakım ve kurumda tutmanın son çare olarak görülmesi, kararların verilmesinde ve uygulanmasında toplumsal sorumluluğun paylaşılmasının sağlanması,

k) Çocukların bakılıp gözetildiği, tedbir kararlarının uygulandığı kurumlarda yetişkinlerden ayrı tutulmaları,

l) Çocuklar hakkında yürütülen işlemlerde, yargılama ve kararların yerine getirilmesinde kimliğinin başkaları tarafından belirlenememesine yönelik önlemler alınması,

İlkeleri gözetilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Koruyucu ve Destekleyici Tedbirler

Madde 5- (1) Koruyucu ve destekleyici tedbirler, çocuğun öncelikle kendi aile ortamında korunmasını sağlamaya yönelik danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma konularında alınacak tedbirlerdir. Bunlardan;

a) Danışmanlık tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimselere çocuk yetiştirme konusunda; çocuklara da eğitim ve gelişimleri ile ilgili sorunlarının çö-

zümünde yol göstermeye,

b) Eğitim tedbiri, çocuğun bir eğitim kurumuna gündüzlü veya yatılı olarak devamına; iş ve meslek edinmesi amacıyla bir meslek veya sanat edinme kursuna gitmesine veya meslek sahibi bir ustanın yanına yahut kamuya ya da özel sektöre ait işyerlerine yerleştirilmesine,

c) Bakım tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimsenin herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi hâlinde, çocuğun resmî veya özel bakım yurdu ya da koruyucu aile hizmetlerinden yararlandırılması veya bu kurumlara yerleştirilmesine,

d) Sağlık tedbiri, çocuğun fiziksel ve ruhsal sağlığının korunması ve tedavisi için gerekli geçici veya sürekli tıbbî bakım ve rehabilitasyonuna, bağımlılık yapan maddeleri kullananların tedavilerinin yapılmasına,

e) Barınma tedbiri, barınma yeri olmayan çocuklu kimselere veya hayatı tehlikede olan hamile kadınlara uygun barınma yeri sağlamaya,

Yönelik tedbirdir.

(2) Hakkında, birinci fıkranın (e) bendinde tanımlanan barınma tedbiri uygulanan kimselerin, talepleri hâlinde kimlikleri ve adresleri gizli tutulur.

(3) Tehlike altında bulunmadığının tespiti ya da tehlike altında bulunmakla birlikte veli veya vasisinin ya da bakım ve gözetiminden sorumlu kimsenin desteklenmesi suretiyle tehlikenin bertaraf edileceğinin anlaşılması hâlinde; çocuk, bu kişilere teslim edilir. Bu fıkranın uygulanmasında, çocuk hakkında birinci fıkrada belirtilen tedbirlerden birisine de karar verilebilir.

Kuruma başvuru

Madde 6- (1) Adlî ve idarî merciler, kolluk görevlileri, sağlık ve eğitim kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, korunma ihtiyacı olan çocuğu Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna bildirmekle yükümlüdür. Çocuk ile çocuğun bakımından sorumlu kimseler çocuğun korunma altına alınması amacıyla Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna başvurabilir.

(2) Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu kendisine bildirilen olaylarla ilgili olarak gerekli araştırmayı derhâl yapar.

Koruyucu ve destekleyici tedbir kararı alınması

Madde 7- (1) Çocuklar hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı; çocuğun anası, babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ve Cumhuriyet savcısının istemi üzerine veya re'sen çocuk hâkimi tarafından alınabilir.

(2) Tedbir kararı verilmeden önce çocuk hakkında sosyal inceleme yaptırılabilir.

(3) Tedbirin türü kararda gösterilir. Bir veya birden fazla tedbire karar verilebilir.

(4) Hâkim, hakkında koruyucu ve destekleyici tedbire karar verdiği çocuğun

denetim altına alınmasına da karar verebilir.

(5) Hâkim, çocuğun gelişimini göz önünde bulundurarak koruyucu ve destekleyici tedbirin kaldırılmasına veya değiştirilmesine karar verebilir. Bu karar acele hâllerde, çocuğun bulunduğu yer hâkimi tarafından da verilebilir. Ancak bu durumda karar, önceki kararı alan hâkim veya mahkemeye bildirilir.

(6) Tedbirin uygulanması, onsekiz yaşın doldurulmasıyla kendiliğinden sona erer. Ancak hâkim, eğitim ve öğrenimine devam edebilmesi için ve rızası alınmak suretiyle tedbirin uygulanmasına belli bir süre daha devam edilmesine karar verebilir.

(7) Mahkeme, korunma ihtiyacı olan çocuk hakkında, koruyucu ve destekleyici tedbir kararının yanında 22.11.2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu hükümlerine göre velayet, vesayet, kayyım, nafaka ve kişisel ilişki kurulması hususlarında da karar vermeye yetkilidir.

Tedbirlerde yetki

Madde 8- (1) Korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında koruyucu ve destekleyici tedbirler, çocuğun menfaatleri bakımından kendisinin, ana, baba, vasisi veya birlikte yaşadığı kimselerin bulunduğu yerdeki çocuk hâkimince alınır.

(2) Tedbir kararlarının uygulanması, kararı veren hâkim veya mahkemece en geç üçer aylık sürelerle incelettirilir.

(3) Hâkim veya mahkeme, denetim memurları, çocuğun velisi, vasisi, bakım ve gözetimini üstlenen kimselerin, tedbir kararını yerine getiren kişi ve kuruluğun temsilcisi ile Cumhuriyet savcısının talebi üzerine veya re'sen çocuğa uygulanan tedbirin sonuçlarını inceleyerek kaldırabilir, süresini uzatabilir veya değiştirebilir.

Acil korunma kararı alınması

Madde 9- (1) Derhâl korunma altına alınmasını gerektiren bir durumun varlığı hâlinde çocuk, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından bakım ve gözetim altına alındıktan sonra acil korunma kararının alınması için Kurum tarafından çocuğun Kuruma geldiği tarihten itibaren en geç beş gün içinde çocuk hâkimine müracaat edilir. Hâkim tarafından, üç gün içinde talep hakkında karar verilir. Hâkim, çocuğun bulunduğu yerin gizli tutulmasına ve gerektiğinde kişisel ilişkisinin tesisine karar verebilir.

(2) Acil korunma kararı en fazla otuz günlük süre ile sınırlı olmak üzere verilebilir. Bu süre içinde Kurumca çocuk hakkında sosyal inceleme yapılır. Kurum, yaptığı inceleme sonucunda, tedbir kararı alınmasının gerekmediği sonucuna varırsa bu yöndeki görüşünü ve sağlayacağı hizmetleri hâkime bildirir. Çocuğun, ailesine teslim edilip edilmeyeceğine veya uygun görülen başkaca bir tedbire hâkim tarafından karar verilir.

(3) Kurum, çocuk hakkında tedbir kararı alınması gerektiği sonucuna varırsa hâkimden koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilmesini talep eder.

Bakım ve barınma kararlarının yerine getirilmesi

Madde 10- (1) Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından, kendisine intikal eden olaylarda gerekli önlemler derhâl alınarak çocuk, resmî veya özel kuruluşlara yerleştirilir.

Çocuklara özgü güvenlik tedbiri

Madde 11- (1) Bu Kanunda düzenlenen koruyucu ve destekleyici tedbirler, suça sürüklenen ve ceza sorumluluğu olmayan çocuklar bakımından, çocuklara özgü güvenlik tedbiri olarak anlaşılır.

Akil hastalığı

Madde 12- (1) Suça sürüklenen çocuğun aynı zamanda akıl hastası olması hâlinde, 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 31 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları kapsamına giren çocuklar hakkında, çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanır.

Tedbir kararlarında usûl

Madde 13- (1) Bu Kanunun 7 nci maddesinin yedinci fıkrasında öngörülen durumlar hariç olmak üzere, suça sürüklenen ve ceza sorumluluğu olmayan çocuklarla korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında duruşma yapılmaksızın tedbir kararı verilir. Ancak, hâkim zaruret gördüğü hâllerde duruşma yapılabilir.

(2) Tedbir kararının verilmesinden önce yeterli idrak gücüne sahip olan çocuğun görüşü alınır, ilgililer dinlenebilir, çocuk hakkında sosyal inceleme raporu düzenlenmesi istenebilir.

Kanun yolu

Madde 14- (1) Bu Kanun hükümlerine göre, çocuk hâkimi tarafından alınan tedbir kararlarına karşı itiraz yolu açıktır. İtiraz, 4.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun itiraza ilişkin hükümlerine göre en yakın çocuk mahkemesine yapılır.

İKİNCİ KISIM**Soruşturma ve Kovuşturma****BİRİNCİ BÖLÜM****Soruşturma****Soruşturma**

Madde 15- (1) Suça sürüklenen çocuk hakkındaki soruşturma çocuk bürosunda görevli Cumhuriyet savcısı tarafından bizzat yapılır.

(2) Çocuğun ifadesinin alınması veya çocuk hakkındaki diğer işlemler sırasında, çocuğun yanında sosyal çalışma görevlisi bulundurulabilir.

(3) Cumhuriyet savcısı soruşturma sırasında gerekli görüldüğünde çocuk hakkında koruyucu ve destekleyici tedbirlerin uygulanmasını çocuk hâkiminden isteyebilir.

Çocuğun gözetiminde tutulması

Madde 16- (1) Gözetimine alınan çocuklar, kolluğun çocuk biriminde tutulur.

(2) Kolluğun çocuk biriminin bulunmadığı yerlerde çocuklar, gözetimine alınan yetişkinlerden ayrı bir yerde tutulur.

İştirak hâlinde işlenen suçlar

Madde 17- (1) Çocukların yetişkinlerle birlikte suç işlemesi hâlinde, soruşturma ve kovuşturma ayrı yürütülür.

(2) Bu hâlde de çocuklar hakkında gerekli tedbirler uygulanmakla beraber, mahkeme lüzum gördüğü takdirde çocuk hakkındaki yargılamayı genel mahkemede davanın sonucuna kadar bekletebilir.

(3) Davaların birlikte yürütülmesinin zorunlu görülmesi hâlinde, genel mahkemelerde, yargılamanın her aşamasında, mahkemelerin uygun bulması şartıyla birleştirme kararı verilebilir. Bu takdirde birleştirilen davalar genel mahkemelerde görülür.

Çocuğun nakli

Madde 18- (1) Çocuklara zincir, kelepçe ve benzeri aletler takılamaz. Ancak; zorunlu hâllerde çocuğun kaçmasını, kendisinin veya başkalarının hayat veya beden bütünlükleri bakımından doğabilecek tehlikeleri önlemek için kolluk tarafından gerekli önlem alınabilir.

Kamu davasının açılmasının ertelenmesi

Madde 19- (Değişik: 6/12/2006-5560/39 md.)

(1) Çocuğa yüklenen suçtan dolayı Ceza Muhakemesi Kanunundaki koşulların varlığı halinde, kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilebilir. Ancak, bu kişiler açısından erteleme süresi üç yıldır.

(2) (Ek:17/10/2019-7188/33 md.) Ceza Muhakemesi Kanununun 171 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen hapis cezasının üst sınırı, on beş yaşını doldurmamış çocuklar bakımından beş yıl olarak uygulanır.

Adli kontrol

Madde 20- (1) Suça sürüklenen çocuklar hakkında soruşturma veya kovuşturma evrelerinde adli kontrol tedbiri olarak Ceza Muhakemesi Kanununun 109 uncu maddesinde sayılanlar ile aşağıdaki tedbirlerden bir ya da birkaçına karar verilebilir:

- Belirlenen çevre sınırları dışına çıkmamak.
- Belirlenen bazı yerlere gidememek veya ancak bazı yerlere gidebilmek.
- Belirlenen kişi ve kuruluşlarla ilişki kurmamak.

(2) Ancak bu tedbirlerden sonuç alınamaması, sonuç alınamayacağının anlaşılması veya tedbirlere uyulmaması durumunda tutuklama kararı verilebilir.

Tutuklama yasağı

Madde 21- (1) Onbeş yaşını doldurmamış çocuklar hakkında üst sınırı beş yılı aşmayan hapis cezasını gerektiren fiillerinden dolayı tutuklama kararı verilemez.

İKİNCİ BÖLÜM

Kovuşturma

Duruşma

Madde 22- (1) Çocuk, velisi, vasisi, mahkemece görevlendirilmiş sosyal çalış-ma görevlisi, çocuğun bakımını üstlenen aile ve kurumda bakılıyorsa kurumun temsilcisi duruşmada hazır bulunabilir.

(2) Mahkeme veya hâkim, çocuğun sorgusu veya çocuk hakkındaki diğer iş-lemeler sırasında çocuğun yanında sosyal çalışma görevlisi bulundurabilir.

(3) Duruşmalarda hazır bulunan çocuk, yararı gerektirdiği takdirde duruşma salonundan çıkarılabileceği gibi sorgusu yapılmış çocuğun duruşmada hazır bu-lundurulmasına da gerek görülmebilir.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması

Madde 23- (Değişik: 6/12/2006-5560/40 md.)

(1) Çocuğa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda, Ceza Muha-kemesi Kanunundaki koşulların varlığı halinde, mahkemece hükmün açıklan-masının geri bırakılmasına karar verilebilir. Ancak, bu kişiler açısından denetim süresi üç yıldır.

Uzlaşma

Madde 24- (Değişik: 6/12/2006-5560/41 md.)

(1) Ceza Muhakemesi Kanununun uzlaşmaya ilişkin hükümleri suça sürükle-nen çocuklar bakımından da uygulanır.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Mahkemeler ve Cumhuriyet Savcılığı

BİRİNCİ BÖLÜM

Mahkemelerin Kuruluş, Görev ve Yetkisi

Mahkemelerin kuruluşu

Madde 25 - (1) Çocuk mahkemesi, tek hâkimden oluşur. Bu mahkemeler her il merkezinde kurulur. Ayrıca, bölgelerin coğrafi durumları ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak belirlenen ilçelerde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun olumlu görüşü alınarak kurulabilir. İş durumunun gerekli kıldığı yerlerde çocuk mahkemelerinin birden fazla dairesi oluşturulabilir. Bu daireler numaralandırılır. Çocuk mahkemelerinde yapılan duruşmalarda Cumhuriyet savcısı bulunmaz. Mahkemelerin bulunduğu yerlerdeki Cumhuriyet savcıları, çocuk mahkemeleri kararlarına karşı kanun yoluna başvurabilirler.

(2) Çocuk ağır ceza mahkemelerinde bir başkan ile yeteri kadar üye bulunur ve mahkeme bir başkan ve iki üye ile toplanır. Bu mahkemeler bölgelerin coğrafi durumları ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak belirlenen yerlerde Hâkimler

ve Savcılar Yüksek Kurulunun olumlu görüşü alınarak kurulur. İş durumunun gerekli kıldığı yerlerde çocuk ağır ceza mahkemelerinin birden fazla dairesi oluşturulabilir. Bu daireler numaralandırılır.

Mahkemelerin görevi

Madde 26- (1) Çocuk mahkemesi, asliye ceza mahkemesi ile sulh ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlar bakımından, suça sürüklenen çocuklar hakkında açılacak davalara bakar.

(2) Çocuk ağır ceza mahkemesi, çocuklar tarafından işlenen ve ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlarla ilgili davalara bakar.

(3) Mahkemeler ve çocuk hâkimi, bu Kanunda ve diğer kanunlarda yer alan tedbirleri almakla görevlidir.

(4) Çocuklar hakkında açılan kamu davaları, Kanunun 17 nci maddesi hükmü saklı kalmak kaydıyla bu Kanunla kurulan mahkemelerde görülür.

Mahkemelerin yargı çevresi

Madde 27- (1) Çocuk mahkemelerinin yargı çevresi, kurulduğu il ve ilçenin mülkî sınırlarıyla belirlenir.

(2) Çocuk ağır ceza mahkemelerinin yargı çevresi, buldukları il merkezi ve ilçeler ile bunlara adli yönden bağlanan ilçelerin idarî sınırlarıdır.

(3) Coğrafi durum ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak çocuk mahkemeleri ile çocuk ağır ceza mahkemelerinin yargı çevresinin belirlenmesine veya değiştirilmesine Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca karar verilir.

Hâkimlerin atanmaları

Madde 28- (1) Mahkemelere, atanacakları bölgeye veya bir alt bölgeye hak kazanmış, adli yargıda görevli, tercihan çocuk hukuku alanında uzmanlaşmış, çocuk psikolojisi ve sosyal hizmet alanlarında eğitim almış olan hâkimler ve Cumhuriyet savcılarının arasından Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca atama yapılır.

(2) Atamalarda istekli olanlarla daha önce bu görevlerde bulunmuş olanlara öncelik tanınır.

(3) Herhangi bir nedenle görevine gelemeyen hâkimin yerine bu hâkim görevine başlayınca veya Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca yetkilendirme yapıncaya kadar o yerdeki hâkimlerden hangisinin bakacağı, birinci fıkrada aranan nitelikler de gözetilerek adli yargı adalet komisyonu başkanınca belirlenir.

İKİNCİ BÖLÜM

Cumhuriyet Savcılığı ve Kolluk

Cumhuriyet savcılığı çocuk bürosu

Madde 29- (1) Cumhuriyet başsavcılıklarında bir çocuk bürosu kurulur. Cum-

huriyet başsavcısınca 28 inci maddenin birinci fıkrasında öngörülen nitelikleri haiz olanlar arasından yeterli sayıda Cumhuriyet savcısı, bu büroda görevlendirilir.

Çocuk bürosunun görevleri

Madde 30- (1) Çocuk bürosunun görevleri;

- a) Suça sürüklenen çocuklar hakkındaki soruşturma işlemlerini yürütmek,
- b) Çocuklar hakkında tedbir alınması gereken durumlarda, gecikmeksizin tedbir alınmasını sağlamak,
- c) Korunma ihtiyacı olan, suç mağduru veya suça sürüklenen çocuklardan yardıma, eğitime, işe, barınmaya ihtiyacı olan veya uyum güçlüğü çekenlere ihtiyaç duydukları destek hizmetlerini sağlamak üzere, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği içinde çalışmak, bu gibi durumları çocukları korumakla görevli kurum ve kuruluşlara bildirmek,
- d) Bu Kanunla ve diğer kanunlarla verilen görevleri yerine getirmektir.

(2) Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde, bu görevler çocuk bürosunda görevli olmayan Cumhuriyet savcıları tarafından da yerine getirilebilir.

Kolluğun çocuk birimi

Madde 31- (1) Çocuklarla ilgili kolluk görevi, öncelikle kolluğun çocuk birimleri tarafından yerine getirilir.

(2) Kolluğun çocuk birimi, korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocuklar hakkında işleme başladığında durumu, çocuğun veli veya vasisine veya çocuğun bakımını üstlenen kimseye, baroya ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna, çocuk resmî bir kurumda kalıyorsa ayrıca kurum temsilcisine bildirir. Ancak, çocuğu suça azmettirdiğinden veya istismar ettiğinden şüphelenilen yakınlarına bilgi verilmez.

(3) Çocuk, kollukta bulunduğu sırada yanında yakınlarından birinin bulunmasına imkân sağlanır.

(4) Kolluğun çocuk birimlerindeki personeline, kendi kurumları tarafından çocuk hukuku, çocuk suçluluğunun önlenmesi, çocuk gelişimi ve psikolojisi, sosyal hizmet gibi konularda eğitim verilir.

(5) Çocuğun korunma ihtiyacı içinde bulunduğu bildirimi ya da tespiti veya hakkında acil korunma kararı almak için beklemenin, çocuğun yararına aykırı olacağını gösteren nedenlerin varlığı hâlinde kolluğun çocuk birimi, durumun gerektirdiği önlemleri almak suretiyle çocuğun güvenliğini sağlar ve mümkün olan en kısa sürede Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna teslim eder.

Görevlilerin eğitimleri

Madde 32- (1) Mahkemelerde görevlendirilecek hâkimler ve Cumhuriyet savcıları ile sosyal çalışma görevlilerine ve denetimli serbestlik ve yardım merkezi şube müdürlüğünde görevli denetim görevlilerine, adaylık dönemlerinde Adalet Bakanlığınca belirlenen esaslara uygun çocuk hukuku, sosyal hizmet, çocuk

gelişimi ve psikolojisi gibi konularda eğitim verilir.

(2) Mahkemelere görevlendirilenlerin, görevleri süresince, alanlarında uzmanlaşmalarını sağlama ve kendilerini geliştirmelerine yönelik hizmet içi eğitim almaları sağlanır.²¹

(3) Hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimin usûl ve esasları yönetmelikle belirlenir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Sosyal İnceleme

Sosyal çalışma görevlileri

Madde 33- (1) (Değişik cümle:17/10/2019-7188/35 md.) Adalet Bakanlığınca en az lisans öğrenimi görmüş olanlar arasından yeterli sayıda sosyal çalışma görevlisi mahkemelere görevlendirilmek üzere adliyelere atanır. Atamada; çocuk ve aile sorunları ile çocuk hukuku ve çocuk suçluluğunun önlenmesi alanlarında lisansüstü eğitim yapmış olanlar tercih edilir.

(2) Mahkemelere görevlendirilen veya bu Kanun kapsamındaki tedbirleri uygulayan sosyal çalışma görevlilerine almakta oldukları aylıklarının brüt tutarının yüzde elli oranında ödenek verilir.⁽²²⁾

(3) Bu görevlilerin bulunmaması, görevin bunlar tarafından yapılmasında fiilî veya hukukî bir engel bulunması ya da başka bir uzmanlık dalına ihtiyaç duyulması gibi durumlarda, diğer kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlar ile serbest meslek icra eden birinci fıkrada öngörülen nitelikleri haiz kimseler de sosyal çalışma görevlisi olarak görevlendirilebilirler.

(4) Hakkında sosyal inceleme yapılacak çocuğun, incelemeye tâbi tutulacak çevresi mahkemenin yetki alanı dışında ise, davayı gören mahkemenin talimatına bağlı olarak çocuğun bulunduğu yerdeki mahkemece inceleme yaptırılır. Büyükşehir belediye sınırları içinde kalan yerlerde bu inceleme, davayı gören mahkemeye bağlı olarak çalışan sosyal çalışma görevlilerince yapılabilir.

Sosyal çalışma görevlilerinin görevleri

Madde 34- (1) Sosyal çalışma görevlilerinin görevi;

a) Görevlendirildikleri çocuk hakkında derhâl sosyal inceleme yapmak, hazırladıkları raporları kendilerini görevlendiren mercie sunmak,

b) Suça sürüklenen çocuğun ifadesinin alınması veya sorgusu sırasında yanında bulunmak,

²¹ 17/10/2019 tarihli ve 7188 sayılı Kanunun 34 üncü maddesiyle bu fıkrada yer alan "atananların," ibaresi "görevlendirilenlerin," şeklinde değiştirilmiştir.

²² 17/10/2019 tarihli ve 7188 sayılı Kanunun 35 inci maddesiyle bu fıkrada yer alan "atanan ve bu Kanun kapsamındaki tedbirleri uygulayan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunda görevli" ibaresi "görevlendirilen veya bu Kanun kapsamındaki tedbirleri uygulayan" şeklinde değiştirilmiştir.

c) Bu Kanun kapsamında mahkemeler ve çocuk hâkimleri tarafından verilen diğer görevleri yerine getirmektir.

(2) İlgililer, sosyal çalışma görevlilerinin çalışmaları sırasında kendilerine yardımcı olmak ve çocuk hakkında istenen bilgileri vermek zorundadır.

(3) Sosyal çalışma görevlilerinin, görevleri sırasında yaptıkları ve hâkim tarafından takdir edilen masrafları Cumhuriyet başsavcılığının suçüstü ödeneğinden ödenir.

Sosyal inceleme

Madde 35- (1) Bu Kanun kapsamındaki çocuklar hakkında mahkemeler, çocuk hâkimleri veya Cumhuriyet savcılarınca gerektiğinde çocuğun bireysel özelliklerini ve sosyal çevresini gösteren inceleme yaptırılır. Sosyal inceleme raporu, çocuğun, işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin mahkeme tarafından takdirinde göz önünde bulundurulur.

(2) Derhâl tedbir alınmasını gerektiren durumlarda sosyal inceleme daha sonra da yaptırılabilir.

(3) Mahkeme veya çocuk hâkimi tarafından çocuk hakkında sosyal inceleme yaptırılmaması hâlinde, gerekçesi kararda gösterilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Denetim

Denetim altına alma kararı

Madde 36- (1) Hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilen, kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı onanan, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen çocuğun denetim altına alınmasına karar verilebilir.

Denetim görevlisinin görevlendirilmesi

Madde 37- (1) Denetim altına alınan çocukla ilgili olarak denetimli serbestlik ve yardım merkezi şube müdürlüğü tarafından bir denetim görevlisi görevlendirilir. Ancak, korunma ihtiyacı olan çocuklar veya suç tarihinde oniki yaşını bitirmemiş suça sürüklenen çocuklar ile çocuğun aileye teslimi yönünde karar verilmesi hâlinde, bu çocuklar hakkında denetim görevi gözetim esaslarına göre Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından yerine getirilir.

(2) Görevlendirme sırasında çocuğun kişisel özellik ve ihtiyaçları dikkate alınır ve çocuğa kolay ulaşabilecek olanlar tercih edilir.

Denetim görevlisinin görevleri

Madde 38- (1) Denetim görevlisinin görevleri şunlardır:

a) Kararla ulaşılmak istenen amacın gerçekleşmesi için çocuğun eğitim, aile, kurum, iş ve sosyal çevreye uyumunu sağlamak üzere onu desteklemek, yardım-

cı olmak, gerektiğinde önerilerde bulunmak.

b) Çocuğa eğitim, iş, destek alabileceği kurumlar, hakları ve haklarını kullanma konularında rehberlik etmek.

c) İhtiyaç duyacağı hizmetlerden yararlanmasında çocuğa yardımcı olmak.

d) Kaldığı yerleri ve ilişki kurduğu kişileri ziyaret ederek çocuğun içinde yaşadığı şartları, ailesi ve çevresiyle ilişkilerini, eğitim ve iş durumunu, boş zamanlarını değerlendirme faaliyetlerini yerinde incelemek.

e) Alınan kararın uygulanmasını, bu uygulamanın sonuçlarını ve çocuk üzerindeki etkilerini izlemek, tâbi tutulduğu yükümlülüklerin yerine getirilmesini denetlemek.

f) Çocuğun gelişimi hakkında, üçer aylık sürelerle Cumhuriyet savcısı veya mahkemeye rapor vermek.

(2) Denetim görevlisi, görevini yerine getirirken gerektiğinde çocuğun ana ve babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse ve öğretmenleriyle işbirliği yapar.

(3) Çocuğun ana ve babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse çocuğun devam ettiği okul, işyeri veya çocukla ilgili bilgiye sahip kurumların yetkilileri, denetim görevlisine yardımcı olmak, görevi gereğince istediği bilgileri vermek zorundadırlar.

(4) Çocuğun yakınları denetim görevlisinin yetkilerine müdahale edemezler.

Denetim plânı ve raporu

Madde 39- (1) Çocuğa uygulanacak denetimin yöntemi, denetim görevlisince, sosyal incelemeyi yapan uzman veya sosyal çalışma görevlisi ile birlikte, görevlendirmeyi takip eden on gün içinde hazırlanacak bir plânla belirlenir.⁽²³⁾

(2) Denetim plânı hazırlanırken;

a) Çocuk hakkında alınan tedbirin amacı, niteliği ve süresi,

b) Çocuğun ihtiyaçları,

c) Çocuğun içinde bulunduğu tehlike hâlinin ciddiyeti,

d) Çocuğun ana ve babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse tarafından çocuğa verilen desteğin derecesi,

e) Suça sürüklenmesi sebebiyle tedbir alınmış ise suç teşkil eden fiilin mahiyeti,

f) Çocuğun görüşü,

Dikkate alınır.

(3) Denetim plânı, mahkeme veya çocuk hâkimince onaylandıktan sonra derhâl uygulanır. Denetim görevlisi, kararın uygulama biçimi, çocuk üzerindeki etkileri ile çocuğun ana ve babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kişilerin veya kurumların çocuğa karşı sorumluluklarını gereğince yerine getirip

²³ 17/10/2019 tarihli ve 7188 sayılı Kanununun 37 nci maddesiyle bu fıkrada yer alan "mahkeme nezdindeki" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

getirmedikleri, kararın değiştirilmesini gerektirir bir durum olup olmadığı ve istenen diğer hususlarda her ay, ayrıca talep hâlinde mahkeme veya çocuk hâkimine rapor verir.

Denetimin sona ermesi

Madde 40- (1) Denetim, kararda öngörülen sürenin dolmasıyla sona erer. Tedbirden beklenen yararın elde edilmesi hâlinde denetim, sürenin dolmasından önce de kaldırılabilir.

(2) Denetim, çocuğun başka bir suçtan dolayı tutuklanması veya cezasının yerine getirilmesine başlanmakla sona erer.

Sosyal inceleme ve denetim raporları hakkında bilgi edinme

Madde 41- (1) Sosyal inceleme raporu ile denetim plânı ve raporunun birer örneğini çocuğun avukatı veya yasal temsilcisi Cumhuriyet savcısından, mahkemedene veya çocuk hâkiminden alabilir. Çocuğa raporun içeriği hakkında bilgi verilir.

(2) Ancak, çocuk ve avukatı hariç olmak üzere birinci fıkrada gösterilen kişilerin sosyal inceleme raporu ile denetim plânı ve raporu hakkında bilgi sahibinin çocuğun yararına aykırı olduğuna kanaat getirilirse, bunların incelenmesi kısmen veya tamamen yasaklanabilir.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Çeşitli Hükümler

Uygulanacak hükümler

Madde 42- (1) Bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde Ceza Muhakemesi Kanunu, Türk Medenî Kanunu, 18.6.1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile 24.5.1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu hükümleri uygulanır.

(2) Denetim konusunda bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde, Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Kanunu hükümleri uygulanır.

Çocuğun giderleri

Madde 43- (1) Çocuk hakkında verilen koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının giderleri Devletçe ödenir. Ödenecek miktar mahkemece verilecek bir karar ile tespit edilir.

(2) Türk Medenî Kanunu hükümlerine göre çocuğa bakmakla yükümlü olan kimsenin malî durumunun müsait olması hâlinde, Devletçe ödenen meblağın tahsili için ilgililere rücu edilir.

Kamu görevlisi

Madde 44- (1) Bu Kanun kapsamına giren görevlerle bağlantılı olarak kamu görevlileri hakkında 2.12.1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Gö-

revlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz.

Kurumlar

Madde 45- (1) Bu Kanunun 5 inci maddesinde yer alan koruyucu ve destekleyici tedbirlerden;

a) (a) ve (e) bentlerinde yazılı danışmanlık ve barınma tedbirleri Millî Eğitim Bakanlığı, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ve yerel yönetimler,

b) (b) bendinde yazılı eğitim tedbiri Millî Eğitim Bakanlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı,

c) (c) bendinde yazılı bakım tedbiri Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu,

d) (d) bendinde yazılı sağlık tedbiri Sağlık Bakanlığı, Tarafından yerine getirilir.

(2) Bakım ve barınma tedbirlerinin yerine getirilmesi sırasında ihtiyaç duyulan kolluk hizmetlerinin yerine getirilmesi, çocukların rehabilitasyonu, eğitimi ve diğer bakanlıkların görev alanına giren diğer hususlarla ilgili olarak Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından yapılan her türlü yardım ve destek talepleri Millî Eğitim Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, ilgili diğer bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşları tarafından geciktirilmeksizin yerine getirilir.

(3) Bu tedbirlerin yerine getirilmesinde kurumların koordinasyonu Adalet Bakanlığınca sağlanır.

Kadrolar

Madde 46- (1) Bu Kanun gereğince kurulacak mahkemelerin kuruluş ve çalışmalarını için gerekli sınıflardan yeteri kadar kadro temin edilir.

Yönetmelik

Madde 47- (1) Bu Kanunun 5 ve 10 uncu maddelerinin uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar, Adalet Bakanlığı ile Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından müştereken, diğer maddelerin uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar ise Adalet Bakanlığı tarafından altı ay içinde çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenir.

Yürürlükten kaldırılan hükümler

Madde 48- (1) 7.11.1979 tarihli ve 2253 sayılı Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) Mevzuatta, yürürlükten kaldırılan 7.11.1979 tarihli ve 2253 sayılı Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanuna yapılan yollamalar, bu Kanunun ilgili hükümlerine yapılmış sayılır.

Geçici Madde 1- (1) 2253 sayılı Kanun gereğince kurulan çocuk mahkemelerinde derdest bulunan ve bu Kanun ile kurulan çocuk mahkemesinin görevine giren dava ve işler, bu mahkemeler faaliyete geçtiğinde çocuk mahkemesine

devredilir.

(2) Genel ceza mahkemelerinde görülmekte olan ve bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte onsekiz yaşını doldurmuş olan sanıklar hakkındaki dava ve işler çocuk mahkemeleri ile çocuk ağır ceza mahkemelerine devredilmez.

(3) Çocuk mahkemeleri ile çocuk ağır ceza mahkemeleri bulunmayan yerlerde, bu mahkemeler kurulup göreve başlayıncaya kadar çocuklar tarafından işlenen suçlara ait soruşturma ve kovuşturmalar Cumhuriyet başsavcılığı ve görevli mahkemelerce bu Kanun hükümlerine göre yapılır.

(4) Çocuk mahkemesi bulunmayan yerlerde, bu mahkeme kurulup göreve başlayıncaya kadar korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında tedbir kararları görevli aile veya asliye hukuk mahkemelerince alınır.

(5) Adalet Bakanlığının koordinatörlüğünde ilgili bakanlıklar ve bağlı kuruluşlar bu Kanunun yürürlüğü tarihinden itibaren altı ay içinde koruyucu ve destekleyici tedbirleri yerine getirmek üzere gerekli tedbirleri alır. Ayrıca, ilgili bakanlıklar ve bağlı kuruluşlar bu amaçla sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliğine gidebilirler.

Yürürlük

Madde 49- (1) Bu Kanunun;

a) Suça sürüklenen ve hakkında bakım tedbiri uygulanan çocuklar hakkında Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından yerine getirilecek hizmetlere ilişkin hükümler ile 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi yayımı tarihinden itibaren altı ay sonra,

b) 37 nci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi ile 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi yayımı tarihinden itibaren bir yıl sonra,

c) Diğer hükümleri yayımı tarihinde,
Yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 50- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

5) MİLLETLERARASI ÖZEL HUKUK VE USUL HUKUKU HAKKINDA KANUN

Kanun Numarası : 5718
Kabul Tarihi : 27/11/2007
Yayımlandığı R.Gazete : Tarih: 12/12/2007 Sayı: 26728
Yayımlandığı Düstur : Tertip: 5 Cilt : 47

BİRİNCİ KISIM Milletlerarası Özel Hukuk BİRİNCİ BÖLÜM Genel Hükümler

Kapsam

Madde 1 – (1) Yabancılık unsuru taşıyan özel hukuka ilişkin işlem ve ilişkilerde uygulanacak hukuk, Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi, yabancı kararların tanınması ve tenfizi bu Kanunla düzenlenmiştir.

(2) Türkiye Cumhuriyetinin taraf olduğu milletlerarası sözleşme hükümleri saklıdır.

Yabancı hukukun uygulanması

Madde 2 – (1) Hâkim, Türk kanunlar ihtilâfi kurallarını ve bu kurallara göre yetkili olan yabancı hukuku re'sen uygular. Hâkim, yetkili yabancı hukukun muhtevasının tespitinde tarafların yardımını isteyebilir.

(2) Yabancı hukukun olaya ilişkin hükümlerinin tüm araştırmalara rağmen tespit edilememesi hâlinde, Türk hukuku uygulanır.

(3) Uygulanacak yabancı hukukun kanunlar ihtilâfi kurallarının başka bir hukuku yetkili kılması, sadece kişinin hukuku ve aile hukukuna ilişkin ihtilâflarda dikkate alınır ve bu hukukun maddî hukuk hükümleri uygulanır.

(4) Uygulanacak hukuku seçme imkânı verilen hâllerde, taraflarca aksi açıkça kararlaştırılmadıkça seçilen hukukun maddî hukuk hükümleri uygulanır.

(5) Hukuku uygulanacak devlet iki veya daha çok bölgesel birime ve bu birimler de değişik hukuk düzenlerine sahipse, hangi bölge hukukunun uygulanacağı o devletin hukukuna göre belirlenir. O devlet hukukunda belirleyici bir hükmün yokluğu hâlinde ihtilâfla en sıkı ilişkili bölge hukuku uygulanır.

Değişken ihtilâflar

Madde 3 – (1) Yetkili hukukun vatandaşlık, yerleşim yeri veya mutad mesken esaslarına göre tayin edildiği hâllerde, aksine hüküm olmadıkça, dava tarihinde-

ki vatandaşlık, yerleşim yeri veya mutad mesken esas alınır.

Vatandaşlık esasına göre yetkili hukuk

Madde 4 – (1) Bu Kanun hükümleri uyarınca yetkili olan hukukun vatandaşlık esasına göre tayin edildiği hâllerde, bu Kanunda aksi öngörülmedikçe;

a) Vatansızlar ve mülteciler hakkında yerleşim yeri, bulunmadığı hâllerde mutad mesken, o da yok ise dava tarihinde bulunduğu ülke hukuku,

b) Birden fazla devlet vatandaşlığına sahip olanlar hakkında, bunların aynı zamanda Türk vatandaşı olmaları hâlinde Türk hukuku,

c) Birden fazla devlet vatandaşlığına sahip olup, aynı zamanda Türk vatandaşı olmayanlar hakkında, daha sıkı ilişki hâlinde buldukları devlet hukuku, uygulanır.

Kamu düzenine aykırılık

Madde 5 – (1) Yetkili yabancı hukukun belirli bir olaya uygulanan hükmünün Türk kamu düzenine açıkça aykırı olması hâlinde, bu hüküm uygulanmaz; gerekli görülen hâllerde, Türk hukuku uygulanır.

Türk hukukunun doğrudan uygulanan kuralları

Madde 6 – (1) Yetkili yabancı hukukun uygulandığı durumlarda, düzenleme amacı ve uygulama alanı bakımından Türk hukukunun doğrudan uygulanan kurallarının kapsamına giren hâllerde o kural uygulanır.

Hukukî işlemlerde şekil

Madde 7 – (1) Hukukî işlemler, yapıldıkları ülke hukukunun veya o hukukî işlemin esası hakkında yetkili olan hukukun maddî hukuk hükümlerinin öngördüğü şekle uygun olarak yapılabilir.

Zamanaşımı

Madde 8 – (1) Zamanaşımı, hukukî işlem ve ilişkinin esasına uygulanan hukuka tâbidir.

İKİNCİ BÖLÜM

Kanunlar İhtilâfı Kuralları

Ehliyet

Madde 9 – (1) Hak ve fiil ehliyeti ilgilinin millî hukukuna tâbidir.

(2) Millî hukukuna göre ehliyetsiz olan bir kişi, işlemin yapıldığı ülke hukukuna göre ehil ise yaptığı hukukî işlemle bağlıdır. Aile ve miras hukuku ile başka bir ülkedeki taşınmazlar üzerindeki aynî haklara ilişkin işlemler bu hükmün dışındadır.

(3) Kişinin millî hukukuna göre kazandığı erginlik, vatandaşlığının değişmesi ile sona ermez.

(4) Tüzel kişilerin veya kişi veya mal topluluklarının hak ve fiil ehliyetleri, sta-

tülerindeki idare merkezi hukukuna tâbidir. Ancak fiilî idare merkezinin Türkiye'de olması hâlinde Türk hukuku uygulanabilir.

(5) Statüsü bulunmayan tüzel kişiler ile tüzel kişiliği bulunmayan kişi veya mal topluluklarının ehliyeti, fiilî idare merkezi hukukuna tâbidir.

Vesâyet, kısıtlılık ve kayımlık

Madde 10 – (1) Vesâyet veya kısıtlılık kararı verilmesi veya sona erdirilmesi sebepleri, hakkında vesâyet veya kısıtlılık kararının verilmesi veya sona erdirilmesi istenen kişinin millî hukukuna tâbidir.

(2) Yabancıнын millî hukukuna göre vesâyet veya kısıtlılık kararı verilmesi mümkün olmayan hâllerde bu kişinin mutad meskeni Türkiye'de ise Türk hukukuna göre vesâyet veya kısıtlılık kararı verilebilir veya kaldırılabilir. Kişinin zorunlu olarak Türkiye'de bulunduğu hâllerde de Türk hukuku uygulanır.

(3) Vesâyet veya kısıtlılık kararı verilmesi veya sona erdirilmesi sebepleri dışında kalan bütün kısıtlılık veya vesâyete ilişkin hususlar ve kayımlık Türk hukukuna tâbidir.

Gaiplik veya ölmüş sayılma

Madde 11 – (1) Gaiplik veya ölmüş sayılma kararı, hakkında karar verilecek kişinin millî hukukuna tâbidir. Millî hukukuna göre hakkında gaiplik veya ölmüş sayılma kararı verilemeyen kişinin mallarının Türkiye'de bulunması veya eşinin veya mirasçılardan birinin Türk vatandaşı olması hâlinde, Türk hukukuna göre gaiplik veya ölmüş sayılma kararı verilir.

Nişanlılık

Madde 12 – (1) Nişanlanma ehliyeti ve şartları taraflardan her birinin nişanlanma anındaki millî hukukuna tâbidir.

(2) Nişanlılığın hükümlerine ve sonuçlarına müşterek millî hukuk, taraflar ayrı vatandaşlıkta iseler Türk hukuku uygulanır.

Evlilik ve genel hükümleri

Madde 13 – (1) Evlenme ehliyeti ve şartları, taraflardan her birinin evlenme anındaki millî hukukuna tâbidir.

(2) Evliliğin şekline yapıldığı ülke hukuku uygulanır.

(3) Evliliğin genel hükümleri, eşlerin müşterek millî hukukuna tâbidir. Tarafların ayrı vatandaşlıkta olmaları hâlinde müşterek mutad mesken hukuku, bulunmadığı takdirde Türk hukuku uygulanır.

Boşanma ve ayrılık

Madde 14 – (1) Boşanma ve ayrılık sebepleri ve hükümleri, eşlerin müşterek millî hukukuna tâbidir. Tarafların ayrı vatandaşlıkta olmaları hâlinde müşterek mutad mesken hukuku, bulunmadığı takdirde Türk hukuku uygulanır.

(2) Boşanmış eşler arasındaki nafaka talepleri hakkında birinci fıkra hükmü uygulanır. Bu hüküm ayrılık ve evlenmenin butlanı hâlinde de geçerlidir.

(3) Boşanmada velâyet ve velâyete ilişkin sorunlar da birinci fıkra hükmüne

tâbidir.

(4) Geçici tedbir taleplerine Türk hukuku uygulanır.

Evlilik malları

Madde 15 – (1) Evlilik malları hakkında eşler evlenme anındaki mutad mesken veya millî hukuklarından birini açık olarak seçebilirler; böyle bir seçimin yapılmamış olması hâlinde evlilik malları hakkında eşlerin evlenme anındaki müşterek mutad mesken hukuku, bulunmaması hâlinde evlenme anındaki müşterek mutad mesken hukuku, bunun da bulunmaması hâlinde Türk hukuku uygulanır.

(2) Malların tasfiyesinde, taşınmazlar için buldukları ülke hukuku uygulanır.

(3) Evlenmeden sonra yeni bir müşterek hukuka sahip olan eşler, üçüncü kişilerin hakları saklı kalmak üzere, bu yeni hukuka tâbi olabilirler.

Soybağının kurulması

Madde 16 – (1) Soybağının kuruluşu, çocuğun doğum anındaki millî hukukuna, kurulamaması hâlinde çocuğun mutad meskeni hukukuna tâbidir. Soybağı bu hukuklara göre kurulamıyorsa, ananın veya babanın, çocuğun doğumu anındaki millî hukuklarına, bunlara göre kurulamaması hâlinde ana ve babanın, çocuğun doğumu anındaki müşterek mutad mesken hukukuna, buna göre de kurulamıyorsa çocuğun doğum yeri hukukuna tâbi olarak kurulur.

(2) Soybağı hangi hukuka göre kurulmuşsa iptali de o hukuka tâbidir.

Soybağının hükümleri

Madde 17 – (1) Soybağının hükümleri, soybağını kuran hukuka tâbidir. Ancak ana, baba ve çocuğun müşterek millî hukuku bulunuyorsa, soybağının hükümlerine o hukuk, bulunmadığı takdirde müşterek mutad mesken hukuku uygulanır.

Evlât edinme

Madde 18 – (1) Evlât edinme ehliyeti ve şartları, taraflardan her birinin evlât edinme anındaki millî hukukuna tâbidir.

(2) Evlât edinmeye ve edinilmeye diğer eşin rızası konusunda eşlerin millî hukukları birlikte uygulanır.

(3) Evlât edinmenin hükümleri evlât edinenin millî hukukuna, eşlerin birlikte evlât edinmesi hâlinde ise evlenmenin genel hükümlerini düzenleyen hukuka tâbidir.

Nafaka

Madde 19 – (1) Nafaka talepleri, nafaka alacaklısının mutad meskeni hukukuna tâbidir.

Miras

Madde 20 – (1) Miras ölenin millî hukukuna tâbidir. Türkiye'de bulunan taşınmazlar hakkında Türk hukuku uygulanır.

(2) Mirasın açılması sebeplerine, iktisabına ve taksimine ilişkin hükümler te-

rekenin bulunduğu ülke hukukuna tâbidir.

(3) Türkiye'de bulunan mirasçısız tereke Devlete kalır.

(4) Ölüme bağlı tasarrufun şekline 7 nci madde hükmü uygulanır. Ölenin millî hukukuna uygun şekilde yapılan ölüme bağlı tasarruflar da geçerlidir.

(5) Ölüme bağlı tasarruf ehliyeti, tasarrufta bulunanın, tasarruf yapıldığı andaki millî hukukuna tâbidir.

Aynî haklar

Madde 21 - (1) Taşınır ve taşınmazlar üzerindeki mülkiyet hakkı ve diğer aynî haklar, işlem anında malların bulunduğu ülke hukukuna tâbidir.

(2) Taşınmakta olan mallar üzerindeki aynî haklara varma yeri hukuku uygulanır.

(3) Yer değişikliği hâlinde henüz kazanılmamış aynî haklar malın son bulunduğu ülke hukukuna tâbidir.

(4) Taşınmazlar üzerindeki aynî haklara ilişkin hukukî işlemlere şekil yönünden bu malların buldukları ülke hukuku uygulanır.

Taşıma araçları

Madde 22 - (1) Hava, deniz ve raylı taşıma araçları üzerindeki aynî haklar, menşe ülke hukukuna tâbidir.

(2) Menşe ülke, hava ve deniz taşıma araçlarında aynî hakların tescil edildiği sicil yeri, deniz taşıma araçlarında bu sicil yeri yoksa bağlama limanı, raylı taşıma araçlarında ruhsat yeridir.

Fikrî mülkiyete ilişkin haklara uygulanacak hukuk

Madde 23 - (1) Fikrî mülkiyete ilişkin haklar, hangi ülkenin hukukuna göre koruma talep ediliyorsa o hukuka tâbidir.

(2) Taraflar, fikrî mülkiyet hakkının ihlâlinden doğan talepler hakkında, ihlâlden sonra mahkemenin hukukunun uygulanmasını kararlaştırabilirler.

Sözleşmeden doğan borç ilişkilerinde uygulanacak hukuk

Madde 24 - (1) Sözleşmeden doğan borç ilişkileri tarafların açık olarak seçtikleri hukuka tâbidir. Sözleşme hükümlerinden veya hâlin şartlarından tereddüde yer vermeyecek biçimde anlaşılabilen hukuk seçimi de geçerlidir.

(2) Taraflar, seçilen hukukun sözleşmenin tamamına veya bir kısmına uygulanacağını kararlaştırabilirler.

(3) Hukuk seçimi taraflarca her zaman yapılabilir veya değiştirilebilir. Sözleşmenin kurulmasından sonraki hukuk seçimi, üçüncü kişilerin hakları saklı kalmak kaydıyla, geriye etkili olarak geçerlidir.

(4) Tarafların hukuk seçimi yapmamış olmaları hâlinde sözleşmeden doğan ilişkiye, o sözleşmeyle en sıkı ilişkili olan hukuk uygulanır. Bu hukuk, karakteristik edim borçlusunun, sözleşmenin kuruluşu sırasındaki mutad meskeni hukuku, ticarî veya meslekî faaliyetler gereği kurulan sözleşmelerde karakteristik edim

borçlusunun işyeri, bulunmadığı takdirde yerleşim yeri hukuku, karakteristik edim borçlusunun birden çok işyeri varsa söz konusu sözleşmeyle en sıkı ilişki içinde bulunan işyeri hukuku olarak kabul edilir. Ancak hâlin bütün şartlarına göre sözleşmeyle daha sıkı ilişkili bir hukukun bulunması hâlinde sözleşme, bu hukuka tâbi olur.

Taşınmazlara ilişkin sözleşmeler

Madde 25- (1) Taşınmazlara veya onların kullanımına ilişkin sözleşmeler taşınmazın bulunduğu ülke hukukuna tâbidir.

Tüketici sözleşmeleri

Madde 26 – (1) Meslekî veya ticarî olmayan amaçla mal veya hizmet ya da kredi sağlanmasına yönelik tüketici sözleşmeleri, tüketicinin mutad meskeni hukukunun emredici hükümleri uyarınca sahip olacağı asgarî koruma saklı kalmak kaydıyla, tarafların seçtikleri hukuka tâbidir.

(2) Tarafların hukuk seçimi yapmamış olması hâlinde, tüketicinin mutad meskeni hukuku uygulanır. Tüketicinin mutad meskeni hukukunun uygulanabilmesi için;

a) Sözleşme, tüketicinin mutad meskeninin bulunduğu ülkede, ona gönderilen özel bir davet üzerine veya ilân sonucunda kurulmuş ve sözleşmenin kurulması için tüketici tarafından yapılması gerekli hukukî fiiller bu ülkede yapılmış veya

b) Diğer taraf veya onun temsilcisi, tüketicinin siparişini bu ülkede almış veya

c) İlişkinin bir satım sözleşmesi olması hâlinde, satıcı tüketiciyi satın almaya ikna etmek amacıyla bir gezi düzenlemiş ve tüketici de bu gezi ile bulunduğu ülkeden başka ülkeye gidip siparişini orada vermiş, olmalıdır.

(3) İkinci fıkradaki şartlar altında yapılan tüketici sözleşmelerinin şekline, tüketicinin mutad meskeni hukuku uygulanır.

(4) Bu madde, paket turlar hariç, taşıma sözleşmeleri ve tüketiciye hizmetin onun mutad meskeninin bulunduğu ülkeden başka bir ülkede sağlanması zorunlu olan sözleşmelere uygulanmaz.

İş sözleşmeleri

Madde 27- (1) İş sözleşmeleri, işçinin mutad işyeri hukukunun emredici hükümleri uyarınca sahip olacağı asgarî koruma saklı kalmak kaydıyla, tarafların seçtikleri hukuka tâbidir.

(2) Tarafların hukuk seçimi yapmamış olmaları hâlinde iş sözleşmesine, işçinin işini mutad olarak yaptığı işyeri hukuku uygulanır. İşçinin işini geçici olarak başka bir ülkede yapması hâlinde, bu işyeri mutad işyeri sayılmaz.

(3) İşçinin işini belirli bir ülkede mutad olarak yapmayı devamlı olarak birden fazla ülkede yapması hâlinde iş sözleşmesi, işverenin esas işyerinin bulunduğu ülke hukukuna tâbidir.

(4) Ancak hâlin bütün şartlarına göre iş sözleşmesiyle daha sıkı ilişkili bir hu-

kukun bulunması hâlinde sözleşmeye ikinci ve üçüncü fıkra hükümleri yerine bu hukuk uygulanabilir.

Fikrî mülkiyet haklarına ilişkin sözleşmeler

Madde 28 – (1) Fikrî mülkiyet haklarına ilişkin sözleşmeler, tarafların seçtikleri hukuka tâbidir.

(2) Tarafların hukuk seçimi yapmamış olmaları hâlinde sözleşmeden doğan ilişkiye, fikrî mülkiyet hakkını veya onun kullanımını devreden tarafın sözleşmenin kuruluşu sırasındaki işyeri, bulunmadığı takdirde, mutad meskeni hukuku uygulanır. Ancak hâlin bütün şartlarına göre sözleşmeyle daha sıkı ilişkili bir hukukun bulunması hâlinde sözleşme bu hukuka tâbi olur.

(3) İşçinin, işi kapsamında ve işinin ifası sırasında meydana getirdiği fikrî ürünler üzerindeki fikrî mülkiyet haklarıyla ilgili işçi ve işveren arasındaki sözleşmelere, iş sözleşmesinin tâbi olduğu hukuk uygulanır

Eşyanın taşınmasına ilişkin sözleşmeler

Madde 29– (1) Eşyanın taşınmasına ilişkin sözleşmeler tarafların seçtikleri hukuka tâbidir.

(2) Tarafların hukuk seçimi yapmamış olmaları hâlinde, sözleşmenin kuruluşu sırasında taşıyıcının esas işyerinin bulunduğu ülke aynı zamanda yüklemenin veya boşaltmanın yapıldığı ülke veya gönderenin esas işyerinin bulunduğu ülke ise bu ülkenin sözleşmeyle en sıkı ilişkili olduğu kabul edilir ve sözleşmeye bu ülkenin hukuku uygulanır. Tek seferlik charter sözleşmeleri ve esas konusu eşya taşıma olan diğer sözleşmeler de bu madde hükümlerine tâbidir.

(3) Hâlin bütün şartlarına göre eşyanın taşınmasına ilişkin sözleşmeyle daha sıkı ilişkili bir hukukun bulunması hâlinde sözleşmeye bu hukuk uygulanır.

Temsil yetkisi

Madde 30– (1) Temsilci ile temsil olunan arasındaki hukukî ilişkiden doğan temsil yetkisi, aralarındaki sözleşmeden doğan ilişkiye uygulanan hukuka tâbidir.

(2) Temsilcinin bir fiilinin, temsil olunanı üçüncü kişiye karşı taahhüt altına sokabilmesi için aranan şartlara temsilcinin işyeri hukuku uygulanır. Temsilcinin işyeri bulunmadığı veya üçüncü kişi tarafından bilinemediği veya yetkinin işyeri dışında kullanıldığı durumlarda temsil yetkisi, yetkinin fiilen kullanıldığı ülke hukukuna tâbidir. Yetkisiz temsilde, temsilci ile üçüncü kişi arasındaki ilişkiye de bu fıkra hükmü uygulanır.

(3) Temsilci ile temsil olunan arasında hizmet ilişkisi varsa ve temsilcinin bağımsız bir işyeri yoksa temsil yetkisi, temsil olunanın işyerinin bulunduğu ülke hukukuna tâbidir.

Doğrudan uygulanan kurallar

Madde 31– (1) Sözleşmeden doğan ilişkinin tâbi olduğu hukuk uygulanırken, sözleşmeyle sıkı ilişkili olduğu takdirde üçüncü bir devletin hukukunun doğru-

dan uygulanan kurallarına etki tanınabilir. Söz konusu kurallara etki tanımak ve uygulayıp uygulamamak konusunda bu kuralların amacı, niteliği, muhtevası ve sonuçları dikkate alınır.

Sözleşmeden doğan ilişkinin varlığı ve maddî geçerliliği

Madde 32 – (1) Sözleşmeden doğan ilişkinin veya bir hükmünün varlığı ve maddî geçerliliği, sözleşmenin geçerli olması hâlinde hangi hukuk uygulanacaksa o hukuka tâbidir.

(2) Taraflardan birinin davranışına hüküm tanınmanın, uygulanacak hukuka tâbi kılınmasının hakkaniyete uygun olmayacağı hâlin şartlarından anlaşılırsa, irade beyanının varlığına, rızası olmadığını iddia eden tarafın mutad meskeninin bulunduğu ülke hukuku uygulanır.

İfanın gerçekleştirilme biçimi ve tedbirler

Madde 33– (1) İfa sırasında gerçekleştirilen fiil ve işlemler ile malların korunmasına ilişkin tedbirler konusunda bu işlem veya fiillerin yapıldığı veya tedbirin alındığı ülke hukuku dikkate alınır.

Haksız fiiller

Madde 34– (1) Haksız fiilden doğan borçlar haksız fiilin işlendiği ülke hukukuna tâbidir.

(2) Haksız fiilin işlendiği yer ile zararın meydana geldiği yerin farklı ülkelerde olması hâlinde, zararın meydana geldiği ülke hukuku uygulanır.

(3) Haksız fiilden doğan borç ilişkisinin başka bir ülke ile daha sıkı ilişkili olması hâlinde bu ülke hukuku uygulanır.

(4) Haksız fiile veya sigorta sözleşmesine uygulanan hukuk imkân veriyorsa, zarar gören, talebini doğrudan doğruya sorumlunun sigortacısına karşı ileri sürebilir.

(5) Taraflar, haksız fiilin meydana gelmesinden sonra uygulanacak hukuku açık olarak seçebilirler.

Kişilik haklarının ihlâlinde sorumluluk

Madde 35 – (1) Kişilik haklarının, basın, radyo, televizyon gibi medya yoluyla, internet veya diğer kitle iletişim araçları ile ihlâlinden doğan taleplere, zarar görenin seçimine göre;

a) Zarar veren, zararın bu ülkede meydana geleceğini bilecek durumda ise zarar görenin mutad meskeni hukuku,

b) Zarar verenin işyeri veya mutad meskeninin bulunduğu ülke hukuku veya

c) Zarar veren, zararın bu ülkede meydana geleceğini bilecek durumda ise zararın meydana geldiği ülke hukuku, uygulanır.

(2) Kişilik haklarının ihlâlinde cevap hakkı, süreli yayınlarda, münhasıran basının yapıldığı ya da programın yayımlandığı ülke hukukuna tâbidir.

(3) Maddenin birinci fıkrası, kişisel verilerin işlenmesi veya kişisel veriler hakkında bilgi alma hakkının sınırlandırılması yolu ile kişiliğin ihlâl edilmesinden doğan taleplere de uygulanır.

İmalâtçının sözleşme dışı sorumluluğu

Madde 36 - (1) İmal edilen şeylerin sebep olduğu zarardan doğan sorumluluğa, zarar görenin seçimine göre, zarar verenin mutad meskeni veya işyeri hukuku ya da imal edilen şeyin iktisap edildiği ülke hukuku uygulanır. İktisap yeri hukukunun uygulanabilmesi için zarar verenin, mamulün o ülkeye rızası dışında sokulduğunu ispat edememesi gerekir.

Haksız rekabet

Madde 37 - (1) Haksız rekabetten doğan talepler, haksız rekabet sebebiyle piyasası doğrudan etkilenen ülke hukukuna tâbidir.

(2) Haksız rekabet sonucunda zarar görenin münhasıran işletmesine ilişkin menfaatleri ihlâl edilmişse, söz konusu işletmenin işyerinin bulunduğu ülke hukuku uygulanır.

Rekabetin engellenmesi

Madde 38 - (1) Rekabetin engellenmesinden doğan talepler, bu engellemeden doğrudan etkilenen piyasanın bulunduğu ülkenin hukukuna tâbidir.

(2) Türkiye'de rekabetin engellenmesine yabancı hukuk uygulanan hâllerde, Türk hukuku uygulansaydı verilecek tazminattan daha fazla tazminata hükmedilemez.

Sebepsiz zenginleşme

Madde 39 - (1) Sebepsiz zenginleşmeden doğan talepler, zenginleşmeye sebep olan mevcut veya mevcut olduğu iddia edilen hukukî ilişkiye uygulanan hukuka tâbidir. Diğer hâllerde sebepsiz zenginleşmeye, zenginleşmenin gerçekleştiği ülke hukuku uygulanır.

(2) Taraflar, sebepsiz zenginleşmenin meydana gelmesinden sonra, uygulayacak hukuku açık olarak seçebilirler.

İKİNCİ KISIM Milletlerarası Usul Hukuku BİRİNCİ BÖLÜM

Türk Mahkemelerinin Milletlerarası Yetkisi

Milletlerarası yetki

Madde 40 - (1) Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisini, iç hukukun yer itibarıyla yetki kuralları tayin eder.

Türklerin kişi hâllerine ilişkin davalar

Madde 41 - (1) Türk vatandaşlarının kişi hâllerine ilişkin davaları, yabancı

ülke mahkemelerinde açılmadığı veya açılmadığı takdirde Türkiye'de yer itibariyle yetkili mahkemede, bulunmaması hâlinde ilgilinin sâkin olduğu yer, Türkiye'de sâkin değilse Türkiye'deki son yerleşim yeri mahkemesinde, o da bulunmadığı takdirde Ankara, İstanbul veya İzmir mahkemelerinden birinde görülür.

Yabancıların kişi hâllerine ilişkin bazı davalar

Madde 42 – (1) Türkiye'de yerleşim yeri bulunmayan yabancı hakkında vesâyet, kayımlık, kısıtlılık, gaiplik ve ölmüş sayılma kararları ilgilinin Türkiye'de sâkin olduğu yer, sâkin değilse mallarının bulunduğu yer mahkemesince verilir.

Miras davaları

Madde 43 – (1) Mirasa ilişkin davalar ölenin Türkiye'deki son yerleşim yeri mahkemesinde, son yerleşim yerinin Türkiye'de olmaması hâlinde terekeye dâhil malların bulunduğu yer mahkemesinde görülür.

İş sözleşmesi ve iş ilişkisi davaları

Madde 44 – (1) Bireysel iş sözleşmesinden veya iş ilişkisinden doğan uyuşmazlıklarda işçinin işini mutaden yaptığı işyerinin Türkiye'de bulunduğu yer mahkemesi yetkilidir. İşçinin, işverene karşı açtığı davalarda işverenin yerleşim yeri, işçinin yerleşim yeri veya mutad meskeninin bulunduğu Türk mahkemeleri de yetkilidir.

Tüketici sözleşmesine ilişkin davalar

Madde 45 – (1) 26 ncı maddede tanımlanan tüketici sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklarda, tüketicinin seçimine göre, tüketicinin yerleşim yeri veya mutad meskeni ya da karşı tarafın işyeri, yerleşim yeri veya mutad meskeninin bulunduğu Türk mahkemeleri yetkilidir.

(2) Birinci fıkraya uyarınca yapılan tüketici sözleşmeleri hakkında tüketicieye karşı açılacak davalarda yetkili mahkeme, tüketicinin Türkiye'deki mutad meskeni mahkemesidir.

Sigorta sözleşmesine ilişkin davalar

Madde 46 – (1) Sigorta sözleşmesinden doğan uyuşmazlıklarda, sigortacının esas işyeri veya sigorta sözleşmesini yapan şubesinin ya da acentasının Türkiye'de bulunduğu yer mahkemesi yetkilidir. Ancak sigorta ettirene, sigortalıya veya lehdara karşı açılacak davalarda yetkili mahkeme, onların Türkiye'deki yerleşim yeri veya mutad meskeni mahkemesidir.

Yetki anlaşması ve sınırları

Madde 47 – (1) Yer itibariyle yetkinin münhasır yetki esasına göre tayin edilmediği hâllerde, taraflar, aralarındaki yabancılık unsuru taşıyan ve borç ilişkilerinden doğan uyuşmazlığın yabancı bir devletin mahkemesinde görülmesi konusunda anlaşabilirler. Anlaşma, yazılı delille ispat edilmesi hâlinde geçerli olur. Dava, ancak yabancı mahkemenin kendisini yetkisiz sayması veya Türk mahke-

melerinde yetki itirazında bulunulmaması hâlinde yetkili Türk mahkemesinde görülür.

(2) 44, 45 ve 46 ncı maddelerde belirlenen mahkemelerin yetkisi tarafların anlaşmasıyla bertaraf edilemez.

Teminat

Madde 48 – (1) Türk mahkemesinde dava açan, davaya katılan veya icra takibinde bulunan yabancı gerçek ve tüzel kişiler, yargılama ve takip giderleriyle karşı tarafın zarar ve ziyanını karşılamak üzere mahkemenin belirleyeceği teminatı göstermek zorundadır.

(2) Mahkeme, dava açanı, davaya katılanı veya icra takibi yapanı karşılıklılık esasına göre teminattan muaf tutar.

Yabancı devletin yargı muafiyetinden yararlanamayacağı hâller

Madde 49 – (1) Yabancı devlete, özel hukuk ilişkilerinden doğan hukukî uyuşmazlıklarda yargı muafiyeti tanınmaz.

(2) Bu gibi uyuşmazlıklarda yabancı devletin diplomatik temsilcilerine tebliğat yapılabilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Yabancı Mahkeme ve Hakem Kararlarının Tenfizi ve Tanınması

Tenfiz kararı

Madde 50 – (1) Yabancı mahkemelerden hukuk davalarına ilişkin olarak verilmiş ve o devlet kanunlarına göre kesinleşmiş bulunan ilâmların Türkiye'de icra olunabilmesi yetkili Türk mahkemesi tarafından tenfiz kararı verilmesine bağlıdır.

(2) Yabancı mahkemelerin ceza ilâmlarında yer alan kişisel haklarla ilgili hükümler hakkında da tenfiz kararı istenebilir.

Görev ve yetki

Madde 51 – (1) Tenfiz kararları hakkında görevli mahkeme asliye mahkemesidir.

(2) Bu kararlar kendisine karşı tenfiz istenen kişinin Türkiye'deki yerleşim yeri, yoksa sâkin olduğu yer mahkemesinden, Türkiye'de yerleşim yeri veya sâkin olduğu bir yer mevcut değilse Ankara, İstanbul veya İzmir mahkemelerinden birinden istenebilir.

Tenfiz istemi

Madde 52 – (1) Kararın tenfiz edilmesinde hukukî yararı bulunan herkes tenfiz isteminde bulunabilir. Tenfiz istemi dilekçe ile olur. Dilekçeye karşı tarafın sayısı kadar örnek eklenir. Dilekçede aşağıdaki hususlar yer alır:

a) Tenfiz isteyenle, karşı tarafın ve varsa kanunî temsilci ve vekillerinin ad, soyad ve adresleri.

b) Tenfiz konusu hükmün hangi devlet mahkemesinden verilmiş olduğu ve mahkemenin adı ile ilâmın tarih ve numarası ve hükmün özeti.

c) Tenfiz, hükmün bir kısmı hakkında isteniyorsa bunun hangi kısım olduğu.

Dilekçeye eklenecek belgeler

Madde 53 – (1) Tenfiz dilekçesine aşağıdaki belgeler eklenir:

a) Yabancı mahkeme ilâmının o ülke makamlarınca usulen onanmış aslı veya ilâmı veren yargı organı tarafından onanmış örneği ve onanmış tercümesi.

b) İlâmın kesinleştiğini gösteren ve o ülke makamlarınca usulen onanmış yazı veya belge ile onanmış tercümesi.

Tenfiz şartları

Madde 54 – (1) Yetkili mahkeme tenfiz kararını aşağıdaki şartlar dâhilinde verir:

a) Türkiye Cumhuriyeti ile ilâmın verildiği devlet arasında karşılıklılık esasına dayanan bir anlaşma yahut o devlette Türk mahkemelerinden verilmiş ilâmların tenfizini mümkün kılan bir kanun hükmünün veya fiilî uygulamanın bulunması.

b) İlâmın, Türk mahkemelerinin münhasır yetkisine girmeyen bir konuda verilmiş olması veya davalının itiraz etmesi şartıyla ilâmın, dava konusu veya taraflarla gerçek bir ilişkisi bulunmadığı hâlde kendisine yetki tanıyan bir devlet mahkemesince verilmiş olmaması.

c) Hükmün kamu düzenine açıkça aykırı bulunmaması.

ç) O yer kanunları uyarınca, kendisine karşı tenfiz istenen kişinin hükmü veren mahkemeye usulüne uygun bir şekilde çağrılmamış veya o mahkemede temsil edilmemiş yahut bu kanunlara aykırı bir şekilde gıyabında veya yokluğunda hüküm verilmiş ve bu kişinin yukarıdaki hususlardan birine dayanarak tenfiz istemine karşı Türk mahkemesine itiraz etmemiş olması.

Tebliğ ve itiraz

Madde 55 – (1) Tenfiz istemine ilişkin dilekçe, duruşma günü ile birlikte karşı tarafa tebliğ edilir. İhtilâfsız kaza kararlarının tanınması ve tenfizi de aynı hükme tâbidir. Hasımsız ihtilâfsız kaza kararlarında tebliğ hükmü uygulanmaz. İstem, basit yargılama usulü hükümlerine göre incelenerek karara bağlanır.

(2) Karşı taraf ancak bu bölüm hükümlerine göre tenfiz şartlarının bulunmadığını veya yabancı mahkeme ilâmının kısmen veya tamamen yerine getirilmiş yahut yerine getirilmesine engel bir sebep ortaya çıkmış olduğunu öne sürerek itiraz edebilir.

Karar

Madde 56 – (1) Mahkemece ilâmın kısmen veya tamamen tenfizine veya istemin reddine karar verilebilir. Bu karar yabancı mahkeme ilâmının altına yazılır ve hâkim tarafından mühürlenip imzalanır.

Yerine getirme ve temyiz yolu

Madde 57 – (1) Tenfizine karar verilen yabancı ilâmlar Türk mahkemelerinden verilmiş ilâmlar gibi icra olunur.

(2) Tenfiz isteminin kabul veya reddi hususunda verilen kararların temyizi genel hükümlere tâbidir. Temyiz, yerine getirmeyi durdurur.

Tanıma

Madde 58 – (1) Yabancı mahkeme ilâmının kesin delil veya kesin hüküm olarak kabul edilebilmesi yabancı ilâmın tenfiz şartlarını taşıdığından mahkemece tespiti-ne bağlıdır. Tanımadaki 54 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi uygulanmaz.

(2) İhtilâfsız kaza kararlarının tanınması da aynı hükme tâbidir.

(3) Yabancı mahkeme ilâmına dayanılarak Türkiye'de idarî bir işlemin yapılmasında da aynı usul uygulanır.

Kesin hüküm ve kesin delil etkisi

Madde 59 – (1) Yabancı ilâmın kesin hüküm veya kesin delil etkisi yabancı mahkeme kararının kesinleştiği andan itibaren hüküm ifade eder.

Yabancı hakem kararlarının tenfizi

Madde 60 – (1) Kesinleşmiş ve icra kabiliyeti kazanmış veya taraflar için bağlayıcı olan yabancı hakem kararları tenfiz edilebilir.

(2) Yabancı hakem kararlarının tenfizi, tarafların yazılı olarak kararlaştırdıkları yer asliye mahkemesinden dilekçeyle istenir. Taraflar arasında böyle bir anlaşma olmadığı takdirde, aleyhine karar verilen tarafın Türkiye'deki yerleşim yeri, yoksa sâkin olduğu, bu da yoksa icraya konu teşkil edebilecek malların bulunduğu yer mahkemesi yetkili sayılır.

Dilekçe ve inceleme usulü

Madde 61 – (1) Yabancı bir hakem kararının tenfizini isteyen taraf, dilekçesine aşağıda yazılı belgeleri, karşı tarafın sayısı kadar örnekleriyle birlikte ekler:

- Tahkim sözleşmesi veya şartının, aslı yahut usulüne göre onanmış örneği.
- Hakem kararının usulen kesinleşmiş ve icra kabiliyeti kazanmış veya taraflar için bağlayıcılık kazanmış aslı veya usulüne göre onanmış örneği.
- (a) ve (b) bentlerinde sayılan belgelerin tercüme edilmiş ve usulen onanmış örnekleri.

(2) Mahkemece hakem kararlarının tenfizinde 55 inci, 56 ncı ve 57 nci madde hükümleri kıyas yoluyla uygulanır.

Ret sebepleri

- Madde 62** – (1) Mahkeme,
- Tahkim sözleşmesi yapılmamış veya esas sözleşmeye tahkim şartı konulmamış ise,
 - Hakem kararı genel ahlâka veya kamu düzenine aykırı ise,
 - Hakem kararına konu olan uyuşmazlığın Türk kanunlarına göre tahkim

yoluyla çözümünü mümkün değilse,

ç) Taraflardan biri hakemler önünde usulüne göre temsil edilmemiş ve yapılan işlemleri sonradan açıkça kabul etmemiş ise,

d) Hakkında hakem kararının tenfizi istenen taraf, hakem seçiminden usulen haberdar edilmemiş yahut iddia ve savunma imkânından yoksun bırakılmış ise,

e) Tahkim sözleşmesi veya şartı taraflarca tâbi kılındığı kanuna, bu konuda bir anlaşma yoksa hakem hükmünün verildiği ülke hukukuna göre hükümsüz ise,

f) Hakemlerin seçimi veya hakemlerin uyguladıkları usul, tarafların anlaşmasına, böyle bir anlaşma yok ise hakem hükmünün verildiği ülke hukukuna aykırı ise,

g) Hakem kararı, hakem sözleşmesinde veya şartında yer almayan bir hususa ilişkin ise veya sözleşme veya şartın sınırlarını aşıyor ise bu kısım hakkında,

h) Hakem kararı tâbi olduğu veya verildiği ülke hukuku hükümlerine veya tâbi olduğu usule göre kesinleşmemiş yahut icra kabiliyeti veya bağlayıcılık kazanmamış veya verildiği yerin yetkili mercii tarafından iptal edilmiş ise,

yabancı hakem kararının tenfizi istemini reddeder.

(2) Birinci fıkranın (ç), (d), (e), (f), (g) ve (h) bentlerinde yazılı hususların ispat yükü, hakkında tenfiz istenen tarafa aittir.

Yabancı hakem kararlarının tanınması

Madde 63 – (1) Yabancı hakem kararlarının tanınması da tenfizine ilişkin hükümlere tâbidir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Son Hükümler

Yürürlükten kaldırılan hükümler

Madde 64 – (1) 20/05/1982 tarihli ve 2675 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun,

(2) 29/06/1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 866 ncı maddesinin ikinci fıkrası,

(3) 05/12/1951 tarihli ve 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 88 inci maddesi,

yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

Madde 65 – (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 66 – (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

II. ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER

A. ADLÎ YARDIMLAŞMA

1) 1 MART 1954 TARİHLİ HUKUK USULÜNE DAİR SÖZLEŞME ²⁴

İş bu Sözleşmeyi imza eden Devletler;

Hukuk Usulüne dair 17 Temmuz 1905 Sözleşmesine, tecrübenin ilham ettiği islahâtı ilâve etmek istediklerinden;

Bu mevzuda yeni bir sözleşme akdine karar vermişler ve aşağıdaki hükümler hakkında mutabık kalmışlardır:

I- ADLÎ VE GAYRÎ ADLÎ EVRAKIN TEBLİĞİ

Madde 1

Hukukî veya ticarî mevzuda Âkit Devletlerde, yabancı memleketlerde bulunan kimselere yapılacak tebligat, talep eden Devletin konsolosu tarafından talebe muhatap olan Devletin tayin edeceği makama yapılacak talep üzerine yapılır. Evrakın sadır olduğu makam tarafların isim ve sıfatlarını, alacak olanın adresini, bahis mevzuu evrakın mahiyetini muhtevi talep, talebe muhatap makamın diliyle yazılmış olmalıdır. Bu makam tebliğinin yapıldığını ispat eden veya tebliğinin yapılmasına engel olan olayı bildiren vesikayı konsolosa gönderecektir.

Konsolosun talebi ile ilgili olarak meydana çıkacak güçlükler diplomatik yoldan halledilecektir.

Âkit her Devlet, diğer Âkit Devletlere bildireceği bir tebliğ ile 1 inci fıkrada zikrolunan hususları ihtiva eden ve ülkesinde yapılacak olan tebligat talebinin kendisine diplomatik yoldan gönderilmesini isteyebilir.

Yukarıdaki hükümler, Âkit iki Devletin kendi makamları arasında doğrudan doğruya muhabere yapmak için anlaşmalarına mâni olamaz.

Madde 2

Tebliğ, talep edilen Devletin kanunlarına göre yetkili makam eliyle yapılacaktır. Bu makam, tebligatı 3 üncü madde de derpiş edilen²⁵ haller müstesna, evrakı iradesiyle kabul eden tebliğ edilecek şahsa vermekle iktifa edebilir.

Madde 3

Tebliğ edilecek evrak iki nüsha olarak talebe eklenir. Eğer tebliğ edilecek evrak müracaat olunan Devletin dilinde veya alakalı iki Devlet arasında kabul edilmiş bir dilde yazılmış ise veya bu dillerden birine tercümesi eklenmiş ise, müracaat edilen Devlet, talepte istenmiş ise, bu gibi tebliğlerin icrası için kanunlarının derpiş ettiği şekilde veya bu kanunlara aykırı olmamak şartıyla hususi bir şekilde tebligat yapacaktır. Eğer böyle bir istek yoksa müracaat edilen Devlet tebligatı evvela 2 nci maddenin ahkâmına göre yapmağa çalışır.

²⁴ Sözleşme'nin onaylanması 14/03/1972 tarihli ve 1574 sayılı Kanunla uygun bulunmuş, metni 23/03/1972 tarihli ve 14137 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

²⁵ Belirtilen.

Aksine dair bir anlaşma olmadığı takdirde, yukarıdaki fıkranın derpiş ettiği tercüme, müracaat eden devletin diploması memuru veya konsolosu ve müracaat edilen Devletin yeminli tercümanı tarafından tasdik edilir.

Madde 4

1, 2 ve 3 üncü maddelerde derpiş edilen, tebligatın icrası ancak ülkesi üzerinde tebligat yapılacak Devlet tarafından bunun hakimiyet veya güvenliğini haleldar edecek mahiyette olduğuna hükmedilirse reddedebilir.

Madde 5

Tebliğatin ispatı, ya tebliğ edilecek şahsın tarih ve imza attığı bir makbuzla veya müracaat edilen Devletin makamlarının, olayı, tebliğin şekil ve tarihini tespit eden tasdikli bir vesika ile yapılır.

Makbuz veya tasdikli vesika tebliğ edilecek evrakın suretlerinden birisinin üzerinde bulunacak veya buna eklenecektir.

Madde 6

Yukarıdaki maddelerin hükümleri:

1) Evrakın yabancı memlekette bulunan alakalılara doğrudan doğruya posta ile göndermek hakkına;

2) Alakalıların tebligatı, doğrudan doğruya evrakın gönderildiği memleketin noterleri veya salahiyyetli memurları vasıtası ile yaptırımları hakkına;

3) Her Devlet için yabancı memlekette bulunan kimselere tebligatı, diploma-sı memurları veya konsolosları vasıtası ile doğrudan doğruya yaptırmak hakkına; hâlel getirmez.

Bu hallerin her birinde, derpiş olunan hak, ancak alakalı Devletler arasındaki sözleşmeler bunu kabul etmişse veya sözleşme olmaması halinde, ülkesi üzerinde tebligat yapılacak Devlet buna mümanaat²⁶ etmezse, kullanılabilir. Bu Devlet, fıkra 1 inci numara 3 deki hallerde evrak, müracaat eden Devletin vatandaşından birisine taziyiksiz tebliğ edilecekse buna mümanaat edemez.

Madde 7

Tebliğatlar, ne mahiyette olursa olsun, vergi veya masraf tediyesine yol açmazlar. Bununla beraber aksine bir anlaşma mevcut olmadığı takdirde, müracaat olunan Devlet, müracaat eden Devletten, bir noterin müdahalesi yüzünden veya madde 3 te derpiş edilen hususi bir şeklin kullanılması ile hususla gelen masrafların tediyesini istemek hakkına sahip olacaktır.

II- İSTİNABELER

Madde 8

Hukuki veya ticari konuda bir Âkit Devletin adlî makamları kendi kanunlarının hükümleri gereğince istinabe ile, diğer bir Âkit Devletin salahiyyetli makamlarına, salahiyyetleri sahasında, bir soruşturma veya diğer adlî bir muamelenin icrasını istemek üzere, müracaat edebilecektir.

²⁶ Engel olma, karşı koyma.

Madde 9

İstinabe varakaları müracaat eden Devletin konsolosu tarafından müracaat edilen Devletin tayin edeceği makama verilir. Bu makam istinabenin yerine getirildiğini tespit eden veya bunun icrasına mâni olan hali bildiren vesikayı konsolosa gönderecektir.

Bu göndermede karşılaşılabilecek bütün güçlükler diplomatik yoldan halledilecektir.

Her Âkit Devlet, diğer Âkit Devletlere yapacağı bir tebliğle ülkesi üzerinde icra olunacak istinabelerin diplomatik yoldan gönderilmesini istediğini bildirebilir.

Yukarıdaki hükümler iki Âkit Devletin salahiyetli makamları arasında, istinabelerin doğrudan doğruya gönderilmesini kabul hususunda anlaşmalarına mâni teşkil etmez.

Madde 10

Aksine bir anlaşma olmadıkça, istinabe ya müracaat edilen makamın dilinde veya alakalı iki Devlet arasında tespit edilmiş olan dilde yazılmış olacak yahut da buna bu iki dilden birisinde yapılmış ve müracaat eden Devletin bir diplomasi memuru veya konsolosu veya müracaat edilen Devletin yeminli tercümanı tarafından tasdik edilmiş bir tercüme eklenecektir.

Madde 11

İstinabenin gönderildiği adlî makam bunu müracaat edilen Devletin makamlarının bir istinabesini veya alakalı taraflardan birisinin bu maksatla yaptığı müracaatı yerine getirmek için kullandığı tazyik vasıtalarının aynıını kullanarak, icra etmeğe mecbur olacaktır. Davadaki tarafların huzura çağrılmaları bahis mevzuu olduğu zaman bu tazyik yollarının kullanılması şart değildir.

Müracaat eden makama, talep ettiği takdirde, alakalı tarafın ispatı vücut edebilmesi için, istenilen muamelenin yapılacağı tarih ve yer hakkında malûmat verilecektir.

İstinabenin icrası ancak :

1-Vesikanın hakikiliği tespit edilmemişse,

2-Müracaat edilen Devlette istinabenin icrası adlî makamların salahiyetleri dışında kalıyorsa,

3-Ülkesi üzerinde istinabenin icra edileceği Devlet bunun, hakimiyeti veya güvenliğine hâlel getirecek mahiyette olduğuna kani olursa;
reddedilebilir.

Madde 12

Müracaat olunan makamın salahiyetsizliği halinde istinabe varakası re'sen aynı Devletin salahiyetli makamına, bu Devletin kanunlarının hükümlerine göre, gönderilecektir.

Madde 13

Müracaat edilen makam tarafından istinabenin icra edilmediği bütün hallerde bu makam, müracaatı yapan makamı, 11 inci maddenin derpiş ettiği halde istinabenin icra edilmemesinin sebeplerini ve 12 nci maddenin derpiş ettiği halde de istinabenin havale edildiği makamı bildirerek, derhal haberdar edecektir.

Madde 14

Bir istinabeyi icra eden adli makam, takip edilecek şekil hakkında memleketinin kanunlarını tatbik edecektir.

Bununla beraber, müracaat eden makam hususi bir şekil kullanılmasını isterse, bu şekil müracaat edilen Devletin kanunlarına aykırı değilse yerine getirilir.

Madde 15

Yukarıdaki maddelerin hükümleri, her Devlet için eğer alakalı Devletler arasındaki anlaşmalar bunu kabul ediyor veya ülkesi üzerinde istinabenin icra olunacağı Devlet buna mümanaat etmiyorsa, istinabeyi doğrudan doğruya diplomasi memurları veya konsolosları vasıtasıyla icra ettirmesine engel olmazlar.

Madde 16

Istinabenin icrası, her ne mahiyette olursa olsun, vergi vesair masraf tediye-sine yol açmazlar.

Bununla beraber, aksine bir anlaşma yapılmamışsa, müracaat olunan Devlet, müracaat eden Devletten şahitlere ve eksperlere ödenen ücretlerle şahitlerin rızalarıyla huzura çıkmamaları yüzünden bir noterin²⁷ müdahalesi sebebiyle yapılan masrafların veya madde 14 fıkra 2 nin²⁸ tatbikinden doğması muhtemel olan masrafların ödenmesini isteyebilir.

III- CAUTION JUDICATUM SOLVI (TEMİNAT AKÇESİ)**Madde 17**

Âkit Devletlerden birisinde ikamet eden ve diğer bir Devlet mahkemeleri huzurunda davacı veya müdahil olarak bulunan Âkit bir Devletin vatandaşlarından yabancı olmaları veya o memlekette ikametgâh veya meskenleri bulunmaması sebebiyle, ne isim altında olursa olsun, herhangi bir teminat veya depozito istenemez.

Aynı kaide mahkeme masraflarını karşılamak için davacı veya müdahilden istenen tediye²⁹ da tatbik olunacaktır.

Âkit Devletlerin, vatandaşlarının ikamet şartı olmaksızın teminat akçesinden veya mahkeme masrafları karşılığı tediyeattan muaf tutulmalarını derpiş ettikleri sözleşmeler tatbik olunmaya devam edilecektir.

Madde 18

Âkit Devletlerden birisinde, 17 nci maddenin 1 ve 2 nci fıkraları mucibince veya davanın açıldığı Devletin kanunları mucibince teminat, depozito veya masraf tediyeatından muaf tutulmuş olan davacı veya müdahili mahkeme masraflarını ödemeye mahkûm eden hükümler diplomatik yoldan yapılan talep üzerine diğer Âkit Devletlerin her birinde salahiyyetli makam tarafından meccanen kabili icra hale getirilecektir.

²⁷ Sözleşmenin orijinal dilinde “judicial officer” şeklinde yer alan söz konusu ifadenin “adli memur” şeklinde de çevirilebileceği akla gelmektedir.

²⁸ Diğer bir deyişle 14 üncü maddenin ikinci fıkrası.

²⁹ Ödemeler.

Aynı kaide mahkeme masraflarının sonradan tespit olunduğu mahkeme kararlarına da tatbik olunacaktır.

Yukarıdaki hükümler iki Âkit Devletin aralarında, alakalı tarafın kararın tenfi-zini doğrudan doğruya istemesini sağlamak için anlaşmalarına mâni teşkil etmez.

Madde 19

Mahkeme masraflarına dair kararlar, mahkûm olan tarafın³⁰ icranın yapıla-cağı memleketin kanunlarına uygun olarak, temyizi müstesna, taraflar dinlen-medeyen kabili icra olarak ilan edileceklerdir.

Tenfiz talebi üzerine karar vermeğe salâhiyetli makam şunları tatbikle iktifa³¹ edecektir.

1-İlâm, mahkûmiyet kararının verildiği memleketin kanunlarına göre, hakiki-liğini kabul için lüzumlu olan şartları bir araya getiriyor mu;

2-Karar, aynı kanuna göre katiyet kesbetmiş midir;

3-Kararın hüküm fıkrası müracaat olunan makamın dilinde veya alakalı iki devlet arasında tespit edilen dilde yazılmış mıdır veya bu dillerden birisine yapılmış ve bir anlaşma mevcut değilse, müracaat eden Devletin diploması veya memuru veya konsolosu veya müracaat eden Devletin yeminli tercümanı tara-fından tasdik edilmiş tercümesi ekli midir.

2 nci fıkranın 1 ve 2 numaralarının derpiş ettiği şartları yerine getirmek için müracaat eden Devletin salâhiyetli makamının kararın katiyet kesbetmiş oldu-ğunu bildiren bir beyanı veya kararın katiyet kesbettiğini tespit edecek mahiyetteki musaddak³² evrakın ibrazı kâfi gelecektir. Aksi bir anlaşma olmadığı takdirde; yu-karıda bahsi geçen makamının salâhiyeti, müracaat eden Devletin adliyesindeki en yüksek memur tarafından tatbik edilecektir. Sözü edilen beyan evrak veya fıkra 2, numara 3 ün ihtiva ettiği kaideye göre tanzim veya tercüme edilecektir.

Tenfiz talebi hakkında karar vermeye salâhiyetli olan makam, aynı zamanda alakalı tarafta bunu isterse, 2 nci fıkranın 3 üncü numarasının istihdaf ettiği tas-dik, tercüme, imza tasdiki masraflarının yekûnunu tespit edecektir. Bu masraflar mahkeme masrafı olarak kabul edilecektir.

IV- MECCANİ ADLİ MÜZAHARET

Madde 20

Hukukî ve ticarî konularda Âkit Devletler vatandaşları, diğer bütün Âkit Dev-letlerin vatandaşları gibi, adlî müzaharetin talep olunduğu Devletin kanunlarına uyarak, adlî müzaharettten istifade edeceklerdir.

İdari konuda adlî müzaharetin mevcut olduğu Devletlerde, yukarıdaki fıkra-nın derpiş ettiği hükümler, bu konuda salâhiyetli mahkemelere arzedilen işlere de tatbik olunacaktır.

³⁰ Resmî Gazete'de yukarıdaki haliyle yer almış olsa da sözleşmenin orijinal metninde "the losing party" (kaybeden taraf) ibaresi yer almaktadır.

³¹ Yetinmek.

³² Doğruluğu tasdik edilmiş.

Madde 21

Bütün hallerde fakrû hal ilmühaberî veya beyanı yabancının mutat ikametgahının bulunduğu yerin makamları tarafından verilecek veya alınacaktır. Veya bu makamlar olmazsa halen ikametgahının bulunduğu yer makamları tarafından verilecek veya alınacaktır. Bu son makamların Âkit bir Devlete ait olmamaları ve bu neviden ilmühaber veya beyanname almamaları veya vermemeleri hallerinde yabancının ait olduğu memleketin diploması memuru veya konsolosu tarafından verilen veya alınan bir ilmühaber veya beyanname kâfi gelecektir.

Eğer talep eden, müracaatın yapıldığı memlekette ikamet etmiyorsa fakrû hal ilmühaberî veya beyannamesi vesikanın gösterildiği memleketin diploması memuru veya konsolosu tarafından meccanen tasdik edilecektir.

Madde 22

Fakrû hal ilmühaberini vermeye veya beyannameyi almaya salahiyetli olan makam, diğer Âkit Devletler makamlarından müracaatı yapanın varlık durumu hakkında malumat isteyebilir.

Meccani adlî müzaharet talebi hakkında karar vermeğe memur edilen makam salâhiyeti hudutları içinde ilmühaberleri, beyannameleri ve kendisine verilen malumatı kontrol etmek veya kâfi bilgi sahibi olabilmek için tamamlayıcı malumat istemek hakkını muhafaza edecektir.

Madde 23

Eğer fakir olan kimse meccani adlî müzaharetin isteneceği memlekette başka bir memlekette ise, adlî müzaharet teminine matuf olan ve talebin tahkikine faydalı olabilecek ilmühaberlerinin, beyannamelerin işbu talep hakkında karar vermesi için salahiyetli makama veya talebin tahkik edileceği devletin tayin edeceği makama verilebilecektir.

9 uncu maddenin 2, 3 ve 4 üncü fıkralarının ve 10 ve 12 nci maddelerin ihtiva ettiği, istinabeleri, alakadar eden hükümler adlî müzaharet teminine matuf dilekçelerin ve bunların eklerinin gönderilmesine de tatbik edilebileceklerdir.

Madde 24

Adlî müzaharet Âkit Devletlerden birisinin vatandaşına yapılmışsa, davasına dair olan ve bu devletlerden birisinde, hangi şekilde olursa olsun, icra olunacak tebligat, müracaat eden devletin müracaat ettiği devlete herhangi bir masraf ödemesine yol açmayacaktır.

Eksperlere ödenen tazminat hariç, istinabeler için durum aynıdır.

V- NÜFUS KAYIT ÖRNEKLERİNİN MECCANEN VERİLMESİ**Madde 25**

Âkit Devletlerden birisinin vatandaşları olan fakirler, vatandaşlarla aynı şartlar altında nüfus kayıt örneklerini meccanen elde edebileceklerdir. Evlenmeleri için lüzumlu olan evrak Âkit Devletlerin diploması memurları veya konsolosları tarafından meccanen tasdik edilecektir.

VI- TAZYİK HAPSİ

Madde 26

İsterse icra vasıtası ister sadece muhafaza tedbiri olarak kullanılmış olsun, tazyik hapsi hukuki veya ticari konuda, vatandaşa tatbik olunmadığı hallerde Âkit Devletlerden birisinin vatandaşı olan yabancılara tatbik edilemeyecektir. Tazyik hapsinin kaldırılmasını temin için, memlekette oturan bir vatandaşın öne süreceği bir olay, bu olay yabancı memlekette vukua gelmiş olsa dahi, Âkit Devletlerden birisinin vatandaşı lehine aynı neticeyi doğurmalıdır.

VII- NİHAİ HÜKÜMLER

Madde 27

İşbu Sözleşme Milletlerarası Hususi Hukuk Konferansının Yedinci İçtima Devresinde temsil edilmiş Devletlerin imzalarına açıktır.

Tasdik edilecek ve tasdik vesikaları Hollanda Hariciye Vekâletine tevdi edilecektir.

Her tasdik evrakının tevdiinde bir zabıt tutulacak, bunun tasdikli bir sureti diplomatik yoldan mümzi Devletlerin herbirine gönderilecektir.

Madde 28

İşbu Sözleşme, madde 27, fıka 2 nin derpiş ettiği şekilde 4 üncü tasdik vesikasının tevdiinden 60 gün sonra mer'iyete girecektir.

Sonradan tasdik eden mümzi Devletler için Sözleşme, tasdik evrakının tevdi tarihinden 60 gün sonra mer'iyete girecektir.

Madde 29

İşbu Sözleşme, tasdik eden Devletlerin münasebetlerinde, Lahey'de 17 Temmuz 1905 de imzalanmış olan Hukuk Mahkemeleri Usulüne Dair Sözleşmenin yerini tutacaktır.

Madde 30

İşbu Sözleşme, Âkit Devletlerin ana vatan topraklarına kendiliğinden tatbik edilir.

Eğer Âkit bir Devlet bunun milletlerarası münasebetlerini kendisinin temin ettiği diğer bütün ülkelerde veya bu ülkelerden bazılarında tatbik edilmesini istiyorsa, bu husustaki niyetini Hollanda Hariciye Vekâletine tevdi edeceği bir beyan ile bildirecektir. Hollanda Hariciye Vekaleti de bunun tasdikli bir suretini diplomatik yoldan Âkit Devletlerin her birisine gönderecektir.

Sözleşme bu bildiriden sonra altı ay içinde itiraz etmeyen Devletlerle milletlerarası münasebetleri bahis mevzuu devlet tarafından temin edilen ve kendileri için beyan yapılan ülke veya ülkeler arasındaki münasebetlere tatbik olunacaktır.

Madde 31

Konferansın 7 nci içtima, devresinde temsil edilmemiş, olan her Devlet, işbu Sözleşmeye katılmaya kabul edilebilir. Ancak bu katılmanın Hollanda Hükümeti tarafından bildirilmesinden itibaren altı ay zarfında Sözleşmeyi tasdik etmiş bir

devlet veya birkaç devlet itiraz etmemiş olması lâzımdır. Katılma 27 nci maddenin 2 nci fıkrasının derpiş, ettiği şekilde olacaktır.

Bittabi katılmalar ancak işbu Sözleşmenin 28 inci maddesinin 1 inci fıkrası mucibince mer'iyete girmesinden sonra vaki olabilir.

Madde 32

Her Âkit Devlet, işbu Sözleşmeyi imza veya tasdik ederken veya ona katılırken, 17 nci maddenin, Âkit Devletlerin kendi ülkesinde ikamet eden vatandaşına tatbikini tahdit etmek hakkını muhafaza edebilir.

Yukarıdaki fıkranın derpiş ettiği hakkı kullanmış olan Devlet, 17 nci maddenin diğer Âkit Devletler tarafından ancak mahkemeleri huzuruna davacı veya müdahil olarak çıkacağı ülkede oturan vatandaşlarına tatbikini isteyebilir.

Madde 33

İşbu Sözleşme, Sözleşmenin 28 inci maddesinin 1 inci fıkrasında bildirilen tarihten itibaren beş sene müddetle devam edecektir.

Bu müddet, Sözleşmeyi sonradan tasdik eden veya buna katılan Devletler için dahi bu tarihten itibaren başlayacaktır.

Sözleşme fesih ihbarı vaki olmadığı takdirde her beş sene de bir zimnen yenilenecektir. İhbar, müddetin bitmesinden en az altı ay evvel, Hollanda Hariciye Vekâletine gönderilecektir. Hariciye Vekâleti de bunu bütün diğer Âkit Devletlere bildirecektir.

İhbar, 30 uncu maddenin 2 nci fıkrasına tevfikan yapılmış, bir beyanda işaret edilecek olan ülkeye veya bu ülkelerden bazılarında inhisar ettirilebilir.

İhbar, ancak bunu tebliğ eden Devlet için muteber olacaktır. Sözleşme diğer Âkit Devletler için mer'iyette kalacaktır.

Hükümetleri tarafından usulüne uygun olarak salâhiyet verilmiş aşağıdaki imza sahipleri işbu Sözleşmeyi imzalamışlardır.

1 Mart 1954 de Lahey'de, Hollanda Hükümetinin arşivlerinde muhafaza edilecek olan ve musaddak³³ bir sureti diplomatik yoldan, Lahey Milletlerarası Hukuku Konferansının 7 nci İçtima Devresinde temsil edilmiş olan Devletlere gönderilecek olan tek bir nüsha halinde kılınmıştır.

TÜRKİYE'NİN BEYANLARI

6 ncı ve 15 inci maddeler:

1) Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, Sözleşme'nin 6 ncı maddesinde düzenlenen, belgelerin tebliği usulünün kullanılmasına karşı olduğunu beyan eder. Ancak diplomasi veya konsolosluk görevlileri yalnızca kendi ülkelerinin vatandaşlarına bu usulle tebliğ yapabilirler.

2) Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, diplomasi ve konsolosluk görevlilerinin, Sözleşmenin 15 inci maddesine uygun olarak sadece kendi ülkelerinin vatandaşları açısından istinabe taleplerini yerine getirme hakkını kabul eder.

³³ Onaylı.

2) 15 KASIM 1965 TARİHLİ HUKUKÎ VE TİCARÎ KONULARDA ADLÎ VE GAYRÎ ADLÎ BELGELERİN YABANCI MEMLEKETLERDE TEBLİĞİNE DAİR LAHEY SÖZLEŞMESİ³⁴

İşbu Sözleşmeyi imza eden Devletler,

Yabancı memleketlerde tebliğ edilecek adlî ve gayri adlî belgelerin muhatabına vaktinde tebliğini sağlayacak uygun vasıtalar ihdas;

Bu maksada hizmet için usulleri basitleştirmek ve süratlendirmek sureti ile karşılıklı adlî yardımlaşmayı islah etmek üzere,

Bir Sözleşme akdine karar vermişler ve aşağıdaki hususlarda mutabık kalmışlardır:

Madde 1

İşbu sözleşme, tebliğ edilmek üzere yabancı memleketlere ticarî veya hukukî, adlî veya gayrî adlî belgeler gönderilmesi söz konusu olan bütün hallerde uygulanır.

İşbu Sözleşme, muhatabın adresinin bilinmediği hallerde uygulanmaz.

BÖLÜM I ADLÎ BELGELER

Madde 2

Âkit Devletlerden her biri, diğer Âkit Devletlerden gelecek tebliğ isteklerini kabul etmeği 3 ila 6 ncı maddeler hükümlerine göre yükümlenecek bir Merkezî-Makam tayin eder.

Talep edilen Devlet, bu Merkezî Makamı kendi kanunlarına göre kurar.

Madde 3

Belgelerin çıkış memleketinin kanununa göre yetkili makam veya tebligat yapmaya yetkili kimse, resmî tasdik veya benzeri bir formaliteye lüzum kalmaksızın talep edilen Devletin Merkezî Makamına, işbu sözleşmeye ekli modele uygun şekilde düzenlenmiş bir talepname gönderir.

³⁴ Onaylanması 09/09/1971 tarihli ve 1483 sayılı Kanunla uygun bulunması üzerine Bakanlar Kurulunun 23/10/1971 tarihli ve 7/3303 sayılı Kararıyla onaylanan Sözleşmenin 24 Aralık 1971 tarihli ve 14052 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türkçe metninin yürürlükten kaldırılarak Fransızca metin esas tutulmak suretiyle yeniden hazırlanan ve Adalet Bakanlığınca da uygun mütalâa edilen Türkçe yeni metnin yürürlüğe konulması; Dışişleri Bakanlığının 18/04/1972 tarihli ve 750.004-KOSSB.446 sayılı teklifi üzerine, 31/05/1963 tarihli ve 244 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin 1 inci fıkrasına göre, Bakanlar Kurulunca 03/05/1972 tarihinde kararlaştırılmıştır. Sözleşmenin yeni metni, 17/06/1972 tarihli ve 14218 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

Tebliğ edilecek belgenin aslı veya sureti talepnameye eklenir. Talepname ile belge, ikişer nüsha olarak gönderilir.

Madde 4

Merkezî Makam talepnameyi işbu Sözleşme hükümlerine uygun bulmadığı takdirde, talepnameye karşı ileri sürdüğü itirazları belirtmek sureti ile, istekte bulunana keyfiyetten derhal haberdar eder.

Madde 5

Talep edilen Devletin Merkezî Makamı evrakı aşağıdaki usullerden biri ile bizzat veya bir mutavassıt aracılığı ile tebliğ ettirecektir.

a) Talep edilen memlekette düzenlenmiş olup yine o memlekette oturan kişilere tebliğ edilecek belgeleri, o memleket kanunlarında yer alan usule göre veya,³⁵

b) Talep edilen Devletin kanununa aykırı olmamak kaydı ile, istekte bulunan tarafından belirtilen özel bir usulle.

İşbu maddenin 1 inci fıkrasının (b) bendinde öngörülen hal müstesna, belge her zaman, bunu kabul eden bir muhataba teslim edilmek sureti ile de tebliğ olunabilir.

Belgenin yukarıdaki 1 inci fıkraya uyarınca tebliği gerektiğinde, Merkezî Makam belgenin, memleketin resmî dilinde veya dillerinden birinde yazılmış veya bu dile veya dillerden birine çevrilmiş olmasını isteyebilir.

Tebliğ isteğinin işbu Sözleşmeye ekli formüle göre düzenlenen ve tebliğ edilecek belgenin esas unsurlarını ihtiva eden kısım, belge ile birlikte muhataba tebliğ olunur.³⁶

Madde 6

Talep edilen Devletin Merkezî Makamı veya bu Makamın tebliğ işi ile görevlendirdiği herhangi bir makam, işbu Sözleşmeye ekli formüllerdeki numunesine uygun bir tebliğ tasdiknamesi düzenler.

Tebliğ tasdiknamesi, belgenin tebliğ edildiğini bildirecek ve tebliğde başvuru olan usul ile tebligatın yapıldığı yer ve tarihi gösterilecektir. Belge tebliğ edilmediği takdirde, tebligatın yapılmasına engel olan sebebi de belirtecektir.

Tebliğ isteğinde bulunan, Merkezî Makam veya bir adlî makam tarafından doldurulmamış olan bir tebliğ tasdiknamesinin bu makamlardan biri tarafından tasdikini isteyebilir.

Tebliğ tasdiknamesi doğruca tebliğ isteğinde bulunana gönderilir.

Madde 7

İşbu Sözleşmeye ekli numunelerde basılı olarak yer alan terimler, bütün

³⁵ 5/a bendi ile Âkit tarafın, ülkesindeki davalarda kendi ülke topraklarında bulunan kişilere tebliğ işlemini kendi iç hukukuna göre hangi yöntemle gerçekleştireyorsa, aynı yöntemle tebligatı yapacağı belirtilmek istenmektedir.

³⁶ Tebliğ edilecek belgenin esas unsurlarını ihtiva eden kısım ifadesi ile anlatılmak istenen 'tebliğ edilecek belgelerin özeti' başlıklı sözleşme eki talepteninin 4 üncü sayfasıdır.

hallerde Fransızca veya İngilizce olarak yazılmalıdır. Bu terimler, belgenin çıktığı memleketin resmî dilinde veya resmî dillerinden biri ile de yazılabilir.

Bu terimlere tekabül eden boş yerler talep edilen Devletin dili ile veya Fransızca veya İngilizce olarak doldurulmalıdır.

Madde 8

Âkit Devletlerden her biri adlî belgelerin yabancı memleketlerde tebliği işini, zor kullanmaksızın, doğruca kendi diplomatik veya konsolosluk ajanları vasıtası ile yaptırmakta muhtardır.

Tebliğatin, belgenin çıktığı memleketin uyrukusuna yapılması hali müstesna, Devletlerden herhangi biri, kendi topraklarında bu şekilde tebligat yapılmasına muhalefet edebilir.

Madde 9

Bundan başka, Âkit Devletlerden her biri, tebliğatin diğer bir Âkit Devlet tarafından tayin olunan makamlarca yapılması için, tebliğ edilecek adlî belgelerin bu makamlara tevdiî işinde Konsolosluklar aracılığını kullanmakta muhtardır.

Âkit Devletlerden her biri, istisna haller gerektirdiği takdirde, aynı maksatla, diplomatik yolları da kullanabilir.

Madde 10

Talep edilen Devlet itiraz etmedikçe işbu Sözleşme:

a) Adlî belgelerin yabancı memleketlerdeki kişilere doğruca posta vasıtası ile gönderilmesinde;

b) Menşé Devletindeki adalet görevlileri, Devlet memurları veya Devletin diğer yetkili kişilerininin adlî belgelere ilişkin tebligatı doğruca talep edilen Devletteki tebligat yapmağa yetkili kimseler Devlet memurları, veya Devletin yetkili diğer kişileri aracılığı ile yapmakta;

c) Bir dava ile ilgili herhangi bir kimsenin, adlî belgelere ilişkin tebligatı doğruca talep edilen Devletin tebligat yapmağa yetkili kimseleri, devlet memurları veya o Devletin diğer yetkili kişileri vasıtası ile yaptırmakta; muhtar olmasına engel teşkil etmez.

Madde 11

İşbu Sözleşme, Âkit Devletlerin, adlî belgelerin tebliğinde, yukarıdaki maddelerde öngörülen intikal yollarından başkalarını ve özellikle, her birinin birbirine tekabül eden Makamları arasında doğruca ulaştırılması için aralarında anlaşmalarına engel teşkil etmez.

Madde 12

Âkit Devletlerden birinden gelen adlî belgelerin tebliği, talep edilen Devletçe görülen hizmetler dolayısı ile harç veya masraf ödenmesine veya bunların iadesine yol açamaz.

Tebliğ isteğinde bulunan:

a) Tebligat yapmağa yetkili bir kimse veya varış yeri Devletin kânununa

göre yetkili bir kimsenin müdahalesi;

b) Tebligat için özel bir usul kullanılması, hallerinde yapılan masrafları ödemek veya iade etmek zorundadır.

Madde 13

Talep edilen Devlet işbu Sözleşmeye uygun olarak yapılan bir tebliğ isteğinin yerine getirilmesini, ancak egemenlik veya güvenliği zedeleyici bulunduğu takdirde reddedebilir.

Tebliğ isteğinin yerine getirilmesi, sadece talep edilen Devletin söz konusu davada kaza yetkisinin münhasıran, kendi Adalet makamlarına ait olduğu iddiası veya kendi mevzuatının istek konusu için hukuk yolu tanımaması sebebiyle reddolunamaz.

İsteğin reddi halinde, Merkezî Makam, istekte bulunanı keyfiyetten derhal haberdar eder.

Madde 14

Tebliğ edilecek adli belgelerin intikali dolayısıyla meydana gelebilecek güçlükler, diplomasi yolu ile çözümlenir.

Madde 15

Bir dava dilekçesi veya aynı nitelikte bir belge, işbu Sözleşme hükümleri gereğince, tebliğ edilmek üzere yabancı bir memlekete intikal ettirildiğinde, davalı mahkemeye gelmediği takdirde:

a) Belgenin, talep edilen Devlet topraklarında oturan kimselere tebliğ edilmek üzere hazırlanmış ve o memleketin tebligatla ilgili mevzuatına uygun bir şekilde tebliğ edilmiş olduğu veya;

b) Belgenin, işbu Sözleşmede öngörülen başka bir usulle davalıya veya ika-metgahına tebliğ veya tevdi olunduğu ve bu hallerden her birinde tebliğ veya tevdi keyfiyetinin davalının savunmasını hazırlaması için yeteri kadar vakit bırakacak bir tarihte tebliğ veya tevdi edilmiş bulunduğu tebeyyün etmedikçe hakim kararı ertelemek zorundadır.

Âkit Devletlerden her biri, birinci fıkra hükümlerine rağmen, tebliğ veya teslim keyfiyetini belirten bir tebliğ tasdiknamesi alınmamış olsa bile, aşağıdaki şartların birlikte gerçekleşmesi halinde, hâkimlerin hüküm verebileceğini beyanda muhtardır:

a) Belgenin işbu Sözleşmede öngörülen usullerden biri ile intikal ettirilmiş olması;

b) Belgenin gönderilme tarihinden itibaren, altı aydan az olmamak üzere, hâkimin her özel duruma göre takdir edeceği bir sürenin geçmiş bulunması;

c) Talep edilen Devletin yetkili makamları nezdinde yapılan bütün teşebbüslere rağmen herhangi bir tebliğ tasdiknamesi elde edilmesinin mümkün olmaması.

İşbu madde hâkimin, acil hallerde geçici veya koruyucu tedbirler almasına engel teşkil etmez.

Madde 16

Bir dava dilekçesi veya aynı nitelikte bir belge, işbu Sözleşme hükümleri gereğince tebliğ edilmek üzere yabancı bir memlekete intikal ettirildiği ve mahkemeye gelmeyen davalı aleyhine karar verildiği takdirde, aşağıdaki şartların birlikte gerçekleşmesi halinde hâkim, kanun yollarına müracaatını sağlamak üzere, süre aşımının davalı hakkındaki neticelerini kaldırmaya yetkilidir:

a) Davalının kendi kusuru bulunmaksızın savunmasını hazırlamak üzere dilekçeden veya kanun yollarına müracaat hakkını kullanması için, karardan vaktinde haberdar olmaması;

b) Davalı tarafından ileri sürülen defilerin dayanaktan yoksun bulunmaması.

Süre aşımının neticelerinin kaldırılması hakkındaki müracaat, davalının karara bilgi edinmesinden başlayacak makul bir süre içinde yapılmadığı takdirde kabul edilmez.

Âkit Devletlerden her biri, kararın verildiği tarihten itibaren bir yıldan az olmamak kaydı ile, bildirisinde belirteceği sürenin geçmesinden sonra yapılacak müracaatların kabul edilmeyeceğini beyanda muhtardır.

İşbu madde, ahvali şahsiye ile ilgili kararlar için uygulanmaz.

BÖLÜM II**GAYRİ ADLÎ BELGELER****Madde 17**

Âkit Devletlerden birinin makam ve adalet görevlilerinden sadır olan gayri adlî belgeler tebliğ edilmek üzere, işbu Sözleşmede öngörülen usul ve şartlar uyarınca başka bir Âkit Devlete intikal ettirilebilir.

BÖLÜM III**GENEL HÜKÜMLER****Madde 18**

Âkit Devletlerden her biri, Merkezî Makam dışında ve buna ilâveten yetkilerinde şümulünü tespit edecekleri başka makamlar da tayin edebilirler.

Ancak, tebliğ isteğinde bulunan, her zaman, doğruca Merkezî Makama başvurabilir.

Federal Devletler, birden fazla Merkezî Makam tayin etmekte muhtardır.

Madde 19

İşbu Sözleşme, Âkit Devletlerden her birinin, mevzuatının, kendi topraklarının da tebliğ edilmek üzere dış memleketlerden gelen belgelerin intikali için yukarıdaki maddelerde öngörülmeyen başka şekillere müsaade etmesine engel teşkil etmez.

Madde 20**İşbu Sözleşme, Âkit Devletlerin:**

- a) 3 üncü maddenin 2 nci fıkrasının intikal ettirilecek belgelerin iki nüsha olarak düzenlenmesine ait hükümlerine;
- b) 5 inci maddenin 3 üncü fıkrasıyla 7 nci maddenin kullanılacak dillere ait hükümlerine;
- c) 5 inci maddenin 4 üncü fıkrası hükümlerine;
- d) 12 nci maddenin 2 nci fıkrasına
- istisna teşkil edecek hükümler koymak üzere aralarında anlaşmalarına engel teşkil etmez.

Madde 21

Âkit Devletlerden her biri, tasdik veya iltihak belgesinin tevdii anından veya daha sonraki bir tarihte:

- a) 2 ve 18 inci maddelerde öngörülen makamların,
- b) 6 ncı maddede öngörülen ilmühaber düzenlemeğe yetkili makamın;
- c) 9 uncu madde uyarınca konsolosluklar vasıtası ile intikal ettirilen belgeleri kabule yetkili makamın,
- tayinini Hollanda Dışişleri Bakanlığına bildirecektir.
- Âkit Devletlerden her biri, gerektiğinde;
- a) 8 ve 10 uncu maddelerde öngörülen intikal yollarının kullanılmasına karşı olan itirazlarını;
- b) 15 inci maddenin 2 nci fıkrası ile 16 ncı maddenin 3 üncü fıkrasında öngörülen beyanları;
- c) Yukarıda sözü edilen tayin, itiraz ve beyanlarda vuku bulacak her türlü değişiklikleri
- aynı şartlar altında bildirecektir.

Madde 22

İşbu Sözleşme, tasdik eden Devletler arasındaki ilişkilerde, Hukuk Muhakemeleri Usulü ile ilgili olarak Lâ Haye'de sırası ile 17 Temmuz 1905 ve 1 Mart 1954'de imzalanan Sözleşmelerin biri veya diğesinde taraf oldukları nispette bunların 1 ilâ 7 nci maddelerinin yerine kaim olacaktır.

Madde 23

İşbu Sözleşme, Hukuk Muhakemeleri Usulü ile ilgili olarak La Haye'de 17 Temmuz 1905'te imzalanan Sözleşmenin 23 üncü maddesi ile yine La Haye'de 1 Mart 1954'te imzalanan Sözleşmenin 24 üncü maddesinin uygulanmasına halel getirmeyecektir.

Ancak, bu maddeler, yalnız sözü edilen Sözleşmelerde öngörülen intikal usulleri ile aynı nitelikte olan intikal usulleri kullanıldığı takdirde uygulanacaktır.

Madde 24

İlgili Devletlerin başka türlü anlaşmış olmaları hali müstesna, Âkit Devletler-

ce, sözü edilen 1905 ve 1954 tarihli Sözleşmelere ek olarak akdedilen Sözleşmeler işbu Sözleşme için de uygulanacaktır.

Madde 25

İşbu Sözleşme, 22 ve 24 üncü maddelerin uygulanmasına hâlel gelmemek kaydı ile işbu Sözleşme ile düzenlenen hususlara ilişkin hükümler ihtiva edip de Âkit Devletlerin taraf oldukları veya olacakları Sözleşmeleri ihlâl etmez.

Madde 26

İşbu Sözleşme, La Haye Devletler Hususi Hukuku Konferansının onuncu oturumuna katılan Devletlerin imzasına açıktır.

İşbu Sözleşme, tasdik ve tasdik belgeleri Hollanda Dışişleri Bakanlığına tevdi olunacaktır.

Madde 27

İşbu Sözleşme, 26 ncı maddenin 2 nci fıkrasında öngörülen üçüncü tasdik belgesinin tevdiinden altmış gün sonra yürürlüğe girecektir.

İşbu sözleşme, imzalayan ve sonradan tasdik eden Devletlerden her biri için, kendi tasdik belgesinin tevdiinden altmış gün sonra yürürlüğe girecektir.

Madde 28

La Haye Devletler Hususî Hukuku Konferansının onuncu oturumunda temsil edilmeyen her Devlet, 27 nci maddenin 1 nci fıkrası uyarınca yürürlüğe girmesinden sonra işbu Sözleşmeye iltihak edebilir. İltihak belgesi, Hollanda Dışişleri Bakanlığına tevdi edilecektir.

İşbu Sözleşme, iltihak edecek her Devlet için, ancak, bu tevdi keyfiyetinden önce tasdik eden bir Devletin, iltihakının, Hollanda Dışişleri Bakanlığınca kendisine bildirilmesinden itibaren, altmış gün içinde yapacağı bir itirazı olmadığını bu Bakanlığa bildirildiği takdirde yürürlüğe girecektir.

İtiraz vaki olmadığı takdirde Sözleşme, iltihak eden bir Devlet için, yukarıdaki fıkrada sözü edilen sürelerin bitimini izleyen ayın birinci günü yürürlüğe girecektir.

Madde 29

Her Devlet, imza, tasdik veya iltihak sırasında, işbu Sözleşmenin Milletlerarası alanda temsil ettiği toprakların tümünü veya bunlardan biri veya bir kaçını kapsayacağını beyan edebilir. Bu beyan, Sözleşmenin sözü edilen Devlet için yürürlüğe girdiği tarihte hüküm ifade edecektir,

Bundan sonra yapılacak bir nitelikteki her kapsama alma, Hollanda Dışişleri Bakanlığına bildirilecektir.

Sözleşme, kapsama alınan topraklar için, yukarıdaki fıkrada sözü edilen bil-dirinin yapılmasından altmış gün sonra yürürlüğe girecektir.

Madde 30

İşbu Sözleşmenin süresi, sonradan tasdik veya iltihak eden Devletler için dahi, 27 nci maddenin 1 inci fıkrası uyarınca yürürlüğe girmesi tarihinden itibaren beş yıldır.

Sözleşme, feshih ihbarı vaki olmadıkça, her beş yılda bir zimnen yenilenmiş olacaktır.

Feshih ihbarı, beş yıllık sürenin bitiminden en az altı ay önce Hollanda Dışişleri Bakanlığına yapılacaktır.

Feshih keyfiyeti, Sözleşmenin uygulandığı topraklardan bazılarında kısıtlı kalabilir.

Feshih keyfiyeti ancak bunu ihbar eden Devlet hakkında hüküm ifade edecektir. Sözleşme diğer Âkit Devletler için yürürlükte kalacaktır.

Madde 31

Hollanda Dışişleri Bakanlığı, 26 ncı maddede sözü edilen Devletlerle 28 inci madde uyarınca iltihak edecek Devletlere:

- a) 26 ncı madde sözü edilen imza ve tasdikleri;
- b) İşbu Sözleşmenin, 27 nci maddenin birinci fıkrası hükmü uyarınca yürürlüğe gireceği tarihleri;
- c) 28 inci maddede sözü edilen iltihakları ve bunların hüküm ifade edeceği tarihleri;
- d) 29 uncu maddede sözü edilen kapsama alma keyfiyetleri ile bunların hüküm ifade edeceği tarihleri;
- e) 21 inci maddede sözü edilen tayin, itiraz ve beyanları;
- f) 30 uncu maddenin 3 üncü fıkrasında sözü edilen feshih ihbarlarını bildirecektir.

Bunu teyiden, usulüne uygun olarak yetkili kılınan aşağıdaki imza sahipleri işbu sözleşmeyi imzalamışlardır.

15 Kasım 1965'te ikisi de aynı derecede geçerli olmak üzere Fransızca ve İngilizce ve tek nüsha olarak yapılmış olup Hollanda Hükümeti arşivine tevdi edilecek ve tasdikli birer sureti La Haye Devletler Hususî Hukuku Konferansının Onuncu oturumunda temsil edilen Devletlerden her birine diplomatik yoldan intikal ettirilecektir.

Not: Sözleşmenin eki formül talepnameye Sözleşmenin yayımlandığı Resmî Gazete'den erişilmesi mümkün bulunmaktadır. Türk hukuku uygulamasında söz konusu talepname "Örnek 184" olarak bilinmektedir.

TÜRKİYE'NİN ÇEKİNCE VE BEYANLARI

Maddeler : 8,10,15,16

(...)

4. Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti diplomatik veya konsolosluk görevli memurlarına Sözleşmenin 8 inci maddesi uyarınca, yalnızca kendi vatandaşlarına tebligat veya celpnameleri iletmeleri konusunda yetkili tanır.

5. Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti Sözleşmenin 10 uncu maddesinde belirtilmiş olan tebligat ve celpname teslim metotlarına karşı çıktığını beyan eder.

6. Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti Sözleşmenin 5 inci maddesinin birinci fıkrasını hükümlerine bakılmaksızın, söz konusu maddenin 2 nci fıkrasında belirtilen koşulların yerine getirilmesi durumunda, hakimlerinin buna karar verebileceğini beyan eder.

7. Sözleşmenin 16 ncı maddesinin 3 üncü fıkrasına göre, Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti, Sözleşmenin 16 ncı maddesinin 2 nci fıkrasında belirtilmiş olan taleplerin, karar verilmesinden itibaren bir yıllık sürenin dolmasından sonra iletilmeleri durumunda kabul edilebilir olmadıklarını beyan eder.

3) 18 MART 1970 TARİHLİ HUKUKÎ VE TİCARÎ KONULARDA YABANCI ÜLKELERDE DELİL SAĞLANMASI HAKKINDA LAHEY SÖZLEŞMESİ^{37 38}

İş bu Sözleşmeyi imza eden Devletler,
İstinabe taleplerinin iletilmesi ve yerine getirilmesi işlemlerini kolaylaştırmak
ve bu amaçla kullandıkları farklı yöntemlerin uyumlaştırılmasını sağlamak arzu-
su ile,

Hukukî ve ticarî konularda karşılıklı adlî işbirliğinin güçlendirilmesi arzusunu
taşıyarak,

Bu hususta bir sözleşme akdine karar vermişler ve aşağıdaki hükümlerde
mutabık kalmışlardır.

KISIM I - İSTİNABE TALEBİ

Madde 1

Hukukî veya ticarî konularda bir Âkit Devletin adlî makamı, kendi Devletin
kanun hükümleri gereğince istinabe yolu ile, diğer Âkit Tarafın yetkili makamın-
dan delil sağlanmasını veya diğer adlî bir işlemin yerine getirilmesini talep ede-
bilir.

İstinabe, başlamış veya başlanacak olan adlî dâvalarda kullanılması amacını
taşımayan delilin elde edilmesi için kullanılmayacaktır.

"Diğer hukukî işlem" ifadesi, adlî belgelerin tebliğini veya icra ve infaz konusu
ara kararları veya hükümleri yahut geçici veya koruyucu nitelikte tedbir kararları-
nı muhtevi tebligatı içermez.

Madde 2

Her bir Âkit Taraf, diğer Âkit Tarafın adlî makamından gelen istinabe talep-
lerini kabul etmek ve bunları işleme koymak üzere yetkili makamına iletmekle
görevli bir Merkezi Makam tayin eder. Her Devlet, Merkezi Makamını kendi mev-
zuat hükümlerine göre oluşturur.

İstinabe evrakı, yerine getirecek olan devletin Merkezi Makamına, bu Devle-
tin diğer herhangi makamı vasıta kılınmaksızın doğrudan gönderilecektir.

³⁷ Sözleşme metni, 15/06/2004 tarihli ve 25493 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

³⁸ Türkiye tarafından 13/12/2000 tarihinde Lahey'de imzalanan, 07/04/2004 tarihli ve 5128 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan "Hukukî veya Ticarî Konularda Yabancı Ülkelerde Delil Sağlanması Hakkında Sözleşme"nin ilişik çekince ve beyanlarla onaylanması; Dışişleri Bakanlığının 07/05/2004 tarihli ve KOPR/168795 sayılı yazısı üzerine, 31/05/1963 tarihli ve 244 sayılı Kanununun 3 üncü maddesine göre Bakanlar Kurulu'nca 18/05/2004 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Madde 3

Bir istinabe talebi aşağıdaki hususları ihtiva eder;

- a) İstinabenin yerine getirilmesini talep eden makam ve eğer talep eden makamca bilinmekte ise, yerine getirilmesi talep edilen makamı,
- b) Davayla, ilgili tarafların ve eğer mevcutsa temsilcilerinin isim ve adresleri,
- c) Talep konusu delilin sağlanmasını gerekli kılan davanın niteliği, bu konuyla ilgili verilmesi gerekli bütün bilgiler,
- d) Sağlanacak delil veya yerine getirilecek diğer adli işlem, istinabe, mümkün olduğu ölçüde, aşağıdaki bilgileri de kapsar.
- e) İfadelerine başvurulacak kişilerin isimleri ve adresleri,
- f) İfadelerine başvurulacak kişilere yöneltilmesi öngörülen sorular veya söz konusu kişilerin ifade verecekleri konunun esası hakkında bir açıklama,
- g) İncelenmesi istenen belgeler veya kişisel ya da gayrimenkul diğer mal varlığı,
- h) İfadenin yeminle veya onaylanmak suretiyle alınması ve kullanılacak herhangi özel usule ilişkin talebi,
- i) 9 uncu maddeye göre, takip edilecek herhangi bir özel yöntem veya usulü, İstinabe ayrıca 11 inci maddenin uygulanması için gerekli görülen herhangi bilgiye de yer verilebilir.

Ayrıca onaylanması veya benzeri bir işleme tabi tutulması istenmez.

Madde 4

İstinabe evrakı, yerine getirilmesi talep edilen makamın dilinde düzenlenecek veya bu dilde yapılmış bir tercümesi eklenecektir.

Bununla birlikte, bir Âkit Devlet 33 üncü maddede öngörülen çekinceyi koymamış ise, İngilizce veya Fransızca dilinde düzenlenmiş yahut bu dillerden birinde tercümesi eklenmiş olan bir istinabeyi kabul edecektir.

Birden fazla resmî dili olan ve iç mevzuatı sebebiyle bu dillerden birinde düzenlenmiş bir istinabeyi ülkesinin tümü için kabul edemeyen bir Âkit Devlet, beyanda bulunmak suretiyle istinabenin ülkesinin muayyen bölümlerinde yerine getirilmesi için düzenleneceği veya tercümesinin yapılacağı dili belirleyecektir.

Haklı bir sebep olmaksızın işbu beyanda uyulmaması durumunda gerekli tercüme masrafları talep eden Devlet tarafından karşılanacaktır.

Her bir Âkit Devlet, beyan suretiyle kendi Merkezi Makamına gönderilecek istinabe evrakının bir önceki paragrafta belirtilmiş olanların dışında düzenleneceği dil veya dilleri belirleyebilir.

İstinabeye eklenmiş her bir tercümenin doğruluğu, ya bir diplomatik memur veya konsolosluk görevlisi ya da yeminli tercüman veya her iki Devletle bu konuda yetkili kılınmış olan diğer bir kişi tarafından onaylanır.

Madde 5

Eğer Merkezi Makam söz konusu talebin işbu Sözleşme hükümlerine uygun olmadığı kanaatinde ise, talebe yönelik itirazlarını da belirtmek suretiyle duru-

mu derhal istinabe evrakını göndermiş olan menşe Devletin makamına bildirir.

Madde 6

İstinabe talebinin gönderildiği makam, bunu yerine getirmeye yetkili değilse, istinabe evrakı aynı Devletin kanun hükümlerine göre yerine getirmekle yetkili bulunan makamına iletilir.

Madde 7

Talepte bulunan makamın istemesi durumunda, ilgili tarafların ve eğer varsa temsilcilerinin hazır bulunabilmeleri için, istinabenin yapılacağı tarih ve yer hakkında bilgi verilir. Gönderen Devlet makamının talebi üzerine bu bilgi doğrudan taraflara veya temsilcilerine iletilir.

Madde 8

Her bir Âkit Devlet talepte bulunan diğer Âkit Devlet makamının yargı mensuplarının bir istinabe talebinin yerine getirilmesi sırasında hazır bulunabileceklerini beyan edebilir. Beyanda bulunan Devletin atamış olduğu yetkili makam tarafından önceden izin verilmesi gerekli görülebilir.

Madde 9

İstinabe talebini yerine getirecek olan adlî makam, takip edilecek yöntem ve usul bakımından kendi ülkesinin kanun hükümlerini uygular.

Bununla birlikte, söz konusu makam, talepte bulunan makamın istemi üzerine, yerine getiren Devletin iç hukukuna aykırı olmaması veya iç usul ve uygulanması yahut uygulamadan kaynaklanan güçlükler sebebiyle yerine getirilmesinin olanaksız bulunmaması kaydıyla, özel bir usul veya yöntemi takip eder.

İstinabe talebi en seri şekilde yerine getirilecektir.

Madde 10

Talep edilen makam bir istinabe talebinin yerine getirilmesinde, iç hukukunun adlî işlemler sebebiyle kendi ülkesinin makamlarınca çıkartılan yerine getirme emirleri veya tarafların bu amaçla yaptıkları başvuruları yerine getirmek için öngördüğü zorlayıcı tedbirleri aynı ölçü ve biçimde uygulayacaktır.

Madde 11

Bir istinabe talebinin yerine getirilmesi sırasında, ifade vermekten çekinmesini gerektiren bir ayrıcalığa veya göreve sahip bulunan ilgili kişi aşağıdaki hallerde ifade vermeyi reddedebilir.

- a) Uygulayıcı Devletin kanun hükümlerine göre; yahut
- b) Menşe Devletin kanun hükümlerine göre ve ayrıcalık veya görevi istinabe-de belirtilmiş veya talep edilen makamın isteği üzerine talepte bulunan makam tarafından sözü edilen makama, başka suretle teyit edilmiş ise.

Her bir Âkit Devlet buna ilave olarak beyanda bulunmak suretiyle Uygulayıcı Devlet ile Menşe Devlet dışında başka devletlerin de kanunlarında mevcut ayrıcalık ve görevlere, işbu beyanında belirlenen kapsamda riayet edeceğini bildirebilir.

Madde 12

Bir istinabenin yerine getirilmesine ilişkin talep ancak aşağıdaki durumlarda reddedilebilir;

a) Uygulayıcı Devlette, istinabenin yerine getirilmesi adli makamların yetkisine girmemekte ise,

b) İstinabenin yerine getirileceği Muhatap Devlet, bunun egemenliğine veya güvenliğine zarar verebilecek nitelikte olduğu kanısını taşımakta ise,

Yerine getirme, sırf Uygulayıcı Devletin iç mevzuatı uyarınca dava konusunun münhasır yargı yetkisine girdiği veya iç hukukunun bunun için bir dava hakkı kabul etmediği gerekçesine dayanılarak reddedilemez.

Madde 13

İstinabe talebinin yerine getirildiğini tespit eden belgeler, talep edilen makamca, talepte bulunan makama bu sonuncunun kullanmış olduğu aynı kanaldan gönderilecektir.

İstinabenin tamamen veya kısmen yerine getirilmediği durumlarda, talep eden makam aynı kanaldan, sebepleri de bildirilmek suretiyle derhal haberdar edilecektir.

Madde 14

İstinabe talebinin yerine getirilmesi her ne mahiyette olursa olsun hiçbir vergi, harç veya masraf ödenmesine yol açmaz.

Bununla birlikte, talepte bulunan Devlet, talep eden Devletten bilirkişi ve tercümanlara ödenen ücretler ile bu Devletin 9 uncu maddenin 2 nci paragrafına göre, talep ettiği özel bir usulün uygulanmasından doğan masrafları istemek hakkına sahiptir.

Talepte bulunulan makamın mevzuatı uyarınca delilleri sağlama yükümlülüğünün taraflara ait olması ve istinabeyi bizzat yerine getirecek durumda bulunmaması halinde, talep eden makamın muvafakatını aldıktan sonra, uygun görüldüğü bir kimseyi istinabeyi yapmak üzere görevlendirilebilir. Talepte bulunulan makam bu izni isterken, söz konusu usulden dolayı doğabilecek tahmini masrafları da bildirir. Talep eden makamın izni, bu masrafların ödenmesi borcunu üstlenmesini de tazammun³⁹ eder. İzinin mevcut olmaması halinde talep eden makam bu masraflardan dolayı sorumlu değildir.

³⁹ İhtiva etmek, kapsamak.

KISIM II - DELİLLERİN DİPLOMATİK MEMURLAR, KONSOLOSLAR VE ÖZEL MEMURLAR TARAFINDAN ELDE EDİLMESİ

Madde 15

Hukukî ve ticarî konularda bir Âkit Devletin konsolosluk görevlisi veya diplomatik memuru diğer Âkit Devletin ülkesinde ve görev yaptığı bölge sınırları içinde, temsil ettiği Devletin mahkemelerinde açılmış olan davalarda kullanılmak üzere temsil ettiği Devletin vatandaşlarından zor kullanmaksızın delil sağlayabilir.

Her bir Âkit Devlet beyanda bulunmak suretiyle, bir diplomatik memur veya konsolosluk görevlisinin, kendisi tarafından bizzat veya kendi adına yapılan başvuru üzerine beyanda bulunan Devletin yetkili makamınca izin verilmesi koşulu-na bağlı olarak delil elde edilebileceğini bildirebilir.

Madde 16

Bir Âkit Devletin diplomatik memuru yahut konsolosluk görevlisi, ayrıca diğ-er bir Âkit Devletin ülkesinde ve görev yaptığı bölge sınırları içinde, temsil ettiği Devletin mahkemelerinde açılmış bulunan davalarda kullanılmak üzere, görev yaptığı Devletin veya üçüncü bir Devletin vatandaşlarından aşağıdaki hallerde zor kullanmaksızın delil elde edilebilir. Eğer;

a) Ülkesinde görev yapmakta olduğu Devlet tarafından atanmış bulunan yet-kili bir makam genel veya muayyen bir vaka için izin vermiş ise,

b) Yetkili makamın izin verirken belirlemiş olduğu şartlara riayet ederse,

Her bir Âkit Devlet bu maddeye göre kendisinin önceden verilmiş izni olmak-sızın delil elde edilebileceğini beyan edebilir.

Madde 17

Hukukî veya ticarî konularda usulüne uygun olarak sırf bu iş için memur edil-miş bir kimse, bir Âkit Devletin ülkesinde, diğer bir Âkit Devletin mahkemelerin-de açılmış bulunan davalarda kullanılmak üzere, aşağıdaki hallerde, zor kullan-maksızın delil elde edilebilir. Eğer;

a) Delil elde edilecek Devlet tarafından atanmış bulunan yetkili bir makam genel veya muayyen bir vaka için izin vermiş ise,

b) Yetkili makamın izin verirken belirtmiş olduğu şartlara riayet ederse,

Her bir Âkit Devlet bu maddeye göre kendisinin önceden verilmiş izni olmak-sızın delil elde edilebileceğini beyan edebilir.

Madde 18

Her bir Âkit Devlet 15 inci, 16 ncı ve 17 nci maddeler gereğince delil elde et-mek için yetkili kılınmış bir diplomatik memurun, konsolosluk görevlisinin veya özel memurun zorlayıcı surette delil elde etmesine gerekli yardımın sağlanması için, kendi atanmış olduğu yetkili makamına başvurabileceğini beyan edebilir. Bu beyan, beyanda bulunan Devletin, kabul edilmesini uygun gördüğü bütün şart-ları kapsayabilir.

İşbu makam, başvuruyu yerinde görürse, kendi hukukunda iç adli işlemlerinde kullanılmak üzere öngörülmüş ve uygun bulunan zorlayıcı tedbirleri uygular.

Madde 19

Yetkili makam 15 inci, 16 ncı veya 17 nci maddelerde belirtilen izni verirken veya 18 inci maddede belirtilen başvuruyu kabul ederken, delilin elde edileceği yer ve tarihi gibi kabul edilmesini uygun gördüğü şartları da belirleyebilir. Yine aynı şekilde, delilin elde edileceği yer ve tarihin önceden, makul bir süre içinde kendisine bildirilmesini isteyebilir. Böyle bir durumda, sözü geçen makâmın bir temsilcisi delilin sağlanması sırasında hazır bulunmak için yetkilendirilir.

Madde 20

İşbu Kısımın herhangi bir maddesine göre, delilin sağlanması sırasında ilgili kimse yasal olarak temsil edilebilir.

Madde 21

15 inci, 16 ncı veya 17 nci maddelere göre delil elde etmek için yetkili kılınan bir diplomatik memur, konsolosluk görevlisi veya özel memur;

a) Delilin sağlandığı Devletin hukukuna uyumsuzluk teşkil etmeyen veya yukarıda değinilen maddeler uyarınca verilmiş bir izne aykırı bulunmayan her çeşit delili toplayabilir ve aynı şartlar altında yemin veya doğruluğunu teyit ettirmek suretiyle ifade almak yetkisine haizdir.

b) Bir kimsenin hazır bulunması veya ifade vermesi için yapılacak tebligat, muhatabın davanın görüldüğü Devletin vatandaşı olmaması durumunda, delilin elde edileceği yerin dilinde düzenlenecek veya bu dilde yapılmış bir tercümesi eklenecektir.

c) Tebligatta, söz konusu kimsenin yasal olarak temsil edilebileceği ve ayrıca bu kimsenin 18 inci maddedeki beyanı yapmamış olan bir Devlette, hazır bulunmak veya ifade vermek mecburiyetinde olmadığı bildirilecektir.

d) Delilin elde edileceği Devletin hukukunun yasaklamamış olması şartıyla, davanın görüldüğü mahkemede uygulanan hukukun öngördüğü usule uygun olarak, delil toplanabilir.

e) İfadesine başvurması istenen bir kimse, 11 inci madde kapsamında ifade vermektен çekinmesini gerektirecek ayrıcalık ve görevlerini ileri sürebilir.

Madde 22

İşbu Kısımda öngörülen usule göre yapılan delil toplanması girişiminin, bir kimsenin ifade vermeyi reddetmesi sebebiyle sonuçsuz kalmış olması durumu, daha sonra 1 inci Kısım, uygun olarak delil elde edilmesi için başvuruda bulunulmasını engellemez.

KISIM III - GENEL HÜKÜMLER

Madde 23

Her bir Âkit Devlet, imza, onay ve katılma anında Common Law ülkelerinde tanınan bir usul olan belgelerin duruşma öncesi ortaya çıkarılmasını sağlamak amacıyla yönelik istinabe taleplerini yerine getirmeyeceği hususunda beyanda bulunabilir.

Madde 24

Her bir Âkit Devlet "Merkezi Makam" dışında buna ilave olarak yetkilerinin derecesini tespit edeceği, başka makamlar da tayin edebilir. Ancak istinabe talepleri her zaman Merkezi Makama gönderilebilecektir.

Federal Devletler birden fazla Merkezi Makam tayin etmek serbestisine sahiptir.

Madde 25

Ülkesinde birden fazla hukuk sisteminin mevcut olduğu her Âkit Devlet, bu sistemlerden birinin makamlarını işbu Sözleşme uyarınca istinabe taleplerinin yerine getirilmesinde münhasır yetkiyi haiz olmak üzere atayabilir.

Madde 26

Her bir Âkit Devlet anayasal sınırlamalar yüzünden zorunlu bulunmakta ise, ifade verecek kişinin celbi için gerekli tebliğ ve ihtar işlemleri, bu kişilerin getirilmesi masrafları ile ifadenin tutanağa geçirilmesi masraflarına ilişkin olarak istinabe talebinin yerine getirilmesi ile ilgili ücret ve masrafların Menşe Devlet tarafından geri ödenmesini talep edebilir.

Bir Devlet, yukarıda değinilen paragraf uyarınca bir talepte bulunmuş ise, diğer her bir Âkit Devlet, bu Devletten aynı şekilde ücret ve masrafların geri ödenmesini talep edebilir.

Madde 27

İşbu Sözleşmenin hükümleri Âkit bir Devletin;

a) İstinabe taleplerinin 2 nci maddede öngörülmüş olanların dışında başka kanallar aracılığı ile adli makamlarına intikal ettirebileceği hususunda beyanda bulunmasına,

b) İç hukukunun veya uygulamasının, işbu Sözleşmede belirtilen bir işlemin daha az kısıtlayıcı şartlar altında yerine getirilmesine olanak tanınmasına,

c) İç hukukunun veya uygulanmasının işbu sözleşmede belirtilmiş olanların dışında başka delil elde edilmesii yöntemlerine de olanak tanınmasına, Engel teşkil etmeyecektir.

Madde 28

İşbu Sözleşme iki veya daha fazla Âkit Devletlerin;

a) İstinabe taleplerinin iletilmesi usullerine ait 2 nci madde hükümlerine,

b) Kullanılacak dillere dair 4 üncü madde hükümlerine,

- c) İstinabenin yerine getirilmesi esnasında yargı mensuplarının hazır bulunmasına ilişkin 8 inci madde hükümlerine,
 d) Tanıkların ifade vermekten çekinmelerini gerektirecek ayrıcalık ve görevleri hakkında 11 inci madde hükümlerine,
 e) İstinabenin yerine getirilmesinden sonra talep eden makama iadesi usullerine ait 13 üncü madde hükümlerine,
 f) Ücret ve masraflara ilişkin 14 üncü madde hükümlerine,
 g) II nci Kısım hükümlerine,
 İstisna teşkil edecek hükümler koymak üzere aralarında anlaşmalarına engel teşkil etmeyecektir.

Madde 29

İşbu Sözleşmeye taraf olup aynı zamanda 17 Temmuz 1905 ve 1 Mart 1954 tarihlerinde Lahey'de imzalanan Hukuk Usulüne Dair Sözleşmelere katılmış bulunan Taraflar arasında bu Sözleşme daha önceki Sözleşmelerin 8 inci-16 ncı maddelerinin yerini alacaktır.

Madde 30

İşbu sözleşme, 1905 tarihli Sözleşmenin 23 üncü maddesi ile 1954 tarihli sözleşmenin 24 üncü maddesinin uygulanmasına hâlel getirmeyecektir.

Madde 31

Taraflar arasında 1905 ve 1954 tarihli Sözleşmelere ek olarak akdedilen anlaşmalar, Tarafların başka türlü anlaşmış olmaları hali müstesna, işbu Sözleşmeye eşit olarak uygulanabilir addedilecektir.

Madde 32

İşbu Sözleşme 29 uncu ve 31 inci maddeleri hükümlerine hâlel gelmemek üzere, işbu Sözleşmenin içerdiği konularla ilgili hükümler ihtiva etmekte olup Âkit Devletlerin taraf buldukları veya katılacakları sözleşmelerin uygulanmasına engel teşkil etmez.

Madde 33

Her Devlet, imza, onay veya katılım sırasında, II nci Kısım ile 4 üncü maddenin 2 nci paragraf hükümlerini kısmen veya tamamen sözleşmenin uygulanması dışında bırakma hakkını saklı tutabilir. Başka hiçbir çekince kabul edilmeyecektir.

Her Âkit Devlet koymuş olduğu bir çekinceyi her zaman geri alabilir. Çekinencenin geçerliliği geri alma bildiriminden altmış gün sonra ortadan kalkacaktır.

Bir Devlet bir çekince koymuş ise, bundan etkilenen diğer bir Devlet, çekinceyi koyan devlete karşı aynı kuralı uygulayabilir.

Madde 34

Her Devlet yapmış olduğu bir beyanı her zaman geri alabilir veya değiştirebilir.

Madde 35

Her bir Âkit Devlet, onay veya katılma belgesinin tevdiî sırasında veya daha

sonraki bir tarihte, 2 nci, 8 inci, 24 üncü ve 25 inci maddelerine uygun olarak belirlenen makamları Hollanda Dışişleri Bakanlığına bildirecektir.

Âkit Devletlerden her biri gerektiğinde aşağıdaki hususları aynı şekilde adı geçen Bakanlığa bildirecektir;

a) Diplomatik memurlar ve konsolosluk görevlileri tarafından, delil toplanmasında istenebilecek yardımı sağlamak ve talep edilmesi halinde izin vermek üzere sırasıyla 15 inci, 16 ncı ve 18 inci maddelerde öngörülen makamların tayinini;

b) Özel memurlar tarafından delil toplanmasında, 17 nci maddeye uygun olarak, talep edilmesi halinde izin vermek ve 18 nci maddede öngörülen yardımı sağlamak üzere makamların tayinini;

c) 4 üncü, 8 inci, 11 inci, 15 inci, 16 ncı, 17 nci, 18 inci, 23 üncü ve 27 nci maddelerde öngörülen beyanları;

d) Yukarıda değinilen tayin ve beyanların herhangi surette geri alınmasını veya değiştirilmesini;

e) Herhangi bir çekincenin geri alınmasını.

Madde 36

İşbu Sözleşmenin uygulanması ile ilgili olarak Âkit Devletler arasında doğabilecek sorunlar diplomatik kanaldan çözümlenecektir.

Madde 37

İşbu Sözleşme, Lahey Milletlerarası Özel Hukuk Konferansının Onbirinci Oturumunda temsil edilmiş bulunan Devletlerin imzasına açıktır.

Sözleşme onaylanacak ve onay belgeleri Hollanda Dışişleri Bakanlığına tevdi edilecektir.

Madde 38

İşbu Sözleşme, 37 nci maddenin ikinci paragrafında öngörülen üçüncü onay belgesinin tevdiini takiben altmışıncı günü yürürlüğe girecektir.

Sözleşme, daha sonra onaylayan her imzacı Devlet için, onay belgesinin tevdiini takiben altmışıncı günü yürürlüğe girecektir.

Madde 39

Lahey Milletlerarası Özel Hukuk Konferansının Onbirinci Oturumunda temsil edilmemiş olmakla birlikte, bu Konferansın veya Birleşmiş Milletler Örgütünün ya da bu örgütün uzman bir kuruluşunun üyesi bulunan veya Milletlerarası Adalet Divanının Statüsüne taraf olan her Devlet, işbu Sözleşmeye 38 inci maddenin birinci paragrafı uyarınca katılabilir.

Katılma belgesi, Hollanda Dışişleri Bakanlığına tevdi edilecektir.

Sözleşme, katılan Devlet yönünden, katılma belgesinin tevdiini takip eden altmışıncı günde yürürlüğe girecektir.

Katılma sadece, katılan Devlet ile bu katılmayı kabul ettiğini beyan eden Âkit devletler arasındaki ilişkiler bakımından geçerli olacaktır. Böyle bir beyan Hol-

landa Dışişleri Bakanlığına bildirilecektir. Bu Bakanlık, beyanın onaylanmış bir örneğini diplomatik kanaldan Âkit devletlerin her birine gönderecektir.

Sözleşme katılan Devletle, bu katılmayı kabul ettiğini beyan eden devlet arasında kabul beyanının tevdiini takip eden altmışıncı günde yürürlüğe girecektir.

Madde 40

Her bir devlet, imza, onay veya katılma sırasında, işbu sözleşmenin, uluslararası ilişkilerinden sorumlu olduğu ülkelerin tümünü veya onlardan bir veya birkaçını kapsamına alacağını beyan edebilir. Bu beyan ilgili Devlet yönünden yürürlüğe girdiği tarihte geçerli olacaktır.

Bundan sonra yapılacak bu nitelikteki kapsam beyanları Hollanda Dışişleri Bakanlığına bildirilecektir.

Sözleşme, söz konusu kapsama alınan ülkeler yönünden, bir önceki paragrafta belirtilen bildirim yapıldığından takip eden altmışıncı günde yürürlüğe girecektir.

Madde 41

İşbu Sözleşme, daha sonra onaylamış veya katılmış bulunan Devletler için dahi, 38 inci maddenin birinci paragrafı uyarınca yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş yıl geçerli olacaktır.

Sözleşme feshedilmedikçe, her beş yılda bir zımnen yenilenmiş olacaktır.

Fesih, beş yıllık sürenin sona ermesinden en az altı ay önce Hollanda Dışişleri Bakanlığına bildirilecektir.

Fesih, Sözleşmenin uygulandığı ülkelerin bir kısmıyla sınırlı tutulabilir.

Fesih, sadece bunu bildiren Devlet açısından hüküm ifade edecektir. Sözleşme diğer Âkit Devletler için yürürlükte kalacaktır.

Madde 42

Hollanda Dışişleri Bakanlığı, 37 nci maddede belirtilmiş olan devletlere veya 39 uncu maddeye göre katılmış bulunan devletlere aşağıdaki hususları bildirecektir,

a) 37 nci maddede değinilen imza ve onaylar,

b) 38 inci maddenin birinci paragrafına göre, işbu Sözleşmenin yürürlüğe gireceği tarih,

c) 39 uncu maddede sözü edilen katılmalar ve hüküm ifade edecekleri tarih,

d) 40 inci maddede değinilen kapsam bildirimleri ile bunların hüküm ifade edecekleri tarih,

e) 33 üncü ve 35 inci maddelerde değinilen tayin, çekince ve beyanlar,

f) 41 inci maddenin üçüncü paragrafında değinilen fesihler,

Bunu teyiden, usulüne uygun olarak yetkili kılınmış aşağıdaki imza sahipleri, işbu Sözleşmeyi imzalamışlardır.

Fransızca ve İngilizce dillerinde, ikisi de aynı derecede geçerli olmak üzere tek nüsha halinde 18 Mart 1970 tarihinde Lahey'de düzenlenmiş olup bu nüs-

ha Hollanda Hükümetinin arşivlerine tevdi olunacak ve onaylı bir örneği Lahey Milletlerarası Özel Hukuk Konferansının Onbirinci Oturumunda temsil edilmiş bulunan devletlerin her birine diplomatik kanaldan gönderilecektir.

TÜRKİYE'NİN ÇEKİNCE VE BEYANLARI

1) Sözleşmenin 33 üncü maddesi uyarınca, Türkiye Cumhuriyeti Sözleşmenin 4 üncü maddesinin 2 nci fıkrası hükümlerini uygulamamak hakkını saklı tutar. I. Kısımına göre yerine getirilecek istinabe talepleri, 4 üncü maddenin 1 inci ve 5 inci maddelerine uygun olarak Türkçe düzenlenmesi veya bu dilde yapılmış bir çevirisinin eklenmesi zorunlu bulunmaktadır.

2) Sözleşmenin 35 inci maddesi uyarınca, Türkiye Cumhuriyeti;

Sözleşmenin 16 ncı ve 17 nci maddeleri hükümlerine göre, söz konusu maddelerde öngörülen izni vermeye yetkili makam olarak Adalet Bakanlığının tayin edildiğini; ve

Sözleşmenin 23 üncü maddesine göre, Common Law ülkelerinde tanınan bir usul olan belgelerin dava öncesi ortaya çıkarılmasını sağlamak amacıyla yönelik istinabe taleplerini yerine getirmeyeceğini beyan eder.

4) 7 HAZİRAN 1968 TARİHLİ YABANCI HUKUK HAKKINDA BİLGİ EDİNİLMESİNE DAİR AVRUPA SÖZLEŞMESİ⁴⁰

Giriş

İşbu Sözleşmeyi imzalayan, Avrupa Konseyine üye Devletler, Avrupa Konseyi'nin amacının üyeleri arasında daha sıkı bir birlik gerçekleştirmek olduğunu göz önünde tutarak,

Yabancı hukuk hakkında adli mercilerce bilgi edinilmesini kolaylaştırmak amacıyla uluslararası karşılıklı bir yardımlaşma sistemi kurulmasının, bu amacın gerçekleşmesine yardım edeceğine inanarak,

Aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır:

Madde 1

Sözleşmenin uygulama alanı

1) İşbu Sözleşme hükümleri gereğince, Âkit Taraflar, medenî ve ticarî hukukları ve hukuk usulleri ile yargı örgütleri konusunda birbirlerine bilgi vermeyi taahhüt ederler.

2) Bununla beraber, iki veya daha fazla Âkit Taraf, kendileri bakımından işbu Sözleşmenin uygulama alanını, yukarıdaki fıkrada anılanlardan başka konulara da teşmil etmek hususunda anlaşabilirler. Bu anlaşmaların metinleri Avrupa Konseyi Genel Sekreterine bildirilecektir.

Madde 2

Millî irtibat organları

1) İşbu Sözleşmenin uygulanması için, her Âkit Taraf:

a) Diğer bir Âkit Tarafın yönelteceği, 1 nci maddenin 1 nci fıkrasında öngörülen bilgi istemlerini kabul etmek;

b) 6 ncı madde uyarınca bu istemleri karşılamak üzere tek bir organ (kabul organı) kuracak veya tayin edecektir.

Bu organ, bir Bakanlık Dairesi veya Devletin diğer bir organı olacaktır.

2) Her Âkit Taraf, kendi adli mercilerinden gelen bilgi istemlerini kabul etmek ve bu istemleri yabancı yetkili kabul organına iletmekle görevli bir veya birçok organlar (nakil organı) kurmak veya tayin etmek yetkisini haiz olacaktır. Kabul organı nakil organı olarak da görevlendirilebilir.

3) Her Âkit Taraf, kabul organının ve gerektiğinde, kendi nakil organı veya organlarının isim ve adreslerini Avrupa Konseyi Genel Sekreterine bildirecektir.

Madde 3

Bilgi istemeye yetkili merciler

1) Bilgi isteği, adli merciler tarafından düzenlenmemiş dahi olsa, daima adli

⁴⁰ Sözleşmenin onaylanması 20/05/1975 tarihli ve 1899 sayılı Kanunla uygun bulunmuş, metni 29/05/1975 tarihli ve 15249 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

mercilerden sâdır olacaktır. Bu istem ancak açılmış bir kovuşturma dolayısıyla yapılabilecektir.

2) Her Âkit Taraf, eğer nakil organları kurmaz veya tayin etmez ise, yukarıdaki fıkra bakımından hangi makamlarını adlî mercileri saydığını Avrupa Konseyi Genel Sekreterine yönelteceği bir bildiriyle belirtecektir.

3) İki veya daha fazla Âkit Taraf, kendileri bakımından işbu Sözleşmenin uygulama alanını adlî merciler dışındaki mercilerden sâdır olan istemlere teşmil etmek hususunda anlaşabilirler. Bu anlaşmaların metinleri, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine bildirilecektir.

Madde 4

Bilgi isteminin muhtevası

1) Bilgi isteminde, bunun sâdır olduğu adlî merci ile koğuşturmanın niteliği açıklanacaktır. İstemde bulunulan Devletin hukuku ile ilgili olarak hangi hususlar üzerinde bilgi istendiği ve istemde bulunulan Devletin birden fazla hukuk sistemi mevcut ise, hangi hukuk sistemi hakkında bilgi istendiği, mümkün olduğu kadar açık bir şekilde belirtilecektir.

2) Hem istemin iyi anlaşılabilmesi, hem de buna kesin ve doğru cevap verilmesi için gerekli bilgiler istemle birlikte gönderilecektir. Gerektiğinde istemin kapsamını aydınlatacak belgelerin örnekleri de eklenebilecektir.

3) İstemde belirtilen başlıca hususlarla ilgi bağı mevcut olduğu zaman, istem, 1 nci maddenin 1 nci fıkrasında öngörülen alanlardan başka alanları da tamamlayıcı olarak kapsayabilir.

4) İstem bir adlî merci tarafından düzenlenmediği takdirde, buna yetki veren merciin kararı da eklenecektir.

Madde 5

Bilgi isteminin iletilmesi

Bilgi istemi, bir nakil organı tarafından veya böyle bir organ bulunmadığı takdirde, isteğin sadır olduğu adlî merci tarafından talepte bulunulan devletin kabul organına doğrudan doğruya gönderilecektir.

Madde 6

Cevaplandırmaya yetkili makamlar

1) Bir bilgi istemi alan kabul organı, cevabı kendisi verebilir ya da cevaplandırmak üzere bu istemi devletin bir diğer organına intikal ettirebilir.

2) Kabul organı, uygun görülen hallerde veya idarî örgütlenme nedeniyle, istemi cevaplandırılmak üzere, özel bir kuruma veya yetkili bir hukukçuya intikal ettirebilir.

3) Yukarıdaki fıkranın uygulanması masraf getirecek nitelikte ise, kabul organı, söz konusu intikal işlemini yapmadan önce, istemin sadır olduğu makama, hangi özel kurum veya hukukçuya havale edileceğini bildirecek, muhtemel masraflar hakkında mümkün olduğu kadar kesin bilgi verecek ve onun muvafakatini isteyecektir.

Madde 7**Cevabın muhtevası**

Cevabın amacı, istemin sadır olduğu adli mercie, istemde bulunulan devletin hukuku hakkında objektif ve tarafsız bir şekilde bilgi vermek olmalıdır. Duruma göre, bu cevap, ilgili yasa ve tüzük metinleri ile içtihat kararlarını ihtiva edecektir. İstemde bulunan makamın sağlam bilgi edinebilmesi için gerekli görülecek ölçüde, doktrine ait eserler ve hazırlık çalışmaları gibi tamamlayıcı belgeler eklenebilir. Açıklayıcı yorumlar da cevaba eklenebilir.

Madde 8**Cevabın etkileri**

Cevapla verilen bilgiler isteğin sadır olduğu adli mercii bağlamaz.

Madde 9**Cevabın bildirilmesi**

İstem nakil organınca yapılmış ise, cevap kabul organı tarafından anılan organa, adli merci tarafından doğrudan doğruya gönderilmiş ise, bu mercie bildirilecektir.

Madde 10**Cevap verme yükümü**

1) 11 nci madde hükmü saklı kalmak şartıyla, bilgi isteminin gönderilmiş olduğu kabul organı, 6 ncı madde uyarınca bu isteği cevaplandıracaktır.

2) Cevap, kabul organı tarafından düzenlenmediği takdirde, bu organ, cevabın 12 nci maddede öngörülen şartlar dairesinde verilmesini sağlamakla yükümlü olacaktır.

Madde 11**Cevap verme yükümünün istisnaları**

İstemde bulunulan devlet, istemin yapılmasına sebep olan kovuşturma dolaşısıyla kendi menfaatleri etkilenirse veya cevabın kendi egemenlik ve güvenliğini ihlâl edecek nitelikte olacağına hükmederse, bilgi isteğini reddedebilir.

Madde 12**Cevap süresi**

Bilgi isteğine mümkün olduğu kadar süratle cevap verilecektir. Bununla beraber, eğer cevabın hazırlanması uzun bir süreyi gerektiriyorsa, kabul organı istemde bulunan yabancı mercii bundan haberdar edecek ve mümkünse, cevabın bildirileceği muhtemel tarihi belirtecektir.

Madde 13**Tamamlayıcı bilgiler**

1) Kabul organı ve 6 ncı madde gereğince, cevap vermekle görevlendirilen organ ya da kişi cevabın hazırlanması için gerekli görecekları tamamlayıcı bilgileri isteğin sadır olduğu merciden sorabileceklerdir.

2) Tamamlayıcı bilgi istemi, cevabın bildirilmesi için 9 ncu maddede öngörülen yol izlenerek kabul organı tarafından iletilecektir.

Madde 14**Dil**

1) Bilgi istemi ve ekleri, istemde bulunulan devletin resmî dil veya dillerinden birinde yazılacak veya bu dilde bir tercümesi ile birlikte sunulacaktır. Cevap, istemde bulunulan devletin dilinde yazılacaktır.

2) Bununla beraber, iki veya birkaç Âkit Taraf, kendi aralarında, yukarıdaki fıkraya uymamak hususunda anlaşabilirler.

Madde 15**Masraflar**

1) İstemın sadır olduğu Devletçe yüklenilecek olan, 6 ncı maddenin 3 ncü fıkrasında kayıtlı masraflar dışında, cevap, hiçbir harç veya masrafın ödenmesini gerektirmeyecektir.

2) Bununla beraber, iki veya daha fazla Âkit Taraf, kendi aralarında, yukarıdaki fıkraya uymamak hususunda anlaşabilirler.

Madde 16**Federal devletler**

Federal bir devlette, kabul organının, 2 nci maddenin 1 (a) fıkrasında öngörülenlerin dışında kalan görevleri, anayasal nedenlerle diğer devlet organlarına tevdi edilebilir.

Madde 17**Sözleşmenin yürürlüğe girişı**

1) İşbu Sözleşme Avrupa Konseyine üye devletlerin imzasına açıktır. Sözleşme, onaylanacak veya kabul edilecektir. Onay veya kabul belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreterine tevdi edilecektir.

2) Sözleşme üçüncü onay veya kabul belgesinin tevdi tarihinden üç ay sonra yürürlüğe girecektir.

3) Daha sonra, onaylayan veya kabul eden devletler bakımından Sözleşme, onay veya kabul belgelerini tevdi ettikleri tarihten üç ay sonra yürürlüğe girecektir.

Madde 18**Avrupa Konseyine üye olmayan bir Devletin sözleşmeye katılması**

1) Bu Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden sonra, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Avrupa Konseyi üyesi olmayan herhangi bir devleti bu Sözleşmeye katılmaya davet edebilir.

2) Bu yolla katılma, üç ay sonra hüküm ifade edecek bir katılma belgesinin Avrupa Konseyi Genel Sekreterine tevdi edilmesiyle gerçekleşir.

Madde 19**Sözleşmenin mülkî uygulama alanı**

1) Her Âkit Taraf, imza sırasında ya da onay, kabul veya katılma belgesinin tevdi sırasında, bu Sözleşmenin uygulanacağı ülkeyi veya ülkeleri tasrih edebilir.⁴¹

⁴¹ Belirtebilir.

2) Her Âkit Taraf onay, kabul ya da katılma belgesinin tevdiî sırasında veya daha sonra, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine yapacağı bir bildiri ile uluslararası ilişkilerini yürüttüğü veya adına taahhütlerde bulunmaya yetkili olduğu diğer ülkelere de bu Sözleşme hükümlerini teşmil edebilir.

3) Yukarıdaki fıkra uyarınca yapılan herhangi bir bildiri, Sözleşmenin 20 nci maddesinde belirtilen usule uygun olarak geri alınabilir.

Madde 20

Sözleşmenin süresi ve feshi

1) İşbu Sözleşme süresiz olarak yürürlükte kalacaktır.

2) Her Âkit Taraf, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine göndereceği bir ihbar ile Sözleşmeyi kendi bakımından feshedebilir.

3) Fesih, ihbarın alındığı tarihten altı ay sonra hüküm ifade edecektir.

Madde 21

Avrupa Konseyi Genel Sekreterinin görevleri

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri:

a) Her imzalamayı,

b) Her onay, kabul veya katılma belgesi tevdiini,

c) 17 nci madde uyarınca Sözleşmenin her yürürlüğe giriş tarihini,

d) 1 inci maddenin 2 nci fıkrası, 2 nci maddenin 3 üncü fıkrası, 3 üncü maddenin 2 nci fıkrası, 19 uncu maddenin 2 ve 3 üncü fıkraları çerçevesinde alacağı her bildiriyi,

e) 20 nci madde çerçevesinde alacağı her bildiriye ve feshin hüküm ifade edeceği tarihi,

Konsey üyelerine ve Sözleşme'ye katılmış olan devletlere bildirecektir.

Yukarıdaki hükümleri kabul zımında gereği gibi yetkili kılınmış aşağıda imzaları bulunanlar, işbu Sözleşmeyi imzalamışlardır.

Avrupa Konseyi arşivlerinde saklanacak tek bir nüsha halinde her iki metin de aynı derecede geçerli bulunmak üzere, Fransızca ve İngilizce olarak, 7 Haziran 1968 tarihinde, Londra'da düzenlenmiştir. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri imza eden ve katılan devletlerin her birine bu Sözleşmenin aslına uygun örneklerini iletacaktır.

TÜRKİYE'NİN BEYANLARI

1) Türkiye, bu sözleşmeyi onaylarken, Kıbrıs Cumhuriyetini tek başına temsil etmekte olan Güney Rum kesimi bakımından bu sözleşmenin hükümleri ile bağlı olmadığını deklare eder.

2) Türk Hükümeti tarafından Adalet Bakanlığı kabul ve nakil organı olarak tayin edilmiştir.

5) 27 OCAK 1977 TARİHLİ ADLÎ YARDIM TALEPLERİNİN İLETİLMESİNE İLİŞKİN AVRUPA SÖZLEŞMESİ ⁴²

İşbu Sözleşmeyi imzalayan Avrupa Konseyi üyesi Devletler, Avrupa Konseyi'nin amacının, üyeler arasında sıkı bir birliğin sağlanması olduğuna inanarak;

Özel hukuk yargı mercilerine başvurmayı önleyen ekonomik engellerin ortadan kaldırılmasının ve ekonomik yönden durumları elverişli olmayan şahısların, üye devletlerde haklarını daha iyi koruyabilmelerine yardımcı olmanın temenniye değer olduğunu düşünerek;

Adlî yardım taleplerinin iletilmesiyle ilgili uygun bir sistemin kurulmasının, bu amaca ulaşmaya katkıda bulunacağına kani olarak;

Aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır:

Madde 1

Âkit Devletlerden birinin topraklarında mutad olarak oturan, diğer Âkit Devletin topraklarında hukukî, ticarî ve idarî konularda adlî yardım talebinde bulunmak arzusunda olan herkes, mutad olarak oturduğu devletin nezdinde talepte bulunabilir. Bu Devlet, talebi diğer Devlete iletmekle yükümlüdür.

Madde 2

1) Her Âkit Taraf, adlî yardım taleplerini aşağıda belirtilen yabancı makama doğrudan doğruya göndermekle görevli bir veya birçok gönderici makam tayin edecektir.

2) Aynı şekilde, her Âkit Taraf, diğer bir Âkit Taraftan gelen adlî yardım taleplerini kabul etmek ve işleme koymakla görevli merkezi bir alıcı makam tayin edecektir.

Federal Devletlerle, birçok hukuk sistemlerinin yürürlükte olduğu Devletler, birinden fazla merkezi makam tayin etme serbestisine sahiptirler.

Madde 3

1) Gönderici makam, kendi bilgi ve yetkisi ölçüsünde talebin değerlendirilmesi için gerekli olan bütün belgelerin talebe eklenmesinin sağlanması yolunda, talepte bulunana yardım eder. Bu makam aynı şekilde gerektiğinde belgelerin zorunlu olan tercümeleri için de talepte bulunana yardım eder.

Gönderici makam, iyi niyetle yapılmadığını açıkça gördüğü talepleri reddedebilir.

2) Merkezi alıcı makam, dosyayı talep hakkında karar vermek üzere yetkili makama gönderir. Merkezi alıcı makam, talebin incelenmesiyle ilgili güçlüklerden ve yetkili makam tarafından alınan kararlardan gönderici makamı haberdar eder.

⁴² 2649 sayılı ve 26/03/1982 tarihli Kanun ile onaylanması uygun bulunmuştur. Resmî Gazete: 04/01/1983, Sayı:17918.

Madde 4

İşbu Sözleşmenin uygulanması ile ilgili belgeler,⁴³ resmî onay ve benzeri her türlü formalitelerden muaftır.

Madde 5

İşbu Sözleşmeye uygun olarak yapılan hizmetlere karşılık Âkit Taraflar hiçbir ücret almayacaklardır.

Madde 6

1) Âkit Tarafların ilgili makamları arasında yapılmış özel anlaşmalar ve 13 ve 14 ncü madde hükümleri saklı kalmak kaydıyla:

a) Adli yardım talepleri ve bunlara ekli belgelerle her türlü diğer muhabere-ler, alıcı makamın resmî dilinde veya resmî dillerinden birisinde yapılacak veya bunlara bu dilde yapılmış bir tercümesi eklenecektir.

b) Her Âkit Taraf, adli yardım talepleri ve bunlara ekli belgelerin ve diğer bütün muhabereilerin İngilizce veya Fransızca olması veya bu dillerden birisinde yapılmış tercümelerinin eklenmesi halinde bunları kabul etmek zorundadır.

2) Alıcı makam Devletinden gelen muhabere, bu Devletin resmî dilinde veya dillerinden birisinde veya İngilizce veya Fransızca yapılabilir.

Madde 7

İşbu Sözleşmenin uygulanmasını kolaylaştırmak amacıyla, Âkit Tarafların merkezi makamları adli yardım konusundaki hukuki durumları hakkında birbir-lerini haberdar edeceklerdir.

Madde 8

İlgili Devlet, 9 ncu ve 11 nci madde hükümlerine uygun olarak Sözleşmeye taraf olduğu sırada, ikinci maddede belirtilen makamları, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne yapacağı bir beyanla bildirecektir.⁴⁴

Bu makamların yetkileri ile ilgili her değişiklik, aynı şekilde Avrupa Konseyi Genel Sekreterine bir beyanla bildirilecektir.

Madde 9

1) İşbu Sözleşme;

a) Tasdik, kabul veya tasvip şartı olmaksızın imza ile,

b) Tasdik, kabul veya tasvip şartı ile imza halinde, tasdik, kabul veya tasvip ile, Sözleşmeye taraf olabilecek Avrupa Konseyi ülkelerinin imzasına açıktır.

2) Onay, kabul veya tasvip belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreterine tevdi edilecektir.

⁴³ Burada yer alan ifadenin, Sözleşmenin yabancı dildeki aslına nazaran "İşbu Sözleşme gereğince iletilen tüm belgeler" şeklinde de anlaşılabilceği akla gelmektedir.

⁴⁴ Sözleşmenin 8 inci maddesi uyarınca, Adalet Bakanlığı Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü'nün "Gönderici Makam" ve "Merkezî Alıcı Makam" olarak belirlenmiş olduğu Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine bildirilmiştir.

Madde 10

1) İşbu Sözleşme, Avrupa Konseyi üyesi iki Devletin 9 ncu madde hükümlerine uygun olarak Sözleşmeye taraf oldukları tarihten bir ay sonra yürürlüğe girecektir.

2) Onay, kabul veya tasvibe bağlı olmadan sonradan imzalayacak veya onaylayacak; kabul edecek veya tasvip edecek her üye Devlet için Sözleşme, imza tarihinden veya onay, kabul veya tasvip belgesini tevdi tarihinden bir ay sonra yürürlüğe girecektir.

Madde 11

1) İşbu Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden sonra, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Konseye üye olmayan her Devleti bu Sözleşmeye katılmaya davet edebilecektir.

2) Katılma, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne verilecek ve verilmiş tarihinden bir ay sonra hüküm ifade edecek olan bir katılma belgesinin tevdi suretiyle gerçekleşecektir.

Madde 12

1) Her Âkit Taraf, imza sırasında veya onay, kabul, tasvip veya katılma belgelerinin tevdi edildiği esnada işbu Sözleşmenin uygulanacağı ülke veya ülkeleri belirtebilecektir.

2) Her Âkit Taraf onay, kabul, tasvip veya katılma belgelerinin tevdi sırasında veya daha sonra, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne yapacağı bir beyanla, işbu Sözleşmenin uygulama alanını beyanın belirttiği ve uluslararası ilişkilerini deruh-te ettiği ve yönettiği diğer ülkelere teşmil edebilir. Beyan, tevdiinden bir ay sonra hüküm ifade eder.

3) Yukarıdaki paragraf uyarınca yapılmış ve bu bildiriye belirtilmiş olan ülkelerle ilgili her beyan, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne yapılacak bir tebliğle geri alınabilir. Geri alınma, tebliğin Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'nce alınmasından altı ay sonra hüküm ifade eder.

Madde 13

1) Her Âkit Taraf, imza sırasında veya onay, kabul, tasvip veya katılma belgesinin tevdi edildiği sırada, 6 ncı maddenin 1 inci paragrafının «b» bendi hükümlerinin kısmen veya tamamen uygulanmayacağını beyan edebilir. İşbu Sözleşmeye yapılacak başka diğer hiçbir çekince kabul edilmeyecektir.

2) Her Âkit Taraf, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne yapacağı bir beyanla, koyduğu çekinceyi kısmen veya tamamen geri alabilir. Çekincenin hükmü, beyanın alındığı tarihte sona erer.

3) Bir Âkit Taraf çekince beyanında bulunmuşsa, diğer bir Âkit Taraf ona karşı aynı çekinceyi uygulayabilir.

Madde 14

1) Birden fazla resmî dile sahip olan her Âkit Taraf, 6 ncı maddenin 1 inci

paragrafının «a» bendinin uygulanmasından doğan ihtiyaçlar için, yapacağı bir beyanla, talebin ve ekli belgelerin veya tercümelerinin ülkesinin daha önceden belirttiği kısımlarına intikalinin sağlanması bakımından, bunların düzenlenmesi gerektiği dili belirtebilir.

2) Yukarıdaki paragrafta öngörülen beyan, ilgili Âkit Tarafça Sözleşmenin imzası sırasında veya onay, kabul, tasvip veya katılma belgesinin tevdi edildiği sırada Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne bildirilecektir. Daha sonra her an aynı usul gereğince beyan geri alınabilir veya değiştirilebilir.

Madde 15

1) İlgili her Âkit Taraf Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne yapacağı bir tebliğle işbu Sözleşmenin feshini bildirebilecektir.

2) Fesih ihbarı, tebliğin Genel Sekreter tarafından alındığı tarihten 6 ay sonra hüküm ifade edecektir.

Madde 16

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Avrupa Konseyi üyesi Devletlerle, işbu Sözleşmeye taraf olan her Devlete aşağıdaki hususları bildirecektir.

- a) Onay, kabul veya tasvibe bağlı olmayan imzaları;
- b) Onay, kabul veya tasvibe bağlı olan imzaları;
- c) Onay, kabul, tasvip veya katılma belgelerinin tevdiini;
- d) 8 nci maddenin uygulanmasıyla ilgili olarak alınmış bütün beyanları;
- e) 10 ncu madde hükmü uyarınca işbu Sözleşmenin yürürlüğe girdiği her tarihi;
- f) 12 nci maddenin 2 nci ve 3 ncü paragrafları hükümlerinin uygulanması ile ilgili olarak alınmış bütün beyanları;
- g) 13 ncü maddenin 1 inci paragrafı hükmünün uygulanmasıyla ilgili olarak yapılmış her çekinceyi;
- h) 13 ncü maddenin 2 nci paragrafının uygulanmasıyla ilgili olarak yapılmış her çekincenin geri alınmasını;
- i) 14 ncü maddenin uygulanması ile alınmış her beyanı;
- j) 15 nci maddenin uygulanması ile alınmış her tebliğle, fesih ihbarının hüküm ifade ettiği tarihi.

Yukarıdaki hükümleri kabul zımında yetkili aşağıda imzalan bulunanlar, işbu Sözleşmeyi imzalamışlardır.

Avrupa Konseyi arşivlerinde saklanacak bir tek nüsha halinde, her iki metin de aynı derecede geçerli bulunmak üzere, Fransızca ve İngilizce olarak 27 Ocak 1977 tarihinde Strasbourg'da düzenlenmiştir. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, imza eden ve katılan Devletlerin her birine bu Sözleşmenin aslına uygun örneklerini iletacaktır.

TÜRKİYE'NİN BEYANI

Türkiye Daimi Temsilcisi'nin 10 Haziran 1983 tarihli ve 14 Haziran 1983 tarihinde Genel Sekreterlik'e kayıtlı bir mektupta yer alan beyan - Veya. Fr.

Madde 2, paragraf 1'de atıfta bulunulan iletim makamları ve Madde 2, paragraf 2'de atıfta bulunulan merkezi alma makamı: Adalet Bakanlığı, Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü, Bakanlıklar, ANKARA.

Kapsanan dönem: 14/06/1983 -

Yukarıdaki açıklama şu maddeye ilişkindir: 2

6) 4 EKİM 2001 TARİHLİ ADLİ YARDIM TALEPLERİNİN İLETİLMESİNE İLİŞKİN AVRUPA SÖZLEŞMESİNE EK PROTOKOL ⁴⁵

İşbu Protokolü imza eden, 27 Ocak 1977 tarihinde Strazburg'da imzaya açılmış olan Adli Yardım Taleplerinin İletilmesine İlişkin Avrupa Sözleşmesi (Bundan sonra "Sözleşme" olarak anılacaktır)'ne taraf Avrupa Konseyi üyesi Devletlerle diğer Taraflar,

Sözleşmenin, tüm Avrupa düzeyinde adli yardım taleplerinin iletilmesinde etkin bir yasal çerçeve olarak uygulanması ve geliştirilmesinin önemini kaydederek;

Yabancı ülkelerde hukuki davalara yönelik mevcut engellerin ortadan kaldırılması ve ekonomik yönden durumları elverişli olmayan şahısların yabancı ülkelerde haklarını daha iyi kullanabilmelerine olanak tanınmasının temenniye değer olduğunu düşünerek;

Sözleşmenin etkinliğini artırmak ve Sözleşmeyi özellikle, merkezi makamlar arasında karşılıklı yardımlaşma ve adli yardım talebinde bulunanlar ile avukatlar arasında iletişim ile ilgili sorunlar olmak üzere belirli bazı yönlerden tamamlamak arzusu ile;

Hukukî, Ticarî ve İdarî Konularda Adli Yardım Hakkında (76) 5 No.'lu Kararı hatırdı tutarak;

Adli Yardım Taleplerinin İletilmesine İlişkin Avrupa Sözleşmesinin Elverişli Bir Şekilde Uygulanmasının Geliştirilmesi hakkında No.R (99) 6 No.'lu Tavsiye Kararı'nı dikkate alarak;

İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına Dair Sözleşmenin 6 ncı maddesini göz önünde tutarak ve adli yardım talebinde bulunanların sadece mahkemelerde değil ayrıca adli davaların açılmasından önce de avukatları ile iletişim kurabilmelerinin gereksinimini vurgulayarak;

Aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır.

Madde 1 - Amaç ve Tanım

1) Bu Protokolün amacı, Protokol Tarafları arasında olmak üzere, Sözleşme hükümlerinin belirli bazı yönlerden tamamlanması ve düzeltilmesidir.

2) Sözleşmenin ve bu Protokolün amacı bakımından, talep edilen Taraf, sözleşme Sözleşme ve Protokol hükümlerine uygun olarak, diğer Taraftan yapılan bir adli yardım talebini alan bir Tarafı tanımlamaktadır.

Madde 2 - Taraflar Arasında İşbirliği

1) Taraflar, talep edilen tarafın yetkili makamlarının yargı yetkisine giren hu-

⁴⁵ 26/10/2004 tarihli ve 25626 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan, 20/10/2004 tarihli ve 5242 sayılı Kanun ile onaylanması uygun bulunmuştur.

kukî, ticarî ve idarî konularda adlî yardım talepleri bakımından birbirlerine azami ölçüde süratle karşılıklı yardım sağlamakla yükümlü olacaklardır.

2) Sözleşme hükümlerine tabi olarak, talep edilen Taraf, sözkonusu Sözleşme uyarınca yapılmış talepleri, esasını incelemeyen reddetmeyecek, bunun yanında daha fazla bilgi talep edilmesini de içerebilecek şekilde iç usul hükümlerine göre mümkün olan en etkin biçimde işleme koyacaktır.

Madde 3 - Avukatlar ve Talepte Bulunanlar Arasında İletişim

1) Talep edilen Taraf:

a) Söz konusu talepte bulunanları temsil etmek üzere tayin edilen avukatların, talepte bulunanlar ile kolayca anlayabilecekleri bir dilde iletişim kurmalarını sağlayacaklar, veya

b) Talepte bulunanlar ile avukatlar arasında iletişim kurulması ile ilgili tercüme ve/veya yorum masraflarının karşılanmasını sağlayacaktır.

2) Yukarıda 1. fıkranın uygulanmasına olanak bulunmaması durumunda, talep edilen Taraf, talepte bulunanlar ile avukatlar arasında etkin bir şekilde iletişim kurulmasını sağlamaya yönelik uygun araçları tedarik edecektir.

3) Sözleşme ve işbu Protokol gereğince adlî yardım taleplerinin iletilmesi için kullanılan formda, talepte bulunanların kolayca anlayacağı diller gösterilecektir.

Madde 4 - Usul Yönünden Etkinlik

Her bir taraf, vaki talepleri makul bir süre içinde işleme koyacak ve alıcı merkezi makamlardan:

a) Talebin alındığının bildirilmesini;

b) Talep hakkında alınan kararlarla ilgili olarak gönderici makama bilgi verilmesini;

c) Gerekli tüm bilgilerin temin edilmiş olması kaydıyla, talepler hakkında her ahvalde 6 ay içinde bir karar verilmesini sağlamak için gerekli tüm önlemlerin alınmasını;

d) Eğer eksiksiz bir talebin alındığı tarihten itibaren 6 ay içinde bir karar verilmiş ise, gönderici merkezi makamlara karar verilmesini engelleyen güçlükler ile talebe ilişkin olarak kaydedilen gelişmeler hakkında ayrıntılı bilgi verilmesini isteyecektir.

Madde 5 - Bağlı Olma Rızasının Beyanı

1) İşbu Protokol, Sözleşmeyi imzalamış olup;

a) Tasdik, kabul veya tasvip şartı olmaksızın imza ile; veya

b) Tasdik, kabul veya tasvip şartına bağlı imzayı takiben tasdik, kabul veya tasvip ile;

Protokole bağlı olma rızalarını açıklayabilecek devletlerin imzalarına açık olacaktır.

2) Bir Devlet, Sözleşmenin tasdik, kabul veya tasvip belgesini tevdi etmiş olmadıkça veya Protokolün tasdik, kabul veya tasvip belgesi ile aynı anda tevdi etmedikçe, işbu Protokolü tasdik, kabul veya tasvip şartı olmaksızın imzalaya-

maz ya da tasdik, kabul veya tasvip belgesini tevdi edemez.

3) Tasdik, kabul veya tasvip belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreterine tevdi edilecektir.

Madde 6 - Yürürlüğe Giriş

1) İşbu Protokol Avrupa Konseyi üyesi iki Devletin 5 inci madde hükümlerine göre, Protokol ile bağlı olma rızalarını bildirdikleri tarihten itibaren üç aylık sürenin bitimini izleyen ayın birinci gününde yürürlüğe girecektir.

2) İşbu Protokol, bağlı olma rızasını daha sonra bildirmiş olan bir Devlet bakımından, tasdik, kabul veya onay şartı olmaksızın imzaladığı ya da tasdik, kabul veya onay belgesini tevdi tarihinden itibaren üç aylık sürenin bitimini izleyen ayın birinci gününde yürürlüğe girecektir.

Madde 7 - Katılma

1) İşbu Protokolün yürürlüğe girmesinden sonra, Sözleşmeye katılmış olan her bir Devlet Protokole de katılabilecektir.

2) Katılma, tevdi edildiği tarihten itibaren üç aylık sürenin bitimini izleyen ayın birinci gününde hüküm ifade edecek bir katılma belgesinin Avrupa Konseyi Genel Sekreterine tevdi suretiyle gerçekleşecektir.

Madde 8 - Çekinceler

İşbu Protokolün hiçbir hükmü yönünden çekince ileri sürülemez.

Madde 9 - Ülke Yönünden Uygulama

1) Her bir Devlet imza sırasında veya tasdik, kabul veya onay yahut katılma belgesinin tevdi edildiği esnada, işbu Protokolün uygulanacağı ülke veya ülkeleri belirtebilecektir.

2) Böyle bir ülke yönünden, Protokol, sözü edilen bildirim Genel Sekreter tarafından alındığı tarihten itibaren üç aylık sürenin bitimini izleyen ayın birinci gününde yürürlüğe girecektir.

3) Önceki iki fıkra hükümlerine göre yapılan sözkonusu bildirimde bir ülkeyle ilgili olarak belirtilen bir beyan, Genel Sekretere yapılacak bir bildiri ile geri alınabilir. Söz konusu geri alınma, Genel Sekreter tarafından böyle bir bildirin alındığı tarihten itibaren üç aylık sürenin bitimini izleyen ayın ilk gününde hüküm ifade edecektir.

Madde 10 - Fesih

1) İlgili her Âkit Taraf, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine bildirimde bulunmak suretiyle işbu Protokolün feshini ihbar edebilir.

2) Fesih ihbarı, bildirim Genel Sekreter tarafından alındığı tarihten itibaren altı ay sonra hüküm ifade edecektir.

3) Sözleşmenin feshi, otomatik olarak işbu Protokolün feshi sonucunu meydana getirecektir.

Madde 11 - Bildirimler

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Avrupa Konseyi Üyesi Devletlerle, işbu Protokole katılmış olan her Devlete aşağıdaki hususları bildirecektir:

- a) Tasdik, kabul veya tasvip şartına bağlı olmayan her imzayı;
- b) Tasdik, kabul veya tasvip şartına bağlı olan her imzayı;
- c) Her tasdik, kabul, tasvip veya katılım belgesinin tevdii;
- d) İşbu Protokolün 5., 6. ve 7 nci maddelerine uygun olarak yürürlüğe girdiği

her tarihi;

- e) 9 uncu madde hükümleri gereğince alınan her beyanı;

f) 10 uncu madde hükümleri uyarınca alınan her bildirimle, fesih ihbarının hüküm ifade edeceği tarihi;

g) İşbu Protokole ilişkin olarak yapılan diğer her bir iş, beyan, bildirim veya iletişimi.

Bunu teyiden, usulüne uygun olarak yetkili kılınan aşağıdaki imza sahipleri işbu Protokolü imzalamışlardır.

Avrupa Konseyi arşivlerinde saklanacak olan tek bir nüsha halinde, her iki metinde aynı derecede geçerli olmak üzere, İngilizce ve Fransızca olarak 4 Ekim 2001 tarihinde Moskova'da düzenlenmiştir. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri imzalayan ve katılan Devletlerin her birine onaylı örnekleri iletacaktır.

7) 5 EKİM 1961 TARİHLİ YABANCI RESMÎ BELGELERİN TASDİKİ MECBURİYETİNİN KALDIRILMASI SÖZLEŞMESİ ⁴⁶

İşbu Sözleşmeyi imzalayan Devletler,
Yabancı resmî belgelerin diploması veya konsolosluk temsilciliklerince tasdi-ki mecburiyetinin kaldırılması isteği ile,

Bu konuda bir sözleşme yapmayı kararlaştırmışlar ve aşağıdaki hükümler üzerinde anlaşmışlardır:

Madde 1

İşbu Sözleşme, Âkit Devletlerden birinin ülkesinde düzenlenmiş olup da di-ğer bir Âkit Devlet ülkesinde kullanılacak olan resmî belgelere uygulanır.

İşbu Sözleşmenin amaçları bakımından, aşağıdaki belgeler resmî belge sayılır:

a) Savcı, zabıt kâtabi veya adliye memuru tarafından verilmiş belgeler de dâ-hil olmak üzere, Devletin bir yargı organına veya mahkemesine bağlı bir makam veya görevli memur tarafından düzenlenmiş olan belgeler,

b) İdari belgeler,

c) Noter senetleri,

d) Kişilerce özel sıfatla imzalanmış belgeler üzerine konulmuş olup belgenin kaydının veya belirli bir tarihte mevcut olduğunun ve imzaların doğruluğunun resmî makam ve noterlerce tasdiki gibi resmî beyanlar.

Bununla birlikte, işbu Sözleşme:

a) Diploması veya konsolosluk memurları tarafından düzenlenmiş belgelerle,

b) Ticaret veya gümrük işlemleriyle doğrudan doğruya ilgili olan idari belgelere,
uygulanmaz.

Madde 2

Âkit Devletlerden her biri, bu Sözleşmenin uygulama alanına giren ve ken-di ülkesinde kullanılacak olan belgeleri tasdik işleminden bağışık tutacaktır. Bu Sözleşmenin amaçları bakımından, tasdik işleminden, yalnız, belgenin kullanıldı-ğı ülkenin diploması veya konsolosluk memurları tarafından belgedeki im-zanın doğruluğunun, belgeyi imzalayan kişinin hangi sıfatla imzaladığının veya gerekirse üzerindeki mühür veya damganın aslı ile aynı olduğunun teyidi işlemi anlaşılır.

⁴⁶ 20/06/1984 tarihli ve 3028 sayılı Kanun ile onaylanması uygun bulunan Sözleşmenin katılma belgesinin tevdi tarihinden 60 gün sonra yürürlüğe girmek üzere onaylan-ması 16/09/1984 tarihli ve 18517 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 27/07/1984 tarihi Bakanlar Kurulu kararı ile kararlaştırılmıştır.

Madde 3

İmzanın doğruluğunun, belgeyi imzalayan kişinin sıfatının ve gerektiğinde, bu belge üzerindeki mühür veya damganın aslı ile aynı olduğunun teyidi için zorunlu görülebilecek tek işlem 4 üncü maddede tanımlanan tasdik şerhinin belgenin verildiği Devlet yetkili makamınca bu belgeye konulmasından ibarettir.

Ancak, yukarıdaki fıkrada belirtilen işleme uyulması, gerek belgenin kullanıldığı ülkede yürürlükte bulunan yasa, yönetmelik veya uygulamalarla, gerekse iki veya daha çok Âkit Devlet arasındaki bir anlaşma ile böyle bir işlemin kaldırılmış, basitleştirilmiş veya tasdikten tüm bağışık tutulmuş olması hallerinde istenemez.

Madde 4

3 üncü maddenin 1 nci fıkrasında öngörülen tasdik şerhi, bizzat belgenin veya buna eklenecek bir kâğıdın üzerine konulacaktır; bu şerh işbu Sözleşmeye ekli örneğe uygun olmalıdır.

Bununla birlikte, tasdik şerhi, bunu koyan makamın resmî dilinde yazılabilir. Bu tasdik şerhinde yer alan kayıtlar ikinci bir dilde de olabilir. Ancak, tasdik şerhinin, "Apostille (Convention de La Haye Du 5 Octobre 1961)⁴⁷" başlığı Fransızca olarak belirtilmelidir.

Madde 5

Tasdik şerhi, belgede imzası bulunan veya belgeyi getiren kişinin isteği üzerine verilir.

Usulüne uygun biçimde doldurulan tasdik şerhi, imzanın doğruluğunu, belgeyi imzalayan kişinin hangi sıfatla imzaladığını ve gerektiğinde, belge üzerindeki mühür veya damganın aslı ile aynı olduğunu teyit eder.

Tasdik şerhi üzerindeki imza, mühür veya damga her türlü doğrulama işleminden bağışiktir.

Madde 6

Her Âkit Devlet, 3 üncü maddenin 1 nci fıkrasında öngörülen tasdik şerhini vermek üzere yetkili kılınan makamları belirleyecektir.

Her Âkit Devlet, bu görevlendirmeyi, onay veya katılma belgesini veya Sözleşmenin ülkesel kapsam bildirimini verirken Hollanda Dışişleri Bakanlığına bildirecektir.

Bu makamların görevlendirilmesinde yapılacak her değişiklikten Hollanda Dışişleri Bakanlığına ayrıca bilgi verilecektir.

Madde 7

6 ncı madde uyarınca görevlendirilen makamlardan her biri verilen tasdik şerhlerinin kaydedileceği ve aşağıdaki bilgileri içeren bir kayıt defteri veya fiş endeksi tutmak zorundadır:

⁴⁷ Sözleşmenin Resmî Gazete'de yayımlanan metninde bulunmayan "()" parantez işaretleri orijinal metne uyumlu olarak eklenmiştir.

- a) Tasdik şerhlerinin sıra numarası ve tarihi,
- b) Resmî belgeyi imzalayan kişinin adı ve ne sıfatla imzaladığı veya imzasız olan belgeler için, mühür veya damgayı koyan makamın belirtilmesi.

Tasdik şerhini vermiş olan makam, ilgililerden herhangi birinin istemi üzerine, şerh üzerinde gösterilen bilgilerin kayıt defteri veya fiş endeksindeki kayıtlara uygun olup olmadığını incelemekle yükümlüdür.

Madde 8

İki veya daha çok Âkit Devlet arasında bir imza, mühür veya damganın tasdikini belirli formalitelere bağlı tutan hükümler içeren bir andlaşma, sözleşme veya anlaşma bulunduğu takdirde, işbu Sözleşme, ancak o hükümlerin 3. ve 4 ncü maddelerde öngörülen formalitelerden daha katı olması halinde, söz konusu hükümlerin yerine geçer.

Madde 9

Her Âkit Devlet, işbu Sözleşmede tasdik bağıışıklığının öngördüğü hallerde kendi diplomasi veya konsolosluk memurlarınca tasdik işlemi yapılmamasını sağlamak üzere gerekli önlemleri alacaktır.

Madde 10

İşbu Sözleşme, Lahey Devletler Özel Hukuku Konferansının 9 uncu Dönem toplantısında temsil edilen Devletler ile İrlanda, İzlanda, Liechtenstein ve Türkiye'nin imzasına açıktır.

Sözleşme onaylanacak ve onay belgeleri Hollanda Dışışleri Bakanlığına verilecektir.

Madde 11

İşbu Sözleşme, 10 uncu maddenin 2 nci fıkrasında öngörülen üçüncü onay belgesinin verilmesinden sonraki altmışıncı gün yürürlüğe girecektir.

Sözleşme, daha sonra onaylayan her imzacı Devlet için, onay belgesinin verilmesinden sonraki altmışıncı gün yürürlüğe girecektir.

Madde 12

10 uncu maddede belirtilmeyen her Devlet, 11 inci maddenin 1 inci fıkrası gereğince yürürlüğe girmesinden sonra, işbu Sözleşmeye katılabilecektir. Katılma belgesi Hollanda Dışışleri Bakanlığına verilecektir.

Katılma, ancak Katılan Devlet ile bu katılmaya 15 inci maddenin (d) bendinde öngörülen bildirim alınmasından sonra altı ay içinde itirazda bulunmayan Âkit Devletler arasındaki ilişkiler bakımından geçerli olacaktır. Böyle bir itiraz Hollanda Dışışleri Bakanlığına bildirilecektir.

Sözleşme, katılan Devlet ile katılmaya itiraz etmeyen Devletler arasında, bir önceki fıkrada sözü edilen altı aylık sürenin bitiminden sonraki altmışıncı gün yürürlüğe girecektir.

Madde 13

Her Devlet; imza, onay veya katılma sırasında işbu Sözleşmenin uluslararası

alandaki temsil ettiği toprakların tümünde veya içlerinden birinde veya birçoğunda yürürlükte olacağını beyan edebilir. Bu bildirim Sözleşmenin anılan Devlet için yürürlüğe girdiği anda geçerlik kazanacaktır.

Daha sonra bu nitelikteki her kapsam genişletme bildirimini Hollanda Dışişleri Bakanlığına verilecektir.

Kapsam genişletme bildirimini, Sözleşmeyi daha önce imzalamış ve onaylamış bir Devlet tarafından yapıldığında. Sözleşme, bu bildirimde belirtilen topraklar için 11 nci madde uyarınca yürürlüğe girecektir. Kapsam genişletme bildirimini, Sözleşmeye katılmış bir Devlet tarafından yapıldığında, Sözleşme bu bildirimde belirtilen topraklar için 12 nci madde hükümleri uyarınca yürürlüğe girecektir.

Madde 14

İşbu Sözleşme, 11 inci maddenin 1 inci fıkrası uyarınca yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak beş yıllık bir süre için yürürlükte kalacak ve Sözleşmeyi sonradan onaylayan veya katılan Devletler için de aynı hüküm geçerli olacaktır.

Sözleşme feshedilmedikçe her beş yılda bir kendiliğinden yenilenmiş olacaktır.

Sözleşmenin feshi, beş yıllık sürenin bitiminden en az altı ay önce, Hollanda Dışişleri Bakanlığına bildirilecektir.

Fesih Sözleşmenin uygulandığı ülkelerden bir bölümü ile sınırlı tutulabilecektir.

Sözleşmenin feshi, yalnız böyle bir bildirimde bulunacak olan Devlet bakımından geçerlik taşıyacaktır. Sözleşme, diğer Âkit Devletler bakımından yürürlükte kalacaktır.

Madde 15

Hollanda Dışişleri Bakanlığı, 10 uncu maddede belirtilen Devletler ile 12 nci madde hükümleri uyarınca Sözleşmeye sonradan katılacak olan Devletlere aşağıdaki hususları bildirecektir;

- a) 6 nci maddenin 2 nci fıkrasında yer alan bildirimler,
- b) 10 uncu maddede belirtilen imza ve onaylar,
- c) 11 inci maddenin 1 inci fıkrası uyarınca İşbu Sözleşmenin yürürlüğe gireceği tarih,
- d) 12 nci maddede belirtilen katılmalar ve itirazlar ile katılmaların geçerlik kazanacağı tarihler,
- e) 13 üncü maddede belirtilen kapsam genişletme bildirimleri ve bunların geçerlik kazanacağı tarihler,
- f) 14 üncü maddenin 3 üncü fıkrasında belirtilen fesih bildirimleri.

Bu hükümlerin tanıtı olmak üzere, usulüne uygun olarak yetkili kılınmış aşağıda imzası bulunanlar bu Sözleşmeyi imzalamışlardır.

Lahey'de 5 Ekim 1961 günü, aslı Hollanda Hükümeti arşivlerine konulmak ve tasdikli birer örneği, Lahey Devletlerarası Özel Hukuku Konferansının 9 uncu

Dönem Toplantısında temsil edilmiş olan Devletlerden her biri ile İrlanda, İzlanda, Liechtenstein ve Türkiye'ye diplomatik yoldan iletilmek ve metinler arasında ayrılık halinde Fransızca metin temel alınmak üzere, Fransızca ve İngilizce olarak tek nüsha halinde düzenlenmiştir.

TASDİK ŞERHİ

(5 Ekim 1961 tarihli Lahey Sözleşmesi)

APOSTILLE

(Convention de la Haye du 5 Octobre 1961)

1. Ülke

iş bu resmi belge:

2..... tarafından imzalanmıştır.

3. İmzalayanın sıfatıdır.

4. nın mühür/damgasını taşımaktadır.

TASDİK

5.'da 6.günü

7.tarafından

8. No ile tasdik edilmiştir.

9. Mühür/Damga

10. İmza

.....

.....

8) 24 NİSAN 1963 TARİHLİ KONSOLOSLUK İLİŞKİLERİ HAKKINDA VIYANA SÖZLEŞMESİ ⁴⁸

Bu Sözleşme'ye taraf olan Devletler, eski zamanlardan beri uluslararası konsolosluk ilişkilerinin kurulmuş olduğunu hatırlayarak,

Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın Devletlerin egemen eşitliği, uluslararası barış ve güvenliğin idamesi ve uluslararası dostluk ilişkilerinin geliştirilmesi hususundaki amaç ve esaslarını müdrük olarak,

Birleşmiş Milletler Diplomatik İlişkiler ve Bağışıklıklar Konferansının, 18 Nisan 1961 tarihinde imzaya açılmış bulunan Diplomatik İlişkiler Hakkında Viyana Sözleşmesini kabul ettiğini göz önünde tutarak,

Konsolosluk ilişkileri, ayrıcalıkları ve bağışıklıkları hakkında uluslararası bir Sözleşme'nin anayasa ve sosyal sistemlerinin farklılığı ne olursa olsun, ülkeler arasındaki dostluk ilişkilerinin geliştirilmesine katkıda bulunacağına inanarak,

Bu gibi ayrıcalıklar ve bağışıklıkların amacının, bunlardan bireyleri yararlandırmak olmayıp, konsoloslukların, kendi Devletleri adına, görevlerini, etkili biçimde yerine getirmelerini sağlamak olduğuna kani olarak,

Bu Sözleşme hükümleriyle açıkça çözümlenmemiş sorunlara uluslararası teamül hukuku ilkelerinin uygulanmasına devam olunacağını teyit ederek aşağıdaki şekilde anlaşmışlardır;

Madde 1

Tanımlamalar

1) Bu Sözleşme'nin amaçları bakımından, aşağıdaki deyimlerden, aşağıda kendilerine verilen anlamlar anlaşılacaktır:

a) «Konsolosluk» deyiminden, tüm Başkonsolosluk, Konsolosluk, Muavin Konsolosluk veya Konsolosluk ajanlığı anlaşılır.

b) «Konsolosluk Görev Çevresi» deyiminden, bir konsolosluğa konsolosluk görevlerini yerine getirmesi için tahsis edilen bölge anlaşılır.

c) «Konsolosluk Şefi» deyiminden, bu sıfatla hareket etmekle görevlendirilen kişi anlaşılır.

d) «Konsolosluk Memuru» deyiminden, konsolosluk şefi dâhil olmak üzere, konsolosluk görevlerini yerine getirmek üzere, bu sıfatla görevlendirilmiş herhangi bir kişi anlaşılır.

e) «Konsolosluk Hizmetlisi» deyiminden, bir konsolosluğun idari veya teknik hizmetlerinde istihdam edilen herhangi bir kişi anlaşılır.

f) «Hizmet Personeli Mensubu» deyiminden, bir konsolosluğun iç hizmetlerinde görevlendirilen herhangi bir kişi anlaşılır.

⁴⁸ 27/09/1975 tarihli ve 15369 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan, 20/05/1975 tarihli ve 1901 sayılı Kanun ile onaylanması uygun bulunmuştur.

g) «Konsolosluk Mensupları» deyiminden, konsolosluk memurları, konsolosluk hizmetlileri ve hizmet personeli anlaşılır.

h) «Konsolosluk Personeli Mensubu» deyiminden, konsolosluk şefi dışındaki konsolosluk memurları, konsolosluk hizmetleri ve hizmet personeli mensupları anlaşılır.

i) «Özel Personel» deyiminden, münhasıran konsolosluk mensuplarından birinin özel hizmetinde istihdam edilen kişi anlaşılır.

j) «Konsolosluk Binaları» deyiminden, maliki kim olursa olsun, münhasıran konsolosluk amaçları için kullanılan binalar veya bina kısımları, müştemilâtı ve bunların üzerinde buldukları arsalar anlaşılır.

k) «Konsolosluk Arşivleri» deyimini, konsolosluğa ait tüm evrak belgeler, yazışmalar, kitaplar, filmler, ses bandları, kayıt defterleri ve şifre malzemesi ile bunların korunmasına ve saklanmasına yarayan kartoteks ve mobilyayı kapsar.

2) Konsolosluk memurları iki kategoriden oluşmaktadır: Meslekten konsolosluk memurları ve fahrî konsolosluk memurları. Bu Sözleşme'nin II. Bölümünün hükümleri, meslekten konsolosluk memurları tarafından yönetilen konsolosluklara uygulanır; III. Bölüm'ün hükümleri ise, fahrî konsolosluk memurları tarafından yönetilen konsolosluklara uygulanır.

3) Kabul eden Devlet uyuşu veya bu Devlet'in devamlı sakini olan konsolosluk mensuplarının özel durumu bu Sözleşmenin 71 inci maddesi ile düzenlenmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM GENEL OLARAK KONSOLOSLUK İLİŞKİLERİ

KESİM I

KONSOLOSLUK İLİŞKİLERİNİN KURULMASI VE YÜRÜTÜLMESİ

Madde 2

Konsolosluk ilişkilerinin kurulması

1) Devletler arasında konsolosluk ilişkilerinin kurulması karşılıklı muvafakat ile olur.

2) İki Devlet arasında diplomatik ilişkilerin kurulması için verilen muvafakat, aksi varid olmadıkça, konsolosluk ilişkilerinin kurulmasına muvafakat anlamına gelir.

3) Diplomatik ilişkilerin kesilmesi muhakkak surette konsolosluk ilişkilerinin kesilmesini gerektirmez.

Madde 3

Konsolosluk görevlerinin yerine getirilmesi

Konsolosluk görevleri konsolosluklar tarafından yerine getirilir. Konsolosluk görevleri bu Sözleşme'nin hükümleri uyarınca diplomatik temsilcilikler tarafından da yerine getirilir.

Madde 4**Bir konsolosluğun kurulması**

1) Bir konsolosluk kabul eden Devlet'in ülkesinde ancak bu Devletin muvafakatiyle kurulabilir.

2) Konsolosluğun yeri, sınıfı ve konsolosluk görev çevresi gönderen Devlet tarafından tespit olunur ve kabul eden Devlet'in tasvibine sunulur.

3) Konsolosluğun yeri, sınıfı ve konsolosluk görev çevresi ile ilgili olarak gönderen Devlet tarafından sonradan yapılacak değişiklikler, ancak, kabul eden Devletin muvafakatiyle olur,

4) Bir başkonsolosluk veya bir konsolosluk bulunduğu yerden başka bir yerde bir muavin konsolosluk veya bir konsolosluk ajanlığı açmak istediği takdirde yine kabul eden Devlet'in muvafakati gereklidir.

5) Mevcut bir konsolosluğun bir parçasını teşkil eden bir büronun konsolosluğun bulunduğu yerin dışında açılması için de, keza, kabul eden Devlet'in açık ve ön muvafakati gereklidir.

Madde 5**Konsolosluk görevleri**

Konsolosluk görevleri aşağıdaki hususlardan oluşur:

a) Devletler Hukukunca kabul edilen sınıflar çerçevesinde gönderen Devlet'in ve bu Devlet'in uyruğu bulunan gerçek ve tüzel kişilerin çıkarlarını kabul eden Devlet'te korumak;

b) Bu sözleşme hükümleri çerçevesinde, gönderen Devlet ile kabul eden Devlet arasında ticari, ekonomik, kültürel ve bilimsel ilişkilerin gelişmesini kolaylaştırmak ve onlar arasındaki dostluk ilişkilerini teşvik etmek;

c) Kabul eden Devlet'in ticari, ekonomik, kültürel ve bilimsel, hayat şartları ve gelişmeleri hakkında, her türlü kanuni yollarla bilgi edinmek ve bu hususlarda gönderen Devlet hükümetine rapor ve ilgili kişilere bilgi vermek,

d) Gönderen Devlet uyruklarına pasaport ve seyahat belgeleri ve keza bu Devlet'e gitmeyi arzu eden kişilere vize ve gerekli belgeler vermek;

e) Gönderen Devlet'in uyruğu bulunan gerçek ve tüzel kişilere yardım etmek,

f) Noter ve kişi halleri memuru sıfatıyla hareket etmek ve benzeri görevleri ve kabul eden Devlet'in kanun ve düzenlemelerine aykırı olmadığı ölçüde bazı idari mahiyetteki görevleri yapmak;

g) Kabul eden Devlet'in kanun ve düzenlemeleri uyarınca, gönderen Devlet'in uyruğu bulunan gerçek ve tüzel kişilerin bu Devlet'te mirasla ilgili çıkarlarını korumak;

h) Özellikle haklarında bir velâyet veya kayımlık söz konusu olduğunda gönderen Devlet'in uyruğu bulunan küçük ve gayri mümeyyizlerin çıkarlarını kabul eden Devlet'in kanun ve düzenlemeleriyle saptanmış sınırlar çerçevesinde korumak;

i) Kabul eden Devlet'te yürürlükte bulunan uygulama ve usuller saklı kal-

mak üzere, gönderen Devlet uyrukları kabul eden Devlet'te bulunmadıkları veya tamamen başka bir nedenle zamanında hak ve çıkarlarını koruyamayacak durumda oldukları takdirde, bu uyrukların hak ve çıkarlarının korunması amacıyla, kabul eden Devlet kanun ve düzenlemeleri uyarınca, geçici tedbirlerin alınmasını talep etmek için söz konusu uyrukları kabul eden Devlet mahkemeleri veya başka makamlar önünde temsil etmek veya uygun şekilde temsil edilmelerini sağlamak üzere tertibat almak;

j) Yürürlükteki uluslararası anlaşmalar uyarınca veya böyle anlaşmalar bulunmadığı takdirde kabul eden Devlet'in kanun ve düzenlemelerine uygun olacak şekilde, adli ve gayri adli evrakı ulaştırmak veya istinabeleri yerine getirmek;

k) Gönderen Devlet'in uyrukluğunu taşıyan deniz ve nehir gemileri ile bu Devlet'te kayıtlı uçaklar üzerinde ve keza bunların mürettebatı üzerinde gönderen Devlet'in kanun ve düzenlemelerinde öngörülen kontrol ve teftiş haklarını kullanmak;

l) Bu maddenin (k) bendinde söz konusu gemi, vapur ve uçaklarla, bunların mürettebatına yardım etmek ve bu gemi ve vapurların seyahati ile ilgili beyanları kabul etmek, geminin kâğıtlarını incelemek ve vize etmek ve kabul eden Devlet makamlarının yetkilerine halel getirmeksizin yolculuk sırasında vuku bulan olaylar hakkında soruşturma yapmak ve gönderen Devlet'in kanun ve düzenlemelerinin verdiği yetki ölçüsünde kaptan, gemi kaptanı ve tayfalar arasında her çeşit anlaşmazlıkları çözümlmek;

m) Gönderen Devlet tarafından bir konsolosluğa verilen ve kabul eden Devlet kanun ve düzenlemelerinin yasaklamadığı veya bu Devlet'in karşı çıkmadığı veya gönderen Devletle kabul eden Devlet arasında yürürlükte bulunan uluslararası anlaşmalarda belirtilen bütün diğer görevleri yapmak.

Madde 6

Konsolosluk görev çevresi dışında konsolosluk görevlerinin yerine getirilmesi

Bir konsolosluk memuru, özel durumlarda, kabul eden Devlet'in rızasıyla, konsolosluk görev çevresi dışında da görevlerini yerine getirebilir.

Madde 7

Konsolosluk görevlerinin üçüncü bir Devlet'te yerine getirilmesi

Gönderen Devlet ilgili Devletlere bildirdikten sonra bu Devletlerden birinden açıkça itiraz vaki olmadığı takdirde, bir Devlet'te kurulu bir konsolosluğu diğer bir Devlet'te de konsolosluk görevlerini yapması hususunda görevlendirebilir.

Madde 8

Üçüncü bir Devlet hesabına konsolosluk görevlerinin yerine getirilmesi

Bir gönderen Devlet'in konsolosluğu, kabul eden Devlet'e usulüne uygun şekilde bildirdikten sonra ve bu Devlet tarafından itiraz vaki olmadığı takdirde, kabul eden Devlet'te üçüncü bir Devlet hesabına konsolosluk görevlerini yerine getirebilir.

Madde 9**Konsolosluk şeflerinin sınıfları**

1) Konsolosluk şefleri dört sınıfa ayrılırlar.

Şöyle ki:

- a) Başkonsoloslar
- b) Konsoloslar
- c) Muavin Konsoloslar
- d) Konsolosluk Ajanları

2) Bu maddenin 1. fıkrası, Âkit Taraflardan herhangi birinin konsolosluk şeflerinden başka konsolosluk memurlarının tayinini saptamak hakkını hiçbir şekilde sınırlamaz.

Madde 10**Konsolosluk şeflerinin atanması ve kabul olunması**

1) Konsolosluk şefleri gönderen Devlet tarafından atanır ve görevlerine başlaması kabul eden Devlet'in kabulü ile olur.

2) Bu Sözleşme'nin hükümleri saklı kalmak üzere, konsolosluk şefinin atanması ve kabulü formaliteleri gönderen Devlet'in ve kabul eden Devlet'in kendi kanun düzenleme ve teamülleriyle tespit olunur.

Madde 11**Atama belgesi veya atamanın yazılı olarak bildirilmesi**

1) Konsolosluk şefi, gönderen Devlet tarafından, her bir atama için düzenlenen ve sıfatını tasdik eden ve genel bir kural olarak adını, soyadını, kategorisini ve sınıfı ile konsolosluk görev çevresini ve konsolosluğun bulunduğu yeri gösteren atama belgesi şeklinde bir belge ile veya buna benzer belge ile teçhiz edilir.

2) Gönderen Devlet, atama belgesini veya buna benzer belgeyi konsolosluk şefinin ülkesi üzerinde görevlerini yerine getireceği Devlet'in Hükümetine diplomatik yolla veya uygun görülecek başka herhangi bir yolla intikal ettirir.

3) Gönderen Devlet, kabul eden Devlet kabul ettiği takdirde, atama belgesinin veya buna benzer belgenin yerine bu maddenin 1. fıkrasında öngörülen bilgileri kapsayan bir yazılı bildirimini ikame edebilir.

Madde 12**Buyrultu**

1) Konsolosluk şefi, görevine, kabul eden Devlet'in, şekli ne olursa olsun, «Buyrultu» diye isimlendirilen bir müsaadesiyle başlar.

2) Buyrultu vermeyi reddeden Devlet, red sebeplerini gönderen Devlet'e bildirmek zorunda değildir.

3) 13. ve 15. maddelerin hükümleri saklı kalmak üzere, konsolosluk şefi Buyrultu'yu almadan önce görevine başlayamaz.

Madde 13**Konsolosluk şeflerinin geçici olarak kabulü**

Buyruktu verilmeye kadar, konsolosluk şefinin geçici olarak görevine başlaması kabul edilebilir. Bu durumda bu Sözleşmenin hükümleri uygulanır.

Madde 14**Konsolosluk görev çevresindeki makamlara bildirme**

Konsolosluk şefinin geçici de olsa görevine başlaması kabul edilir edilmez, kabul eden Devlet, keyfiyeti konsolosluk görev çevresindeki yetkili makamlara hemen bildirmekle yükümlüdür. Kabul eden Devlet, ayrıca, konsolosluk şefinin yüklendiği görevleri yerine getirebilmesi ve bu Sözleşme hükümlerinde öngörülen muameleden yararlanabilmesi için gerekli tedbirlerin alınmasına dikkat etmekle de yükümlüdür.

Madde 15**Konsolosluk şefinin görevlerini geçici olarak yerine getirilmesi**

1) Eğer konsolosluk şefi görevlerini yerine getiremeyecek durumda ise veya makamı boş ise onun yerine bir vekil yönetici konsolosluk şefi sıfatıyla geçici olarak vazife görebilir.

2) Vekil yöneticinin adı ve soyadı, gönderen Devlet'in diplomatik temsilciliği, kabul eden Devlette bu Devletin diplomatik temsilciliği yok ise konsolosluk şefi, konsolosluk şefi bunu yapma durumunda olmadığı takdirde, gönderen Devlet'in herhangi bir yetkili makamı tarafından kabul eden Devlet'in Dışişleri Bakanlığı'na veya bu Bakanlık tarafından tayin edilmiş bir makama bildirilir. Genel bir kural olarak, bu bildirim önceden yapılmalıdır. Kabul eden Devlet, bu Devlet'te gönderen Devlet'in diplomatik statüyü haiz bir memuru veya konsolosluk memuru olmayan bir kişinin vekil sıfatıyla görev yapabilmesi için muvafakatini şart koşabilir.

3) Kabul eden Devlet makamları vekile yardım etmeli ve onu korumalıdır. Vekilin yönetimi sırasında, bu Sözleşme hükümleri konsolosluk şefine uygulandığı şekilde aynen vekile de uygulanır. Bununla beraber, kabul eden Devlet, konsolosluk şefi tarafından yararlanılması şartlara bağlı olup, vekilin bu şartları yerine getirmediği hallerde kolaylıkları, ayrıcalıkları ve bağışlıkları vekile tanımla yükümlü değildir.

4) Kabul eden Devlet'le gönderen Devlet'in diplomatik temsilciliğinin diplomatik personelinden biri, gönderen Devlet tarafından, bu maddenin 1. fıkrasında öngörülen şartlarla vekil olarak atandığında, bu kişi, kabul eden Devlet karşı çıkmadığı takdirde, diplomatik ayrıcalık ve bağışlıklardan yararlanmağa devam eder.

Madde 16**Konsolosluk şefleri arasında öncelik sırası**

1) Konsolosluk şefleri, her sınıfta, Buyruktu'nun verildiği tarihe göre sıra alırlar.

2) Bununla beraber, konsolosluk şefinin Buyruktu'yu almadan önce geçici olarak göreve başlaması kabul edildiği takdirde, bu geçici kabul tarihi öncelik sırasını tayin eder. Bu sıra Buyruktu'nun verilmesinden sonra da devam eder.

3) Aynı tarihte Buyruktu'yu veya geçici kabul belgesini alan iki veya daha fazla konsolosluk şefi arasındaki öncelik sırası, atama belgelerinin veya buna benzer belgelerin kabul eden Devlet'e sorulduğu veya 11. maddenin 3. fıkrasında öngörülen yazılı bildirim bu Devlet'e yapıldığı tarihe göre saptanır.

4) Vekiller bütün konsolosluk şeflerinden sonra sıralarını alırlar. Onlar arasındaki sıra, 15. maddenin 2. fıkrası uyarınca verilen yazılı bildirimlerde gösterildiği şekilde bunların görevlerine başladıkları tarihe göre olur.

5) Konsolosluk şefi olan fahrî konsolosluk memurları, her sınıfta, yukarıdaki fıkralardaki sıra ve kurallara göre, meslekten konsolosluk şeflerinden sonra sıralarını alırlar.

6) Konsolosluk şefleri, bu sığata sahip olmayan konsolosluk memurlarından önce gelirler.

Madde 17

Diplomatik görevlerin konsolosluk memurları tarafından yerine getirilmesi

1) Gönderen Devlet'in diplomatik temsilciliği bulunmayan ve üçüncü bir Devlet'in diplomatik temsilciliği tarafından da temsil olunmayan bir Devlet'te, konsolosluk memuru, kabul eden Devlet'in muvafakati ile ve kendi konsolosluk statüsüne halel gelmeksizin diplomatik görevleri yerine getirmekle görevlendirilebilir.

Bu görevlerin konsolosluk memuru tarafından yerine getirilmesi, ona hiçbir diplomatik ayrıcalık ve bağışıklık hakkı vermez.

2) Bir konsolosluk memuruna, kabul eden Devlet'e gönderilen yazılı bildirim müteakip, gönderen Devlet'i her türlü hükümetlerarası örgütte temsil etmek görevi verilebilir. Konsolosluk memurunun, bu sıfatla hareket ettiğinde uluslararası teamül hukukunun veya uluslararası anlaşmaların hükümetlerarası bir örgüt nezdindeki bir temsilciye tanıdığı her türlü ayrıcalık ve bağışıklıklardan yararlanmaya hakkı vardır. Bununla beraber, konsolosluk memurunun kendisi tarafından yerine getirilen her türlü konsolosluk görevi konusunda, bu Sözleşme uyarınca bir konsolosluk memurunun yararlandığından daha geniş bir yargı bağışıklığına hakkı yoktur.

Madde 18

Aynı kişinin iki veya daha fazla Devlet tarafından konsolosluk memuru olarak atanması

İki veya daha fazla Devlet, kabul eden Devlet'in muvafakatiyle, aynı kişiyi bu Devlet'te konsolosluk memuru sıfatıyla atayabilirler.

Madde 19**Konsolosluk personelinin atanması**

1) 20, 22 ve 23. madde hükümleri saklı kalmak üzere, gönderen Devlet konsolosluk personelinin istediği şekilde atar.

2) Gönderen Devlet, konsolosluk şefinden başka bütün konsolosluk memurlarının ad ve soyadlarını, kategorisini ve sınıfını kabul eden Devlet arzu ettiği takdirde 23. maddenin 3. fıkrasının kabul eden Devlet'e tanıdığı hakları kullanabilmesini teminen, bu Devlet'e yeter bir süre önceden bildirir.

3) Gönderen Devlet kendi kanun ve düzenlemeleri gerektiriyorsa, kabul eden Devlet'ten konsolosluk şefi olmayan bir konsolosluk memuruna da Buyruktu verebilir.

4) Kabul eden Devlet, kendi kanun ve düzenlemeleri gerektiriyorsa, konsolosluk şefi olmayan bir konsolosluk memuruna buyruktu verebilir.

Madde 20**Konsolosluk personelinin sayısı**

Konsolosluk personelinin sayısı hususunda açık bir anlaşmanın mevcut olmaması halinde, kabul eden Devlet, bu sayının, konsolosluk görev çevresindeki durum ve şartlarla söz konusu konsolosluğun ihtiyaçları göz önünde tutularak, kendisinin makul ve normal olarak addedeceği sınırlar içinde bulundurulmasını talep edebilir.

Madde 21**Bir konsoloslukta bulunan konsolosluk memurları arasındaki öncelik sırası**

Bir konsoloslukta bulunan konsolosluk memurları arasındaki öncelik sırası ile bu sırada vaki olacak bütün değişiklikler, gönderen Devlet'in diplomatik temsilciliği veya kabul eden Devlet'te böyle bir temsilcilik bulunmadığı takdirde, konsolosluk şefi tarafından kabul eden Devlet'in Dışişleri Bakanlığı'na veya bu Bakanlık tarafından tayin edilmiş makama bildirilir.

Madde 22**Konsolosluk memurlarının uyruklığı**

1) Konsolosluk memurları, esas olarak gönderilen Devlet'in uyruklüğünü haiz olacaklardır.

2) Konsolosluk memurları, kabul eden Devlet'in uyrukları arasından, ancak bu Devlet'in her zaman geri alabileceği açık muvafakatiyle seçilebilir.

3) Kabul eden Devlet, keza, gönderen Devlet uyruğu olmayan üçüncü bir Devlet uyrukları konusunda aynı hakkı mahfuz tutabilir.

Madde 23**İstenmez ilân olunan kişi**

1) Kabul eden Devlet, her zaman, gönderen Devlet'e, bir konsolosluk memurunun istenmeyen kişi olduğunu veya konsolosluk personelinin başka herhangi bir mensubunun kabul edilmediğini bildirebilir. Gönderen Devlet o zaman söz

konusu kişiyi geri çekecek veya duruma göre bu konsolosluktaki görevlerine son verecektir.

2) Eğer gönderen Devlet, bu maddenin 1. fıkrası hükümleri uyarınca, kendisine düşen yükümlülükleri yerine getirmeyi reddeder veya makul bir süre içerisinde yerine getirmezse, kabul eden Devlet, duruma göre, söz konusu kişiden Buyruktu'yu geri alabilir veya onu artık konsolosluk personelinden saymayabilir.

3) Konsolosluk mensubu olarak atanan bir kişi, kabul eden Devlet ülkesine gelmeden önce veya eğer orada daha önce bulunuyorsa, konsoloslukta göreve başlamadan önce istenmeyen kişi ilân edilebilir. Gönderen Devlet böyle bir durumda atamayı geri alır.

4) Bu maddenin 1. ve 3. fıkralarında zikrolunan hallerde, kabul eden Devlet gönderen Devlet'e kararının nedenlerini bildirmekle yükümlü değildir.

Madde 24

Atamaların varış ve ayrılışlarını kabul eden Devlet'e bildirilmesi

1) Aşağıdaki hususlar, kabul eden Devlet'in Dışişleri Bakanlığı'na veya bu Bakanlıkça tayin olunan makama bildirilir:

a) Konsolosluk mensuplarının atanması, konsolosluğa atanmalarından sonra varışları, kesin ayrılışları veya görevlerinin son bulması ve keza konsolosluktaki hizmetleri sırasında statüleri ile ilgili olarak vuku bulabilecek sair her türlü değişiklikler;

b) Bir konsolosluk mensubunun kendisiyle birlikte yaşayan ailesinden bir kişinin varışı ve kesin ayrılışı, gerektiğinde, bir kişinin aile efradına dahil olması veya aile efradına dahil olma durumunun sona ermesi;

c) Özel personel mensuplarının varışları ve kesin ayrılışları, gerektiğinde, bu nitelikteki hizmetlerinin son bulması;

d) Ayrıcalıklardan ve başlıklıklardan yararlanmağa hakkı olan konsolosluk mensubu veya özel personel mensubu sıfatıyla kabul eden Devlet'te oturan kişilerin işe alınmaları ve işlerinin sona ermesi;

2) Keza mümkün olduğu takdirde, her defasında varış ve kesin ayrılışlar önceden bildirilmelidir.

KESİM II

KONSOLOSLUK GÖREVİNİN SON BULMASI

Madde 25

Bir konsolosluk mensubunun görevinin son bulması

Bir konsolosluk mensubunun görevi özellikle;

a) Konsolosluk mensubunun görevinin son bulduğu hakkında gönderen Devlet'in kabul eden Devlet'e yapacağı yazılı bildirim ile;

b) Buyruktu'nun geri alınması ile; ve

c) Söz konusu kişinin artık konsolosluk personelinden sayılmadığı hakkında

kabul eden Devlet'in gönderen Devlet'e yapacağı yazılı bir bildirim ile sona erecektir.

Madde 26

Kabul eden Devlet ülkesinden ayrılış

Kabul eden Devlet, hatta silahlı bir çatışma halinde olsa bile, görevleri sona erince, konsolosluk mensuplarına ve kabul eden Devlet uyruğu olmayan özel personel mensuplarına ve keza bunların hangi uyrukluksa bulunurlarsa bulunsunlar kendileriyle beraber yaşayan aileleri efradına yolculuğa hazırlanmaları ve en kısa zamanda memleketi terk etmeleri için gerekli zamanı ve kolaylıkları bahşetmelidir. Bilhassa kabul eden Devlet, gerekiyorsa, anılan kişilerin emrine, bu kişiler ve bunların, kabul eden Devlet'te kazanılmış olup ayrılışları sırasında ihracı yasaklanmış bulunanlar dışındaki eşyaları için gerekli taşıt araçlarını vermektedir.

Madde 27

İstisnai durumlarda konsolosluk binaları ile arşivlerinin ve gönderen Devletin çıkarlarının korunması

1) İki Devlet arasında konsolosluk ilişkilerinin kesilmesi halinde;

a) Kabul eden Devlet, hatta silahlı bir çatışma halinde olsa bile, konsolosluk binalarına ve konsolosluk eşyaları ile konsolosluk arşivlerine saygı göstermek ve bunları korumakla yükümlüdür.

b) Gönderen Devlet, konsolosluk binalarının ve bu binalarda bulunan eşyaların ve konsolosluk arşivlerinin muhafazasını kabul eden Devletçe kabul edilebilecek üçüncü bir Devlet'e tevdi edebilir.

c) Gönderen Devlet kendi çıkarlarının ve vatandaşlarının çıkarlarının korunmasını, kabul eden Devletçe kabul edilebilecek üçüncü bir Devlet'e bırakabilir.

2) Bir konsolosluğun geçici veya kesin olarak kapanması halinde, bu maddenin 1. fıkrasının (a) bendindeki hükümler uygulanır. Bundan başka,

a) Gönderen Devlet kabul eden Devlet'te bir diplomatik temsilcilikle temsil edilmese dahi, kabul eden Devlet ülkesinde başka bir konsolosluğu varsa, bu konsolosluk kapanan konsolosluk binalarının bu binalarda bulunan eşyaların ve konsolosluk arşivlerinin muhafazası ve keza kabul eden Devlet'in rızası ile, anılan konsolosluk görev çevresinde de konsolosluk görevlerinin yerine getirilmesi hususunda görevlendirilebilir; veya

b) Gönderen Devlet'in kabul eden Devlet'te diplomatik temsilciliği veya başka konsolosluğu yok ise, o zaman bu maddenin 1. fıkrasının (b) ve (c) bentleri hükümleri uygulanır.

BÖLÜM II

**KONSOLOSLUKLARLA MESLEKTEN KONSOLOSLUK MEMURLARI
VE KONSOLOSLUĞUN DİĞER MENUSUPLARI İLE İLGİLİ
KOLAYLIKLAR, AYRICALIKLAR VE BAĞIŞIKLIKLAR**

KESİM I

**KONSOLOSLUKLA İLGİLİ KOLAYLIKLAR, AYRICALIKLAR VE
BAĞIŞIKLIKLAR****Madde 28****Konsolosluk faaliyetleri ile ilgili olarak konsolosluğa tanınan kolaylıklar**

Kabul eden Devlet, konsolosluğun görevlerinin yerine getirilmesi amacıyla bütün kolaylıkları bahşeder.

Madde 29**Ulusal bayrağın ve armanın kullanılması**

1) Gönderen Devlet, bu madde hükümleri uyarınca, ulusal bayrağını ve Devlet armasını kabul eden Devlet'te kullanmak hakkına sahiptir.

2) Gönderen Devlet'in ulusal bayrağı ile Devlet arması, konsolosluk tarafından işgal edilen binanın üzerine, giriş kapısının üstüne ve keza konsolosluk şefinin ikametgâhi üzerine ve bir hizmetin görülmesi dolayısıyla kullanıldığında konsolosluk şefinin taşıt araçları üzerine çekilebilir ve konulabilir.

3) Bu madde ile tanınan hakkın kullanılmasında, kabul eden Devlet'in kanunları, düzenlemeleri ve teamülleri göz önünde tutulur.

Madde 30**Mesken**

1) Kabul eden Devlet kendi kanun ve düzenlemeleri çerçevesinden ülkesi içinde konsolosluğa gerekli binaları, gönderen Devlet'in iktisap etmesini kolaylaştırılmalı veya binaların temini konusunda başka bir şekilde gönderen Devlet'e yardımda bulunmalıdır.

2) Kabul eden Devlet, keza gerektiğinde, konsolosluk mensuplarına uygun mesken temini hususunda konsolosluğa yardımcı olmalıdır.

Madde 31**Konsolosluk binalarının dokunulmazlığı**

1) Konsolosluk binalarının bu maddede öngörülen ölçüde dokunulmazlıkları vardır.

2) Kabul eden Devlet makamları, konsolosluk şefinin, onun tarafından tayin edilmiş kimsenin veya gönderen Devlet'in diplomatik temsilcilik şefinin muvafakati dışında, konsolosluk binalarının münhasıran konsolosluk işleri için kullanılan kısmına giremezler. Bununla beraber, acil koruma tedbirleri alınmasını gerektiren yangın veya sair felâket halinde konsolosluk şefinin zımnî rızası alınmış sayılabilir.

3) Bu maddenin 2. fıkrasındaki hükümler saklı kalmak üzere, kabul eden Devlet'in konsolosluk binalarına müsaadesiz girilmesine veya binaların tahrip edilmesine ve keza konsoloslughun huzurunun bozulmasına veya konsoloslughun onurunun kırılmasına engel olmak amacıyla gerekli her türlü tedbirleri almak gibi özel yükümlülüğü vardır.

4) Konsolosluk binaları, mobilyaları, konsolosluk malları ve keza ulaşım araçları milli savunma veya kamu yararı amaçlarıyla hiçbir çeşit elkoymaya konu teşkil edemezler. Bu amaçlarla istimlak yapılması gerekli ise, konsolosluk görevlerinin yerine getirilmesinin sekteye uğramaması amacıyla uygun tedbirler alınır ve gönderen Devlet'e peşin, adil ve yeterli bir tazminat ödenir.

Madde 32

Konsolosluk binalarının akçalı bağışıklığı

1) Gönderen Devlet veya bu Devlet hesabına hareket eden her kişinin, maliki veya kiracısı olduğu konsolosluk binaları ile meslektan konsolosluk şefinin ika-metgâhı, yapılan özel hizmetler karşılığı bedeller dışındaki, ulusal, bölgesel veya belediyeye ait tüm vergi ve her nevi harçtan muaftırlar.

2) Bu vergi ve harçlar, kabul eden Devlet kanun ve düzenlemelerine göre, gönderen Devlet'le veya bu Devlet hesabına hareket eden kişi ile mukavele yapan kişiye ait olduğu takdirde, bu maddenin 1. fıkrasında öngörülen akçalı bağışıklık söz konusu vergi ve harçlara uygulanmaz.

Madde 33

Konsolosluk arşiv ve belgelerinin dokunulmazlığı

Konsolosluk arşiv ve belgelerinin nerede bulunurlarsa bulunsunlar her zaman dokunulmazlığı vardır.

Madde 34

Seyahat serbestliği

Ulusal güvenlik nedenleriyle girmesi yasaklanmış veya nizama bağlanmış bölgelerle ilgili kanun ve düzenlemeler saklı kalmak üzere, kabul eden Devlet, ülkesi üzerinde konsoloslughun bütün mensuplarına yer değiştirme ve seyahat etme serbestliğini sağlar.

Madde 35

Haberleşme serbestliği

1) Kabul eden Devlet, konsoloslughun her türlü resmî amaçlarla yaptığı haberleşme serbestliğine müsaade eder ve bunu korur. Gönderen Devlet'in Hükümetiyle ve nerede bulunurlarsa bulunsunlar diplomatik temsilcilikleri ve sair konsoloslukları ile haberleşmede, konsolosluk, diplomatik veya konsolosluk kuryelerini, diplomatik torbayı veya konsolosluk torbasını ve kripto veya şifre olmak üzere uygun göreceği her türlü haberleşme vasıtalarını kullanabilecektir. Bununla beraber, konsolosluk ancak kabul eden Devlet'in muvafakatiyle telsiz cihazı koyabilir ve kullanabilir.

2) Konsoloslüğün resmî haberleşmesine dokunulamaz. «Resmî haberleşme» deyiminden konsoloslukla ve konsolosluk görevleri ile ilgili tüm haberleşme anlaşılır.

3) Konsolosluk torbası ne açılabilir ne de buna el konulabilir. Bununla beraber kabul eden Devletin yetkili makamları, torbanın bu maddenin 4. fıkrasında istihdaf olunan yazışmalar, belgeler ve eşyalardan başka şeyler ihtiva ettiğine inanmak için ciddi nedenlere sahip oldukları takdirde, bu makamlar torbanın kendi önlerinde gönderen Devlet'in yetkili bir temsilcisi tarafından açılmasını isteyebilirler. Eğer gönderen Devlet'in makamları talebi reddederlerse torba çıkış yerine geri çevrilir.

4) Konsolosluk torbasını teşkil eden paketler niteliklerini belirten dış alâmetleri taşımalıdır. Bunlar ancak, resmî yazışmalar ve münhasıran resmî kullanmağa yönelmiş belge veya eşyaları ihtiva edebilirler.

5) Konsolosluk kuryesi, sıfatını gösteren ve konsolosluk torbasını teşkil eden paketlerin sayısını belirlen bir resmî belgeyi hamil olmalıdır. Kabul eden Devlet'in razı olması hali hariç, kurye ne bu Devlet uyruğu olabilir ne de gönderen Devlet'in uyruğu olması hariç kabul eden Devlet'in devamlı sakini olabilir. Kurye, görevlerini yerine getirirken kabul eden Devlet tarafından korunur. Kişi dokunulmazlığından yararlanır ve hiçbir şekilde tutuklamaya ve gözaltına alınmaya tabi tutulamaz.

6) Gönderen Devlet, diplomatik temsilcilikleri ve konsoloslukları özel konsolosluk kuryeleri tayin edebilirler. Bu durumda, bu maddenin 5. fıkrası hükümleri uygulanır. Şu şartla ki, kurye uhdesinde bulunan torbayı muhatabına teslim eder etmez anılan fıkrada zikredilen bağışlıkların uygulanması son bulur.

7) Konsolosluk torbası müsaade edilmiş bir giriş noktasına gelecek bir ticari geminin veya uçağın kaptanına verilebilir. Bu kaptan torbayı teşkil eden paketlerin sayısını gösteren resmî bir belgeyi hamil olmalıdır. Fakat kaptan bir konsolosluk kuryesi sayılmaz. Konsolosluk, yetkili mahalli makamlarla varılacak mutabakatla, mensuplarından birini, torbayı doğrudan doğruya ve serbestçe gemi veya uçak kaptanından teslim almak üzere gönderebilir.

Madde 36

Gönderen Devlet uyrukları ile temas

1) Gönderen Devlet'in uyruklarına ilişkin konsolosluk görevlerinin yerine getirilmesinin kolaylaştırılması amacıyla:

a) Konsolosluk memurları gönderen Devlet'in uyrukları ile görüşmek ve onları ziyaret etmek serbestisine sahip olacaklardır. Gönderen Devlet'in uyrukları da keza konsolosluk memurları ile görüşmek ve onları ziyaret etmek serbestisine sahip olacaklardır.

b) İlgili talep ettiği takdirde, kabul eden Devlet'in yetkili makamları gönderen Devlet'in bir uyruğunun gönderen Devlet Konsolosluğu görev çevresinde tutuklanmasından, hapsedilmesinden veya önleyici mahiyette veya herhangi

bir şekilde gözaltına alınmasından vakit geçirmeksizin söz konusu konsoloslukta haberdar edeceklerdir. Tutuklanmış, hapsedilmiş veya önleyici mahiyette veya herhangi bir şekilde gözaltına alınmış olan kişiden konsolosluğa hitaben sadır olmuş her türlü haber, keza, anılan makamlarca derhal konsolosluğa intikal ettirilecek ve yine bu makamlar, bu bentle tanınmış olan haklar hakkında ilgili kişiye gecikmeksizin bilgi vereceklerdir.

c) Konsolosluk memurları, hapsedilmiş, önleyici mahiyette veya herhangi bir şekilde gözaltına alınmış olan gönderen Devlet'in uyuşunu ziyaret etmek, onunla görüşmek ve muhaberatta bulunmak ve onun mahkemeler önünde temsiliyi sağlamak hakkına sahiptirler. Konsolosluk memurları, keza, kendi konsolosluk görev çevresinde, bu hükmün yerine getirilmesi amacıyla hapsedilmiş veya gözaltına alınmış olan gönderen Devlet'in uyuşunu ziyaret etmek hakkına sahiptirler. Bununla beraber, konsolosluk memurları, hapsedilmiş veya önleyici mahiyette veya herhangi bir şekilde gözaltına alınmış bulunan bir vatandaşın açıkça muhalefet etmesi halinde, bu vatandaş lehine müdahalede bulunmaktan kaçınacaklardır.

2) Bu maddenin 1. fıkrasında istihdaf olunan haklar, kabul eden Devletin kanun ve düzenlemeleri çerçevesinde kullanılacaktır. Bununla beraber, bu kanun ve düzenlemeler bu maddeyle tanınmış olan hakların tam olarak kullanılmasına imkân vereceklerdir.

Madde 37

Ölüm, vesayet veya kayımlık ile deniz ve uçak kazaları hakkında bilgi verme

Kabul eden Devletin yetkili makamlarının elinde aşağıdaki hususlarla ilgili bilgiler bulunduğu takdirde şunları yapmaları gerekir:

a) Gönderen Devlet'in bir uyuşunun ölümü halinde ölümün vuku bulduğu görev çevresindeki konsoloslukta vakit geçirmeksizin haberdar etmek;

b) Gönderen Devlet'in bir küçüğü veya gayri mümeyyiz uyuşu için bir vasi veya kayımin atanmasının bunların çıkarlarına olacağı her durumdan vakit, geçirmeksizin yetkili konsolosluğa bilgi vermek. Bununla beraber bu vasi veya kayımin atanması konusunda, kabul eden Devlet'in kanun ve düzenlemelerinin uygulanması hakkı saklı kalmaktadır.

c) Gönderen Devlet'in uyrukluluğunu taşıyan bir gemi veya vapur, kabul eden Devlet'in kara veya iç sularında battığı veya karaya oturduğu veya gönderen Devlet'te kayıt ve tescilli bir uçak kabul eden Devlet ülkesinde bir kazaya uğradığı takdirde, bundan kazanın vuku bulduğu yere en yakın konsoloslukta vakit geçirmeksizin haberdar etmek.

Madde 38

Kabul eden Devlet makamlarıyla temas

Konsolosluk memurları, görevlerinin yerine getirilmesinde,

- a) Konsolosluk görev çevrelerindeki mahalli yetkili makamlara;
 b) Kabul eden Devlet'in kanun, düzenleme ve teamülleri veya bu konudaki uluslararası anlaşmalarda müsaade olunan ölçüde kabul eden Devlet'in yetkili merkezi makamlarına,
 müracaatta bulunmak hakkına sahiptirler.

Madde 39

Konsolosluk resim ve harçları

- 1) Konsolosluk, gönderen Devlet kanun ve düzenlemelerinin konsolosluk işlemleri için öngörüldüğü resim ve harçları kabul eden Devlet'in ülkesinde tahsil edebilir.
 2) Bu maddenin 1. fıkrasında öngörülen ve resim ve harç adıyla tahsil olunan meblağlar ile bunlara ilişkin makbuzlar kabul eden Devlet'te her türlü vergi ve harçtan muaftırlar.

KESİM II

MESLEKTEN KONSOLOSLUK MEMURLARI İLE KONSOLOSLUĞUN DİĞER MENSUPLARINA İLİŞKİN KOLAYLIKLAR, AYRICALIKLAR VE DOKUNULMAZLIKLAR

Madde 40

Konsolosluk memurlarının korunması

Kabul eden Devlet, Konsolosluk memurlarına onlara gösterilmesi gereken saygı ile muamele eder ve onların şahıslarına, hürriyetlerine ve onurlarına yapılabilecek her türlü tecavüzleri önlemek amacıyla gerekli bütün tedbirleri olacaktır.

Madde 41

Konsolosluk memurlarının kişisel dokunulmazlığı

- 1) Konsolosluk memurlarının tutuklanmaları veya gözaltına alınmaları, ancak, ağır bir suç halinde ve yetkili adli makamın kararı ile olur.
 2) Bu maddenin 1. fıkrasında öngörülen hal saklı kalmak üzere kesinleşmiş adli bir kararın uygulanması dışında, konsolosluk memurları hapsedilemez ve herhangi bir şekilde kişisel hürriyetleri kısıtlamaya tabi tutulamaz.
 3) Aleyhine cezai bir dava ikame edilen konsolosluk memuru yetkili makamların önüne çıkmak zorundadır. Bununla beraber, dava, konsolosluk memurunun resmî durumu icabı kendisine gösterilmesi gereken saygı ile ve bu maddenin 1. fıkrasında öngörülen hal hariç olmak üzere, konsolosluk işlemlerinin yerine getirilmesini en az etkileyecek biçimde yürütülecektir. Bu maddenin 1. fıkrasında zikredilen hallerde, bir konsolosluk memurunun gözaltına alınması kaçınılmaz olduğu takdirde, aleyhine ikame edilecek dava en kısa zamanda açılmalıdır.

Madde 42**Tutuklama, gözaltına alma veya kovuşturma hallerinin yazılı olarak bildirilmesi**

Bir konsolosluk personeli mensubunun tutuklanması, gözaltına alınması veya cezai bir kovuşturmaya tabi tutulması halinde, kabul eden Devlet durumdan konsolosluk şefini en kısa zamanda haberdar etmekle yükümlüdür. Eğer konsolosluk şefinin kendisi bu tedbirlerden birine muhatap tutulmuş ise, kabul eden Devlet bundan gönderen Devlet'i diplomatik yoldan haberdar eder.

Madde 43**Yargı bağışıklığı**

1) Konsolosluk memurları ve konsolosluk hizmetlileri, resmî görevlerinin yerine getirilmesi sırasında işledikleri fiillerden dolayı kabul eden Devlet'in adli ve idarî makamlarının yargısına tabi değildirler.

2) Bununla beraber, bu maddenin 1. fıkrası hükümleri:

a) Bir konsolosluk memurunun veya bir konsolosluk hizmetlisinin açıkça veya zımnen gönderen Devletin vekili sıfatıyla akdetmediği bir mukaveleden doğan; veya

b) Kabul eden Devlet ülkesinde bir taşıt aracının, bir geminin veya bir hava taşıtının sebebiyet verdiği zarar yüzünden üçüncü bir kişi tarafından açılan hukuk davalarına uygulanmaz.

Madde 44**Tanıklık yapmak yükümlülüğü**

1) Konsolosluk mensupları adli ve idarî davalar sırasında tanıklık yapmaya çağrılabilirler.

Konsolosluk hizmetlileri ve hizmet personeli mensupları bu maddenin 3. fıkrasında zikredilen durumlar dışında, tanıklık yapmağı reddetmemelidirler. Bir konsolosluk memuru tanıklık yapmağı reddettiği takdirde, ona hiçbir zorlayıcı tedbir veya başka müeyyide uygulanmaz.

2) Tanıklığı talep eden makam, konsolosluk memurunun görevlerinin yerine getirilmesini sekteye uğratmaktan kaçınmalıdır. Bu makam mümkün olduğu takdirde her defasında, konsolosluk memurunun tanıklıkla ilgili ifadesini memurun ikametgâhında veya konsoloslukta alabilir veya konsolosluk memurunun yazılı beyanını kabul edebilir.

3) Bir konsolosluğun mensupları görevlerinin yerine getirilmesiyle ilgili olaylar hakkında tanıklık yapmak veya bununla ilgili resmî yazışma ve belgeleri göstermek zorunda değildirler. Konsolosluk mensupları, keza, gönderen Devlet'in ulusal kanunları hakkında bilirkişi olarak tanıklık yapmağı reddetmek hakkına da sahiptirler.

Madde 45**Ayrıcalık ve bağışıklıklardan feragat**

1) Gönderen Devlet, bir konsolosluk mensubu hakkında, 41. 43 ve 44. maddelerde öngörülen ayrıcalık ve bağışıklıklardan feragat edebilir.

2) Feragat daima açık olmalı ve bu maddenin 3. fıkrasındaki hükümler saklı kalmak üzere, kabul eden Devlet'e yazılı olarak bildirilmelidir.

3) Bir konsolosluk memuru veya bir konsolosluk hizmetlisi, 43. madde uyarınca yargı bağışıklığından yararlandığı bir konuda bir dava ikame ederse, esas talebe doğrudan doğruya bağlı herhangi bir mukabil talep hakkında yargı bağışıklığını ileri süremez.

4) Hukukî veya idarî bir dava ile ilgili olarak yargı bağışıklığından feragat, kararın uygulanmasına ait tedbirlere ilişkin bağışıklıktan da feragat edildiği anlamına gelmez. Bunlar için de ayrı bir feragat gereklidir.

Madde 46**Yabancıların kayıt ve oturma müsaadesinden bağışıklık**

1) Konsolosluk memurları ve konsolosluk hizmetlileri ile bunların kendilerini birlikte yaşayan aileleri efradı, yabancıların kayıt ve oturma müsaadesi konusunda kabul eden Devletin kanun ve düzenlemelerinde öngörülen tüm yükümlülüklerden muaftırlar.

2) Bununla beraber, bu maddenin 1. fıkrası hükümleri, gönderen Devlet'in devamlı hizmetlisi olmayan veya kabul eden Devlet'te kazanç getiren özel bir işte çalışan konsolosluk hizmetlisine ve bunun ailesi efradına uygulanmaz.

Madde 47**Çalışma müsaadesi bağışıklığı**

1) Konsolosluk mensupları, gönderen Devlet'e gördükleri hizmetlerle ilgili olarak, kabul eden Devlet'in yabancı emek gücü istihdamında çalışma müsaadesine ilişkin kanun ve düzenlemelerin koyduğu yükümlülüklerden muaftırlar.

2) Konsolosluk memurlarının ve konsolosluk hizmetlilerinin yanında çalışan özel personel mensupları kabul eden Devlet'te kazanç getiren bir başka işte çalışmadıkları takdirde bu maddenin 1. fıkrasında istihdaf⁴⁹ olunan yükümlülüklerden muaftırlar.

Madde 48**Sosyal sigorta rejiminden bağışıklık**

1) Bu maddenin 3. fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere, gönderen Devlet'te gördükleri hizmetler konusunda konsolosluk mensupları ve onlarla birlikte yaşayan aileleri efradı, kabul eden Devlet'te yürürlükte bulunan sosyal sigorta hükümlerinden muaftırlar.

2) Bu maddenin 1. fıkrasında öngörülen bağışıklık, konsolosluk mensuplarının özel hizmetinde bulunan özel personel mensuplarına da keza aşağıdaki şartlarla uygulanır.

⁴⁹ Amaçlama, hedefleme.

a) Kabul eden Devlet vatandaşı olmamaları ve kabul eden Devlet'te devamlı ikametgâhları bulunmaması; ve

b) Gönderen Devlet'te veya üçüncü bir Devlet'te yürürlükte olan sosyal sigorta hükümlerine tabi olmaları.

3) Hizmetlerinde bu maddenin 2. fıkrasında öngörülen bağışıklığın uygulanmadığı kişiler bulunan konsolosluk mensupları, kabul eden Devlet'in sosyal sigorta mevzuatının işverene yüklediği yükümlülüklere uymalıdır.

4) Bu maddenin 1. ve 2. fıkralarında öngörülen bağışıklık, kabul eden Devlet mevzuatının yer vermesi şartıyla bu Devlet'in sosyal sigorta rejimine isteyerek tabi olabilme olanağını ortadan kaldırmaz.

Madde 49

Akçalı bağışıklık

1) Konsolosluk memurları ve konsolosluk hizmetlileri ve keza bunların kendileriyle birlikte yaşayan aileleri efradı, aşağıda yazılanlar dışında kişisel veya gerçek, ulusal, bölgesel ve belediyeye ait her türlü vergi ve resimlerden muafırlar:

a) Normal olarak eşya veya hizmetlerin fiyatına dahil edilmiş bulunan dolaylı vergiler:

b) 32. madde hükümleri saklı kalmak üzere, kabul eden Devlet ülkesinde bulunan özel taşınmaz mallara ait vergi ve resimler;

c) 51. maddenin (b) fıkrasındaki hükümler saklı kalmak üzere, kabul eden Devlet tarafından tahsil olunan veraset ve intikal vergileri;

d) Kaynağı kabul eden Devlet'te bulunan sermaye kazançları dâhil, özel gelirlerden alınan vergi ve resimler ile kabul eden Devlet'te kâin ticari veya mali teşebbüslere yapılan yatırımlarda peşinen alınan sermaye vergileri;

e) İfa olunan özel hizmetler karşılığı olarak tahsil edilen vergi ve resimler;

f) 32. madde hükümleri saklı kalmak üzere, kayıt, mahkeme, ipotek ve pul harçları.

2) Hizmet personeli mensupları, hizmetleri karşılığı olarak aldıktan ücretlerden dolayı vergi ve resimlerden muafırlar.

3) Kabul eden Devlet'te maaşları veya ücretleri gelir vergisinden muaf olmayan kişileri istihdam eden konsolosluk mensupları, bu Devlet kanun ve düzenlemelerinin, gelir vergisinin tahsili konusunda işverene yüklediği yükümlülüklere uymalıdır.

Madde 50

Gümrük resminden ve gümrük muayenesinden bağışıklık

1) Kabul eden Devlet, kabul edeceği kanunlar ve düzenlemeler hükümleri uyarınca, aşağıda yazılı kalemlerin girişine müsaade eder ve depolama, ulaşım ve benzeri hizmetlerle ilgili masraflar dışındaki bütün gümrük resimleri, harçlar ve bununla ilgili sair vergilerde bağışıklık tanır:

a) Konsolosluğun resmî kullanımına matuf eşyalar;

b) Yerleşme eşyaları dahil olmak üzere, konsolosluk memurunun ve kendisiyle birlikte yaşayan aile efradının kişisel kullanımına ait eşyaları, tüketim malları, ilgililerin doğrudan doğruya kendi kullanmaları için gerekli miktarı geçmemelidir.

2) Konsolosluk hizmetlileri, ilk yerleşmeleri sırasında ithal etmiş oldukları eşyalar konusunda, bu maddenin 1. fıkrasında öngörülen ayrıcalık ve bağışıklıklardan yararlanırlar.

3) Konsolosluk memurlarına ve bunların kendileriyle birlikte yaşayan aile efradına ait kişisel bagajlar gümrük muayenesinden muaftırlar.

Söz konusu kişiler, ancak, bagajların bu maddenin 1. fıkrasının (b) bendinde zikredilenlerden başka eşyalar veya kabul eden Devlet'in kanun ve düzenlemeleriyle ithali veya ihracı yasaklanmış veya karantina kanun ve düzenlemelerine tabi eşyalar ihtiva ettiği hususunda ciddi nedenlerin varlığı halinde gümrük muayenesine tabi tutulabilirler. Bu muayene ancak konsolosluk memurunun veya ailesinin ilgili bir ferdinin huzurunda yapılabilir.

Madde 51

Bir konsolosluk mensubunun veya ailesi efradından birinin mirası

Bir konsolosluk mensubunun veya kendisiyle birlikte yaşayan ailesi efradından birinin ölümü halinde, kabul eden Devlet;

a) Bu ülkede iktisap edilmiş olup müteveffanın ölümü sırasında ihracı yasaklanmış bulunanlar hariç olmak üzere müteveffaya ait taşınır malların ihracına müsaade etmelidir; ve

b) Kabul eden Devlet'te müteveffanın konsolosluk mensubu veya konsolosluk mensuplarından birinin ailesi efradı olması nedeniyle bulunan taşınır malları miras, ferağ ve intikale ilişkin ulusal, bölgesel ve belediyeye ait vergi ve resimlere tabi tutmamalıdır.

Madde 52

Kişisel yükümlülüklerden bağışıklık

Kabul eden Devlet, konsolosluk mensuplarıyla kendileriyle birlikte yaşayan aileleri efradını her türlü kişisel yükümlülük ve hangi neviden olursa olsun kamu yararı hizmetleriyle, istimal, yardım ve konaklama gibi askerlikle ilgili yükümlülüklerden muaf tutacaktır.

Madde 53

Konsolosluk ayrıcalık ve bağışıklıklarının başlaması ve sona ermesi

1) Konsoloslukun her mensubu, görev yerine gitmek için kabul eden Devlet'in ülkesine girişinden itibaren veya daha önceden bu ülkede bulunuyorsa konsolosluktaki görevine başlamasından itibaren, bu Sözleşme'de öngörülen ayrıcalık ve bağışıklardan yararlanır.

2) Bir konsolosluk mensubunun kendisiyle birlikte yaşayan ailesi efradı ve keza yanında çalışan özel personel mensupları da aşağıdaki tarihlerden, sonun-

cusundan itibaren bu Sözleşme'de öngörülen ayrıcalıklar ve bağışlıklardan yararlanırlar:

Bu maddenin 1. fıkrası uyarınca konsolosluk mensubunun ayrıcalıklardan ve bağışlıklardan yararlandığı tarihten, kabul eden Devletin ülkesine girişleri tarihinden veya o konsolosluk mensubunun ailesi efradına veya özel personel mensuplarına dahil oldukları tarihten itibaren.

3) Bir konsolosluk mensubunun görevi sona erdiği zaman, kendisinin ve keza kendisiyle birlikte yaşayan ailesi efradı ile yanında çalışan özel personel mensuplarının da ayrıcalık ve bağışlıkları normal olarak aşağıdaki tarihlerden ilkinde son bulur: Anılan konsolosluk mensubunun kabul eden Devlet'in ülkesini terk ettiği anda veya bu amaçla kendisine tanınan makul bir sürenin biliminde. Fakat söz konusu kişiler ayrıcalık ve bağışlıklarını, silahlı bir çatışma hali dahil o ana kadar muhafaza ederler. Bu maddenin 2. fıkrasında belirtilen kişilere gelince, bunların ayrıcalıkları ve bağışlıkları bir konsolosluk mensubunun ailesi efradına veya konsolosluk mensubunun hizmetine dahil olmak durumu ortadan kalkar kalkmaz sona erer. Bununla beraber eğer bu kişiler makul bir süre içinde kabul eden Devlet'in ülkesini terk etmek niyetinde iseler şüphesiz ayrıcalık ve bağışlıkları hareketleri anına kadar devam eder.

4) Bununla beraber bir konsolosluk memuru veya bir konsolosluk hizmetlisi tarafından görevlerinin yerine getirilmesi sırasında yapılan işlerle ilgili olarak yargı bağışlığı süresiz olarak devam eder.

5) Bir konsolosluk mensubunun ölümü halinde, kendisiyle birlikte yaşayan ailesi efradı, aşağıdaki tarihlerden ilkinde kadar daha önce yararlandıkları ayrıcalık ve bağışlıklardan yararlanmaya devam eder: Kabul eden Devlet'in ülkesini terk ettikleri tarihe veya bu amaçla onlara tanınan makul sürenin bitimine kadar.

Madde 54

Üçüncü devletlerin yükümlülükleri

1) Bir konsolosluk memuru, görevine başlamak, görevinin başına dönmek veya gönderen Devlet'e geri dönmek amacıyla, vizenin gerekli olduğu hallerde kendisine vize vermiş olan üçüncü bir Devlet'in ülkesinden geçiyor veya bu Devlet'in ülkesinde bulunuyor ise, söz konusu üçüncü Devlet kendisine geçişi ve dönüşü için gerekli olabilecek bu Sözleşme'nin diğer maddelerinde öngörülen bağışlıkları bahşedecektir. Üçüncü Devlet, konsolosluk memuruna refakat eden ve ona iltihak etmek üzere veya gönderen Devlet'e geri dönmek amacıyla ayrı olarak seyahat eden söz konusu memurun kendisiyle birlikte yaşayıp ayrıcalık ve bağışlıklardan yararlanan ailesi efradına da aynı bağışlıkları bahşedecektir.

2) Bu maddenin 1. fıkrasında öngörülenlere benzer hallerde, üçüncü Devlet'ler konsoloslughun diğer mensupları ile bunların kendileriyle birlikte yaşayan aileleri efradının da ülkelerinden geçişlerini engellemeyeceklerdir.

3) Üçüncü Devletler, resmî yazışmalara ve kodlu ve şifreli mesajlar dâhil olmak üzere diğer resmî transit haberleşmelere, kabul eden Devlet'in bu Sözleşme

uyarınca bahşetmek zorunda bulunduğu aynı [aynı]⁵⁰ serbestliği tanıyacaklar ve bunları aynı şekilde koruyacaklardır. Üçüncü Devletler, vizenin gerekli olduğu durumda kendilerine vize verilmiş olan konsolosluk kuryelerine ve transit konsolosluk torbalarına, kabul eden Devlet'in bu Sözleşme uyarınca bahşetmek zorunda bulunduğu aynı [aynı] dokunulmazlık ve korumayı göstereceklerdir.

4) Bu maddenin 1. 2. ve 3. fıkralarında öngörülen üçüncü Devlet'in yükümlülükleri, keza, bu fıkralarda sırasıyla zikredilen kişilere ve resmî haberleşmeler ile konsolosluk torbalarına bunların üçüncü Devlet ülkesinde bulunmaları bir mücbir sebepten ileri geldiği takdirde uygulanır.

Madde 55

Kabul eden Devlet'in kanun ve düzenlemelerine saygı

1) Bu ayrıcalıklardan ve bağışıklıklardan yararlanan her kişinin, ayrıcalıklarına ve bağışıklıklarına halel gelmemek üzere, Kabul eden Devlet'in kanun ve düzenlemelerine saygı göstermek görevidir. Bunların keza bu Devlet'in içişlerine karışmamak görevleridir.

2) Konsolosluk binaları, konsolosluk görevlerinin yerine getirilmesiyle kabili telif⁵¹ olmayacak şekilde kullanılmayacaktır.

3) Bu maddenin 2. fıkrası hükümleri, konsolosluğun bulunduğu binaların bir kısmında, başka teşekküller, bürolar veya acentalar kurmak imkânını bertaraf etmez, şu şartla ki bu bürolara tahsis edilmiş binalar konsolosluk tarafından kullanılanlardan ayrı olmalıdır. Bu durumda anılan bürolar, bu Sözleşme bakımından konsolosluk binalarının ayrılmaz parçası sayılmayacaktır.

Madde 56

Üçüncü kişilere vaki zararlar için sigorta

Konsolosluk mensupları, kabul eden Devlet'in kanun ve düzenlemelerince konulmuş bulunan, her türlü kara taşıt aracı ile gemi ve hava taşıtı kullanımına ilişkin hukuki sorumluluklara ait sigorta konusundaki yükümlülüklerine uymak zorundadırlar.

Madde 57

Kazanç getiren nitelikte özel faaliyetlere ilişkin hükümler

1) Meslekten konsolosluk memurları, kabul eden Devlet'te, kendi çıkarları için, hiçbir mesleki veya ticari faaliyette bulunmayacaklardır.

2) Bu bölümde öngörülen ayrıcalık ve bağışıklıklar:

a) Kabul eden Devlet'te kazanç getiren nitelikte özel bir faaliyette bulunan konsolosluk hizmetlilerine ve konsolosluk hizmet personeli mensuplarına;

b) Bu fıkranın (a) bendinde belirtilen bir kişinin ailesi fertlerine ve o kişinin özel personel mensuplarına;

⁵⁰ Sözleşmenin Resmî Gazete'deki metninde "aynı" ifadesi kullanılmakla beraber orijinal metinde geçen "same" kelimesinin karşılığı olan "aynı" anlamındadır.

⁵¹ Kabil-i telif: Uygun olan, bağdaşan.

c) Konsolosluk mensuplarından birinin kabul eden Devlet'te kazanç getiren özel nitelikte bir faaliyette bulunan ailesi efradına tanınmaz.

BÖLÜM III

FAHRÎ KONSOLOSLUK MEMURLARINA VE BUNLAR TARAFINDAN YÖNETİLEN KONSOLOSLUKLARA UYGULANACAK REJİM

Madde 58

Kolaylıklar, ayrıcalıklar ve bağışıklıklarla ilgili genel hükümler

1) 28., 29., 30., 34., 35., 36., 37., 38. ve 39. maddelerle 54. maddenin 3. fıkrası ve 55. maddenin 2. ve 3. fıkraları, bir fahrî konsolosluk memuru tarafından yönetilen konsolosluklara da uygulanır. Bundan başka, bu konsolosluklara ait kolaylıklar, ayrıcalıklar ve bağışıklıklar 59., 60., 61. ve 62. maddelerle düzenlenir.

2) 42. ve 43. maddeler, 44. maddenin 3 fıkrası 45. ve 53. maddeler ve 55. maddenin 1. fıkrası fahrî konsolosluk memurlarına uygulanır. Bundan başka, bu konsolosluk memurlarına ait kolaylıklar, ayrıcalıklar ve bağışıklıklar 63., 64., 65., 66., ve 67. maddelerle düzenlenir.

3) Bu Sözleşme'de öngörülen ayrıcalıklar ve bağışıklıklar, bir fahrî konsolosluk memurunun ailesi efradına veya bir fahrî konsolosluk memuru tarafından yönetilen bir konsoloslukta çalışan bir konsolosluk hizmetlisinin ailesi efradına bahşedilmez.

4) Ayrı memleketlerde bulunan ve fahrî konsolosluk memurları tarafından yönetilen iki konsolosluk arasında konsolosluk torbasının teatisi ancak iki kabul eden Devlet'in rızasıyla olur.

Madde 59

Konsolosluk binalarının korunması

Kabul eden Devlet, bir fahrî konsolosluk memuru tarafından yönetilen bir konsolosluğa ait binaları korumak ve bu binaların işgal edilmesine veya hasara uğratılmasına ve konsolosluğun sükûnunun bozulmasına veya onuruna hâlel gelmesine engel olmak için gerekli tedbirleri alır.

Madde 60

Konsolosluk binalarının akçalı bağışıklığı

1) Gönderen Devlet'in maliki veya kiracısı olduğu ve bir fahrî konsolosluk memuru tarafından yönetilen bir konsolosluğa ait binaları, yapılan özel hizmetler karşılığında alınanlar dışında her türlü ulusal, bölgesel veya belediyeye ait vergi ve resimlerden muafır.

2) Bu maddenin 1. fıkrasında öngörülen akçalı bağışıklık, kabul eden Devlet'in kanun ve düzenlemeleri uyarınca gönderen Devlet'le bir mukavele akdeden kişi tarafından ödenmesi gereken vergi ve resimlere uygulanmaz.

Madde 61**Konsolosluk arşiv ve belgelerinin dokunulmazlığı**

Bir fahrî konsolosluk memuru tarafından yönetilen bir konsolosluğun arşiv ve belgelerinin, diğer kâğıt ve belgelerden ve özellikle konsolosluk şefinin ve kendisiyle beraber çalışan tüm kişilerin özel yazışmalarından ve keza meslekleri veya işleri ile ilgili eşya, kitaplar ve belgelerden ayrı tutulmaları şartıyla, nerede bulunurlarsa bulunsunlar, her zaman dokunulmazlıkları vardır.

Madde 62**Gümrük bağışıklığı**

Kabul eden Devlet, kabul edeceği kanun ve düzenlemeler hükümleri uyarınca, bir fahrî konsolosluk memuru tarafından yönetilen bir konsolosluğun münhasıran resmî kullanımına mahsus olmaları şartıyla, depolama, taşıma ve benzeri hizmetlerle ilgili masraflar hariç olmak üzere, aşağıdaki maddelerin, her türlü gümrük resmî ile buna ilişkin vergi ve harçlardan muaf olarak girişine müsaade eder. Gönderen Devlet tarafından veya bu Devlet'in talebi üzerine konsolosluğa temin olunan armalar, bayraklar, tabelalar, mühürler, kitaplar, resmî matbuat, büro mobilyası, büro malzemesi ve benzeri eşyalar.

Madde 63**Ceza davası**

Bir fahrî konsolosluk memuruna karşı bir ceza davası açıldığı zaman, bu memur yetkili merciler önüne çıkmakla yükümlüdür. Bununla beraber, tutuklanmış veya göz altına alınmış bulunması hali müstesna olmak üzere, dava, söz konusu memura resmî sıfatından ötürü gerekli saygı gösterilecek ve konsolosluk görevlerini en az aksatacak tarzda yürütülecektir.

Bir fahrî konsolosluk memurunun tutuklanması gerektiğinde, ona karşı dava mümkün olan en erken zamanda açılacaktır.

Madde 64**Fahrî konsolosluk memurunun korunması**

Kabul eden Devlet, fahrî konsolosluk memuruna resmî sıfatı nedeniyle gerekli olabilecek korumayı bahşetmekle yükümlüdür.

Madde 65**Yabancıların kanıt ve oturma müsaadesinden bağışıklık**

Fahrî konsolosluk memurları, Kabul eden Devlet'te kendi çıkarları için mesleki veya ticari bir faaliyette bulunanlar hariç olmak üzere, yabancıların kaydı ve oturma müsaadesi konusunda bu Devlet'in kanun ve düzenlemelerinde öngörülen tüm yükümlülüklerden muafırlar.

Madde 66**Akçalı bağışıklık**

Fahrî konsolosluk memuru, konsolosluk görevlerinin yerine getirilmesi nedeniyle gönderen Devlet'ten aldığı tazminat ve aylıklar üzerinde her türlü vergi ve harçlardan muafırlar.

Madde 67**Kişisel yükümlülüklerden bağışıklık**

Kabul eden Devlet, fahrî konsolosluk memurlarını her türlü kişisel yükümlülük ve hangi neviden olursa olsun kamu yararı hizmetleriyle, istimal, yardım ve konaklama gibi askerlikle ilgili yükümlülüklerden muaf tutulacaktır.

Madde 68**Fahrî konsolosluk memurları müessesesinin ihtiyari niteliği**

Her Devlet fahrî konsolosluk memurlarını atayıp atamamaya veya kabul edip etmemeye karar vermekte serbesttir.

BÖLÜM IV GENEL HÜKÜMLER

Madde 69**Konsolosluk şefi olmayan konsolosluk ajanları**

1) Her Devlet, gönderen Devlet'in konsolosluk şefi olarak atamadığı konsolosluk ajanları tarafından yönetilen konsolosluk ajanlıklarını kurup kurmamaya veya kabul edip etmemeye karar vermekte serbesttir.

2) Bu maddenin 1. fıkrasında belirtilen konsolosluk ajanlıklarının faaliyete bulunabilmesi şartları ile bu ajanlıkları yöneten konsolosluk ajanlarının yararlanabilecekleri ayrıcalık ve bağışıklıklar gönderen Devlet ile kabul eden Devlet arasında anlaşmayla saptanır.

Madde 70**Konsolosluk görevlerinin bir diplomatik temsilcilik tarafından yerine getirilmesi**

1) Bu Sözleşme hükümleri, Sözleşme'nin metninin müsaade ettiği ölçüde, konsolosluk görevlerinin bir diplomatik temsilcilik tarafından yerine getirilmesi halinde de uygulanır,

2) Diplomatik temsilcilikte konsolosluk şubesine bağlı olan veya başkaca konsolosluk görevlerini yerine getirmekle görevlendirilmiş olan anılan temsilcilik mensuplarının isimleri kabul eden Devlet'in Dışişleri Bakanlığına veya bu Bakanlık tarafından tayin edilmiş olan makama bildirilecektir.

3) Diplomatik temsilcilik, konsolosluk görevlerinin yerine getirilmesinde:

a) Konsolosluk görev çevresindeki mahalli makamlara;

b) Kabul eden Devlet'in kanunları, düzenlemeleri ve teamülleri veya bu konudaki uluslararası anlaşmalar müsaade ediyorsa bu Devletin merkezi makamlarına;

başvurabilecektir.

Bu maddenin 2. fıkrasında zikredilen diplomatik temsilcilik mensuplarının ayrıcalık ve bağışıklıkları, diplomatik ilişkiler konusundaki Devletler Hukuku kurallarına tabi olmaya devam eder.

Madde 71

1) Kabul eden Devlet'in ek kolaylıklar, ayrıcalıklar ve bağışıklıklar tanınması hali müstesna olmak üzere, bu Devlet'in vatandaşı veya devamlı sakini olan konsolosluk memurları, sadece, görevlerinin yerine getirilmesi sırasında yapılan resmî işlemlerden dolayı yargı bağışıklığından ve kişi dokunulmazlığından ve 44. maddenin 3. fıkrasında öngörülen ayrıcalıktan yararlanırlar. Bu konsolosluk memurları ile ilgili olarak kabul eden Devlet'in de keza 42. maddede öngörülen yükümlülüğü yerine getirmesi gerekmektedir. Böyle bir konsolosluk memuruna karşı bir ceza davası açıldığı zaman, memurun tutuklanmış veya gözaltına alınmış bulunması hali hariç olmak üzere, dava konsolosluk görevlerinin yerine getirilmesini en az aksatacak surette yürütülecektir.

2) Kabul eden Devlet'in vatandaşı veya devamlı sakini olan konsolosluğun diğer mensupları ile bunların aileleri efradı ve keza bu maddenin 1. fıkrasında değinilen, konsolosluk memurlarının aileleri efradı, sadece, kabul eden Devlet'in onlara tanıdığı ölçüde, kolaylıklar, ayrıcalıklar ve bağışıklıklardan yararlanırlar. Kabul eden Devlet'in bizzat vatandaşı veya devamlı sakini olan bir konsolosluk mensubunun ailesi efradı ile özel personel mensupları, keza sadece kabul eden Devlet'in onlara tanıdığı ölçüde, kolaylıklar, ayrıcalıklar ve bağışıklıklardan yararlanırlar. Bununla beraber, kabul eden Devlet, bu kişiler üzerinde yargı hakkını, konsolosluk görevlerinin yerine getirilmesini ifrat derecede engellemeyecek surette kullanmalıdır.

Madde 72**Ayırım yapmama**

1) Kabul eden Devlet, bu Sözleşmenin hükümlerini uygularken Devletler arasında ayırım yapmayacaktır,

2) Bununla beraber,

a) Bu Sözleşme'deki hükümlerden birinin gönderen Devlet'te kısıtlı biçimde uygulanması nedeniyle kabul eden Devlet'in anılan hükmü kısıtlı olarak uygulaması; ve

b) Devletlerin birbirlerine teamül veya anlaşma ile, bu Sözleşme hükümlerini gerektirdiğinden daha müsait bir muamelede bulunması; halleri ayırım olarak nitelenmeyecektir.

Madde 73**Bu sözleşme ile diğer uluslararası anlaşmalar arasında ilgi**

1) Bu Sözleşme hükümleri, yürürlükteki diğer uluslararası anlaşmalara taraf olan Devletler arasındaki ilişkilerde bu anlaşmaları haleldar etmeyecektir.

2) Bu Sözleşmenin hiçbir hükmü, Devletleri, Sözleşme hükümlerini teyid eden, tamamlayan veya ıslah eden veya bunların uygulama alanını genişleten uluslararası anlaşmalar akdetmelerine engel olmayacaktır.

BÖLÜM V SON HÜKÜMLER

Madde 74

İmza

Bu Sözleşme, Birleşmiş Milletler Örgütü veya bir ihtisas kurumu üyesi bütün Devletlerin ve keza Uluslararası Adalet Divanı Statüsü'ne taraf her Devlet'in ve Birleşmiş Milletler Örgütü Genel Kurulu tarafından bu Sözleşmeye taraf olması için davet olunan başka her Devlet'in imzasına, aşağıdaki şekilde müracaat edilmek üzere, açık olacaktır: 31 Ekim 1963 tarihine kadar Avusturya Cumhuriyeti Federal Dışişleri Bakanlığı'na ve bu tarihten 31 Mart 1964 tarihine kadar Birleşmiş Milletler Örgütü'nün New York'taki merkezine.

Madde 75

Onay

Bu Sözleşme onaya tabidir. Onay belgeleri Birleşmiş Milletler Örgütü Genel Sekreteri'ne tevdi olunacaktır.

Madde 76

Katılma

Bu Sözleşme, 74. maddede zikredilen dört kategoriden birine dâhil olan her Devlet'in katılmasına açık kalacaktır.

Katılma belgeleri Birleşmiş Milletler Örgütü Genel Sekreteri'ne tevdi edilecektir.

Madde 77

Yürürlüğe giriş

1) Bu Sözleşme, yirmiikinci onay veya katılma belgesinin Birleşmiş Milletler Örgütü Genel Sekreteri'ne tevdi edilecek tarihi izleyen otuzuncu gün yürürlüğe girecektir.

2) Yirmiikinci onay veya katılma belgesinin tevdiinden sonra Sözleşme'yi onaylayacak veya Sözleşmeye katılacak Devletlerden her birisi için Sözleşme onay veya katılma belgesinin bu Devlet tarafından tevdiini izleyen otuzuncu gün yürürlüğe girecektir.

Madde 78

Genel Sekreterin bildirim

1) Birleşmiş Milletler Örgütü Genel Sekreteri, 74. maddede zikredilen dört kategoriden birine dâhil olan bütün Devletlere:

a) 74., 75. ve 76. maddeler uyarınca Sözleşme'ye konulan imzalarla onay veya katılma belgelerinin tevdiini; ve

b) 77. madde uyarınca Sözleşme'nin yürürlüğe gireceği tarihi bildirecektir.

Madde 79**Metinlerin geçerliliği**

Çince, Fransızca, İngilizce, İspanyolca ve Rusça metinleri aynı değerde geçerli olan bu Sözleşme'nin aslı Birleşmiş Milletler Örgütü Genel Sekreteri'ne tevdi olacaktır. Genel Sekreter aslına uygunluğu tasdikli Sözleşme metninin örneklerini 74. maddede zikredilen dört kategoriden birine dâhil olan bütün Devletlere gönderecektir.

Yukarıdaki hükümleri tasdiklen, aşağıda imzaları bulunan ve Hükümetleri tarafından usulüne uygun şekilde yetkili kılınmış olan temsilciler bu Sözleşme'yi imzalamışlardır.

Bu Sözleşme, Viyana'da yirmi dört nisan bin dokuz yüz altmış üç tarihinde düzenlenmiştir.

9) 18 NİSAN 1961 TARİHLİ DİPLOMATİK İLİŞKİLER HAKKINDA VİYANA SÖZLEŞMESİ ⁵²

Bu Sözleşmeye taraf olan Devletler

Eski zamanlardan beri bütün ülkelere mensup insanların diplomasi görevlerinin statüsünü tanıdıklarını HATIRLAYARAK,

Birleşmiş Milletler Yasasının Devletlerin egemen eşitliği, uluslararası barış ve güvenliğin korunması ve uluslar arasında dostane ilişkilerin geliştirilmesi hakkındaki amaç ve ilkelerini GÖZ ÖNÜNDE BULUNDURARAK,

Diplomatik ilişkiler, ayrıcalıklar ve bağışıklıklar hakkında uluslararası bir Sözleşmenin, ulusların farklı anayasal ve sosyal sistemlerine bakılmaksızın aralarında dostane ilişkilerin gelişmesine katkıda bulunacağına İNANARAK,

Bu gibi ayrıcalıkların ve bağışıklıkların amacının fertleri yararlandırmak olmayıp Devletleri temsil eden diplomatik misyonların görevlerinin etkin şekilde yapılmasını sağlamak olduğunu MÜDRİK BULUNARAK,

Bu Sözleşme hükümlerince açıkça düzenlenmeyen meselelerde teamül hukuk kurullarının uygulanmasına devam olunacağını TEYİD EDEREK,

AŞAĞIDAKİ HUSUSLARDA ANLAŞMIŞLARDIR:

Madde 1

Bu Sözleşme bakımından, aşağıdaki deyimler, karşılarında yer alan anlamları haiz olacaklardır:

a) «Miyon şefi» gönderen Devlet tarafından bu sıfatla hareket etmek üzere görevlendirilen şahıstır;

b) «Miyon üyeleri», miyon şefi ve miyon kadrosuna mensup üyelerdir,

c) «Miyon kadrosunun üyeleri», miyonun diplomatik kadrosunun, idari ve teknik kadrosunun ve hizmet kadrosunun üyeleridir;

d) «Diplomatik kadronun üyeleri», miyon kadrosunun diplomatik rütbe taşıyan üyeleridir;

e) «Diplomatik ajan», miyon şefi veya miyonun diplomatik kadrosunun bir üyesidir;

f) «İdari ve teknik kadronun üyeleri», miyon kadrosunun miyonun idari ve teknik hizmetinde çalışan üyeleridir;

g) «Hizmet kadrosu üyeleri», miyon kadrosunun miyonun iç hizmetinde bulunan üyeleridir;

h) «Özel hizmetçi», miyonun bir üyesinin ev hizmetinde bulunan ve gönderen Devlet hizmetinde çalışmayan bir şahıstır;

⁵² 04/09/1984 tarihli ve 3042 sayılı Kanun ile onaylanması uygun bulunan Sözleşmeye katılmamız 24/12/1984 tarihli ve 18615 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 06/11/1984 tarihli Bakanlar Kurulu kararı ile kararlaştırılmıştır.

i) «Misyon binaları», misyon şefinin ikametgâhı dahil olmak üzere ve mülkiyete bakılmaksızın, misyonun maksatları için kullanılan binalar veya bina bölme-leri ile bunlarla irtibatlı arazidir.

Madde 2

Devletler arasında diplomatik ilişkiler ve daimi diplomatik misyonlar kurulması karşılıklı rıza ile olur.

Madde 3

- 1) Bir diplomatik misyonun görevleri, diğerleri meyanında, şunları da kapsar:
 - a) Gönderen Devleti kabul eden Devlette temsil etmek;
 - b) Kabul eden Devlette, uluslararası hukukun müsaade ettiği sınırlar içinde gönderen Devletin ve vatandaşlarının çıkarlarını korumak;
 - c) Kabul eden Devlet Hükümeti ile müzakereler yapmak;
 - d) Bütün yasal imkânlarla kabul eden Devletin durumunu ve gelişmelerini tespit etmek ve bunlar hakkında gönderen Devlet Hükümetine bilgi vermek;
 - e) Gönderen Devlet ile kabul eden Devlet arasında dostane ilişkileri ilerletmek ve ekonomik, kültürel ve bilimsel ilişkilerini geliştirmek.
- 2) Bu Sözleşmedeki hiçbir hüküm konsolosluk görevlerinin bir diplomatik misyon tarafından yürütülmesini önleyecek şekilde yorumlanamaz.

Madde 4

- 1) Gönderen Devlet kabul eden Devletten bu Devlete misyon şefi olarak göndererek istediği şahıs için agrémene almak zorunluluğundadır.
- 2) Kabul eden Devlet, agrément'in reddi halinde gönderen Devlete sebep göstermek zorunluluğunda değildir.

Madde 5

- 1) Gönderen Devlet, ilgili kabul eden Devletlere gerekli ihbarda bulunduktan sonra, yerine göre bir misyon şefini veya diplomatik kadronun herhangi bir üyesini, kabul eden Devletlerden herhangi biri tarafından açıkça itirazda bulunulmadıkça birden fazla Devlet nezdinde akredite edebilir.
- 2) Gönderen Devlet bir misyon şefini, bir veya daha fazla sayıda başka Devlete akredite ettiği takdirde, misyon şefinin sürekli oturmadığı Devletlerin her birinde bir geçici Maslahatgüzarın (Charge d'Affaires ad interim) yönettiği bir diplomatik misyon kurabilir.
- 3) Bir misyon şefi veya misyonun diplomatik kadrosunun herhangi bir üyesi, herhangi bir uluslararası kuruluş nezdinde gönderen Devletin temsilciliğini yapabilir.

Madde 6

Kabul eden Devletçe itiraz edilmedikçe iki veya daha fazla sayıda Devlet, aynı şahsı diğer bir Devlet nezdinde misyon şefi olarak akredite edebilirler.

Madde 7

5., 8., 9. ve 11. madde hükümleri saklı kalmak şartıyla, gönderen Devlet, misyon kadrosunun üyelerini serbestçe tayin eder. Kara, deniz veya hava ata-

şelerinin tayininde, kabul eden Devlet, bunların adlarının, onayı alınmak üzere önceden bildirilmesini isteyebilir.

Madde 8

1) Misyonun diplomatik kadro üyeleri prensip itibarıyla gönderen Devletin vatandaşı olmalıdır.

2) Misyonun diplomatik kadro üyeleri, kabul eden Devletin her zaman geri alınabilecek rızası olmadıkça, bu Devletin vatandaşları arasından tayin edilemez.

3) Kabul eden Devlet, gönderen Devletin vatandaşı olmayan üçüncü bir Devletin vatandaşları için de aynı hakkı saklı tutabilir.

Madde 9

1) Kabul eden Devlet, herhangi bir zaman ve kararının gerekçesini açıklamak zorunluluğunda olmaksızın, gönderen Devlete misyon şefinin veya misyon Diplomatik kadrosunun herhangi bir üyesinin istenmeyen şahıs (Persona non grata) olduğunu veya misyon kadrosunun herhangi bir başka üyesinin kabule şayan olmadığını bildirebilir. Bu takdirde, gönderen Devlet, duruma göre, ilgili şahsı geri çağırır veya misyondaki görevine son verir. Bir şahıs kabul eden Devletin ülkesine gelmeden önce de istenmeyen veya kabule şayan olmayan şahıs olarak ilân edilebilir.

2) Gönderen Devlet bu maddenin 1. fıkrasında kayıtlı yükümlülüklerini yerine getirmeyi reddeder veya makul bir süre içinde yerine getirmezse, kabul eden Devlet ilgili şahsı misyonun bir üyesi olarak tanımayı reddedebilir.

Madde 10

1) Kabul eden Devletin Dışişleri Bakanlığı'na veya mutabık kalınacak başka Bakanlığa, aşağıdaki hususlar bildirilecektir;

a) Misyon üyelerinin tayini, gelişleri ve kesin ayrılıştan veya misyondaki görevlerinin sona ermesi;

b) Misyonun bir üyesinin ailesine mensup olan bir şahsın gelişi ve kesin ayrılışı ile uygun bulunduğu, bir şahsın misyonun bir üyesinin ailesine dahil olması, veya bu durumdan çıkması;

c) Bu fıkranın (a) bendinde belirtilen şahıslar tarafından istihdam olunan özel hizmetlerin gelişi ve kesin ayrılışları ile gerektiğinde, bunların söz konusu şahısların hizmetinden ayrılmaları vakası;

d) Kabul eden Devlette ikamet eden şahısların misyon üyeleri olarak veya ayrıcalık ve bağımsızlık tanınan özel hizmetçiler olarak istihdam edilmeleri ve bu görevlerine son verilmesi.

2) Mümkün olan hallerde, geliş ve kesin ayrılışlar önceden bildirilecektir.

Madde 11

1) Misyonun kadrosu hakkında özel anlaşma bulunmadığı takdirde, kabul eden Devlet kendisinin içinde bulunduğu durum ve koşulları ve söz konusu misyonun ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak misyon kadrosunun kendince

makul ve normal sayılan hadler dahilinde tutulmasını talep edebilir.

2) Aynı şekilde, kabul eden Devlet, benzer sınırlar içinde ve ayırım gözetmeksizin belirli bir kategoriye mensup memurları kabul etmeyi reddedebilir.

Madde 12

Gönderen Devlet, kabul eden Devletin önceden açık rızası olmadan, misyonun kurulduğu mahallerden başka yerlerde misyonun bir kısmını teşkil eden bürolar kuramaz.

Madde 13

1) Misyon şefi, kabul eden Devlette cari olan ve yeknesak bir tarzda uygulanacak usule göre, ya itimatnamesini takdim ettiği zaman veya gelişini bildirdiği ve itimatnamesinin aslına uygun bir örneği kabul eden Devletin Dışişleri Bakanlığı'na veya mutabık kalınacak başka bir Bakanlığa tevdi olunduğu zaman, kabul eden Devletteki görevine başlamış sayılır.

2) İtimatnamelerin veya bunların gerçek suretlerinin takdim sırası, misyon şefinin geliş tarihi ve saatine göre tayin olunur.

Madde 14

1) Misyon şefleri aşağıda gösterilen üç sınıfa ayrılır:

a) Devlet Başkanları nezdinde akredite edilen Büyükelçiler veya Nonslar ile muadili rütbedeki diğer misyon şefleri;

b) Devlet Başkanları nezdinde akredite edilen Murahhaslar, Elçiler ve Enternonlar.

c) Dışişleri Bakanları nezdinde akredite edilen Maslahatgüzarlar;

2) Öncelik sırası ve adabı muaşeret kuralları dışında, misyon şefleri arasında sınıfları dolayısıyla bir fark gözetilmeyecektir.

Madde 15

Misyon şeflerinin tayin edileceği sınıf, devletler arasında varılan mutabakatla tespit olunur.

Madde 16

1) Misyon şefleri, kendi sınıfları dahilinde 13. madde uyarınca görevlerine başlayış tarih ve saatine göre öncelik taşırlar.

2) Bir misyon şefinin itimatnamesinde sınıfını değiştirmeksizin yapılan tadiller önceliğini etkilemez.

3) Bu madde, kabul eden Devlet'in Papalık Temsilcisi'nin önceliği hakkındaki herhangi bir uygulamasını etkilemez.

Madde 17

Misyonun diplomatik kadrosu üyelerinin önceliği, misyon şefi tarafından Dışişleri Bakanlığına veya mutabık kalınacak başka bir Bakanlığa bildirilir.

Madde 18

Misyon şeflerinin kabulü konusunda her Devletin uygulayacağı usul, her sınıf için yeknesak olacaktır.

Madde 19

1) Misyon şefinin görevi münhal olduğu, veya misyon şefi görevlerini yerine getiremediği takdirde, bir geçici Maslahatgüzar (Charge d'Affaires ad interim) geçici olarak misyon şefi görevlerini yapacaktır. Geçici Maslahatgüzarın adı, ya misyon şefi tarafından, veya bunun mümkün olmaması halinde gönderen Devlet'in Dışişleri Bakanlığı tarafından, kabul eden Devletin Dışişleri Bakanlığı'na veya muhtabık kalınacak başka bir Bakanlığa bildirilir.

2) Kabul eden Devlette Misyonun diplomatik kadrosunun hiçbir üyesi bulunmadığı takdirde, kabul eden Devlet'in rızası ile, idari ve teknik kadronun bir üyesi, gönderen Devlet tarafından misyonun güncel idari işlerini yürütmek üzere tayin edilebilir.

Madde 20

Misyon ve şefi, gönderen Devletin bayrağını ve armasını, misyon şefinin ikametgâhı da dahil olmak üzere misyonun binalarında ve misyon şefinin nakil vasıtalarında kullanmak hakkını haizdirler.

Madde 21

1) Kabul eden Devlet, kanunlarına uygun olarak, kendi ülkesinde gönderen Devlet'in misyonu için gereken binaların edinilmesini kolaylaştıracak veya gönderen Devlet'in başka suretle yer bulmasına yardımcı olacaktır.

2) Aynı şekilde, kabul eden Devlet, gerekiyorsa üyelerine uygun yer bulmaları için misyonlara yardım edecektir.

Madde 22

1) Misyon binaları dokunulmazlığı haizdir. Kabul eden Devlet yetkilileri misyon şefinin rızası olmadıkça bu binalara giremezler.

2) Kabul eden Devlet, misyon binalarını herhangi bir tecavüz veya zarara karşı korumak ve misyonun huzurunun herhangi bir şekilde bozulması veya itibarının kırılmasını önlemek üzere her türlü tedbiri almak özel göreviyle yükümlüdür.

3) Misyon binaları ile içindeki eşyalar ve diğer mallar ve misyonun nakil vasıtaları arama, el koyma, haciz veya icradan bağışktırlar.

Madde 23

1) Gönderen Devlet ve misyon şefi, yerine getirilen belirli hizmetlerin bedeli olan ödemelerin dışında, ister malik, ister kiracı olsunlar misyon binaları bakımından bütün milli, bölgesel veya beledi vergi ve resimlerden bağışktırlar.

2) Bu maddede bahis konusu vergiden bağışklık, gönderen Devlet veya misyon şefi ile akit yapan şahısların kabul eden Devletin kanununa göre ödemeleri gereken vergi ve resimlere uygulanmaz.

Madde 24

Misyonun arşivleri ve evrakı her zaman ve nerede bulunursa bulunsun dokunulmazlığı haizdir

Madde 25

Kabul eden Devlet, misyon görevlerinin yürütülmesi için her türlü kolaylığı sağlayacaktır.

Madde 26

Kabul eden Devlet, milli güvenlik nedenleriyle girişi yasaklanan veya kuralara bağlanan bölgeler hakkındaki kanun ve nizamları saklı kalmak şartıyla, ülkesinde misyonun bütün üyelerine hareket ve seyahat serbestliği sağlayacaktır.

Madde 27

1) Kabul eden Devlet, misyonun her türlü resmî amaç için serbestçe haberleşmesine izin verecek ve bunu koruyacaktır. Gönderen Devletin hükümeti ve nerede bulunursa bulunsun, diğer misyonları ve konsoloslukları ile haberleşme esnasında misyon, diplomatik kuryeler ve kodlu veya şifreli mesajlar dahil olmak üzere, uygun bütün haberleşme vasıtalarını kullanabilir. Bununla beraber, misyon, telsiz vericisini ancak kabul eden Devletin rızası ile kurabilir ve kullanabilir.

2) Misyonun resmî yazışması ihlal edilemez. Resmî yazışma, misyona ve görevlerine ait her türlü yazışma demektir.

3) Diplomatik çanta açılmaz veya alıkonulamaz.

4) Diplomatik çantayı teşkil eden paketlerin bu niteliğini gösterir harici işaretler taşıması gerekir ve bunlar ancak diplomatik evrakı veya resmî maksatlar için kullanılan maddeleri ihtiva edebilirler.

5) Statüsünü ve diplomatik çantayı teşkil eden paketlerin sayısını belirten bir resmî belge taşıyacak olan diplomatik kurye, görevlerinin ifasında kabul eden Devlet tarafından korunacaktır. Diplomatik kurye şahsi dokunulmazlıktan yararlanır ve hiçbir şekilde tutuklanamaz veya gözaltına alınamaz.

6) Gönderen Devlet veya misyon «ad Hoc» (özel) diplomatik kuryeler tayin edebilir. Bu maddenin 5. fıkrasının hükümleri, kuryenin uhdesindeki diplomatik çantayı alıcısına teslim etmesi üzerine aynı fıkrada öngörülen bağlılıkların sona ermesi kaydıyla bu durumlarda da uygulanacaktır.

7) Diplomatik çanta, müsaade olunan bir giriş limanına inecek bir ticari uçağın kaptanına emanet edilebilir. Kaptana çantayı teşkil eden paketlerin sayısını belirten resmî bir belge verilmekle beraber kendisi diplomatik kurye sayılmaz. Misyon, üyelerinden birini uçağın kaptanından diplomatik çantayı doğrudan doğruya ve serbestçe almak için gönderebilir.

Madde 28

Resmî görevlerinin ifası sırasında misyon tarafından tahsil olunan harç ve ücretler, her türlü vergi ve resimden bağımsızdır.

Madde 29

Diplomatik ajanın şahsi dokunulmazlığı vardır. Hiçbir şekilde tutuklanamaz veya gözaltına alınamaz. Kabul eden Devlet diplomatik ajana gereken saygıyı gösterecek ve şahsına, özgürlüğüne ve onuruna yönelik herhangi bir saldırıyı

önlemek için uygun tüm önlemleri alacaktır.

Madde 30

1) Diplomatik ajanın özel konutu misyonun binaları gibi aynı dokunulmazlık ve korunmadan yararlanacaktır.

2) Diplomatik ajanın belgeleri, yazışması ve 31. maddenin 3. fıkrası hükümleri saklı kalmak kaydıyla, malları aynı şekilde dokunulmazlıktan yararlanacaktır.

Madde 31

1) Diplomatik ajan, kabul eden Devletin cezai yargısından bağışıktır. Diplomatik ajan, aşağıdaki hususlar dışında, kabul eden Devletin medeni ve idari yargısından da bağışıktır:

a) Kabul eden Devletin topraklarında bulunan özel bir taşınmazla ilgili bir aynı hak davası, yeter ki bu taşınmaz, gönderen Devlet adına ve misyon amaçları için kullanılmak üzere diplomatik ajanın tasarrufunda bulunmamış olsun,

b) Diplomatik ajanın gönderen Devlet adına değil de bir özel kişi olarak vasiyeti tenfiz memuru, mirasın idarecisi, mirasçı veya vasiyet olunan kişi sıfatıyla ilgili bulunduğu mirasa ilişkin bir dava;

c) Diplomatik ajanın kabul eden Devlet dahilinde resmî görevleri dışında icra ettiği herhangi bir mesleki veya ticari faaliyet ile ilgili bir dava.

2) Diplomatik ajanın, tanıklık yapmak zorunluluğu yoktur.

3) Bu maddenin 1. fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerinde öngörülen haller dışında bir diplomatik ajan hakkında hiçbir icra önlemi alınamaz. Söz konusu durumlarda dahi ajanın şahsının veya konutunun dokunulmazlığı ihlâl edilemez.

4) Kabul eden Devletin yargısından bağışıklık diplomatik ajani, gönderen Devletin yargısından bağışık kılmaz.

Madde 32

1) Diplomatik ajanların ve 37. madde gereğince bağışıklıktan yararlanan şahısların yargı bağışıklığı, gönderen Devlet tarafından kaldırılabilir.

2) Bağışıklığın kaldırılması daima açıkça yapılmalıdır.

3) Bir diplomatik ajan veya 37. madde gereğince yargı bağışıklığından yararlanan bir şahıs tarafından yargı yoluna başvurulması, onun esas dava ile doğrudan doğruya ilgili herhangi bir mukabil iddia karşısında yargı bağışıklığı ileri sürmesine engel teşkil eder.

4) Medeni veya idari davalar bakımından yargı bağışıklığının kaldırılması hükmün icrası bakımından da bağışıklığın, kaldırılmış olmasını tazammun etmez. Hükmün icrası bakımından ayrıca bir bağışıklığın kaldırılması kararı gerekir.

Madde 33

1) Bu maddenin 3. fıkrası hükümleri saklı kalmak şartıyla, bir diplomatik ajan, gönderen Devlet için yapılan hizmetler bakımından kabul eden Devlet'te yürürlükte olan sosyal güvenlik hükümlerinden bağışıktır.

2) Bu maddenin 1. fıkrasında öngörülen bağışıklık, aşağıdaki şartlarla bir

diplomatik ajanın münhasır hizmetinde bulunan özel hizmetçilere de uygulanır:

a) Kabul eden Devletin vatandaşı olmamaları veya kabul eden Devlette daimi ikametgâhları bulunmaması, ve

b) Gönderen Devlette veya bir üçüncü Devlette yürürlükte olan sosyal güvenlik hükümlerinden yararlanır olmaları.

3) Bu maddenin 2. fıkrasında öngörülen bağışlıktan yararlanmayan şahısları istihdam eden bir diplomatik ajan, kabul eden Devletteki sosyal güvenlik hükümlerinin işverene yüklediği vecibelere riayet edecektir.

4) Bu maddenin 1. ve 2. fıkrasında öngörülen bağışlıklar, kabul eden Devletin müsaadesi şartıyla, bu Devlet'in sosyal güvenlik sistemine kendiliğinden katılmaya engel değildir.

5) Bu madde hükümleri, sosyal güvenlik hakkında daha önce akdedilmiş iki-tarafli veya çok-tarafli andlaşmaları etkilemez ve gelecekte bu gibi andlaşmaların akdedilmesine engel teşkil etmez.

Madde 34

Bir diplomatik ajan, aşağıda sayılanlar dışında, şahsi veya ayni, milli, bölgesel veya beledi her türlü vergi ve resimden bağışlıktır:

a) Normal olarak mal veya hizmetlerin fiyatlarına dahil edilen nev'iden vasıtalı vergiler;

b) Misyonun amaçları için kullanılmak üzere gönderen Devlet adına tasarruf edilmeyen kabul eden Devlet'in ülkesinde bulunan Özel taşınmazlar üzerindeki vergi ve resimler;

c) 30. maddenin 4. fıkrası hükümleri saklı kalmak şartıyla, kabul eden Devlet tarafından tahakkuk ettirilen emlak, veraset veya intikal vergileri;

d) Kaynağı kabul eden Devlette bulunan özel gelirden alınan vergi ve resimler, ve kabul eden Devlet dahilindeki ticari teşebbüslere yapılan yatırımlardan alınan sermaye vergileri;

e) Yapılan muayyen hizmetlere karşılık tahakkuk ettirilen ücretler;

f) 23. madde hükümleri saklı kalmak şartıyla, taşınmaz mala ilişkin, kayıt, mahkeme veya zabıt harçları ile ipotek harcı ve damga resmi,

Madde 35

Kabul eden Devlet diplomatik ajanları, bütün şahsi hizmetlerden, her ne şekilde olursa olsun her türlü kamu hizmetinden ve el koyma, katkıda bulunma ve konaklama yeri sağlama gibi askeri yükümlülüklerden bağışık tutacaktır.

Madde 36

1) Kabul eden Devlet, Kanun ve nizamlarına uygun olarak, aşağıdaki maddelerin girişine izin verir ve depolama, taşıma ve benzeri hizmetlere ait ücretler dışında, bunlara bütün gümrük vergileri, resimleri ve ilgili ücretlerden bağışlıklar tanıır.

a) Misyonun resmî kullanımına ait maddeler;

b) Yerleşmesinde kullanılacak maddeler dahil olmak üzere, bir diplomatik ajanın veya beraberinde oturan aile üyelerinin şahsi kullanımına ait eşya.

2) Bu maddenin 1. fıkrasında sözü geçen bağışlıklar kapsamına girmeyen veya ithali ya da ihracı kabul eden Devlet mevzuatınca yasaklanmış olan veya kabul eden Devletin karantina mevzuatına tabi olan eşya ihtiva ettiğinin farz olunmasını gerektiren ciddi sebepler bulunmadıkça, bir diplomatik ajanın şahsi bagajı aranmaz. Sayılan hallerde arama, ancak diplomatik ajanın veya yetkili temsilcisinin huzurunda yapılır.

Madde 37

1) Bir diplomatik ajanın beraberinde oturan aile üyeleri, kabul eden Devletin vatandaşı değilse, 29 ila 36. maddelerde belirtilen ayrıcalık ve bağışlıklardan yararlanırlar.

2) Misyonun idari ve teknik kadrosunun üyeleri, beraberlerinde oturan aile üyeleri ile birlikte, kabul eden Devletin vatandaşı olmamak veya daimî surette orada mukim bulunmak şartıyla, 29 ile 35. maddelerde belirtilen ayrıcalık ve bağışlıklardan yararlanırlar; ancak 31. maddenin 1. fıkrasında öngörülen, kabul eden Devletin medenî ve idari yargısından bağışlıklar, görevin ifası dışında yapılan fiilleri kapsamaz. Bu kişiler, keza, ilk yerleşmeleri sırasında ithal olunan eşyaları için 36. maddenin 1. fıkrasında belirtilen ayrıcalıklardan da yararlanırlar.

3) Misyonun, kabul eden Devletin vatandaşı olmayan veya daimî surette orada mukim bulunmayan hizmet kadrosunun üyeleri; görevlerinin ifası sırasında yapılan fiiller bakımından bağışlıktan, işleri dolayısıyla aldıkları ücretlere ilişkin vergi ve resim bağışlığından ve 33. maddede belirtilen bağışlıktan yararlanırlar.

4) Misyon üyelerinin özel hizmetçileri, kabul eden Devletin vatandaşı veya daimî surette orada mukim değilse, işleri dolayısıyla aldıkları ücretlere ilişkin vergi ve resim bağışlığından yararlanırlar. Diğer bakımlardan, ayrıcalık ve bağışlıklardan ancak kabul eden Devletin tanıdığı ölçüde yararlanırlar. Bununla beraber, kabul eden Devlet, bu gibi şahıslar üzerindeki yargı yetkisini misyonun görevlerinin ifasına gereksiz şekilde müdahalede bulunmayacak tarzda kullanmalıdır.

Madde 38

1) Kabul eden Devlet tarafından ek ayrıcalık ve bağışlıklar tanınmadığı takdirde, bu Devletin vatandaşı olan veya orada daimî surette mukim bulunan bir diplomatik ajan, sadece görevlerinin ifası esnasında yapılan resmî işlemler bakımından yargı bağışlığından ve dokunulmazlıktan yararlanır.

2) Kabul eden Devletin vatandaşı olan veya daimî surette orada mukim bulunan Misyonun kadrosunun diğer üyeleri ve özel hizmetçiler, ayrıcalık ve bağışlıklardan ancak kabul eden Devlet tarafından tanınan ölçüde yararlanırlar. Bununla beraber, kabul eden Devlet bu gibi şahıslar üzerindeki yargı yetkisini

misyonun görevlerinin ifasına gereksiz şekilde müdahalede bulunmayacak tarzda kullanılmalıdır.

Madde 39

1) Ayrıcalık ve bağışıklıklar tanınan her şahıs, görevine başlamak üzere kabul eden Devletin ülkesine girdiği andan, veya esasen bu Devletin ülkesinde bulunuyorsa, tayininin Dışişleri Bakanlığına veya mutabık kalınacak başka Bakanlığa bildirildiği andan itibaren bunlardan yararlanır.

2) Ayrıcalık ve bağışıklıklardan yararlanan bir şahsın görevi sona erdiği takdirde, bu ayrıcalıklar ve bağışıklıklar normal olarak ülkeyi terk ettiği anda, veya terk etmek için kendisine tanınan makul sürenin bitiminde sona erdiği gibi silahlı çatışma halinde dahi, bu ana kadar devam eder. Bununla beraber, böyle bir şahıs tarafından misyonun bir üyesi olarak yapılmış fiiller bakımından bağışıklıkların uygulanmasına devam olunur.

3) Misyonun bir üyesinin ölümü halinde, ailesi üyeleri memleketi terk edebilmeleri için gerekli makul bir sürenin bitimine kadar sahip oldukları ayrıcalık ve bağışıklıklardan yararlanmaya devam ederler.

4) Misyonun kabul eden Devletin vatandaşı olmayan veya daimî surette orada mukim bulunmayan bir üyesinin, veya onun evine mensup ailesinin bir üyesinin ölümü halinde, kabul eden Devlet, müteveffanın, memleket içinde iktisap edilip ve ölüm anında ihracı yasak bulunan mallar dışındaki taşınır mallarının ülke dışına çıkartılmasına izin verir. Kabul eden Devlet dahilindeki mevcudiyeti, münhasıran müteveffanın orada misyonun bir üyesi olarak veya misyonun bir üyesinin ailesinin mensubu olarak bulunmasına bağlı bulunan taşınır mallardan emlak, veraset ve intikal vergileri alınmaz.

Madde 40

1) Bir diplomatik ajan, görevine başlamak veya görevi başına dönmek üzere, veya kendi ülkesine döner iken, pasaport vizesi gereken hallerde kendisine vize vermiş bulunan bir üçüncü Devletin ülkesinden geçtiği veya bu ülke dahilinde bulunduğu takdirde, üçüncü Devlet kendisine geçişini veya dönüşünü sağlamak için gerekli dokunulmazlık ve diğer bağışıklıkları taniyacaktır. Diplomatik ajana refakat eden veya kendisine katılmak veya memleketlerine dönmek için ayrı seyahat eden, ayrıcalık ve bağışıklıklardan yararlanan ailesi üyelerine de aynı uygulama yapılır.

2) Bu maddenin 1. fıkrasında belirtilenlere benzer hallerde, üçüncü Devletler, bir misyonun idari ve teknik veya hizmet kadrosu üyelerinin ve bu kişilerin aile mensuplarının ülkelerinden geçişlerini engellemeyeceklerdir.

3) Üçüncü Devletler, kodlu veya şifreli haberler dahil olmak üzere, transit geçiş halindeki resmî yazışma ve diğer resmî haberleşmelere kabul eden Devlet tarafından tanınan aynı serbesti ve himayeyi tanırlar. Bu devletler, pasaport vizesi gereken hallerde vize almış bulunan diplomatik kuryelere ve transit geçen

diplomatik çantalara kabul eden Devletin tanımakla yükümlü bulunduğu dokümanlık ve himayenin aynısını tanırlar.

4) Üçüncü Devletlerin bu maddenin 1., 2. ve 3. fıkraları gereğince üstlendikleri yükümlülükler, aynı zamanda, üçüncü Devletin ülkesindeki mevcudiyetleri mücbir sebebe dayanan bu fıkralarda belirtilen şahıslar ile resmî haberleşmeler ve diplomatik çantalara da uygulanır.

Madde 41

1) Ayrıcalıklarına ve bağışıklıklarına halel gelmeksizin, bu gibi ayrıcalıklardan ve bağışıklıklardan yararlanan bütün şahıslar kabul eden Devletin kanunlarına ve nizamlarına riayet etmekle yükümlüdür. Anılan Devletin iç işlerine karışmakla da bu şahıslar keza yükümlüdür.

2) Gönderen Devlet tarafından kabul eden Devlet nezdinde yapılması misyonun uhdesine tevdi olunan bütün resmî işler, kabul eden Devletin Dışişleri Bakanlığı veya mutabık kalınacak diğer bir Bakanlık ile veya aracılığıyla yürütülür.

3) Misyonun binaları, misyonun bu Sözleşmede belirtilen görevleri veya diğer genel uluslararası hukuk kuralları veya gönderen ve kabul eden Devlet arasında yürürlükte olan özel anlaşmalar ile bağdaşmayacak bir tarzda kullanılmaz.

Madde 42

Diplomatik ajan kabul eden Devlette şahsi kazanç maksadıyla herhangi bir mesleki veya ticari faaliyette bulunamaz.

Madde 43

Bir diplomatik ajanın görevi, diğer haller dışında, aşağıdaki şekillerde son bulur:

a) Gönderen Devlet tarafından kabul eden Devlete diplomatik ajanın görevinin son bulduğunun bildirilmesi ile;

b) 9. maddenin 2. fıkrası gereğince, kabul eden Devletin gönderen Devlette diplomatik ajansı misyonun bir üyesi olarak tanımayı reddettiğini bildirmesi ile.

Madde 44

Kabul eden Devlet, silahlı çatışma halinde dahi, kendi vatandaşı olmamaları şartıyla ayrıcalıklar ve bağışıklıklardan yararlanan şahıslara ve tabiiyetlerine bakılmaksızın bu gibi şahısların aileleri üyelerine en kısa zamanda ülkesini terk edebilmeleri için kolaylıklar tanır. Kabul eden Devlet, özellikle gerektiğinde kendileri ve malları için ihtiyaç duyulan nakil imkânlarını sağlamak zorundadır.

Madde 45

İki devlet arasında diplomatik ilişkiler kesildiği veya bir misyon, sürekli veya geçici olarak geri çekildiği takdirde,

a) Kabul eden Devlet, silahlı çatışma halinde dahi, malları ve arşivleri ile birlikte misyonun binalarına saygı gösterir ve bunları korur;

b) Gönderen Devlet, malları ve arşivleri ile birlikte misyonun binalarının nezaretini, kabul eden Devletin rıza gösterdiği bir üçüncü Devletin uhdesine tevdi edebilir.

c) Gönderen Devlet kendisinin ve vatandaşlarının menfaatlerinin korunmasını, kabul eden Devletin rıza gösterdiği bir üçüncü Devletin uhdesine tevdi edebilir.

Madde 46

Gönderen Devlet, kabul eden Devletin peşin rızası ile ve bu Devlet dahilinde temsil edilmeyen bir üçüncü Devlet'in talebi üzerine üçüncü Devletin ve vatandaşlarının menfaatlerinin geçici olarak korunmasını yüklenabilir.

Madde 47

1) Kabul eden Devlet, bu Sözleşmenin hükümlerinin uygulanmasında Devletler arasında ayırım gözetmez.

2) Ancak, aşağıdaki hallerde ayırım yapılmış sayılmaz:

a) Kabul eden Devlet, bu Sözleşme hükümlerinin herhangi birini, bu hükmün gönderen Devlet dâhilindeki kendi misyonuna kısıtlanmalı uygulanması sebebiyle kısıtlanmalı olarak uyguladığı takdirde;

b) Devletler birbirlerine teamül veya anlaşma yoluyla bu Sözleşme hükümlerinin gerektirdiğinden daha müsait muamele bahsettikleri takdirde.

Madde 48

Bu Sözleşme, Birleşmiş Milletler veya ihtisas teşekküllerinden herhangi biri veya Uluslararası Adalet Divanı Statüsüne taraf olan bütün Devletler ile Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca Sözleşmeye taraf olmaya davet olunan başka herhangi bir Devlete aşağıda belirtilen şekilde imzaya açık olacaktır:

31 Ekim 1961'e kadar Avusturya Federal Dışişleri Bakanlığında, ve bundan sonra, 31 Mart 1962'ye kadar New York'ta Birleşmiş Milletler Merkezinde.

Madde 49

Bu Sözleşme onaylamaya tabidir. Onay belgeleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine tevdi olunur.

Madde 50

Bu Sözleşme, 48. maddede sözü edilen dört kategoriden birine mensup herhangi bir Devletin katılmasına açık kalacaktır. Katılma Belgeleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine tevdi olunacaktır.

Madde 51

1) Bu Sözleşme yirmiikinci onaylama veya katılma belgesinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine tevdi olduğu tarihi izleyen otuzuncu gün yürürlüğe girer.

2) Yirmiikinci onaylama veya katılma belgesinin tevdiinden sonra Sözleşmeyi onaylayan veya katılan her Devlet bakımından Sözleşme, onay veya katılma belgesinin tevdi tarihinden sonraki otuzuncu gün yürürlüğe girer.

Madde 52

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, 48, maddede belirtilen dört kategoriden

herhangi birine mensup Devletlere aşağıdaki hususları bildirecektir:

- a) 48, 49 ve 50. maddeler gereğince bu Sözleşmeye konan imzaları ve onaylama veya katılma belgelerinin tevdi olunmasını;
- b) 51. madde gereğince, bu Sözleşmenin yürürlüğe gireceği tarihi.

Madde 53

Bu Sözleşmenin, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca metinlerinin aynı derecede doğru ve geçerli olan asılları, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine tevdi olunur ve bunların tasdikli örnekleri adı geçen tarafından 48. maddede belirtilen dört kategoriden herhangi birine mensup bütün Devletlere gönderilir.

YUKARIDAKİ HUSUSLARI TASDİKEN, aşağıda imzası bulunan ve Hükümetlerince tam yetkili kılınmış Temsilciler bu Sözleşmeyi İmzalamışlardır.

Bin dokuzyüz altmışbir yılının Nisan ayının onsekizinci günü VİYANA'da tanzım olunmuştur.

II. ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER

B.ÇOCUK HUKUKU

1) 25 EKİM 1980 TARİHLİ ULUSLARARASI ÇOCUK KAÇIRMANIN HUKUKÎ VEÇHELERİNE DAİR SÖZLEŞME ⁵³

İşbu sözleşmeyi imzalayan Devletler,

Çocuğun çıkarının, korunmasına ilişkin meselelerde hayati bir öneme sahip olduğuna derinden inanarak,

Çocuğu, Uluslararası alanda, kanuna aykırı bir yer değiştirmenin zararlı etkilerinden korumayı ve çocuğun mutlak ikametgâhı Devletine derhal dönüşünü teminat altına almak için usuller tespit etmeyi ve ziyaret hakkının korunmasını sağlamayı arzu ederek,

Bu amaçla bir sözleşme akdini kararlaştırmışlar ve aşağıdaki hükümlerde mutabık kalmışlardır:

BÖLÜM I

SÖZLEŞMENİN UYGULANMA ALANI

Madde 1

İşbu sözleşmenin amacı:

- a) Taraf Devletlere gayrikanunî yollardan götürülen veya alıkonan çocukların derhal geri dönmelerini sağlamak;
- b) Taraf bir Devletteki koruma ve ziyaret haklarına, diğer taraf Devletlerde etkili biçimde riayet ettirmek.

Madde 2

Taraf Devletler, ülkelerinin sınırları içinde, Sözleşmenin amaçlarının gerçekleştirilmesini sağlamak üzere, uygun bütün önlemleri alırlar. Bu amaçla, en süratli usullere başvurmakla yükümlüdürler.

Madde 3

Bir çocuğun yer değiştirmesi veya geri dönmemesi:

- a) Çocuğun, yer değiştirmesinden veya geri dönmemesinden hemen önce mutlak ikametgâhının bulunduğu Devlet kanunu tarafından, bir şahsa, müesseye veya başka bir kuruma, tek başına veya müştereken verilen koruma hakkının ihlali şeklinde meydana geldiği takdirde; ve
- b) Bu hak, yer değiştirme veya geri dönmeme anında tek başına veya müştereken fiili biçimde kullanılmakta veya bu olaylar meydana gelmesinde kullanılacak idi ise,

Kanuna aykırı addedilir.

⁵³ 03/11/1999 tarihli ve 4461 sayılı Kanun ile onaylanması uygun bulunan Sözleşmenin onaylanması 15/02/2000 tarihli ve 23965 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 29/12/1999 tarihli Bakanlar Kurulu kararı ile kararlaştırılmıştır.

(a) da söz konusu edilen koruma hakkı, özellikle, kanuni bir yetkiden, adli veya idari bir karardan veya bu Devletin kanununa göre yürürlükte olan bir anlaşmadan doğabilir.

Madde 4

Sözleşme, koruma ve ziyaret haklarının ihlalinin hemen önce, mutak ikametgâhı taraf Devletlerden birinde bulunan çocuklara uygulanır. Sözleşmenin uygulanması çocuk 16 yaşına geldiğinde sona erer.

Madde 5

İşbu sözleşme çerçevesinde:

a) "Koruma Hakkı" çocuğun şahsının bakımı hakkını ve özellikle ikamet yerinin tespiti hakkını ihtiva eder.

b) "Ziyaret Hakkı" çocuğun, sınırlı bir süre için, mutak ikametgâhından başka bir yere götürülmesi hakkını ihtiva eder.

BÖLÜM II MERKEZİ MAKAMLAR

Madde 6

Her taraf Devlet, sözleşmenin kendisine yüklediği mükellefiyetleri yerine getirmekle görevli bir merkezi makam tayin eder.

Federal bir Devlet, birden fazla hukuk sisteminin yürürlükte bulunduğu bir Devlet veya özerk toprak birimlerine sahip bir Devlet, birden fazla merkezi makam tayininde ve bu makamların herbirinin yetkilerinin toprakları açısından genişliğini tayinde serbesttir. Bu yetkiden yararlanan Devlet, taleplerin bu Devlet bünyesindeki merkezi makama intikalini teminen sunulacağı yetkili merkezi makamı tayin eder.

Madde 7

Merkezi makamların, aralarında işbirliği yapmaları ve çocukların acilen geri dönmesini sağlamak ve işbu sözleşmenin diğer amaçlarını gerçekleştirmek üzere Devletlerinin yetkili makamları arasında işbirliğini teşvik etmeleri gerekmektedir.

Özellikle, gerek doğrudan doğruya, gerek aracılardan yardımıyla;

a) Kanuna aykırı biçimde yeri değiştirilen veya alıkonan bir çocuğun bulunması;

b) Çocuk için yeni tehlikelerin veya ilgili tarafların uğrayabilecekleri zararların önlenmesini, geçici önlemler olarak veya aldirarak sağlamak;

c) Çocuğun isteyerek iadesini veya dostane bir çözümü kolaylaştırmak;

d) Faydalı görülür ise, çocuğun sosyal durumuna ilişkin bilgilerin teatisi;

e) Devletlerinin, Sözleşmenin uygulanmasına ait hakları konusunda genel bilgiler temini;

f) Çocuğun geri dönmesi ve gerektiğinde, ziyaret hakkının tesisi ile fiilen kulanılması yolunda, adli veya idari dava açılması veya bunun teşviki;

g) Gerekirse, bir avukatın katılması dahil, adli ve hukuki yardım sağlamak veya bunu kolaylaştırmak;

h) İdari alanda, gerekli ve uygun ise, çocuğun tehlikesizce dönüşünü sağlamak;

ı) Sözleşmenin işleyişi konusunda karşılıklı olarak birbirlerini bilgilendirmek ve uygulanmasında muhtemelen karşılaşılabilecek engellerin olanaklar ölçüsünde kaldırılması;

için uygun tüm önlemleri almaları gerekmektedir.

BÖLÜM III ÇOCUĞUN GERİ DÖNMESİ

Madde 8

Bir çocuğun, korunma hakkı ihlal edilerek yerinin değiştirildiğini veya alıkonulduğunu ileri süren kişi, kurum veya örgüt, çocuğun geri dönmesini sağlamak üzere yardım etmeleri için gerek çocuğun mutak ikametgâhı merkezi makamlarına, gerek herhangi bir başka taraf Devlet merkezi makamına başvurabilir.

Talebin:

a) Talepte bulunan kişinin, çocuğun ve çocuğu götürdüğü veya alıkoymuş olduğu iddia eden kişinin kimliğine ilişkin bilgileri;

b) Temini mümkün ise, çocuğun doğum tarihini;

c) Talep edenin, çocuğun geri dönmesini isteme müracaatını dayandırdığı esasları;

d) Çocuğun bulunduğu yer ve çocuğun birlikte olduğu varsayılan kişinin kimliği ile ilgili mevcut tüm bilgileri;

İhtiva etmesi gereklidir.

Müracaata,

e) Yararlı kararların veya anlaşmaların onaylı bir örneğinin;

f) Devletin konu ile ilgili kanuna dair, merkezi makamdan veya mutak ikametgâh Devletin başka bir yetkili makamından veya başka bir yetkili şahıstan muta bir belge veya onaylı bir beyanın;

g) Faydalı tüm başka belgelerin;

Eklenmesi veya müracaatın söz konusu belgelerle takviye edilmesi gereklidir.

Madde 9

8. madde uyarınca başvurulmuş merkezi makam, çocuğun taraf başka bir Devlette bulunduğu görüşünde olursa, talebi, doğrudan doğruya ve derhal söz konusu Devletin merkezi makamına intikal ettirir ve talep eden Devletin merkezi makamına veya icabında müracaat edene bilgi verir.

Madde 10

Çocuğun bulunduğu Devletin merkezi makamı, çocuğun isteyerek teslimi yolunda tüm önlemleri alır veya aldırır.

Madde 11

Tüm taraf Devletlerin adlı ve idarî makamlarının, çocuğun geri dönmesini teminen en kısa zamanda gereğine tevessül etmeleri yükümlülükleridir.

Müracaatta bulunulan adlı veya idarî makam, müracaattan itibaren 6 hafta içinde karar vermezse, talep eden veya talep edilen Devletin merkezi makamı kendi girişimi ile gecikmenin nedenlerine dair bir belge isteyebilir. Cevap, talep edilen Devletin merkezi makamına gelir ise, bu makamın, cevabı, talepte bulunulan Devletin merkezi makamına veya icabında müracaat sahibine intikal ettirmesi gereklidir.

Madde 12

Bir çocuğun, 3. maddede belirtildiği şekilde, kanuna aykırı olarak yeri değiştirilmiş veya çocuk alıkonulmuş ve çocuğun bulunduğu taraf Devletin adlı veya idarî makamına müracaat anında, yer değiştirme veya alıkonulmadan itibaren bir yıldan az zaman geçmişse, müracaatta bulunulan makam, çocuğun derhal geri dönmesini emreder.

Yukarıdaki fıkrada öngörülen bir yıllık sürenin sona ermesinden sonra bile müracaatta bulunulursa, adlı veya idarî makamın, keza çocuğun geri dönmesini emretmesi gerekir, yeterli, çocuğun yeni çevresine intibak ettiği tespit edilmesin.

Talepte bulunulan devletin adlı veya idarî makamı, çocuğun başka bir Devlete götürüldüğüne inanıyor ise, davayı askıya alabilir veya çocuğun geri dönmesi talebini reddedebilir.

Madde 13

Yukarıdaki madde hükümlerine rağmen, talepte bulunulan Devletin adlı veya idari makamı, geri dönmeye itiraz eden kişi, kurum veya örgüt:

a) Çocuğun şahsının bakımını üstlenmiş bulunan kişi, kurum veya örgütün, yer değiştirme veya alıkoyma döneminde koruma hakkını etkili şekilde yerine getirmediğini veya yer değiştirmeye veya alıkoymaya muvafakat etmiş olduğunu veya daha sonra kabul etmiş olduğunu veya,

b) Geri dönmesinin çocuğu fiziki veya psikolojik bir tehlikeye maruz bırakacağı veya başka bir şekilde, müsamaha edilemeyecek bir duruma düşüreceği yolunda ciddi bir risk olduğunu tespit ederse, çocuğun geri dönmesini emretmek zorunda değildir.

Adlı veya idarî makam keza çocuğun, geri dönmek istemediğini ve görüşünün göz önünde bulundurulmasının uygun olacağı bir yaşa ve olgunluğa erişmiş bulunduğunu gözlerse, geri dönmesini emretmeyi reddedebilir.

Bu maddede yer alan şartların değerlendirilmesinde, adlı veya idarî makam-

ların, çocuğun sosyal durumuna ilişkin bilgileri, merkezi makam veya çocuğun mutat ikametgâhı devletinin diğer herhangi bir yetkili makamı tarafından sağlanan bilgileri göz önünde bulundurması gereklidir.

Madde 14

Talepte bulunulan Devletin adli veya idari makamu, 3. madde çerçevesinde kanuna aykırı bir yer değiştirme veya geri dönmeme halinin mevcudiyetini belirlemek amacıyla, çocuğun mutat ikametgâhı Devletindeki hukuku ve tanınmış veya tanınmamış kararları, bu hukukun kanıtını veya ayrıca uygulanabilir yabancı kararların tanınmasına ilişkin belirli usulleri doğrudan doğruya göz önünde bulundurabilir.

Madde 15

Taraf bir Devletin adli veya idari makamları, çocuğun dönmesini emretmeden önce, müracaatçı tarafından, yer değiştirme veya geri dönmemenin, sözleşmenin 3. maddesi çerçevesinde kanuna aykırılığını tespit eden, çocuğun mutat ikametgâhı makamlarından muta bir kararın veya belgenin istihsalini, söz konusu karar veya belgenin bu Devlette sağlanmasının mümkün olacağı ölçüsünde, isteyebilirler. Taraf Devletlerin merkezi makamları, böyle bir karar veya belgenin sağlanması için müracaat sahibine olanaklar ölçüsünde yardım ederler.

Madde 16

Bir çocuğun, 3. madde çerçevesinde, kanuna aykırı olarak yer değiştirdiği veya geri dönmediğinden haberdar edilmesini müteakip, çocuğun götürüldüğü veya alınıldığı taraf Devletin adli veya idari makamları, çocuğun geri dönmesi konusunda işbu sözleşmedeki şartların bir araya gelmediği tespit edilinceye kadar veya sözleşme uyarınca bir talepte bulunulmadan makul bir süre geçinceye kadar, koruma hakkının esasına ilişkin karar veremezler.

Madde 17

Talepte bulunulan Devlette korumaya ilişkin bir kararın verilmiş veya tanınabilir olması, çocuğun işbu Sözleşme hükümleri çerçevesinde geri gönderilmesinin reddini haklı göstermez, fakat talepte bulunulan Devlet adli veya idari makamları, bu kararın sözleşmenin uygulanma alanına girebilecek nedenlerini göz önünde bulundurabilirler.

Madde 18

Bu bölüm hükümleri, adli veya idari makamın, çocuğun geri dönmesinin her an emretmek hakkını sınırlamaz.

Madde 19

Sözleşme çerçevesinde verilen, çocuğun geri dönmesine ilişkin bir karar, koruma hakkının esasını etkilemez.

Madde 20

Çocuğun, 12 nci madde hükümleri uyarınca geri dönmesi, talepte bulunulan

Devletin insan haklarının korunması ve temel hürriyetlerine ilişkin ilkeleri izin vermiyor ise, reddedilebilir.

BÖLÜM IV ZİYARET HAKKI

Madde 21

Ziyaret hakkının tesisi veya korunması amaçlı bir talep, taraf bir Devletin merkezi makamına, çocuğun geri dönüşünü amaçlayan bir talep ile aynı şekiller içinde yapılabilir.

Merkezi makamlar, ziyaret hakkının rahatça kullanılması ve bu hakkın kullanılmasının tabi olabileceği tüm şartların yerine getirilmesi ve ziyaret hakkına karşı muhtemel engellerin olanaklar ölçüsünde kaldırılması yolunda 7. maddede yer alan işbirliği yükümlülükleri ile bağlıdırlar.

Merkezi makamlar, ziyaret hakkını organize etmek veya bu hakkı ve tabi olabileceği şartları korumak amacıyla kanuni bir süreci gerek doğrudan doğruya gerek araçlar ile başlatabilir veya teşvik edebilirler.

BÖLÜM V GENEL HÜKÜMLER

Madde 22

Sözleşmede bahsi geçen hukuki ve idari davalar çerçevesinde, her ne isimle olursa olsun, genel masrafların ve mahkeme masraflarının ödenmesini garanti için, hiçbir kefalet ve depozito istenemez.

Madde 23

Sözleşme çerçevesinde hiçbir tastik veya benzeri formalite gerekli değildir.

Madde 24

Tüm talep, yazışma ve diğer belgeler talepte bulunulan Devlet merkezi makamına kendi orijinal dilinde gönderilir ve buna, talepte bulunulan devletin resmî dili veya dillerinde bir tercüme veya bu tercümenin yapılması güç ise, Fransızca veya İngilizce bir tercüme eklenir.

Bununla beraber, taraf bir Devlet, 42. maddede öngörülen çekinceyi ileri sürerek, kendi merkezi makamına gönderilecek talep, yazışma ve diğer belgelerde gerek Fransızca, gerek İngilizce'nin kullanılmasına karşı çıkabilir.

Madde 25

Taraf bir Devletin vatandaşları ve mutaden bu Devlette ikamet eden şahıslar, sözleşmenin uygulanması ile ilgili bütün konularda başka bir Devlette, bu başka Devlet vatandaşı olarak ve orada mutaden ikamet ediyorlarsa tabi olacakları ile aynı şartlarla hukuki ve adlî müzaherete hak sahibidirler.

Madde 26

Her merkezi makam sözleşmeyi uygularken kendi masraflarını karşılar.

Taraf Devletlerin merkezi makamı ve diğer kamu servisleri, sözleşmenin uygulanması çerçevesinde vaki taleplerle ilgili olarak hiçbir masraf istemezler. Özellikle, müracaatçıdan, dava masrafları veya icabında bir avukatın davaya katılmasının gerektireceği masrafları istemezler. Ancak, çocuğun geri dönüşüne bağlı olarak yapılan veya yapılabilecek işlemlerin yarattığı masrafların ödenmesini isteyebilirler.

Bununla beraber, taraf bir Devlet, 42. maddede öngörülen çekinceyi belirterek, yukarıdaki fıkrada yer alan, bir avukatın veya hukuk müşavirinin katılmasına veya dava masraflarına bağlı giderleri, bunları kendi adlı ve hukukî sistemi tarafından karşılandığı ölçüde, ödemekle yükümlü bulunduğunu beyan edebilir.

Adlı veya idarî makam, çocuğun dönüşünü emrederken veya sözleşme çerçevesinde ziyaret hakkı konusunda karar verirken, gerektiğinde, talep eden ve adına yapılan bütün masrafları, özellikle, talep edenin seyahat masraflarını, adli temsil masraflarını ve çocuğun dönüş masraflarını ve çocuğun bulunduğu yerin tespiti için yapılan bütün masrafları, çocuğa yer değiştiren veya alıkoyan veya ziyaret hakkının kullanılmasını önleyen kişiye yükleyebilir.

Madde 27

Sözleşmenin gerekli gördüğü şartların yerine getirilmediğinin veya talebin haklı olmadığına açıklıkla görülmesi halinde, merkezi makam böyle bir talebi kabul etmek zorunda değildir. Bu durumda, red sebeplerini talep edene veya icabında talebi kendisine iletmış olan merkezi makama bildirir.

Madde 28

Merkezi makam, talebe, kendisine talep eden adına hareket etme veya adına hareket etmekle yetkilendirilen bir temsilci tayin etme yetkisi veren yazılı bir müsaadenin eklenmesini isteyebilir.

Madde 29

Sözleşme, koruma hakkının veya ziyaret hakkının, 3. veya 21. maddelere göre ihlal edildiğini öne süren şahıs kurum veya örgütün, sözleşme hükümlerine bağlı olarak veya olmayarak, taraf Devletlerin adlı veya idarî makamlarına müracaat etme serbestisine engel teşkil etmez.

Madde 30

Merkezi makama veya taraf bir Devletin adlı veya idarî makamlarına sözleşme uyarınca, doğrudan doğruya sunulan talepler ile bunlara eklenen veya bir merkezi makam tarafından sağlanan tüm belge ve bilgiler, taraf Devletlerin mahkemeleri veya idari makamları nezdinde geçerlidir.

Madde 31

Çocukların korunması konusunda farklı toprak birimlerinde uygulanabilen iki veya birkaç hukuk sistemi tanıyan bir Devlet açısından:

a) Bu Devlette mutak ikametgâh terimine atıftan, bu Devletin bir toprak birimindeki mutak ikametgâh anlaşılır.

b) Mutak ikametgâh Devleti kanununa atıftan, çocuğun mutak ikametgâhının bulunduğu toprak biriminin kanunu anlaşılır.

Madde 32

Çocukların korunması konusunda, çeşitli şahıs kategorilerine uygulanabilen iki veya daha fazla hukuk sistemi tanıyan bir Devlet açısından, bu Devletin kanununa atıftan, bu Devlet kanunu tarafından belirlenen hukuk sistemi anlaşılır.

Madde 33

Çeşitli toprak birimlerinin, çocukların korunması konusunda kendi hukuk kurallarına sahip olduğu bir Devlet, hukuk sistemi birleştirilmiş bir Devlet uygulamak zorunda değil ise, sözleşmeyi uygulamak zorunda değildir.

Madde 34

Sözleşmenin, iki sözleşmeye de taraf Devletler arasında, uygulama alanına giren konularda, "Küçüklerin Korunması Konusunda Makamların Yetkileri ve Uygulanacak Kanuna Dair 5 Ekim 1961 Sözleşmesi" ne göre önceliği vardır. Ayrıca, sözleşme, kanuna aykırı olarak yeri değiştirilen veya alıkonan çocuğun geri dönmesi veya ziyaret hakkının organize edilmesi için menşe Devleti ve talepte bulunan Devleti bağlayan başka bir uluslararası belgenin, keza, talepte bulunulan Devletin başka bir kanununun ileri sürülmesini engellemez.

Madde 35

Sözleşme, taraf Devletler arasında sadece, bu Devletlerde yürürlüğe girmesinden sonra meydana gelen kaçırma veya kanuna aykırı olarak geri dönmeme hallerine uygulanır.

39. ve 40. maddeler uyarınca bir beyanda bulunulmuş ise, yukarıdaki fıkrada taraf Devlete yapılan atıf, sözleşmenin uygulandığı toprak birimin veya birimlerini kasteder.

Madde 36

Sözleşme, iki veya daha fazla taraf Devletin, çocuğun, geri dönmemesinin sebep olabileceği kısıtlamaları önlemek üzere, sözleşmenin, bu gibi kısıtlamalar meydana getirebilecek maddelerinin yok hükmünde sayılması hususunda anlaşmalarına engel teşkil etmez.

BÖLÜM VI NİHAİ HÜKÜMLER

Madde 37

Sözleşme, Lahey Uluslararası Hususi Hukuk Konferansının Ondördüncü toplantısına üye Devletlerin imzasına açıktır.

Sözleşme onaylanır, kabul edilir veya tasvip edilir ve onay, kabul veya tasvip belgeleri Hollanda Krallığı Dışişleri Bakanlığına tevdi edilir.

Madde 38

Her diğer Devlet sözleşmeye katılabilir.

Katılma belgesi Hollanda Krallığı Dışişleri Bakanlığına tevdi edilir.

Sözleşme, katılan Devlet için, katılma belgesinin tevdiinden sonraki üçüncü ayın ilk günü yürürlüğe girer. Katılma sadece, katılan Devletle, bu katılmayı kabul etmiş olduğunu beyan eden taraf Devletler arasındaki ilişkilerde geçerli olur. Böyle bir beyanın, katılmayı müteakip, onaylayan, kabul eden veya tasvip eden üye Devletler tarafından da yapılması gerekir. Söz konusu beyan Hollanda Krallığı Dışişleri Bakanlığına tevdi edilir. Hollanda Krallığı Dışişleri Bakanlığı, onaylı bir örneği, taraf Devletlerin her birine, diplomatik yoldan gönderir.

Sözleşme, katılan Devlet ile bu katılmayı kabul ettiğini beyan eden Devlet arasında, kabul beyanının tevdiinden sonraki üçüncü ayın ilk günü yürürlüğe girer.

Madde 39

Devletler, imza, onay, kabul, tasvip veya katılma anında, sözleşmenin, uluslararası alanda temsil ettiği toprakların tümünü veya bunların birini veya birkaçını kapsadığını beyan edebilirler. Söz konusu beyan, bu Devlet için, yürürlüğe girdiği an, geçerlilik kazanır.

Söz konusu beyan ve müteakip teşmiller Hollanda Krallığı Dışişleri Bakanlığına tebliğ edilir.

Madde 40

Bu sözleşmenin düzenlediği konulara uygulanan iki veya daha fazla toprak birimine sahip bir taraf Devlet, imza, onay, kabul, tasvip veya katılma anında, işbu sözleşmenin tüm toprak birimlerine veya sadece birine veya birkaçına uygulanacağını beyan edebilir ve her an, yeni bir beyanda bulunmak suretiyle bu beyanını tadil edebilir.

Bu beyanlar Hollanda Krallığı Dışişleri Bakanlığına tebliğ edilir ve sözleşmenin uygulanacağı toprak birimleri sarahaten belirtilir.

Madde 41

Taraf bir Devletin, yürütme, adli ve yasama sistemlerinin, bu Devletin merkezi ve diğer makamları arasında paylaşıldığı bir hükümet sistemine sahip olması halinde, sözleşmenin imzası, onayı, kabulü veya tasvibi veya sözleşmeye katılma veya 40. madde uyarınca yapılan beyan, bu Devlet iç yetki paylaşımı açısından hiçbir sonuç getirmez.

Madde 42

Taraf Devletler, en geç, onay, kabul, tasvip veya katılma anında veya 39 ve 40. maddelere göre yapılan beyan anında, 24. madde ile 26. madde 3. fıkrada öngörülen çekincelerden birini veya her ikisini koyabilirler. Başka hiçbir çekince kabul edilmez.

Taraf Devletler, koydukları çekinceyi her an geri çekebilirler. Geri çekme Hollanda Krallığı Dışişleri Bakanlığına tebliğ edilebilir.

Çekince, yukarıdaki fıkrada sözü edilen tebliğden sonraki üçüncü ayın ilk günü geçerliliğini kaybeder.

Madde 43

Sözleşme, 37 ve 38. maddelerde öngörülen, üçüncü onay, kabul, tasvip veya katılma belgesinin tevdiinden sonraki üçüncü ayın ilk günü yürürlüğe girer.

Müteakiben sözleşme,

1) Daha sonra onaylayan, kabul eden, tasvip eden veya katılan Devletler için, onay, kabul, tasvip veya katılma belgesinin tevdiinden sonraki üçüncü ayın ilk günü;

2) Sözleşmenin, 39 ve 40. maddeler uyarınca teşmil edildiği topraklar veya toprak birimleri için, söz konusu maddelerde öngörülen tebliğden sonraki üçüncü ayın ilk günü;

yürürlüğe girer.

Madde 44

Sözleşme, 43. madde, 1. fıkraya uyarınca yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, daha sonra onaylayan, kabul eden veya tasvip eden veya katılan Devletleri de kapsamak üzere beş yıllıktır.

Sözleşme, fesih hariç, zımnî olarak beş yıldan beş yıla yenilenir.

Fesih, beş yıllık sürenin sona ermesinden en az altı ay önce Hollanda Krallığı Dışişleri Bakanlığına tebliğ edilir. Fesih, sözleşmenin uygulandığı toprakların veya toprak birimlerinin bazıları ile sınırlı olabilir.

Fesih, sadece tebliğ eden Devlet için geçerlidir. Sözleşme diğer taraf Devletler için yürürlükte kalır.

Madde 45

Hollanda Krallığı Dışişleri Bakanlığı, Konferans Üyesi Devletlere ve 38. maddede hükümleri uyarınca katılan devletlere:

1) 37. maddede öngörülen, imza, onay, kabul ve tasvipleri;

2) 38. maddede öngörülen katılmaları;

3) Sözleşmenin 43. madde hükümleri uyarınca yürürlüğe gireceği tarihleri;

4) 39. maddede öngörülen teşmilleri;

5) 38 ve 40. maddelerde yer alan beyanları;

6) 24. maddede ve 26. maddenin 3. fıkrasında öngörülen çekinceleri ve 42 nci maddede öngörülen çekince geri çekmelerini;

7) 44. maddede öngörülen fesihleri;

tebliğ eder.

İşbu sözleşmeyi, aşağıda imzası bulunan, usulüne uygun şekilde yetkilendirilenler imzalamışlardır.

Lahey'de 25 Ekim 1980'de, her iki metin aynı şekilde geçerli olmak üzere, Fransızca ve İngilizce olarak, Hollanda Hükümeti arşivlerine teslim edilecek ve onaylı bir örneği, diplomatik yoldan Lahey Uluslararası Hususi Hukuk Konferan-

sı Ondördüncü Toplantısı Üyesi Devletlere tevdi edilecek tek bir nüsha olarak tanzim edilmiştir.

TÜRKİYE'NİN ÇEKİNCELERİ

“.....26. Maddenin 3. paragrafı; Türkiye Cumhuriyeti mahkeme masraflarından veya kanuni danışman ve müşavirlerin katılımından doğan masraflar ile çocuğun iadesi sebebiyle doğan masrafları üstlenmemektedir.”

2) 5 EKİM 1961 TARİHLİ KÜÇÜKLERİN KORUNMASI KONUSUNDA MAKAMLARIN YETKİSİNE VE UYGULANACAK KANUNA DAİR SÖZLEŞME^{54 55}

Bu sözleşmeyi imzalayan Devletler,
Küçüklerin korunması konusunda makamların yetkisine ve uygulanacak Kanuna dair ortak hükümleri saptamak arzusu ile,
Bu amaçla bir Sözleşme akdetmeye karar vermişler ve aşağıdaki hükümler üzerinde anlaşmışlardır:

Madde 1

Küçüğün mutlak meskeninin bulunduğu Devletin mahkemeleri ve idari makamları, bu Sözleşmenin 3. ve 4. maddeleri ile 5. maddesinin 3. fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere, küçüğün şahsını veya mallarını korumaya yönelik tedbirleri almaya yetkilidirler.

Madde 2

Birinci maddeye göre yetkili olan makamlar, kendi iç hukukunun öngördüğü tedbirleri alırlar.

Anılan tedbirleri tesis etmek, değiştirmek ve sona erdirmek için gerekli şartları bu iç hukuk belirler. Bu tedbirlerin küçüğün üçüncü şahıslarla olan ilişkileri üzerindeki etkileri kadar, kendisine bakan kişiler veya kurumlarla olan ilişkileri üzerindeki etkilerini de yine bu hukuk düzenler.

Madde 3

Küçüğün vatandaşı olduğu Devletin iç hukukuna göre kanunen mevcut olan bir otorite ilişkisi, bütün Âkit Devletlerce tanınır.

Madde 4

Küçüğün vatandaşı olduğu Devletin makamları, küçüğün yararlarının gerektirdiğine kanaat getirirler ise, mutlak meskeninin bulunduğu Devletin makamlarına haber verdikten sonra, kendi iç hukuku uyarınca küçüğün şahsını veya mallarını korumaya yönelik tedbirleri alabilirler.

Anılan tedbirleri tesis etmek, değiştirmek ve sona erdirmek için gerekli şartları bu iç hukuk belirler. Bu tedbirlerin küçüğün üçüncü şahıslarla olan ilişkileri

⁵⁴ 1996 tarihli Velayet Sorumluluğu ve Çocukların Korunması Hakkında Tedbirler Yönünden Yetki, Uygulanacak Hukuk, Tanıma, Tenfiz ve İşbirliğine Dair Sözleşme'nin 51 inci maddesi gereğince, her iki Sözleşmeye taraf devletlerde 1996 tarihli Sözleşme 1961 tarihli işbu sözleşmenin yerini almıştır.

⁵⁵ Sözleşmenin 04/01/1977 tarihli ve 2029 sayılı Kanun ile onaylanması uygun bulunmuş, metni 21/02/1983 tarihli ve 17966 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanmıştır.

üzerindeki etkileri kadar, kendisine bakan kişiler veya kuramlarla olan ilişkileri üzerindeki etkilerini de yine bu hukuk düzenler.

Alınan tedbirlerin uygulanmasını küçüğün vatandaşı olduğu Devletin makamları sağlar.

Bu maddenin yukarıdaki fıkraları uyarınca alınan tedbirler, küçüğün mutat meskeninin bulunduğu Devletin makamları tarafından alınmış olan tedbirlerin yerine geçer.

Madde 5

Bir küçüğün mutat meskeni bir âkit Devletten başka bir âkit Devlete nakledildiği takdirde, küçüğün eskiden ikamet ettiği Devletin makamları tarafından alınmış bulunan tedbirler, yeni mutat mesken makamları tarafından kaldırılıncaya veya yerlerine yenileri konuluncaya kadar geçerli kalır.

Küçüğün eski mutat meskeninin bulunduğu Devletin makamları tarafından alınmış bulunan tedbirler, bu makamlara önceden haber verilmeden kaldırılmaz veya yerlerine yenileri konulamaz.

Vatandaşı olduğu Devlet makamlarının koruması altında bulunan bir küçüğün yer değiştirmesi halinde, bu makamlar tarafından kendi iç hukuku uyarınca alınmış bulunan tedbirler yeni mutat meskeninin bulunduğu Devlette de geçerli kalır.

Madde 6

Küçüğün vatandaşı olduğu Devlet makamları, küçüğün mutat meskeninin veya mallarının bulunduğu Devlet makamları ile anlaşarak alınmış tedbirlerin uygulanmasını bu makamlara bırakabilir.

Küçüğün mutat meskeninin bulunduğu Devlet makamları da, küçüğün mallarının bulunduğu Devlet makamları karşısında aynı yetkiye sahiptir.

Madde 7

Yetkili makamlar tarafından bu Sözleşmenin yukarıdaki maddeleri uyarınca alınmış olan tedbirler bütün âkit Devletlerde tanınır. Bununla beraber, söz konusu tedbirlerin alındıkları Devletten başka bir Devlette icra edilmelerinin gerekmesi halinde bunların tanınması ve tenfizi ya tenfizin talep edildiği Devletin iç hukukuna göre ya da uluslararası sözleşmelere göre yapılır.

Madde 8

Bu Sözleşmenin 3 ve 4. maddeleri ile 5. maddesinin 3. fıkrası hükümlerine halel gelmemek üzere küçüğün mutat meskeninin bulunduğu Devletin makamları, küçüğün şahsı veya malları ciddi bir tehlikeye maruz kaldığı takdirde, koruma tedbirleri alabilirler.

Diğer âkit Devletlerin makamları bu tedbirleri tanımakla yükümlü değildirler.

Madde 9

Bütün acele durumlarda, ülkesinde küçüğün veya ona ait malların bulunduğu her âkit Devletin makamları gerekli koruma tedbirlerini alırlar.

Yukarıdaki fıkra uyarınca alınan tedbirler, doğurdıkları kesin etkiler saklı kalmak üzere, bu Sözleşmeye göre yetkili olan makamların durumun gerektirdiği tedbirleri alması ile sona erer.

Madde 10

Âkit Devletlerden birinin makamları, küçüğe uygulanan koruma tedbirlerinin devamlılığını sağlamak üzere, küçük hakkında ancak, kararları hâlâ geçerli olan diğer âkit Devletlerin makamları ile imkân ölçüsünde görüş alışverişinde bulunduktan sonra tedbir alırlar.

Madde 11

Bu Sözleşme hükümleri uyarınca tedbirler alan bütün makamlar, küçüğün vatandaşı olduğu Devletin makamlarına ve gerekiyorsa küçüğün mutad meskeninin bulunduğu Devletin makamlarına gecikmeksizin bu tedbirler hakkında bilgi verirler.

Her âkit Devlet 1 inci fıkroda söz konusu edilen bilgileri doğrudan doğruya alıp verebilecek makamları belirleyecek ve belirlenen bu makamları Hollanda Dışişleri Bakanlığına bildirecektir.

Madde 12

Bu Sözleşme anlamında “küçük” deyiminden, gerek vatandaşı olduğu Devletin iç hukukuna ve gerekse mutad meskeninin bulunduğu Devletin iç hukukuna göre bu niteliğe sahip kimseler anlaşılır.

Madde 13

Bu Sözleşme mutad meskeni âkit Devletlerden birisinde bulunan bütün küçüklere uygulanır.

Bununla beraber, bu Sözleşme ile küçüğün vatandaşı olduğu Devletin makamlarına tanınmış olan yetkiler âkit Devletlere münhasırdır.

Her âkit Devlet, bu Sözleşmenin uygulanmasını Âkit Devletlerden birinin vatandaşı olan küçüklere ile sınırlamak hakkına sahiptir.

Madde 14

Bu sözleşme anlamında, küçüğün vatandaşı olduğu Devletin iç hukuku birleştirilmemişse “küçüğün vatandaşı olduğu Devletin iç hukuku” ve “küçüğün vatandaşı olduğu Devletin makamları” deyimlerinden, bu Devlette yürürlükte olan hükümlere göre ve bu hükümler yok ise küçük bu Devlette mevcut hukuk düzenlerinden hangisi ile en sıkı ilişki içinde ise buna göre saptanacak hukuk ve makamlar anlaşılır.

Madde 15

Her âkit Devlet, küçüğün ana - babası arasındaki evlilik bağının iptal edilmesi, son bulması veya ayrılığa ilişkin bir talep hakkında karar verecek makamlarının, küçüğün şahsını veya mallarını koruma tedbirleri alma yetkisini saklı tutabilir.

Diğer âkit Devletlerin makamları bu tedbirleri tanımak zorunda değildir.

Madde 16

Bu Sözleşme hükümleri âkit Devletlerde ancak, uygulamaları kamu düzenine açıkça aykırı olduğu takdirde bertaraf edilebilir.

Madde 17

Bu Sözleşme, ancak yürürlüğe girdikten sonra alınan tedbirlere uygulanır.

Küçüğün vatandaşı olduğu Devletin iç hukuku gereğince kanunen mevcut olan otorite ilişkileri Sözleşmenin yürürlüğe girdiği andan itibaren tanınır.

Madde 18

Âkit Devletler arasındaki ilişkilerde bu Sözleşme, 12 Haziran 1902 tarihinde Lahey'de imzalanmış olan küçüklerin vesayetini düzenleyen Sözleşmenin yerine geçer.

Yürürlüğe girdiği anda âkit Devletleri bağlayan diğer sözleşmelerin hükümlerine halel getirmez.

Madde 19

Bu Sözleşme Lahey Devletler Özel Hukuku Konferansının Dokuzuncu döneminde temsil edilen Devletlerin imzasına açıktır.

Sözleşme onaylanacak ve onay belgeleri Hollanda Dışişleri Bakanlığına tevdi olunacaktır.

Madde 20

Bu Sözleşme, 19. maddenin 2. fıkrasında öngörülen üçüncü onay belgesinin verilmesinden sonra altmışıncı gün yürürlüğe girecektir.

Sözleşmeyi sonradan onaylayan her imzacı Devlet için Sözleşme onay belgesinin verilmesinden sonra altmışıncı gün yürürlüğe girecektir.

Madde 21

Lahey Devletler Özel Hukuku Konferansının Dokuzuncu döneminde temsil edilmeyen her Devlet, 2. maddenin 1. fıkrası uyarınca yürürlüğe girdikten sonra, bu Sözleşmeye katılabilir. Katılma belgesi Hollanda Dışişleri Bakanlığına verilecektir.

Katılma sadece katılan Devlet ile bu katılmayı kabul ettiğini beyan edecek âkit Devletler arasındaki ilişkilerde etkili olacaktır. Kabul Hollanda Dışişleri Bakanlığına bildirilecektir.

Sözleşme, katılan Devlet ile katılmayı kabul ettiğini bildiren Devlet arasında yukarıdaki fıkrada belirtilen bildirim yapılmasından altmış gün sonra yürürlüğe girecektir.

Madde 22

Her Devlet, imza, onaylama veya katılma sırasında, bu Sözleşmenin uluslararası düzeyde temsil ettiği ülkelerin tümünü veya onlardan bir veya birkaçını kapsamına alacağını bildirebilir. Bu bildirim Sözleşmenin anılan Devlet için yürürlüğe girdiği anda etkili olacaktır.

Sonradan yapılacak bu nitelikteki kapsam bildirimleri Hollanda Dışişleri Bakanlığına bildirilecektir.

Sözleşmeyi imzalamış ve onaylamış bulunan bir Devlet tarafından bir kapsam bildirim yapıldığında, bu bildirim söz konusu ülkeler bakımından 20. madde bükümleri uyarınca yürürlüğe girecektir. Kapsam bildirim Sözleşmeye katılmış bir ülke tarafından yapıldığı takdirde, bu bildirim söz konusu ülkeler bakımından 21. madde hükümlerine uygun olarak yürürlüğe girecektir.

Madde 23

Her Devlet, en geç onaylama veya katılma anında, bu Sözleşmenin 13. maddesinin 3. fıkrasında ve 15. maddesinin 1. fıkrasında öngörülen ihtirazî kayıtları bildirecektir. Başka hiçbir ihtirazî kayıt kabul edilmeyecektir.

Her âkit Devlet, 22. madde uyarınca Sözleşmenin kapsamını bildirirken de kapsama konu olan ülkelere veya bu ülkelerin bazılarını münhasır olmak üzere bu ihtirazî kayıtları bildirebilir.

Her âkit Devlet bildirmiş olduğu bir ihtirazî kaydı her an geri alabilir. Geri alma Hollanda Dışişleri Bakanlığına bildirilecektir.

İhtirazî kaydın etkisi yukarıdaki fıkrada anılan bildirimden altmış gün sonra ortadan kalkacaktır.

Madde 24

Bu Sözleşme 20. maddenin 1. fıkrası uyarınca yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, sonradan onaylayan veya katılan Devletler için dahi beş yıl yürürlükte kalacaktır.

Sözleşme feshedilmedikçe, beşer yıllık sürelerle zimnen yenilenecektir.

Fesih, beş yıllık sürenin bitiminden en az altı ay önce Hollanda Dışişleri Bakanlığına bildirilecektir.

Fesih Sözleşmenin uygulandığı ülkelerin bazıları için yapılabilir.

Fesih, sadece feshi ihbar eden Devlet için hüküm ifade eder. Sözleşme diğer âkit Devletler bakımından yürürlükte kalır.

Madde 25

Hollanda Dışişleri Bakanlığı, 19. maddede anılan Devletler ile 21. madde uyarınca katılmış olan Devletlere aşağıdaki hususları bildirecektir:

- a) 11. maddenin 2. fıkrasında söz konusu edilen bildirimler,
- b) 19. maddede söz konusu edilen imzalamalar ve onaylamalar,
- c) 20. maddenin 1. fıkrası uyarınca bu Sözleşmenin yürürlüğe gireceği tarih,
- d) 21. maddede söz konusu edilen katılmalar ve kabul etmeler ile bunların yürürlüğe gireceği tarihler,
- e) 22. maddede söz konusu edilen kapsam bildirimleri ile bunların yürürlüğe gireceği tarihler,
- f) 23. maddede söz konusu edilen ihtirazî kayıtlar ve ihtirazî kayıt geri almaları,

g) 24. maddenin 3. fıkrasında söz konusu edilen fesihler.

Bunu teyiden, usulüne uygun şekilde yetkili kılınmış aşağıdaki imza sahipleri bu Sözleşmeyi imzalamışlardır.

Bu Sözleşme tek bir nüsha halinde 5 Ekim 1961 tarihinde Lahey'de düzenlenmiştir. Bu tek nüsha Hollanda Hükümetinin arşivlerine konacak ve Lahey Devletler Özel Hukuku Konferansının Dokuzuncu döneminde temsil edilmiş olan bütün Devletlere aslına uygunluğu onaylı birer örneği diplomatik yoldan tevdi edilecektir.

TÜRKİYE'NİN ÇEKİNCESİ

Türkiye Cumhuriyeti, Sözleşmenin 1. maddesi uyarınca, küçüğün ana-babası arasındaki evlilik bağının iptal edilmesi, sonlandırılması veya değişikliğe uğratılması istemi hakkında karar vermeye yetkili hâkimin, küçüğün şahsını veya mallarını korumaya yönelik tedbirleri alma yetkisini saklı tutar.

3) 19 EKİM 1996 TARİHLİ VELAYET SORUMLULUĞU VE ÇOCUKLARIN KORUNMASI HAKKINDA TEDBİRLER YÖNÜNDE YETKİ, UYGULANACAK HUKUK, TANIMA, TENFİZ VE İŞBİRLİĞİNE DAİR SÖZLEŞME⁵⁶

Bu sözleşmeyi imzalayan Devletler,
Uluslararası durumlarda çocukların korunmasının iyileştirilmesine olan ihtiyacı göz önünde bulundurarak;

Çocukların korunması hakkında tedbirlere ilişkin yetki, uygulanacak hukuk, tanıma ve tenfiz uygulanması açısından yasal sistemleri arasındaki çatışmaları önlemeyi arzularak,

Çocukların korunmasına ilişkin uluslararası işbirliğinin önemini anımsayarak;

Çocukların üstün yararının öncelikli olarak göz önünde bulundurulacağını teyit ederek,

5 Ekim 1961 tarihli Küçüklerin Korunması Konusunda Makamların Yetkisine ve Uygulanacak Yasaya İlişkin Sözleşmesi'ni gözden geçirilmesine ihtiyaç duyulduğunu belirterek,

20 Kasım 1989 tarihli Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesini göz önüne almak suretiyle bahsedilen hususlar doğrultusunda ortak hükümler oluşturmak arzusuyla,

Aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır:

BÖLÜM I SÖZLEŞMENİN KAPSAMI

Madde 1

1) Bu Sözleşmenin amaçları şunlardır:

a) Makamları, çocuğun kişiliğinin veya malvarlığının korunmasına yönelik tedbirleri almaya yetkili olan Devleti belirlemek;

b) Yetkilerini kullanırken söz konusu makamlar tarafından uygulanacak hukuku belirlemek;

⁵⁶ 25/04/2016 tarihli ve 6707 sayılı Kanun ile onaylanması uygun bulunan Sözleşmenin onaylanması 22/05/2016 tarihli ve 29719 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 09/05/2016 tarihli Bakanlar Kurulu kararı ile kararlaştırılmıştır. Sözleşme, Türkiye bakımından 01/02/2017 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

c) Velayet sorumluluğuna ilişkin olarak uygulanacak hukuku belirlemek;
d) Tüm Âkit Devletlerde bu tür konuna tedbirlerinin tanınması ve tenfizini sağlamak;

e) Âkit Devletlerin makamları arasında, Bu Sözleşme'nin amaçlarını gerçekleştirmek için gerekli olabilecek işbirliğini oluşturmak.

2) Bu Sözleşme'nin amaçları doğrultusunda, "velayet sorumluluğu" terimi, ebeveyn otoritesini veya çocuğun kişiliği veya mallarına ilişkin olarak ebeveynlerin, vasilerin veya diğer yasal temsilcilerin haklarını, güçlerini ve sorumluluklarını belirleyen herhangi bir benzer otorite ilişkisini içerir.

Madde 2

Bu Sözleşme, çocuklara, doğdukları andan 18 yaşına gelene kadar uygulanır.

Madde 3

1. maddede belirtilen tedbirler özellikle şu hususlara yönelik olabilir:

a) velayet sorumluluğunun niteliği, kullanımı, sonlandırılması veya kısıtlanmasının yanı sıra başkasına devri;

b) çocuğun kişiliğinin korunmasına yönelik haklar dâhil olmak üzere velayet hakkı ve özellikle çocuğun yerleşim yerini belirleme hakkı yanı sıra, çocuğun belirli bir zaman dilimi için mutad meskeninden başka bir yere götürülmesi hakkını da içeren erişim hakları;

c) vasilik, kayıyımlik ve benzer kurumlar;

d) çocuğun kişiliğini ve mallarını koruması altına alan, çocuğu temsil eden veya çocuğa yardımcı olan kişi ya da kurumun belirlenmesi ve söz konusu kişi ya da kurumun işlevleri;

e) çocuğun koruyucu aile yanına veya bir bakım kurumuna yerleştirilmesi ya da bakımının kafala (sponsorluk) veya benzer bir kurum tarafından sağlanması;

f) çocuğun, koruması altında bulunduğu kişi tarafından yerine getirilen bakımının, yetkili kamu kurumunca denetlenmesi;

g) çocuğun mallarının idaresi, korunması veya elden çıkarılması.

Madde 4

Sözleşme, aşağıdaki hususlarda uygulama alanı bulmaz;

a) ebeveyn-çocuk ilişkisinin kurulması veya böyle bir ilişkiye itiraz edilmesi;

b) evlat edinme kararları, evlat edinmeye hazırlık niteliğindeki tedbirler veya evlat edinmenin iptali veya feshi

c) çocuğun adı ve ön adları;

d) serbest bırakma;

e) nafaka yükümlülükleri;

f) vakıf veya tereke;

g) sosyal güvenlik;

h) eğitim ve sağlık konularındaki genel nitelikli kamu tedbirleri;

- i) çocuklar tarafından işlenen cezai suçlar sonucu alınan tedbirler;
j) iltica hakkı ve göç konularındaki kararlar.

BÖLÜM II

YETKİ

Madde 5

1) Çocuğun mutad meskeni olan Âkit Devletin adlî veya idarî makamları, çocuğun kişiliğinin veya mallarının korunmasına yönelik tedbirleri almaya yetkilidir.

2) 7. madde uyarınca, çocuğun mutad meskeninin diğer bir Âkit Devlete alınması durumunda, yeni mutad meskenin bulunduğu Devletin makamları yetkili olur.

Madde 6

1) Mülteci çocuklar ve ülkelerinde meydana gelen karışıklıklar yüzünden yerlerinden edilmiş çocuklar için, söz konusu çocukların topraklarında bulunduğu Âkit Devletin makamları 5. maddenin 1. fıkrasında belirtilen yetkiye sahip olur.

2) Önceki fıkranın hükümleri mutad meskenleri belirlenememiş olan çocuklar için de uygulama alanı bulur.

Madde 7⁵⁷

1) Çocuğun haksız bir şekilde yerinin değiştirilmesi veya alıkonulması durumunda, yeri değiştirilmeden veya alıkonulmadan hemen önce mutad meskeninin bulunduğu Âkit Devletin makamları, çocuk bir başka Devlette mutad mesken edinene kadar yetkilerini ellerinde bulundurur, ve

a) Velayet hakkı bulunan her kişi, kurum veya diğer kuruluş yerinin değiştirilmesi ya da alıkonulmasına rıza gösterir; veya

b) Velayet hakkı olan kişi, kurum veya başka bir organın çocuğun nerede olduğuna ilişkin bir bilgisi olduğunda veya olması gerektiikten sonra çocuk en az bir yıl süreyle diğer Devlette ikamet etmiştir, bu süre zarfında hiçbir iade talebi beklemede olmamış ve çocuk yeni bir muhite yerleşmiştir.

2) Çocuğun yerinin değiştirilmesi veya alıkonulması aşağıdaki durumlarda haksızdır;

a) Çocuğun yerinden alınmadan veya tutulmadan hemen önce mutad meskeninin bulunduğu Âkit Devletin kanunları uyarınca münferiden veya müştereken bir kişiye, kuruluşa veya başka bir organa verilen velayet hakkı ihlal edildiğinde; ve

⁵⁷ Maddeye göre; (a) çocuk üzerinde bakım ve gözetim hakkı bulunan kişi, kurum veya benzeri kuruluş haksız yer değiştirme veya alıkonmaya rıza göstermişse veya (b) çocuk üzerinde bakım ve gözetim hakkı bulunan kişi, kurum veya benzeri kuruluşun, çocuğun nerede olduğuna dair bilgiye sahip olduktan veya sahip olması gerektiği tarihten sonra en az 1 yıllık süre boyunca çocuk götürüldüğü veya alıkonduğu Devlette oturuyorsa, bu süre içerisinde herhangi bir iade talebi yapılmamışsa ve çocuk yeni çevresine alışmışsa, çocuğun o devlette yeni bir mutad mesken tesis ettiği kabul edilmektedir. bkz.Sözleşme Açıklayıcı Rapor, para.48-49.

b) Bu hakların yerinden alınma veya tutulma sırasında münferiden veya müştereken gerçekten kullanılması veya yerinden alınma veya tutulma için bu şekilde gerçekleştirilebilmesi.

Yukarıdaki (a) fıkrasında bahsedilen velayet hakları özellikle kanun hükmünden veya adli veya idarî bir karardan ve yahut söz konusu Devletin kanunlarına göre hukuksal sonuç doğuran bir anlaşmadan kaynaklanabilir.

3) 1. fıkrada belirtilen makamlar yargı yetkisine sahip oldukları sürece, çocuğun götürüldüğü veya alıkonulduğu Âkit Devlet makamları 11. madde uyarınca yalnızca çocuğun kişiliği veya mallarının korunması için gerekli olan acil tedbirleri alabilir.

Madde 8

1) İstisnai olarak, 5. veya 6. madde uyarınca yargı yetkisine sahip Âkit Devletin makamının, çocuğun çıkarlarını en iyi şekilde değerlendirmek üzere diğer Âkit Devletin makamının belirli bir davada bulunmasının daha iyi olacağını düşünmesi halinde,

- ya diğer makamın doğrudan veya Devletin Merkezî Makamının yardımıyla gerekli gördüğü koruma önlemlerini almak üzere kendini yetkili saymasını talep edebilir ya da

- durumun değerlendirilmesini erteler ve tarafları, diğer Devletin makamı önünde bu tür bir talebi sunmaya davet edebilir.

2) Makamlarına bir önceki fıkrada belirtildiği şekilde başvurulabilen Âkit Devletler şunlardır;

a) çocuğun vatandaşı olduğu Devlet,

b) çocuğun mallarının bulunduğu Devlet,

c) çocuğun ebeveynlerinin boşanma veya yasal olarak ayrılması veya evliliklerinin iptali için yapılan başvuruyu makamlarının üstlendiği Devlet,

d) çocuğun önemli irtibatının⁵⁸ bulunduğu Devlettir.

3) İlgili makamlar görüş alışverişine geçebilir.

4) 1. fıkrada belirtilen makam, çocuğun üstün yararına olduğunu düşünürse 5. veya 6. madde uyarınca yetkili olan makamın yerine yetkiyi üstlenebilir.

Madde 9

1) 8. maddenin 2. fıkrasında belirtilen Âkit Devletin makamları çocuğun çıkarlarını en iyi şekilde değerlendirmek üzere belirli bir davada bulunmalarının daha iyi olacağını düşünüyorsa,

- ya çocuğun mutlak meskeninin bulunduğu Âkit Devletin yetkili makamından doğrudan veya Devletin Merkezî Makamının yardımıyla gerekli gördüğü koruma önlemlerini almak üzere yetkilendirilmeyi talep edebilir veya

- tarafları, çocuğun mutlak meskeninin bulunduğu Âkit Devletin makamı

⁵⁸ Sözleşmenin orijinal dilinde "substantial connection" şeklinde yer alan söz konusu ifadenin "esaslı bağlantı" olarak da çevrilebileceği akla gelmektedir.

önünde bu tür bir talebi sunmaya davet edebilir.

2) İlgili makamlar görüş alışverişine geçebilir.

3) Talepte bulunan makam, yalnızca Âkit Devletin makamının talebi kabul etmesi halinde, çocuğun mutat meskeninin bulunduğu Âkit Devletin makamı yerine yetkili olabilir.

Madde 10

1) 5. ve 9. maddelere hâle getirmeksizin, diğer Âkit Devlette mutat meskeni bulunan çocuğun ebeveynlerinin boşanması veya yasal olarak ayrılması için yapılan başvuruya ilişkin karar vermek üzere yargılamayı gerçekleştiren Âkit Devletin makamları, Devletin hukuku bu şekilde öngörüyorsa,

a) yargısal işlemlerin başladığı zaman ebeveynlerinden birinin o Devlette mutat meskeninin bulunması ve birinin çocuğun velayet sorumluluğuna sahip olması ve

b) söz konusu makamların bu tür önlemler almasına yönelik yargının, ebeveynler ile çocuğun velayet sorumluluğuna sahip olan diğer kişi tarafından kabul edilmesi ve çocuğun üstün yararına olması halinde, çocuğun kişiliğinin ya da mallarının korunmasına yönelik önlemler alabilir.

2) Çocuğun korunmasına yönelik önlemleri almak üzere 1. fıkraya uyarınca tanınan yetki, boşanma, yasal ayrılık veya evliliğin iptali başvurusunu kabul eden veya reddeden karar nihâle ettiği zaman veya yargısal işlemler başka sebepten ötürü sona erdiği zaman sona erer.

Madde 11

1) Tüm acil durumlarda çocuğun veya çocuğa ait malların topraklarında bulunduğu herhangi Âkit Devletin makamları her türlü gerekli koruma önlemlerini alma yetkisine sahiptir.

2) Âkit Devlette mutat meskeni bulunan çocuğa ilişkin olarak önceki fıkraya uyarınca alınan önlemler, 5. ve 10. maddeler arasındaki maddeler uyarınca yargı yetkisine sahip makamlar durumun gerektirdiği önlemleri alır almaz sona erer.

3) Âkit Olmayan Devlette mutat meskeni bulunan çocuğa ilişkin olarak 1. fıkraya uyarınca alınan önlemler, durumun gerektirdiği ve makamlar tarafından alınan önlemler söz konusu Âkit Devlette tanınır tanınmaz her bir Âkit Devlette sona erer.

Madde 12

1) 7. maddeye tabi olarak ülkesinde çocuğun veya çocuğa ait malların bulunduğu Âkit Devletin makamları, söz konusu Devlet ile sınırlı olmak üzere yerel etkiye sahip olan çocuğun kişiliği ya da mallarının korunması için geçici nitelikte önlemlerin alınması için yargı yetkisine sahiptir; ancak bu tür önlemler, 5. ve 10. maddeler arasındaki maddeler uyarınca yargı yetkisine sahip olan makamlar tarafından hâlihazırda alınmış olan önlemlerle uyumsuz olmaz.

2) Âkit Devlette mutat meskeni bulunan çocuğa ilişkin olarak önceki fıkraya

uyarınca alınan önlemler, 5. ve 10. maddeler arasındaki maddeler uyarınca yetki sahibi olan makamlar durumun gerektirebileceği koruma önlemlerine ilişkin kararı alır almaz sona erer.

3) Âkit Olmayan Devlette mutat meskeni bulunan çocuğa ilişkin olarak 1. fıkra uyarınca alınan önlemler, durumun gerektirdiği ve diğer Âkit Devletin makamları tarafından alınan önlemler söz konusu Âkit Devlette tanınır tanınmaz önlemlerin alındığı Âkit Devlette sona erer.

Madde 13

1) Çocuğun kişiliğinin ve mallarının korunmasına ilişkin önlemler almak üzere 5. ve 10. maddeler arasındaki maddeler uyarınca yetki sahibi olan Âkit Tarafın makamları, işlemlerin başladığı zaman talep esnasında 5. ve 10. maddeler arasındaki maddeler uyarınca yargı yetkisine sahip diğer Âkit Devletin makamları uygun gelen önlemleri talep etmiş ve bu talepler incelenmekteyse, bu yargı yetkisini kullanmaktan kaçınmalıdır.

2) Önceden önlem talebinde bulunulan makamların yargı yetkisini reddetmesi halinde önceki fıkranın hükümleri uygulanmaz.

Madde 14

Sözleşme uyarınca yetki sahibi olan makamlar alınan önlemleri değiştirmede, yenilemediği veya sonlandırmadığı sürece koşullardaki değişiklik yetkinin dayanağını ortadan kaldırsa bile 5. ve 10. maddeler arasındaki maddelerin uygulanmasında alınan önlemler, kendi koşullarına göre yürürlükte kalır.

BÖLÜM III

UYGULANACAK HUKUK

Madde 15

1) Âkit Devletlerin makamları II. Bölümün hükümleri uyarınca yetkilerini kullanırken kendi hukuklarını uygularlar.

2) Bununla birlikte, çocuğun kişiliğinin ya da mallarının korunması gerektirdiği ölçüde istisnai olarak, duruma ilişkin somut bağlantısı⁵⁹ bulunan diğer Devletin hukuku uygulanabilir veya dikkate alınabilir.

3) Çocuğun mutat meskeninin bulunduğu Âkit Devletin değişmesi halinde değişimden itibaren diğer Devletin hukuku, önceki mutat meskenin bulunduğu Devlette alınan önlemlerin uygulanmasına ilişkin koşullar için geçerli olur.

Madde 16

1) Velayet sorumluluğunun, adlî veya idarî makamın müdahalesi olmaksızın, kanun gereğince verilmesi ya da sona ermesi, çocuğun mutat meskeninin bulunduğu ülke hukukuna tabi olur.

⁵⁹ Sözleşmenin orijinal dilinde "substantial connection" şeklinde yer alan ifadenin "esaslı bağlantı" şeklinde de tercüme edilebileceği akla gelmektedir.

2) Velayet sorumluluğunun, adlî veya idarî makamın müdahalesi olmaksızın, bir anlaşma veya tek taraflı işlem ile verilmesi ya da sona ermesi, anlaşma ya da tek taraflı işlemin yürürlüğe girdiği sırada çocuğun mutat meskeninin bulunduğu ülke hukukuna tabi olur.

3) Çocuğun mutat meskeninin bulunduğu Devletin hukuku uyarınca mevcut olan velayet sorumluluğu, mutat meskenin bulunduğu yerin diğer Devlet olarak değişmesinden sonra da varlığını devam ettirir.

4) Çocuğun mutat meskeninin değişmesi halinde, kanun gereğince velayet sorumluluğunun hâlihazırda bu tür bir sorumluluğu bulunmayan bir şahsa verilmesi, yeni mutat meskenin bulunduğu ülke hukukuna tabi olur.

Madde 17

Velayet sorumluluğunun uygulanması, çocuğun mutat meskeninin bulunduğu Devletin hukukuna tâbidir. Çocuğun mutat meskeninin değişmesi halinde, velayet sorumluluğu, yeni mutat meskenin bulunduğu Devletin hukukuna tâbi olur.

Madde 18

Bu Sözleşme uyarınca alınan önlemlerle, 16. maddede belirtilen velayet sorumluluğu sonlandırılabilir veya uygulama koşulları değiştirilebilir.

Madde 19

1) Üçüncü şahıs ile işlemin gerçekleştiği Devletin hukuku uyarınca çocuğun yasal temsilcisi olmaya hak kazanan diğer kişi arasında yürürlüğe giren işlemin geçerliliğine itiraz edilemez, ve üçüncü şahıs, diğer kişinin yalnızca velayet sorumluluğunun sonraki hukuk ile yerine getirildiğini bilmediği veya bilmesi gerekmediği sürece bu Bölümün hükümlerince düzenlenen hukuk uyarınca çocuğun yasal temsilcisi olarak hareket etmeye hak kazanmadığı gerekçesiyle sorumlu tutulamaz.

2) Önceki fıkra, işlemin yalnızca aynı Devletin ülkesinde bulunan şahıslar arasında yapılmış olması halinde uygulanır.

Madde 20

Bu Bölümün hükümleri, bu hükümlerce düzenlenen hukukun Âkit Olmayan Devletin hukuku olması durumunda dahi uygulanır.

Madde 21

1) Bu Bölümdeki "hukuk" terimi, hukukun seçimine yönelik kuralların dışında bir Devlette yürürlükte olan hukuk anlamına gelir.

2) Bununla birlikte, 16. maddeye göre uygulanabilir hukukun Âkit Olmayan Devletin hukuku olması ve söz konusu Devletin hukuk kuralları seçiminin, kendi hukukunu uygulayacak diğer Âkit Olmayan Devletin hukukunu düzenlemesi halinde sonraki Devletin hukuku uygulanır. Diğer Âkit Olmayan Devlet kendi hukukunu uygulamazsa, uygulanabilir hukuk 16. madde uyarınca belirlenendir.

Madde 22

Bu Bölümün hükümlerince düzenlenen hukukun uygulanması, çocuğun üstün yararı dikkate alınarak yalnızca kamu düzenine açıkça aykırı olması halinde reddedilebilir.

BÖLÜM IV TANIMA VE TENFİZ

Madde 23

1) Âkit Devletin makamlarınca alınan önlemler, diğer tüm Âkit Devletlerdeki kanun gereğince tanınır.

2) Bununla birlikte tanıma aşağıdaki hallerde reddedilebilir:

a) önlemin, yargı yetkisi II. Bölümde belirtilen gerekçelerden birine dayanmayan makam tarafından alınması halinde;

b) önlemin, acil durum haricinde, adlî veya idarî yargısal işlem bağlamında çocuğun dinlenilmesine fırsat verilmeksizin talep edilen Devletin temel usul ilke-lerini ihlal edecek şekilde alınması halinde;

c) acil durum haricinde, böyle bir önlemin şahsın dinlenilmesine fırsat verilmeksizin alınması halinde, önlemin velayet sorumluluğunu ihlal ettiğini ileri süren herhangi bir şahsın talebi üzerine;

d) çocuğun üstün yararı göz önünde bulundurularak böyle bir tanımanın talep edilen Devletin kamu düzenine açıkça aykırı olması halinde;

e) söz konusu önlemin, sonradan alınan önlemin talepte bulunulan Devlette tanıma için gereklilikleri yerine getirmesi durumunda, çocuğun mutlak meskeninin bulunduğu Âkit Olmayan Devlette sonradan alınan önlem ile bağdaşmaması halinde;

f) 33. maddede belirtilen usule uygun olmaması halinde.

Madde 24

23. maddenin 1. fıkrasına hâle getirmeksizin herhangi bir ilgili şahıs, Âkit Devletin yetkili makamlarından diğer Âkit Devlette alınan önlemin tanınması veya tanınmamasına ilişkin karar almalarını talep edebilir. Bu usul, talepte bulunulan Devletin hukuku uyarınca yerine getirilir.

Madde 25

Talepte bulunulan Devletin makamı, önlemin alındığı Devletin makamının yargı yetkisini dayandırdığı bulgulara bağlıdır.

Madde 26

1) Bir Âkit Devlette alınan ve orada uygulanabilir önlemlerin başka bir Âkit Devlette uygulanması gerekiyorsa, ilgili tarafın talebi üzerine sonraki Devletin hukukunda belirtilen usule uygun olarak diğer Devlette uygulanması amacıyla uygulanabilir olduğu beyan edilir veya kaydedilir.

2) Her bir Âkit Devlet tenfiz beyanı veya kaydına basit ve hızlı bir usul uygular.

3) Tenfiz bildirimi veya kaydı, yalnızca 23. maddenin 2. fıkrasında belirtilen gerekçelerin birinden ötürü reddedilebilir.

Madde 27

Önceki maddelerin uygulanmasında gerekli olduğu şekilde bu incelemeye halel getirmeksizin, alınan önlemin esasına ilişkin inceleme yapılmaz.

Madde 28

Âkit Devletin birinde alınan ve uygulanabilir olduğu beyan edilen veya başka bir Âkit Devlette uygulanması amacıyla kaydedilen önlemler, sonraki Devletin makamları tarafından alınmış gibi bu Devlette uygulanır. Çocuğun üstün yararı dikkate alınarak talepte bulunulan Devletin hukuku uyarınca bu hukukun belirlediği ölçüde uygulama gerçekleşir.

BÖLÜM V İŞBİRLİĞİ

Madde 29

1) Âkit Devlet, Sözleşme'nin bu makamlara yüklediği görevleri yerine getirmek üzere Merkezi Makam belirler.

2) Federal Devletler, birden fazla hukuk sistemine sahip Devletler veya özerk bölgesel birimlere sahip Devletler birden fazla Merkezi Makam atayabilir ve bölgesel veya kişisel işlevlerinin boyutunu belirleyebilirler. Devlet, birden fazla Merkezi Makam atadığı durumlarda, Devlet içinde uygun Merkezi Makama iletilmesi için her türlü iletişimin kurulabileceği Merkezi Makamı belirler.

Madde 30

1) Merkezi Makamlar birbirleriyle işbirliği yaparlar ve Sözleşmenin amaçlarını gerçekleştirmek üzere Devletlerindeki yetkili makamlar arasında işbirliğini teşvik ederler.

2) Sözleşmenin uygulanması ile bağlantılı olarak, çocuğun korunmasına ilişkin Devletlerindeki mevcut hukuk kuralları ve hizmetler ile ilgili bilgi sağlamaya yönelik uygun adımlar atarlar.

Madde 31

Âkit Devletin Merkezi Makamı doğrudan veya kamu makamları veya diğer organlar aracılığıyla aşağıdaki hususlara yönelik uygun adımları atar:

a) Bu Bölüm ile 8. ve 9. maddelerde belirtilen yardım teklifinde bulunma ve iletişimi kolaylaştırma;

b) Sözleşmenin uygulandığı durumlarda arabuluculuk, uzlaşma veya benzer yollarla çocuğun kişiliğinin ve mallarının korunması için mutabık kalınan çözümleri kolaylaştırma;

c) Diğer Âkit Devletin yetkili makamının talebi üzerine, talepte bulunulan

Devletin ülkesinde çocuğun bulunabileceği veya yardıma muhtaç olabileceği bildirildiği durumlarda, çocuğun yerinin bulunması için yardım sağlama.

Madde 32

Çocuğun somut bağlantısının bulunduğu herhangi Âkit Devletin diğer yetkili makamı veya Merkezi Makamı tarafından destekleyici gerekçelerle yaptığı talep üzerine, çocuğun mutad meskeninin bulunduğu Âkit Devletin Merkezi Makamı doğrudan veya devlet makamları veya diğer organlar aracılığıyla,

a) çocuğun durumuna ilişkin rapor sunabilir;

b) çocuğun kişiliği ya da mallarının korunması için önlem alınmasının gerekip gerekmediğine ilişkin bir değerlendirmenin yapılmasını kendi yetkili makamından talep edebilir.

Madde 33

1) 5. ve 10. maddeler arasındaki maddeler uyarınca yetki sahibi bir makamın çocuğun korucuyu aile yanına veya bir bakım kurumuna yerleştirilmesini düşünmesi veya bu bakım hükmünün *kafala* sistemi veya benzer kurum tarafından yerine getirilmesi ve bu yerleştirme veya bakım şartının diğer Âkit Devlette gerçekleşmesi halinde, öncelikle diğer Devletin Merkezi Makamına veya diğer yetkili makamına danışır. Bu hususta önerilen yerleştirme veya bakım hükmüne ilişkin gerekçeler ile birlikte çocuğa ilişkin rapor iletir.

2) Çocuğun üstün yararı dikkate alınarak yalnızca talepte bulunulan Devletin Merkezi Makamının veya diğer yetkili makamının yerleştirme veya bakım hükmüne rıza göstermesi halinde yerleştirme veya bakım hükmüne ilişkin karar talep eden Devlette alınabilir.

Madde 34

1) Koruma önlemi alınması düşünüldüğü hallerde yetkili makamlar, çocuğun durumu gerektiriyor ise, söz konusu çocuğun korunmasına ilişkin bilgi sahibi olan başka bir Âkit Devletin makamından bu bilgileri Sözleşme uyarınca talep edebilir.

2) Âkit Devlet, 1. fıkra uyarınca yapılan talepleri yalnızca Merkezi Makamı aracılığıyla makamlarına iletmeğini bildirebilir.

Madde 35

1) Âkit Devletin yetkili makamları diğer Âkit Devletin makamlarından bu Sözleşme uyarınca koruma önlemlerinin uygulanmasına yönelik, özellikle düzenli olarak doğrudan temasların sürdürülmesi hakkının yanı sıra erişim haklarının⁶⁰ etkin şekilde yürütülmesini güvence altına alınmasına yönelik yardım talebinde bulunabilir.

2) Çocuğun mutad meskeninin bulunmadığı Âkit Devletin makamları, çocuğa

⁶⁰ Söz konusu ibare sözleşmenin orijinal metninde "exercise of rights of access" şeklinde yer almakta olup buna göre "şahsi ilişki hakkının tesisi" şeklinde de tercüme edilebileceği akla gelmektedir.

erişim hakkını elde etmek veya sürdürmek isteyen ebeveynin talebi üzerine, bilgi veya delil toplayabilir ve söz konusu ebeveynin erişim hakkını yerine getirmesine ilişkin uygunluk ve erişimin hangi şartlar altında yerine getirileceğine ilişkin tespitte bulunabilir. 5. ve 10. maddeler arasındaki maddeler uyarınca yargı yetkisini kullanan makamın çocuğa erişime ilişkin uygulamayı belirlemek üzere kararını vermeden önce bu bilgi, delil ve tespiti kabul eder ve gözden geçirir.

3) 5. ve 10. maddeler arasındaki maddeler uyarınca yargı yetkisine sahip makam erişime ilişkin karar vermek için, özellikle çocuğun daha önceden mutat meskeninin bulunduğu Devlette verilen erişim haklarının kısıtlanması veya sona erdirilmesine dair bir uygulama göz önünde bulundurulduğu zaman, 2. fıkra uyarınca yapılan talebin sonucunu beklerken yargısal işlemleri erteleyebilir.

4) Bu maddede belirtilen hiçbir şey, 5. ve 10. maddeler arasındaki maddeler uyarınca yargı yetkisine sahip makamın 2. fıkra uyarınca yapılan talebin sonucunu beklerken geçici önlemler almasını engellemez.

Madde 36

Çocuğun ciddi bir tehlikeye maruz kaldığı her türlü durumda, çocuğun korunması için önlemlerin alındığı veya alınmasının görüşüldüğü Âkit Devletin yetkili makamları, çocuğun yerleşim yerinin diğer Devlet olarak değiştiğine ve çocuğun başka bir Devlette bulunduğuna ilişkin bilgilendirilmesi halinde, diğer Devletin makamlarını ilgili tehlike ve alınmış veya alınması görüşülmekte olan önlemler hakkında bilgilendirir.

Madde 37

Bir makamın bilgi talep etmesinin veya aktarmasının kendi kanaatine çocuğun kişiliğini ya da mallarını tehlikeye sokması veya çocuğun aile bireylerinden birine ciddi tehdit teşkil etmesi halinde, söz konusu makam bu Bölüm uyarınca hiçbir bilgi talep etmez veya aktarmaz.

Madde 38

1) Hizmetlerin sağlanması için makul düzeyde masrafların yüklenmesi olasılığına halel getirmeksizin, Âkit Devletlerin Merkezi Makamları ile diğer devlet makamları bu Bölümün hükümlerinin uygulanmasında çıkan kendi masraflarını karşılarlar.

2) Herhangi bir Âkit Devlet, bir veya daha fazla başka Âkit Devletle masrafların paylaşımına ilişkin anlaşmalar yapabilir.

Madde 39

Herhangi bir Âkit Devlet, bir veya daha fazla başka Âkit Devletle karşılıklı ilişkilerinde bu Bölümün uygulanmasını iyileştirmek amacıyla anlaşmalar yapabilir. Böyle bir anlaşma imzalamış olan Devletler, bir örneğini Sözleşmenin depoziteline iletirler.

BÖLÜM VI GENEL HÜKÜMLER

Madde 40

1) Çocuğun mutat meskeninin bulunduğu veya koruma önleminin alındığı Âkit Devletin makamları, bu şahsın eylemde bulunmasına ilişkin hak tanıyan ehliyeti ve şahsa verilen yetkileri gösteren belgeyi kişinin talebi üzerine velayet sorumluluğuna sahip şahsa veya çocuğun kendisini ya da mallarını korumakla görevlendirilen şahsa teslim edebilir.

2) Belgede gösterilen ehliyet ve yetkilerin, aksine kanıt olmadığı sürece, söz konusu şahsa verilmiş olduğu varsayılır.

3) Her bir Âkit Devlet, belgeyi düzenlemeye yetkili makamlar görevlendirir.

Madde 41

Sözleşme uyarınca toplanan veya iletilen kişisel veriler yalnızca toplandıği veya iletildiği amaçlar doğrultusunda kullanılır.

Madde 42

Bilginin iletildiği makamlar, Devletlerinin hukuku uyarınca bilginin gizliliğini güvence altına alır.

Madde 43

Bu Sözleşme uyarınca gönderilen veya teslim edilen tüm belgeler, tasdik veya benzer her türlü formaliteden muaftır.

Madde 44

Her bir Âkit Devlet 8., 9. ve 33. maddeler uyarınca taleplerin gönderileceği makamlar görevlendirebilir.

Madde 45

1) Bu maddenin 29. ve 44. maddelerinde belirtilen görevlendirmeler, Lahey Uluslararası Özel Hukuk Konferansı Daimi Bürosuna iletilir.

2) 34. maddenin 2. fıkrasında belirtilen beyan, Sözleşmenin depoziterine iletilir.

Madde 46

Çocuğun ve mallarının korunması için farklı hukuk sistemlerinin veya hukuk kurallarının uygulandıği Âkit Devlet, bu tür sistemler veya kurallar arasında münhasıran ortaya çıkan uyuşmazlıklara Sözleşme kurallarını uygulamak zorunda değildir.

Madde 47

Farklı bölgesel birimlerinde herhangi bir meseleye dair iki veya daha fazla hukuk sistemi veya hukuk kurallarının uygulandıği Devlete ilişkin olarak :

1) söz konusu Devletteki mutat meskene ilişkin her türlü atıf, bölgesel birimdeki mutat meskene yapılan atıf olarak anlaşılır;

2) söz konusu Devletteki çocuğun mevcudiyetine ilişkin her türlü atıf, bölge-

sel birimdeki mevcudiyete yapılan atıf olarak anlaşılır;

3) söz konusu Devletteki çocuğun mallarının bulunduğu yere ilişkin her türlü atıf, bölgesel birimde çocuğun mallarının bulunduğu yere yapılan atıf olarak anlaşılır;

4) çocuğun vatandaşı olduğu Devlete ilişkin her türlü atıf, söz konusu Devletin hukuku uyarınca belirlenen bölgesel birime veya ilgili kuralların bulunmaması halinde çocuğun en yakın bağlantısının bulunduğu bölgesel birime yapılan atıf olarak anlaşılır;

5) makamlarının çocuğun ebeveynlerinin boşanma veya yasal olarak ayrılması veya evliliklerinin iptali için yapılan başvuruyu üstlendiği Devlete ilişkin her türlü atıf, makamlarının bu tür başvuruya el koyduğu bölgesel birime yapılan atıf olarak anlaşılır;

6) çocuğun somut bağlantısının⁶¹ olduğu Devlete ilişkin her türlü atıf, çocuğun bu tür bağlantısının bulunduğu bölgesel birime yapılan atıf olarak anlaşılır;

7) çocuğun gönderildiği veya tutulduğu Devlete ilişkin her türlü atıf, çocuğun götürüldüğü veya tutulduğu ilgili bölgesel birime yapılan atıf olarak anlaşılır;

8) söz konusu Devletin organları veya Merkezi Makamları dışındaki makamlarına ilişkin her türlü atıf, ilgili bölgesel birimde eylemde bulunmak üzere yetkilendirilenlere yapılan atıf olarak anlaşılır;

9) bir önlemin alındığı Devletin hukuku veya usulü veya makamına ilişkin her türlü atıf, bu önlemin alındığı bölgesel birimin hukukuna veya usulüne veya makamına yapılan atıf olarak anlaşılır;

10) Talepte bulunulan Devletin hukuku veya usulü veya makamına ilişkin her türlü atıf, tanıma veya tenfizin gerçekleştiği bölgesel birimin hukukuna veya usulüne veya makamına yapılan atıf olarak anlaşılır;

Madde 48

III. Bölüm uyarınca uygulanabilir hukuku belirlemek amacıyla, her birinin bu Sözleşme uyarınca kapsanan konulara dair kendi hukuk sistemine veya hukuk kurallarına sahip olduğu iki veya daha fazla bölgesel birimden oluşan Devlete ilişkin aşağıdaki kurallar uygulanır:

a) hangi bölgesel birimin hukukunun uygulanabilir olduğunu belirleyen bu Devlette yürürlükte bulunan kurallar varsa, söz konusu birimin hukuku uygulanır;

b) bu kuralların bulunmaması halinde, 47. maddede tanımlandığı şekilde ilgili bölgesel birimin hukuku uygulanır.

Madde 49

III. Bölüm uyarınca uygulanabilir hukuku belirlemek amacıyla, bu Sözleşme uyarınca kapsanan konulara dair farklı kategorilerdeki şahıslara uygulanabilir iki veya daha fazla hukuk sistemine veya hukuk kurallarına sahip Devlete ilişkin aşağıdaki kurallar uygulanır:

⁶¹ Sözleşmenin orijinal dilinde "substantial connection" şeklinde yer alan ifadenin "esaslı bağlantı" şeklinde tercüme edilebileceği akla gelmektedir.

- a) bu hukuklar arasında hangisinin uygulanabilir olduğunu belirleyen böyle bir Devlette yürürlükte bulunan kurallar varsa, söz konusu hukuk uygulanır;
- b) bu kuralların bulunmaması halinde, çocuğun en yakın bağının bulunduğu hukuk sistemi veya hukuk kuralları uygulanır.

Madde 50

Bu Sözleşme, her iki Sözleşmeye de Taraf olanlar arasında olduğu gibi, *Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Veçhelerine Dair 25 Ekim 1980 tarihli Sözleşme*'nin uygulanmasını etkilemez. Bununla birlikte, hiçbir şey, yanlışlıkla gönderilen veya tutulan çocuğun iadesini gerçekleştirmek veya erişim haklarının düzenlenmek amacıyla bu Sözleşmenin hükümlerine başvurulmasını önlemez.

Madde 51⁶²

Âkit Devletler arasındaki ilişkilerde, *5 Ekim 1961 tarihli küçüklerin korunması konusunda makamların yetkisine ve uygulanacak kanuna dair Sözleşme ile 12 Haziran 1902 tarihinde Lahey'de imzalanan küçüklerin vesayetini tanzim eden Sözleşme*, yukarıda anılan 5 Ekim 1961 tarihli Sözleşme uyarınca alınan önlemlerin tanınmasına hâlel getirmeksizin, bu Sözleşme'nin yerine geçer.

Madde 52

1) Bu Sözleşme, bu belgeye ilişkin Taraf Devletlerce aksine bir beyanda bulunmadığı sürece, Âkit Devletlerin taraf olduğu ve Sözleşme tarafından düzenlenen hususlara ilişkin hükümler içeren hiçbir uluslararası belgeyi etkilemez.

2) Bu Sözleşme, bir veya birden fazla Âkit Devletin, Taraf Devletlerin herhangi birinde mutat meskeni bulunan çocuklar konusunda bu Sözleşme uyarınca düzenlenen hususlara ilişkin hükümler içeren anlaşmaları akdetme imkânını etkilemez.

3) Bir veya birden fazla Âkit Devletin bu Anlaşma kapsamındaki hususlarda akdedeceği anlaşmalar, bu Devletlerin diğer Âkit Devletlerle ilişkilerinde, bu Sözleşmenin hükümlerinin uygulanmasını etkilemez.

4) Önceki fıkralar ayrıca ilgili Devletler arasındaki bölgesel veya diğer yapıdaki özel bağlara dayalı bir örnek kanunlara da uygulanır.

Madde 53

1) Sözleşme, yalnızca söz konusu Devlet için Sözleşme yürürlüğe girdikten sonra önlemlerin bu Devlette alınması halinde uygulanır.

2) Sözleşme, önlemlerin alındığı Devlet ile talepte bulunulan Devlet arasındaki şekilde yürürlüğe girmesinden sonra alınan önlemlerin tanıma ve tenfizi hususunda uygulanır.

⁶² Maddenin şu şekilde tercüme edilebileceği akla gelmektedir: " Yukarıda anılan 5 Ekim 1961 tarihli Sözleşme uyarınca alınan önlemlerin tanınmasına hâlel getirmeksizin bu Sözleşme, Âkit Devletler arasındaki ilişkilerde, 5 Ekim 1961 tarihli Küçüklerin Korunması Konusunda Makamların Yetkisine ve Uygulanacak Kanuna Dair Sözleşme ile 12 Haziran 1902 tarihinde Lahey'de imzalanan Küçüklerin Vesayetini Tanzim Eden Sözleşme'nin yerine geçer."

Madde 54

1) Âkit Devletin Merkezi Makamına veya diğer herhangi makamına gönderilen her türlü bildirim orijinal dildir ve diğer Devletin resmî diline veya resmî dillerinden birine veya bunun uygulanmadığı hallerde Fransızca veya İngilizceye çevirisi ile gönderilir.

2) Bununla birlikte Âkit Devlet, 60. madde uyarınca çekince koyarak Fransızca veya İngilizce dillerinden birinin kullanımına itiraz edebilir, iki dilin birden kullanımına itiraz edilemez.

Madde 55

1) 60. madde uyarınca Âkit Devlet;

a) ülkesinde bulunan çocuğun mülkiyetinin korunmasına yönelik önlemler almak üzere makamlarının yargı yetkisine çekince getirebilir;

b) söz konusu mülkiyete ilişkin makamlarının aldığı her türlü önlemlerle uyumsuz olduğu sürece her türlü velayet sorumluluğunu veya önlemi tanımama hakkını saklı tutabilir.

2) Çekince, bazı mülkiyet kategorileri ile sınırlı olabilir.

Madde 56

Lahey Uluslararası Özel Hukuk Konferansı Genel Sekreteri, Sözleşmenin uygulanışını gözden geçirmek üzere düzenli aralıklarla Özel Komisyon'u toplantıya davet eder.

BÖLÜM VII SON HÜKÜMLER

Madde 57

1) Bu Sözleşme, On Sekizinci Oturumu sırasında Lahey Uluslararası Özel Hukuk Konferansı Üyesi Devletler için imzaya açıktır.

2) Sözleşme onaylanır, kabul edilir ve uygun bulunur ve onaylamaya, kabule veya uygun bulmaya ilişkin belgeler, Sözleşme'nin depoziteri olan Hollanda Kralığı Dışişleri Bakanlığı'na tevdi edilir.

Madde 58

1) Herhangi bir Devlet, Sözleşme'ye 61. maddenin 1. fıkrası uyarınca yürürlüğe girdikten sonra katılabilir.

2) Katılıma ilişkin belgeler depozitere tevdi edilir.

3) Bu katılım, yalnızca 63. maddenin b bendinde anılan bildirim alınmasından altı ay sonra katılıma ilişkin itirazda bulunmayan Âkit Devletler ile katılan Devlet arasındaki ilişkiler bakımından geçerli olur. Böyle bir itiraz, katılımdan sonra Devletler Sözleşmeyi onayladıkları, kabul ettikleri veya uygun buldukları zaman da yapılabilir. Her türlü itiraz depozitere bildirilir.

Madde 59

1) Bu Sözleşme'de ele alınan hususlara ilişkin farklı hukuk sistemlerinin uygulanabilir olduğu iki veya daha fazla bölgesel birimi olan Devlet, imzalama, onaylama, kabul veya katılım sırasında, Sözleşme'nin tüm bölgesel birimlerini veya yalnızca bir veya birden fazlasını kapsayacağını beyan edebilir ve bu beyanını herhangi bir zamanda başka bir beyanla değiştirebilir.

2) Bunun gibi her beyan depozitere bildirilir ve Sözleşme'nin uygulandığı bölgesel birimleri açıkça belirtir.

3) Devlet bu madde uyarınca beyanda bulunmazsa, Sözleşme, Devletin tüm bölgesel birimlerini kapsar.

Madde 60

1) Her Devlet, onaylama, kabul, uygun bulma veya katılım zamanından sonra olmamak üzere veya 59. madde uyarınca beyanda bulunulduğu sırada, 54. maddenin 2. fıkrası ile 55. maddede belirtilen çekincelerin birini veya her ikisini getirebilir. Başka bir çekinceye izin verilmez.

2) Her Devleti getirdiği çekinceyi herhangi bir zamanda geri çekebilir. Geri çekme depozitere bildirilir.

3) Çekincenin geçerliliği, önceki fıkrada anılan bildirimden sonra üçüncü takvim ayının ilk gününde sona erer.

Madde 61

1) Bu Sözleşme, 57. maddede belirtilen onaylamaya, kabule, uygun bulmaya veya katılıma ilişkin üçüncü belgenin tevdi edildiği tarihten itibaren başlayacak üç aylık sürenin sona ermesini izleyen ayın ilk gününde yürürlüğe girer.

2) Bundan sonra Sözleşme aşağıdaki sürelerde yürürlüğe girer:

a) onaylamaya, kabule, uygun bulmaya veya katılıma ilişkin belgenin tevdi edilmesinden itibaren üç aylık sürenin sona ermesini takip eden ayın ilk gününde, onaylayan, kabul eden veya daha sonra uygun bulan her Devlet;

b) 58. maddenin 3. fıkrasında belirtilen altı aylık sürenin sona ermesinden itibaren üç aylık sürenin sonra sona ermesini takip eden ayın ilk gününde, katılan her Devlet;

c) bu maddede anılan bildirimden itibaren üç aylık sürenin sona ermesini takip eden ayın ilk gününde, 59. madde ile uyumlu olarak Sözleşme kapsamına alınan bölgesel birim.

Madde 62

1) Sözleşmeye Taraf Devlet, depozitere yazılı bildirimde bulunmak suretiyle feshedebilir. Fesih Sözleşme'nin uygulandığı belirli bölgesel birimlerle sınırlı olabilir.

2) Fesih, söz konusu bildirim depoziter tarafından alınma tarihinden itibaren on iki aylık sürenin sona ermesini takip eden ayın ilk günü geçerlilik kazanır. Feshin geçerli olması için daha uzun bir sürenin bildirimde belirtilmesi halinde, fesih, bu uzun sürenin sona ermesi üzerine geçerli olur.

Madde 63

Depoziter, Lahey Uluslararası Özel Hukuk Konferansı Üye Devletlerine ve 58. madde uyarınca katılan Devletlere aşağıdakileri bildirir:

a) 57. maddede belirtilen imzalar, onaylar, kabuller ve uygun bulmalar;

b) 58. maddede belirtilen katılımlar ve katılımlara yapılan itirazlar;

c) 61. madde uyarınca Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarih;

d) 34. maddenin 2. fıkrası ile 59. maddede belirtilen beyanlar;

e) 39. maddede belirtilen anlaşmalar;

f) 54. maddenin 2. fıkrası ile 55. maddede belirtilen çekinceler ve 60. maddenin 2. fıkrasında belirtilen geri çekmeler;

g) 62. maddede belirtilen fesihler.

Yukarıdaki hususlar muvacehesinde, aşağıda imzası bulunanlar, tam yetkili olarak bu Sözleşmeyi imzalamışlardır.

Bu Sözleşme, 19 Ekim 1996 tarihinde Lahey'de, her iki metin de eşit derecede geçerli olmak üzere İngilizce ve Fransızca dillerinde, Hollanda Krallığı Hükümeti arşivlerinde saklanacak ve tasdikli nüshası diplomatik yollardan On Sekizinci Oturumu sırasında Lahey Uluslararası Özel Hukuk Konferansı Üye Devletlerinin her birine gönderilecek şekilde tek nüsha olarak imzalanmıştır.

TÜRKİYE'NİN BEYANLARI

Türkiye, "Velayet Sorumluluğu ve Çocukların Korunması Hakkında Tedbirler Yönünden Yetki, Uygulanacak Hukuk, Tanıma, Tenfiz ve İşbirliğine Dair Sözleşme"nin onaylamasının, hukuken geçerliliği bulunmayan "Kıbrıs Cumhuriyeti"nin anılan Sözleşmeye taraf olan Güney Kıbrıs Rum Yönetimi tarafından temsil edildiği iddiasının herhangi bir biçimde kabulü anlamına gelmeyeceğini ve Türkiye'ye sözde Kıbrıs Cumhuriyeti ile işbu Sözleşme kapsamında herhangi bir temasta bulunma yükümlülüğü getirmeyeceğini beyan eder.

Kıbrıs Cumhuriyeti, Ada'daki Kıbrıs Rum ve Türk halkları arasında ortaklık temeline dayandırılan uluslararası antlaşmalar uyarınca 1960 yılında kurulmuştur. Söz konusu ortaklık Kıbrıs Rum tarafının 1963 yılında Kıbrıs Türk tarafını tüm devlet organlarından zorla uzaklaştırarak devleti hukuka aykırı bir şekilde ele geçirmesiyle ortadan kalkmıştır. Böylelikle 1963 yılından itibaren Ortaklık Devleti'nden dışlanan Kıbrıslı Türkler, kendi hudutları içerisinde örgütlenerek, devlet otoritesini, salahiyetini ve egemenliğini icra etmektedir. Kıbrıslı Türkleri ve Kıbrıslı Rumları ortaklaşa ve dolayısıyla Kıbrıs'ı bir bütün olarak hukuken veya fiilen temsil etmeye yetkili tek bir makam mevcut değildir. Bu itibarla, Kıbrıslı Rumlar, kendileriyle eşit haklara sahip Kıbrıslı Türkler ya da bir bütün olarak Kıbrıs üzerinde yetki, salahiyet veya egemenlik iddiasında bulunamazlar.

* * *

Türkiye Cumhuriyeti, 34. maddeye ilişkin "Sözleşmenin 34. maddesinin 1. fıkrasındaki bilgiler sadece Merkezi Makam aracılığıyla talep edilebilir." şeklinde bildirimde bulunur.

TÜRKİYE'NİN ÇEKİNCELERİ

Türkiye Cumhuriyeti, Sözleşmenin 54. maddesinin 2. fıkrasına ilişkin Fransızca dilinin kullanımına itiraz ederek, çekince koyar.

* * *

Türkiye Cumhuriyeti, Sözleşmenin 60. maddesine atıfla, 55. maddenin 1. fıkrasına ilişkin;

a) "Türkiye, çocuğun kendi ülkesinde malları hakkında koruma tedbirlerinin alınmasında kendi makamlarının yetkisini" ve

b) "Velayet sorumluluğu veya kendi makamları tarafından daha önce alınmış bir tedbirle telafi edilemeyen bir tedbiri, bu mallara ilişkin olarak tanımama hakkını saklı tutmaktadır." şeklinde çekince koyar.

4) 15 MAYIS 2003 TARİHLİ ÇOCUKLARLA KİŞİSEL İLİŞKİ KURULMASINA DAİR AVRUPA SÖZLEŞMESİ⁶³

Başlangıç

Avrupa Konseyi üyesi Devletler ile bu Sözleşmeyi imzalayan diğer Devletler, 20 Mayıs 1980 tarihli Çocukların Velayetine İlişkin Kararların Tanınması ve Tenfizi ile Çocukların Velayetinin Yeniden Tesisine İlişkin Avrupa Sözleşmesini (105 nolu Sözleşme) göz önünde bulundurarak;

25 Ekim 1980 tarihli, Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Veçhelerine Dair Lahey Sözleşmesi ve 19 Ekim 1996 tarihli, Velayet Sorumluluğu ve Çocukların Korunmasına Yönelik Tedbirlere Yönelik Yetki, Uygulanacak Hukuk, Tanıma, Tenfiz ve İşbirliği Hakkında Lahey Sözleşmesini dikkate alarak;

Her iki Eşin Çocuklarına İlişkin Velâyet Sorumluluğu Konuları ile Evliliğe İlişkin Konularda Kararların Tanınması, Tenfizi ve Yetkiye Dair 29 Mayıs 2000 tarih ve 1347/2000 sayılı Konsey Tüzüğünü dikkate alarak;

Avrupa Konseyi'nin birçok hukuki belgesinde olduğu gibi 20 Kasım 1989 tarihli Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinin 3. maddesinde de öngörülen, çocuğun yüksek yararlarının temel düşünce olması gerektiğini kabul ederek;

Çocuk ile ailesi ve çocukla aile bağları olan diğer kişiler arasındaki kişisel ilişkileri güvence altına almak için 4 Kasım 1950 tarihli İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına Dair Avrupa Sözleşmesinin (5 Nolu Sözleşme) 8. maddesiyle korunan daha ileri hükümlerin kabul edilmesi gerekliliğinin bilincinde olarak;

Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin çocuğun yüksek yararına aykırı olmadıkça, ana ve babasından ya da bunlardan birinden ayrı olan çocuğun ana ve babasıyla düzenli biçimde kişisel ilişki kurma ve doğrudan görüşme hakkını tanıyan 9. maddesini dikkate alarak;

Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin ana ve babası ayrı Devletlerde oturan çocuğun olağanüstü durumlar hariç, hem anası hem de babası ile düzenli biçimde kişisel ilişki kurma ve doğrudan görüşme hakkını öngören 10. maddesinin 2. fıkrasını dikkate alarak;

Sadece ana ve babanın değil çocukların da hak sahibi olarak kabul edilmesinin arzu edildiğinin bilincinde olarak;

Bunun sonucunda, "çocuklara yönelik ziyaret hakkı" kavramını "çocuklara ilişkin kişisel ilişki" kavramı ile değiştirmeyi kabul ederek;

Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi (160 Nolu Sözleş-

⁶³ 09/11/2010 tarihli ve 6066 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan Sözleşmenin onaylanması 17/11/2011 tarihli ve 28115 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Bakanlar Kurulununun 14/10/2011 tarihli kararı ile kararlaştırılmıştır.

me) ile çocukların ana ve babaları ile aile bağları bulunan diğer şahıslarla kişisel ilişkilerine dair konularda çocuklara yardımcı olabilecek tedbirlerin artırılmasının arzu edilir olduğunu göz önünde tutarak;

Çocukların yalnız ana ve babaları ile değil, çocuklarla aile bağları bulunan diğer belirli kişilerle de kişisel ilişki kurma ihtiyacının ve ana ve baba ile söz konusu diğer şahısların çocukla iletişim halinde kalmalarının onlar için önemini, çocuğun yüksek yararlarına riayet etmek kaydıyla kabul ederek,

Devletlerin çocuklara ilişkin kişisel ilişki konusunda, özellikle bu konudaki uluslararası belgelerin uygulanmasını kolaylaştırmak için ortak ilkeler kabul etmelerinin gerekliliğini tespit ederek;

Çocuklar hakkında kişisel ilişkilere dair yabancı mahkeme kararlarının uygulanabilmesi için kurulan mekanizmaların, söz konusu yabancı kararların dayandığı ilkelerin, yabancı kararları uygulamaya koyacak devletteki ilkelerle benzerlik göstermesi durumunda memnuniyet verici sonuçlar almanın kuvvetle muhtemel olduğunu idrak ederek;

Çocuklar ile ana ve babalar ve çocuklarla aile bağları bulunan diğer şahıslar ayrı devletlerde yaşadığı takdirde, adli makamları sınırötesi kişisel ilişkilere daha sık izin vermeye teşvik etmenin ve aynı zamanda tüm ilgililerin kişisel ilişki sonunda çocuğun iade edileceği hususunda güvenlerini artırmanın gerekliliğini kabul ederek;

Özellikle sınırötesi kişisel ilişki sonunda çocuğun geri dönmesinin sağlanması için etkin koruma tedbirleri ve ek garantiler öngören hükümlerin gerekliliğini tespit ederek;

Özellikle çocuklara ilişkin sınırötesi kişisel ilişki ile ilgili çözümler öngören uluslararası bir ek belgenin gerekli olduğunu kaydederek;

Çocuklar ile ana ve babalarının ve bu çocuklarla ailevi bağları bulunan diğer şahıslar arasındaki kişisel ilişkiyi gerçekleştirmek ve geliştirmek için tüm merkezi makamlar ve yetkili organlar arasında işbirliğini tesis etmeyi ve özellikle sınırötesi kişisel ilişki olaylarında adli işbirliğini geliştirmeyi arzu ederek,

Aşağıdaki hususlarda mutabık kalmışlardır;

BÖLÜM I

SÖZLEŞMENİN AMAÇLARI VE TANIMLAR

Madde 1- Sözleşmenin amaçları

İşbu Sözleşmenin amacı:

a) Kişisel ilişkilere dair kararlara uygulanacak genel ilkeleri belirlemek;

b) Kişisel ilişkinin düzgün şekilde kullanılması ve kişisel ilişki süresinin sonunda çocuğun derhal geri dönmesini sağlamaya yönelik uygun koruma tedbirlerini ve garantileri tespit etmek;

c) Merkezi makamlar, adli makamlar ve diğer kurumlar arasında çocuklar ile ana ve babalarının ve çocuklarla aile bağları bulunan diğer şahıslar arasında kişisel ilişkiyi iletirmek ve geliştirmek için işbirliğini oluşturmaktır.

Madde 2-Tanımlar

İşbu Sözleşme'nin amaçları bakımından:

- a) "Kişisel ilişki", aşağıdaki anlamları ifade eder.
- i) Çocuğun mutlak olarak birlikte yaşamadığı, 4 veya 5. maddelerde belirtilen kişinin yanında sınırlı bir süre için birlikte kalması veya görüşmesi;
- ii) Çocukla söz konusu kişi arasındaki her türlü iletişim şekli;
- iii) Söz konusu kişiye çocuk hakkında, ya da çocuğa bu kişi hakkında bilgi aktarımını.
- b) "Kişisel ilişki kararı", yetkili bir adli makam tarafından onaylanmış veya resmî şekilde düzenlenmiş veya asıl belge olarak kaydedilmiş ve icra edilebilir olan kişisel ilişki kurulmasına dair bir anlaşma da dahil olmak üzere kişisel ilişki kurulması hakkında bir adli makam kararını ifade eder.
- c) "Çocuk", bir Taraf Devlette hakkında kişisel ilişkiye dair bir karar verilebilen ya da icra edilebilen, 18 yaşından küçük kişiyi ifade eder.
- d) "Aile bağları," bir çocuk ile büyükanne ve büyükbabası ya da erkek ve kız kardeşleri arasındaki mevcut ilişkiler gibi hukuki ya da fiili aile ilişkisinden kaynaklanan yakın ilişkileri ifade eder.
- e) "Adli makam", bir mahkeme veya eşit yetkileri haiz idari makamı ifade eder.

BÖLÜM II

KİŞİSEL İLİŞKİ KARARLARINA UYGULANACAK GENEL İLKELER

Madde 3- İlkelerin uygulanması

Taraf Devletler, adli makamlar tarafından kişisel ilişkiye dair kararlar verilirken, değiştirilirken, ertelenirken ya da iptal edilirken bu bölümde yer alan ilkelerin, uygulanmasını sağlamak üzere gerekli olabilecek yasal ve diğer tedbirleri kabul edeceklerdir.

Madde 4- Çocuk ile ana ve babası arasında kişisel ilişki

- 1) Bir çocuk ile ana ve babası birbirleriyle düzenli şekilde kişisel ilişkiyi elde etmek ve sürdürmek hakkına sahiptirler.
- 2) Bu tür kişisel ilişki, çocuğun sadece yüksek yararları gerektirdiği takdirde, kısıtlanabilir veya engel olunabilir.
- 3) Çocuğun, gözetim olmaksızın ana veya babasından birisiyle kişisel ilişkisinin sürdürülmesi, onun yüksek yararına değilse, ana veya babasıyla gözetim altında kişisel ilişki kurma imkânı ya da diğer şekillerde ilişki kurma imkânı da öngörülebilecektir.

Madde 5- Çocukla ana ve babası dışındaki şahıslar arasında kişisel ilişki

1) Çocuğun yüksek yararına bağlı olarak, çocukla, ana ve babası dışındaki aile bağları bulunan şahıslar arasında kişisel ilişki kurulabilir.

2) Taraf Devletler, bu hükmün kapsamını, 1. fıkrada sözü edilen kimselerden başkalarına da genişletmekte serbesttirler ve böyle bir genişletme durumunda, devletler, 2. maddenin (a) bendinde tanımlanan kişisel ilişki türlerinden hangisinin uygulanacağı hususunda serbestçe karar verebilirler.

Madde 6- Çocuğun bilgilendirilme, danışılma ve görüşlerini ifade etme hakkı

1) İç hukukuna göre yeterli ayırt edebilme yeteneğine sahip olduğu kabul edilen bir çocuk kendi yüksek yararlarına açıkça aykırı olmadıkça aşağıdaki haklara sahip olacaktır:

- ilgili tüm bilgileri almak;
- danışılmak;
- görüşlerini ifade etmek.

2) Çocuğun, söz konusu görüşleri ile anlaşılabilir istek ve duygularına gereken önem verilecektir.

Madde 7- Kişisel ilişkiler ile ilgili uyuşmazlıkların çözümü

Kişisel ilişkiler ile ilgili uyuşmazlıkların çözümünde adli makamlar aşağıdaki tüm uygun tedbirleri alacaklardır:

a) Ana ve babanın her ikisinin çocuklarıyla düzenli şekilde kişisel ilişki kurulmasının ve sürdürülmesinin çocuk ve her ikisi yönünden taşıdığı önem hakkında bilgilendirilmelerini sağlamak;

b) Ana ve baba ile çocukla aile bağları olan diğer şahısları kişisel ilişki kurulması konusunda, özellikle uyuşmazlığın çözümü için aile arabuluculuğu ve diğer yöntemlere başvurmak suretiyle dostane çözüme ulaşmaları için teşvik etmek;

c) Karar vermeden önce, çocuğun yüksek yararlarına uygun bir karar vermek için, özellikle velayet sorumluluğuna sahip olanlardan yeterli bilgilerin alınmasını sağlamak ve gerektiğinde, diğer ilgili kurum ve kişilerden ek bilgiler temin etmek.

Madde 8- Kişisel ilişki anlaşmaları

1) Taraf Devletler, uygun gördükleri usullerle, ana ve baba ile çocukla aile bağları bulunan diğer şahısları, çocukla ilgili olarak kişisel ilişki anlaşması yapılması veya anlaşmanın değiştirilmesi sırasında 4. ilâ 7.maddelerde öngörülen ilkelere riayet etmelerini teşvik edeceklerdir. Bu anlaşmalar tercihen yazılı olmalıdır.

2) Talep üzerine, adli makamlar, iç hukukta aksine bir hüküm bulunmamak kaydıyla, çocukla kişisel ilişkiye dair bir anlaşmayı, bu anlaşma çocuğun yüksek yararlarına aykırı olmadıkça tasdik edecektir.

Madde 9- Kişisel ilişkiye dair kararların uygulaması

Taraf Devletler kişisel ilişki kurulmasına dair kararların uygulanmasını sağlamak için tüm uygun tedbirleri alacaklardır.

Madde 10- Kişisel ilişki ile ilgili olarak alınacak koruma tedbirleri ve garantiler

1) Her Taraf Devlet, koruma tedbirleri ve garantilerin kullanılmasını sağlayacak ve geliştirecektir. Söz konusu Devletler merkezi makamları aracılığıyla, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine, bu Taraf Devlet açısından, işbu Sözleşme'nin yürürlüğe girmesini izleyen 3 ay içinde, söz konusu Sözleşme'nin 14. maddesinin 1. fıkrasının (b) bendinde ve 4. maddesinin 3. fıkrasında öngörülen koruma tedbirlerine ve garantilere ek olarak, bu Devletin iç hukukunda mevcut koruma tedbirleri ve garantilerden en az 3 kategoriyi bildirecektir. Mevcut koruma tedbirleri ve garantilere ilişkin değişiklikler mümkün olan en kısa süre içinde bildirilecektir.

2) Hal ve şartlar gerektirdiğinde, adli makamlar, her zaman hem kararın uygulanmasını, hem de çocuğun kişisel ilişki süresinin sonunda mutad olarak yaşadığı yere dönmesini ya da hukuka uygun olmayan bir şekilde yerinin değiştirilmemesini sağlamak amacıyla koruma tedbiri veya garantilere tâbi olarak bir kişisel ilişki kararı verebilir.

a) Kararın yerine getirilmesini sağlayan güvence ve garantiler özellikle aşağıdaki hususları ihtiva edebilir:

- Kişisel ilişkinin gözetim altında tutulması;
- Bir kişinin çocuğun ve gerektiğinde ona refakat eden başka bir kimsenin seyahat ve ikamet giderlerini karşılamasından yükümlü tutulması;
- Kişisel ilişki talep eden kimsenin böyle bir ilişkiden yoksun bırakılmamasını sağlamak için çocuğun mutad olarak yanında yaşadığı kişi tarafından teminat verilmesi;
- Çocuğun mutad olarak yanında yaşadığı kimseye, bu kimse kişisel ilişkiye dair karara riayet etmeyi reddettiği takdirde, para cezası verilmesi.

b) Çocuğun iadesini veya haksız olarak yerinin değiştirilmesinin önlenmesine yönelik güvence ve garantiler özellikle aşağıdaki hususları ihtiva edebilir:

- Pasaport veya kimlik belgelerinin ile gerektiğinde, kişisel ilişki için başvuruda bulunan kimsenin, yetkili konsolosluk makamına kişisel ilişki süresinde bu teslimat ile ilgili bildirimde bulunduğunu belirten belgenin teslimi;
- Mali teminatları;
- Mallar üzerindeki aynı teminatları;
- Mahkemelere olan yükümlülükler ve taahhütler;
- Çocukla kişisel ilişki kuran kimsenin, çocukla birlikte kişisel ilişkinin kurulacağı yerdeki polis karakolu veya gençlik sosyal hizmet kurumu gibi yetkili bir makama düzenli olarak görünmek zorunluluğunu;
- Çocukla kişisel ilişki için başvuruda bulunan kimsenin kişisel ilişki kararı verilmeden ya da kişisel ilişki gerçekleşmeden önce bir velâyet veya kişisel ilişki kararına veya her ikisine ilişkin tanımayı ve icra edilebilme beyanını onaylayan, kişisel ilişkinin tesis edileceği Devlet tarafından verilmiş bir belgeyi ibraz etmek yükümlülüğünü;

- Kişisel ilişkinin gerçekleşeceği yer ile ilgili şartların konulmasını ve gerektiğinde herhangi bir ulusal veya sınırötesi bilgi sistemine çocuğun, kişisel ilişkinin kurulacağı Devletten ayrılmasını önleyen bir yasaklamanın kaydedilmesini;

3) Söz konusu koruma tedbirleri ve garantiler yazılı olacak veya yazılı olarak ispat edilecek ve kişisel ilişkiye dair kararın veya tasdik edilmiş anlaşmanın bir parçasını teşkil edecektir.

4) Eğer koruma tedbirleri veya garantiler başka bir Taraf Devlette uygulanacak ise, adli makam tercihen, söz konusu Taraf Devlette uygulanabilir türden koruma tedbiri ve garantilere karar verecektir.

BÖLÜM III

SINIRÖTESİ KİŞİSEL İLİŞKİNİN GELİŞTİRİLMESİ VE ARTIRILMASINA YÖNELİK TEDBİRLER

Madde 11- Merkezi makamlar

1) Her Taraf Devlet, sınırötesi kişisel ilişki hallerinde, işbu Sözleşmede öngörülen görevleri yerine getirmek üzere bir merkezi makam atayacaktır.

2) Federal Devletler, birden fazla hukuk sistemine sahip Devletler veya özerk bölgesel birlikleri olan Devletler birden fazla merkezi makam tayin etmekte ve bunların görevlerinin kişisel veya bölgesel boyutlarını belirlemede serbesttir. Bir Devletin birden fazla merkezi makam atamış olması halinde bu Devlet dahilinde, bir yazışmayı uygun merkezi makama intikal ettirmek üzere gönderilebileceği merkezi makama tayin edecektir.

3) Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, bu maddeye göre yapılan herhangi bir atamadan haberdar edilecektir.

Madde 12- Merkezi makamların görevleri

Taraf Devletlerin merkezi makamları:

a) Birbirleriyle işbirliği yapacak ve bu Sözleşmenin amaçlarına ulaşmak için kendi ülkelerinde, adli makamlar da dahil olmak üzere yetkili makamlar arasında işbirliğini artıracaktır. Söz konusu merkezi makamlar en hızlı usullerle hareket edecektir.

b) Bu Sözleşmenin yürütülmesini kolaylaştırmak amacıyla, talep üzerine birbirlerine, 10. maddenin 1. fıkrasında öngörülmüş olanlara ilave olarak, koruma tedbirleri ve garantilerle ilgili daha ayrıntılı bilgiler, kişisel ilişki dahil velayet sorumluluğuyla ilgili mevzuatı, bunları elde edilebilir kılan hizmetler (yasal hizmetler, kamusal fonlar veya başka şekilde karşılanması dahil) ile ilgili bilgilerin yanı sıra söz konusu mevzuat ve hizmetlerde herhangi değişikliğe ilişkin bilgileri sağlayacaktır;

c) Çocuğun yerini bulmak için bütün uygun önlemleri alacaktır;

d) Görülmekte olan davalarla ilgili olarak yasal veya maddi olaylar ve yetkili makamlardan bilgi için gelen taleplerin iletilmesini sağlayacaktır;

e) İşbu Sözleşmenin uygulanmasından doğabilecek her türlü güçlüklerden birbirlerini haberdar etmeyi sürdürecektir ve mümkün olduğu ölçüde işbu Sözleşmenin uygulanmasındaki engelleri ortadan kaldıracaktır.

Madde 13- Uluslararası işbirliği

1) Adli makamlar, merkezi makamlar ve Taraf Devletlerin sosyal ve diğer ilgili kurumları, her birinin kendi yetki alanı içinde, sınırötesi kişisel ilişkiyle ilgili davalar hakkında işbirliği yapacaktır.

2) Özellikle, merkezi makamlar, Taraf Devletlerin adli makamlarının birbiriyle iletişim kurmalarında ve Sözleşmenin amaçlarına ulaşmak için gerekli olabilecek bilgi ve yardımı temin etmelerinde yardım edecektir.

3) Sınırötesi olaylarda, merkezi makamlar, çocuklara, ana ve babalara ve çocukla aile bağları bulunan diğer şahıslara, özellikle sınırötesi kişisel ilişkiyle ilgili davaların açılmasında yardım edeceklerdir.

Madde 14- Sınırötesi kişisel ilişki kararlarının tanınması ve tenfizi

1) Taraf Devletler, ilgili uluslararası belgelere göre uygulanabilirliği de dahil olmak üzere aşağıdaki hususları sağlayacaktır:

a) Diğer Taraf Devletlerde kişisel ilişki ve velâyet haklarıyla ilgili olarak verilmiş kararların tanınması ve tenfizi için bir sistem;

b) Taraf Devletlerde kişisel ilişki ve velayet hakları ile ilgili olarak verilen kararların, muhatap Devlette kişisel ilişki tesis edilmeden önce tanınmasını ve tenfiz edilebilirliğini bildiren bir usul;

2) Eğer bir Taraf Devlet yabancı bir kararın tanınmasını veya tenfizini veya her ikisini, bir anlaşma veya karşılıklılık mevcudiyetinin şartına bağlı tutmakta ise, işbu Sözleşmeyi yabancı bir kişisel ilişki kararının tanınması veya tenfizi veya her ikisi için yasal bir temel olarak kabul edebilir.

Madde 15- Sınırötesi kişisel ilişki kararlarının uygulanmasının şartları

Başka bir Taraf Devlette verilen sınırötesi kişisel ilişki kararının uygulanacağı Taraf Devletin adli makamı, böyle bir kişisel ilişki kararının tanınmasında veya tenfiz edilebilirliğinin bildirilmesinde veya daha sonraki herhangi bir aşamada, kararın esaslı unsurlarına uyulması koşuluyla ve özellikle, şartlardaki bir değişikliği ve ilgili kişilerce yapılan düzenlemeleri dikkate alarak, bu kişisel ilişkinin kurulmasını kolaylaştırmak için gerekli ise, kararın icrası için şartların yanı sıra bu karara ekli her türlü koruma tedbirleri veya garantileri uyarlayabilir veya tespit edebilir. Yabancı karar hiçbir koşulda esastan incelenemez.

Madde 16- Çocuğun iadesi

1) Bir kişisel ilişki kararına dayanan sınırötesi kişisel ilişki süresinin sonunda çocuk iade edilmezse, yetkili makamlar, talep üzerine, gerektiğinde, uluslararası belgelerin ve iç hukukun ilgili hükümlerini uygulamak ve uygun olduğu takdirde kişisel ilişki kararında öngörülebilecek söz konusu koruma tedbirlerini ve garantileri uygulamak suretiyle çocuğun derhal iadesini sağlayacaktır.

2) Çocuğun iadesi hakkında bir karar, mümkün olduğu ölçüde bir iade başvurusunun yapıldığı tarihten itibaren altı hafta içinde verilecektir.

Madde 17- Masraflar

Geri dönme masrafı hariç olmak üzere her Taraf Devlet, o Devletin merkezi makâmı tarafından bu Sözleşmeye göre başvuran adına alınan herhangi bir tedbir yönünden başvurandan herhangi bir ödeme talep etmemeyi taahhüt eder.

Madde 18- Dil şartı

1) İlgili merkezi makamlar arasında yapılan herhangi bir özel anlaşma saklı kalmak üzere;

a) Muhatap Devletin merkezi makâmı ile yazışmalar, işbu Devletin resmî dilinde veya resmî dillerinden birinde yapılacak veya söz konusu dilde yapılmış birer tercümesi eklenecektir;

b) Bununla birlikte muhatap Devletin merkezi makâmı İngilizce veya Fransızca yapılan yazışmaları veya bu dillerden birinde birer tercümesi eklenen yazışmaları kabul edecektir.

2) Yapılan araştırmaların sonuçları da dahil olmak üzere, muhatap Devletin merkezi makâmından gelen yazışmalar, söz konusu Devletin resmî dilinde veya resmî dillerinden birinde yahut İngilizce veya Fransızca yapılabilir.

3) Ancak, bir Taraf Devlet, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine beyanda bulunmak suretiyle kendi merkezi makamlarına gönderilecek herhangi bir başvuru, yazışma veya diğer belgelerde bu maddenin 1. ve 2. fıkraları gereğince İngilizce veya Fransızcanın kullanılmasına karşı çıkabilir.

BÖLÜM IV

DİĞER BELGELERLE İLİŞKİ

Madde 19- Çocukların Velâyetine İlişkin Kararların Tanınması ve Tenfizi ve Velâyetin Yeniden Tesisi Hakkında Avrupa Sözleşmesi ile İlişki

20 Mayıs 1980 tarihli Çocukların Velâyetine İlişkin Kararların Tanınması ve Tenfizi ile Velâyetin Yeniden Tesisi Hakkında Avrupa Sözleşmesinin (105 Nolu Sözleşme) 11. maddesinin 2. ve 3. fıkraları ayrıca mevcut Sözleşmeye taraf olan Devletler arasındaki ilişkilere uygulanmayacaktır.

Madde 20- Diğer belgelerle ilişkiler

1) Bu Sözleşme, mevcut Sözleşmeye taraf olan Devletlerin taraf olduğu veya taraf olacağı ve bu Sözleşme ile düzenlenen konularda hükümler ihtiva eden herhangi bir uluslararası belgeyi etkilemeyecektir. Özellikle, bu Sözleşme aşağıdaki hukukî belgelerin uygulanmasına hâlel getirmeyecektir:

a) Küçüklerin Korunması Konusunda Makamların Yetkisine ve Uygulanacak Kanuna Dair 5 Ekim 1961 tarihli Lahey Sözleşmesi,

b) Yukarıdaki 19.maddeye tabi olmak kaydıyla Çocukların Velâyetine İlişkin Kararların Tanınması ve Tenfizi ile Çocukların Velâyetinin Yeniden Tesisine İlişkin Avrupa Anlaşması,

c) Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukukî Veçhelerine Dair 25 Ekim 1980 tarihli Lahey Sözleşmesi,

d) Velâyet Sorumluluğu ve Çocukların Korunmasına yönelik Tedbirler yönünden Yetki, Uygulanacak Hukuk, Tanıma, Tenfiz ve İşbirliği Hakkında 19 Ekim 1996 tarihli Lahey Sözleşmesi.

2) Bu Sözleşmedeki hiçbir hüküm, Tarafları, bu Sözleşmenin hükümlerini geliştiren veya tamamlayan veya bunların uygulanma alanını genişleten uluslararası anlaşmaları akdetmelerine engel teşkil etmeyecektir.

3) Karşılıklı ilişkilerde, Avrupa Topluluğuna üye olan Taraf Devletler, Topluluk kurallarını uygulayacak ve bundan ötürü, ilgili bulunduğu belirli bir konuyu düzenleyen Topluluk kuralının bulunmaması durumu ayrık olmak üzere, bu Sözleşmeden ortaya çıkan kuralları uygulamayacaktır.

BÖLÜM V

SÖZLEŞMEYE YÖNELİK DEĞİŞİKLİKLER

Madde 21- Değişiklikler

1) Bir Tarafça işbu Sözleşmeye karşı yapılan bir değişiklik önerisi, Avrupa Konseyine üye Devletlere, her imza edene, her Taraf Devlete, Avrupa Topluluğuna, 22.maddenin hükümlerine uygun olarak bu Sözleşmeyi imzalamaya davet edilen her Devlete ve 23.madde hükümlerine uygun olarak bu Sözleşmeye katılmaya davet edilen her Devlete gönderilmek üzere Avrupa Konseyi Genel Sekreterine iletilecektir.

2) Bir Tarafın önerdiği herhangi bir değişiklik, önerilen değişiklik hakkındaki görüşlerini Bakanlar Komitesi'ne sunacak olan Hukukî İşbirliği Hakkında Avrupa Komitesine (CDCS) iletilecektir.

3) Bakanlar Komitesi, önerilen değişikliği ve Hukukî İşbirliği Hakkında Avrupa Komitesi (CDCS) tarafından sunulan görüşü inceledikten ve Avrupa Konseyine üye olmayan Sözleşmenin Tarafları ile istişarelerde bulunduktan sonra değişikliği kabul edebilir.

4) Bu maddenin 3.fıkrasına uygun olarak Bakanlar Komitesi tarafından kabul edilen değişiklik metni kabul için Taraflara gönderilecektir.

5) Bu maddenin 3.fıkrasına uygun olarak kabul edilen her değişiklik, bütün Tarafların, bu değişikliği kabul ettiklerini Genel Sekretere bildirdikleri tarihten itibaren bir aylık sürenin bitimini izleyen ayın birinci gününde yürürlüğe girecektir.

BÖLÜM VI NİHAİ HÜKÜMLER

Madde 22- İmza ve yürürlüğe giriş

1) İşbu Sözleşme, Avrupa Konseyine üye Devletlerin, bu Sözleşmenin hazırlanmasına katılan üye olmayan Devletlerin ve Avrupa Topluluğunun imzasına açıktır.

2) İşbu Sözleşme onay, kabul veya tasdike tâbidir. Onay kabul veya tasdik belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreterine tevdi edilecektir.

3) İşbu Sözleşme, Avrupa Konseyine üye en az iki Devletin dahil olduğu üç Devletin, önceki fıkranın hükümlerine uygun olarak, bu Sözleşme ile bağlı olma rızalarını açıkladıkları tarihten itibaren üç aylık sürenin bitimini izleyen ayın birinci gününde yürürlüğe girecektir.

4) İşbu Sözleşme bağlı olma rızasını daha sonra bildirmiş olan 1. fıkrada sözü edilen bir Devlet veya Avrupa Topluluğu bakımından, onay, kabul veya tasdik belgesinin tevdi edildiği tarihten itibaren üç aylık sürenin bitimini izleyen ayın birinci gününde yürürlüğe girecektir.

Madde 23- Sözleşmeye katılma

1) İşbu Sözleşmenin yürürlüğe girmesini takiben, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Taraflarla istişarede bulunduktan sonra, bu Sözleşmenin hazırlanmasına katılmayan Avrupa Konseyi üyesi olmayan her Devleti, Avrupa Konseyi Statüsünün 20. maddesinde öngörülen çoğunlukla alınan bir kararla ve Bakanlar Komitesine katılmaya yetkili olan Âkit Devletlerin temsilcilerinin oybirliği ile bu Sözleşmeye katılmaya davet edebilir.

2) Katılan her Devlet yönünden, işbu Sözleşme, katılım belgesinin Avrupa Konseyi Genel Sekreterine tevdi edildiği tarihten itibaren üç aylık sürenin bitimini izleyen ayın birinci günü yürürlüğe girecektir.

Madde 24- Ülkesel uygulama

1) Her Devlet veya Avrupa Topluluğu, imza sırasında veya onay, kabul, tasdik veya katılım belgesini tevdi ettiği sırada, bu Sözleşmenin uygulanacağı ülke toprağını veya ülke topraklarını belirleyebilir.

2) Her Taraf, daha sonraki bir tarihte, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine yapacağı bir beyan ile beyanda belirttiği uluslararası ilişkilerinden sorumlu olduğu veya adına taahhütlerde bulunmaya yetkili bulunduğu diğer bir ülkeye bu Sözleşmenin uygulanma alanını genişletebilir. Böyle bir ülke yönünden Sözleşme, söz konusu beyanın Genel Sekreter tarafından alındığı tarihten itibaren üç aylık sürenin bitimini izleyen ayın birinci gününde yürürlüğe girecektir.

3) Önceki iki fıkra uyarınca yapılan bir beyan bu beyanda belirlenen herhangi bir ülkeyle ilgili olarak, Genel Sekretere yapılacak bir bildiri ile geri alınabilir. Geri alma, Genel Sekreter tarafından böyle bir bildirin alındığı tarihten itibaren üç aylık sürenin bitimini izleyen ayın birinci gününde hüküm ifade edecektir.

Madde 25- Çekinceler

İşbu Sözleşmenin hiçbir hükmü yönünden çekince konulamaz.

Madde 26- Feshi ihbar

1) Her bir Taraf, her zaman, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine bir bildirimde bulunmak suretiyle İşbu Sözleşmenin feshini ihbar edebilir.

2) Böyle bir feshi ihbarı, bildirimün Genel Sekreter tarafından alındığı tarihten itibaren üç aylık sürenin bitimini izleyen ayın birinci gününde geçerli olacaktır.

Madde 27- Bildirimler

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri; Avrupa Konseyi üyesi Devletlere, imzalayan her Devlete, her Taraf Devlete, Avrupa Topluluğuna, 22. maddenin hükümlerine uygun olarak bu Sözleşmeyi imzalamaya davet edilen her Devlete, 23. maddenin hükümlerine uygun olarak bu Sözleşmeye katılmaya davet edilen her Devlete aşağıdaki hususları bildirecektir:

- a) her imzayı;
- b) her onay, kabul, tasdik veya katılım belgesinin tevdii;
- c) İşbu Sözleşmenin 22. ve 23.maddelerine uygun olarak yürürlüğe girdiği her tarihi;
- d) 21.maddeye uygun olarak kabul edilen her değişikliği ve böyle bir değişikliğin yürürlüğe girdiği tarihi,
- e) 18.maddenin hükümleri uyarınca yapılan her beyanı;
- f) 26.maddenin hükümleri uyarınca yapılan her feshi ihbarını;
- g) Özellikle, bu Sözleşmenin 10. ve 11.maddeleriyle ilgili olarak, yapılan diğer her bir iş, bildiri veya iletişimi.

Bunu teyiden, usulüne uygun olarak yetkili kılınan aşağıdaki imza sahipleri İşbu Sözleşmeyi imzalamışlardır.

15 Mayıs 2003 tarihinde, Strazburg'da iki metin de aynı derecede geçerli olmak üzere, İngilizce ve Fransızca, tek nüsha olarak düzenlenmiş olup, Avrupa Konseyi arşivine tevdi edilecektir. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Avrupa Konseyi üyesi Devletler, İşbu Sözleşmenin hazırlanmasına katılmış üye olmayan Devletler, Avrupa Topluluğu ile İşbu Sözleşmeye katılmaya davet edilen Devletlerin her birine onaylı örneklerini gönderecektir.

TÜRKİYE'NİN BEYANLARI

15 Mayıs 2003 tarihli Çocuklarla Kişisel İlişki Kurulmasına Dair Avrupa Sözleşmesinin 11. maddesinin birinci paragrafı uyarınca Sözleşme ile zorunlu kılınan görevleri Türkiye'de yerine getirmek üzere aşağıdaki Merkezi Makam belirlenmiştir:

Adalet Bakanlığı

Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü

5) 20 MAYIS 1980 TARİHLİ ÇOCUKLARIN VELAYETİNE İLİŞKİN KARARLARIN TANINMASI VE TENFİZİ İLE ÇOCUKLARIN VELAYETİNİN YENİDEN TESİSİNE İLİŞKİN AVRUPA SÖZLEŞMESİ ⁶⁴

İşbu Sözleşmede imzası bulunan Avrupa Konseyi Üyesi Devletler,
Avrupa Konseyi Üyesi Devletlerde, çocuğun çıkarının göz önüne alınmasının,
velayeti konusundaki kararlarda, hayati önemi haiz olduğunu kabul ederek,

Çocuğun velayeti konusundaki kararların tenfizini kolaylaştırmaya yönelik
önlemlerin çocukların çıkarının daha iyi korunmasını göz önüne alarak,

Bu amaçla, ebeveynin ziyaret hakkının⁶⁵ velayet hakkının normal sonucu ol-
duğunu belirtmenin temenniye layık olduğunu görerek,

Çocukların haksız olarak uluslararası sınırlar ötesine götürülmesi olayların-
daki artışı ve bu gibi hallerin ortaya çıkardığı sorunların uygun biçimde çözüm-
lenmesinde karşılaşılan güçlükleri gözleyerek,

Çocukların velayetinin, bu velayet keyfi olarak kesildiği takdirde, yeniden te-
sisini sağlayacak uygun önlemleri getirmek isteği ile,

Bu amaçla çeşitli gereksinimlere ve çeşitli şartlara uygun önlemler alınması-
nın yararına inanarak,

Makamlar arasında hukuki işbirliği ilişkileri istekli olarak,

Aşağıdaki hususlarda mutabık kalmışlardır:

Madde 1

İşbu Sözleşme çerçevesinde:

a) Çocuk: Vatandaşlığı ne olursa olsun, henüz 16 yaşın altında olup, mutad
meskeni kanununa veya Vatandaşlık Kanununa veya talepte bulunulan Devletin
iç hukukuna göre kendi ikamet yerini tayin etme hakkına sahip olmayan kişi,

b) Makam: Adli veya idari bir makam;

c) Velayete ilişkin karar: Oturacağı yeri şahsi ilişki kurma hakları da dahil kişi-
sel bakımına ilişkin olarak verilen kararı,

d) Haksız götürme: Çocuğun bir Âkit Devlette verilip bu Devlette infazı müm-
kün olan velayete ilişkin bir kararın ihlal edilmesi suretiyle bir uluslararası sınırın
ötesine götürülmesi;

olarak algılanır.

⁶⁴ 04/08/1999 tarihli ve 4433 sayılı Kanun ile onaylanması uygun bulunan Sözleşmenin
metni 02/11/1999 tarihli ve 23864 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

⁶⁵ Sözleşmenin orijinal dilinde "right of access" şeklinde yer alan ibarenin "kişisel ilişki"
olarak da çevrilebileceği akla gelmektedir.

Diğer taraftan:

i) çocukla şahsi ilişki kurma hakkının kullanıldığı sürenin sonunda veya velayet hakkının kullanıldığı ülkeden başka bir ülkedeki geçici bir ikamet süresinin sonunda çocuğun uluslararası sınırın ötesine geri dönmemesi;

ii) 12. maddenin kapsamı içinde müteakiben haksız olduğu tespit edilmiş bir götürme de, keza;

haksız götürme sayılır.

BÖLÜM I MERKEZİ MAKAMLAR

Madde 2

1) Taraf her Devlet, işbu Sözleşmede öngörülen görevleri yerine getirecek bir merkezi makam atar.

2) Federal Devletler ile birden fazla hukuk sisteminin yürürlükte bulunduğu Devletler, yetkilerini belirtecekleri, birden fazla merkezi makam atamak yetkisine sahiptirler.

3) İşbu madde çerçevesinde yapılan her atama, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine tebliğ edilir.

Madde 3

1) Taraf Devletlerin merkezi makamları, aralarında işbirliği yapmalı ve ülkelerinin yetkili makamları arasında istişareyi teşvik etmelidirler. Bu makamlar gerekli süratle hareket etmelidirler.

2) Taraf Devletlerin merkezi makamları, işbu Sözleşmenin işlenmesini kolaylaştırmak amacıyla:

a) Yetkili makamlardan gelen ve devam eden davalarla ilgili hukuki ve fiili vakalara mütedair bilgi taleplerinin intikalini sağlarlar.

b) Çocukların velayetine ilişkin mevzuat ile bu mevzuatta yapılacak değişiklikleri talep üzerine birbirlerine iletirler.

c) Sözleşmenin uygulanması dolayısıyla ortaya çıkabilecek güçlükler konusunda birbirlerini bilgilendirirler ve uygulamaya karşı engellerin ortadan kaldırılmasına, tüm olanaklar ölçüsünde çaba harcarlar.

Madde 4

1) Taraf Devletlerden birinde, çocuğun velayetine ilişkin bir karar elde etmiş ve bu kararın başka bir Devlette tanınmasını veya tenfizini isteyen her kişi, bu amaçla, taraf herhangi bir diğer Devletin merkezi makamına, dilekçe ile başvuruda bulunabilir.

2) Başvurunun 13. maddede belirtilen belgeleri ihtiva etmesi gerekmektedir.

3) Başvurulan merkezi makam, talepte bulunulan Devletin merkezi makamından başka olması halinde, belgeleri bu Devlete doğrudan doğruya ve acilen

ulaştıracaktır.

4) Başvurulan merkezi makam, işbu Sözleşmede gerekli görülen şartların yerine getirilmediğinin açık biçimde belli olması halinde, girişimde bulunmayı reddedebilir.

5) Başvurulan merkezi makam, müracaatçıya, talebinin sonuçları hakkında acilen bilgi verir.

Madde 5

1) Talepte bulunulan Devletin merkezi makamı:

a) Çocuğun bulunduğu yerin tespiti,

b) Özellikle gerekli uygun önlemlerle çocuğun veya müracaatçının çıkarlarına zarar gelmemesinin sağlanması,

c) Kararın tanınması veya tenfizinin sağlanması,

d) Kararın tenfizinin kabul edilmesi halinde, çocuğun müracaat sahibine teslim edilmesinin sağlanması,

e) Talep eden makama, alınan önlemler ve elde edilen sonuçlar hakkında bilgi verilmesi için;

uygun gördüğü tüm önlemleri, gerekirse ülkesinin yetkili makamlarına müracaat suretiyle en kısa surede alır veya aldırır.

2) Talepte bulunulan Devletin merkezi makamı, çocuğun taraf başka bir Devletin ülkesinde bulunduğu inaniyorsa, belgeleri söz konusu Devletin merkezi makamına, doğrudan doğruya ve derhal intikal ettirir.

3) Taraf Devletler, müracaatçıdan geri gönderme masrafları dışında, kendisi adına, işbu maddenin birinci paragrafı uyarınca bu Devlet merkezi makamınca, mahkeme masrafları ve icabında avukat masrafları dahil, alınan önlemler için, hiçbir ödeme talebinde bulunmamayı taahhüt ederler.

4) Tanıma veya tenfiz reddedilir ve talepte bulunulan Devlet merkezi makamı, müracaatçının, bu Devlette dava açma talebini karşılamayı gerekli görürse, müracaatçının, kendi ülkesinde mukim veya kendi vatandaşı olan bir kişinin yararlanabileceği kadar müsait şartlarla davada temsil edilmesi için tüm çabayı harcar ve bunun için, özellikle kendi yetkili makamlarına başvurabilir.

Madde 6

1) İlgili merkezi makamlar arasında yapılan özel mutabakatlar ve işbu maddenin üçüncü paragrafı hükümleri saklı kalmak kaydıyla:

a) Talepte bulunan Devlet merkezi makamına giden yazışmalar, bu Devletin resmî dili veya resmî dillerinden birinde yazılır veya bu dillerde tercümesini ihtiva eder.

b) Ancak, talepte bulunulan Devlet merkezi makamının, Fransızca veya İngilizce kaleme alınmış veya bu dillerden birinde tercüme ihtiva eden yazışmaları kabul etmesi gerekmektedir.

2) Talepte bulunulan Devlet merkezi makamından çıkan, yapılan soruştur-

maların sonuçları dahil tüm yazışmalar, bu Devletin resmî dili veya dillerinden birinde veya Fransızca veya İngilizce kaleme alınabilir.

3) Bir Âkit Devlet 1. paragrafın (b) bendi hükümlerinin tümünü veya bir bölümünü uygulamayı münasip görmeyebilir. Bir Âkit Devlet bu çekinceyi koyduğu takdirde, diğer bir Âkit Devlet de çekinceyi bu yönden uygulayabilir.

BÖLÜM II

KARARLARIN TANINMASI VE TENFİZİ İLE ÇOCUKLARIN VELAYETİNİN YENİDEN TESİSİ

Madde 7

Âkit Devletlerin birinde verilmiş velayete ilişkin bir karar diğer herhangi bir Âkit Devlette tanınır ve verildiği Devlette kabili infaz olduğu takdirde tenfiz edilir.

Madde 8

1) Haksız olarak götürme halinde, talepte bulunulan Devlet merkezi makamı:

a) Kararın verildiği Devlet yargı organlarına başvuru anında veya daha önce vukua gelmiş ise, haksız olarak götürme tarihinde çocuk ve ebeveyni sadece bu Devletin vatandaşı iseler ve çocuk söz konusu Devlet toprağında ikamet etmekte ise ve

b) Herhangi bir merkezi makama, haksız olarak götürmeden itibaren altı aylık bir süre içinde, geri verilme müracaatında bulunulmuş ise, derhal çocuğun geri verilmesine tevessül edecektir.

2) Talepte bulunulan Devlet kanunu uyarınca, herhangi bir adlî makamın müdahalesi olmaksızın işbu maddenin birinci paragrafı hükümleri yerine getirilemiyorsa, işbu Sözleşmede öngörülen red nedenlerinin hiçbiri adlî işlemlere uygulanmayacaktır.

3) Çocuğun velayet hakkına sahip kişi ile başka bir kişi arasında, bu kişiye şahsi ilişki kurma hakkı veren, yetkili bir makam tarafından onaylı bir anlaşma yapılmış ve mutabık kalınan sürenin sonunda çocuk ülke dışına götürüldüğünde, velayet hakkına sahip kişiye iade edilmemişse işbu maddenin birinci paragrafının (b) bendi ile ikinci paragrafı uyarınca velayet hakkının yeniden tesisi yoluna gidilir. Yetkili makamın, bu hakkı, çocuğun velayet hakkına sahip olmayan bir kişiye vermesi halinde de durum aynıdır.

Madde 9

1) 8. maddede öngörülenler dışındaki haksız olarak götürme durumlarında ve götürmeden itibaren altı aylık bir süre içinde herhangi bir merkezi makama müracaat edilmiş ise, tanıma ve yerine getirme ancak aşağıdaki hallerde reddedilir:

a) Davalı veya yasal temsilcisinin gıyabında verilen bir kararın söz konusu

olması halinde, davalıya, savunmasını yapmasına imkân verecek bir sürede dava dilekçesi veya benzeri belgenin tebliğ edil[me]miş⁶⁶ olması. Ancak, davalının bulunduğu yerin menşe Devlette davayı açan davacıdan gizlenmiş olması nedeniyle tebligatın yapıl[amamış]⁶⁷ olması halinde bu tebligat eksikliği tanıma veya tenfiz işleminin reddi için sebep teşkil etmez.

b) Davalının veya yasal temsilcisi bulunmaksızın verilen bir kararın söz konusu olması halinde, kararı veren makamın yetkisi:

- i) Davalının mutad meskeni veya,
- ii) En az birinin halen orada mutad olarak oturmaya devam etmesi şartıyla, çocuğun ana babasının son müşterek mutad meskeni veya,
- iii) Çocuğun mutad meskenine dayanmakta ise.

c) Çocuğun götürülmesinden önce bir yıl süre ile talep eden Devlette mutad olarak oturmuş olması hali ayrıık olmak üzere, tanınması veya tenfizi istenen kararın götürülmeden önce talep edilen Devlette verilmiş bir kararla bağdaşmaması,

2) Tanıma ve tenfiz haksız götürmeden itibaren altı ay içinde istenmiş olduğu takdirde, herhangi bir merkezi makamdan bir talepte bulunulmamış olması halinde de bu maddenin birinci paragrafı hükümleri uygulanır.

3) Karar, hiçbir şekilde, esastan bir inceleme konusu olamaz.

Madde 10

1) Tanıma ve yerine getirme, 8. ve 9. maddedeki haller dışında, sadece 9 uncu maddede öngörülen nedenlerle değil ayrıca, aşağıdaki nedenlerden biri içinde reddedilebilir:

a) Kararın sonuçlarını, talepte bulunulan Devletin aile ve çocuk hukukunun temel prensipleri ile bağdaşmadığı açık bir biçimde tespit edilmemişse;

b) Aradan geçen zaman da dahil, ancak haksız götürme sebebiyle sadece çocuğun oturduğu yerin değişmesi hariç olmak üzere, şartlarda meydana gelen değişiklikler sebebiyle ilk kararın sonuçlarının artık çocuğunun yararına açıkça bağdaşmaz nitelikte görülürse;

c) Menşe Devlette dava açıldığı an:

i) Çocuk, talepte bulunulan Devlet vatandaşı, veya mutad meskeni bu Devlette iken, menşe Devleti ile bu bağlardan hiçbiri yok idi ise;

ii) Çocuk aynı zamanda menşe Devlet ve talepte bulunulan Devlet vatandaşı ve mutad meskeni talepte bulunulan Devlette ise;

d) Karar, gerek talepte bulunulan Devlet, gerek üçüncü bir Devlette verilen ve talepte bulunulan Devlette yerine getirilebilir bir karar ile tanıma ve yerine getirme müracaatında önceki bir dava yüzünden bağdaşmıyorsa ve red çocuğun

⁶⁶ Sözleşmenin orijinal dilinde "the defendant was not duly served with the document" şeklinde yer alan ifadede olumsuzluk anlamı bulunmakta olup yazım hatası "tebliğ edilmemesi" şeklinde düzeltilip metne işlenmiştir.

⁶⁷ Sözleşmenin orijinal dilinde geçen "service was not effected" ifadesine uygun olarak [a] eklenmiştir.

çıkarlarına uygunsu.

2) Aynı konulardaki tanıma ve tenfiz taleplerine ilişkin usul işlemleri aşağıdaki sebeplerden herhangi birinin varlığı halinde talik edebilirler;

a) İlk karar hakkında olağan bir kanun yoluna başvurulmuşsa;

b) Talep edilen Devlette, menşe Devlette açılan davadan önce başlanmış çocuğun velayetine ilişkin bir davaya devam edilmekte ise;

c) Çocuğun velayetine ilişkin başka bir karar, herhangi bir yerine getirme davası veya bu kararın tanınmasına dair başka bir dava konusu teşkil ediyorsa.

Madde 11

1) Şahsi ilişki kurulması konusundaki kararlar ve velayete ilişkin kararların şahsi ilişki kurma hakkını öngören hükümleri, velayete ilişkin diğer kararlar gibi aynı şartlar altında tanınır ve tenfiz edilir.

2) Bununla beraber talepte bulunulan Devlet yetkili makamı özellikle tarafların bu konudaki taahhütlerini göz önüne alarak çocukla şahsi ilişki kurulması hakkının kullanılması ve uygulanması şartlarını tespit edebilir.

3) Şahsi ilişki kurma hakkına dair karar verilmemişse velayete ilişkin bir kararın tanınması veya yerine getirilmesi reddedilmişse, talepte bulunulan Devlet merkezi makamı, bu hakkı ileri süren kişinin isteği üzerine şahsi ilişki kurma hakkına dair karar vermesi için yetkili makamlarına başvurabilir.

Madde 12

İşbu Sözleşme, çocuğun bir uluslararası sınırın ötesine götürüldüğü tarihte, bir âkit devlette velayete ilişkin olarak verilmiş, kabili infaz bir karar bulunmaması halinde, çocuğun götürülmesinden sonra ilgili herhangi bir kişinin talebi üzerine bir âkit devlette verilen velayete ilişkin ve aynı zamanda götürmenin haksız olduğunu tespit eden bir karara da uygulanır.

BÖLÜM III USÛL

Madde 13

1) Velayete ilişkin bir kararın, Taraf başka bir Devlette tanınması veya yerine getirilmesine ilişkin talebe,

a) Talepte bulunulan Devlet merkezi makamına müracaatçının adına hareket etmek veya bu amaçla başka bir temsilci atama yetkisi veren bir belgenin, veya;

b) Kararın gerçekliğini kanıtlayan şartları bir araya getiren bir belgenin;

c) Davalı veya kanuni temsilcisi olmadan verilen bir karar söz konusu ise, dava dilekçesi veya benzeri bir belgenin, davalıya kanuni biçimde bildirilmiş veya tebliğ edilmiş olduğunu ortaya koyan bir belgenin;

d) Bunu ortaya koyan herhangi bir belgenin uygulanabilir olması halinde, talepte bulunan Devletin kanunları uyarınca karar yerine getirilebilir olur;

e) Mümkün olduğu takdirde, çocuğun talepte bulunulan Devlette nerede bu-

lunduğunu veya bulunabileceğini belirten bir beyan;

f) Çocuğun velayetinin ne şekilde yeniden tesis edilebileceğine ilişkin tekliflerin;

2) Yukarıda sözü edilen belgelere mümkünse, 6. maddede sözü edilen kuralara uygun bir tercümenin eklenmesi gereklidir.

Madde 14

Her Âkit Devlet, çocuğun velayetine ilişkin kararların tanınması ve tenfizi hususunda basit ve seri usul uygular. Bu amaçla tenfiz talebinin basit bir başvuru ile yapılabilmesine olanak tanır.

Madde 15

1) Talepte bulunulan Devletin yetkili makamının, 10. maddenin 1 (b) paragrafının uygulanması hakkında karar vermeden evvel;

a) Özellikle, yaşı ve takdir kabiliyetine ilişkin fiili bir olanaksızlık yoksa, çocuğun da görüşünü alması gereklidir; ve,

b) Lüzum görebileceği soruşturmaların yapılmasını isteyebilir.

2) Taraf bir Devlette yapılan soruşturmaların masrafı soruşturmaların yapıldığı Devlete aittir.

3) Soruşturma talepleri ve sonuçları, ilgili makama, merkezi makamlar aracılığıyla intikal ettirilebilir.

Madde 16

İşbu Sözleşme bakımından hiçbir tasdik veya benzeri formalite istenemez.

BÖLÜM IV ÇEKİNCELER

Madde 17

1) Taraf Devletler, 8. ve 9. maddelerde veya bunlardan birinde öngörülen hallerde, velayete dair kararların tanınması ve yerine getirilmesinin 10. maddede öngörülen ve çekincede yer alan nedenlerle reddedilebileceği şeklinde çekince koyabilir.

2) Birinci paragrafta öngörülen çekinceyi koyan taraf bir Devletçe verilen kararların tanınması ve yerine getirilmesi, bu çekincede belirtilen ilave nedenlerin herhangi birinden dolayı, taraf başka Devletlerde de reddedilebilir.

Madde 18

Taraf Devletler, 12. madde hükümleri ile bağlı olmadıkları yolunda çekince koyabilirler. İşbu Sözleşme hükümleri, söz konusu çekinceyi koyan taraf Devletçe verilen, 12. maddede belirtilen kararlar uygulanamaz.

BÖLÜM V DİĞER BELGELER

Madde 19

İşbu Sözleşme, bir kararın tanınmasını veya tenfizini sağlamak bakımından menşe Devleti ile talepte bulunulan Devlet arasında yürürlükte bulunan bir uluslararası belgeye ya da talepte bulunulan Devletin uluslararası bir anlaşmadan kaynaklanmayan diğer herhangi bir mevzuatına dayanma olanağını bertaraf etmez.

Madde 20

1) İşbu Sözleşme, taraf bir Devletin, taraf [olmayan]⁶⁸ bir Devlete karşı işbu Sözleşmenin düzenlendiği konulardaki uluslararası bir belgeden doğabilecek yükümlülüklerini ortadan kaldırmaz.

2) Taraf iki veya daha fazla Devlet, çocukların velayeti alanında tek bir mevzuat veya bu alandaki kararların tanınması veya yerine getirilmesi alanında özel bir sistemi evvelce veya halen tesis ettiler ise⁶⁹, aralarında işbu Sözleşmenin veya bir bölümünün yerine söz konusu mevzuatı veya bu sistemi uygulamak serbestisine sahiptirler. Bu hükümden yararlanmaları için, söz konusu Devletlerin aldıkları kararı Avrupa Konseyi Genel Sekreterine tebliğ etmeleri gerekmektedir. Bu karardaki değişikliklerin veya kararın iptalinin de keza tebliği gereklidir.

BÖLÜM VI NİHAİ HÜKÜMLER

Madde 21

İşbu Sözleşme Avrupa Konseyi Üyesi Devletlerin imzasına açıktır Sözleşme onay, kabul veya tasvibe sunulacaktır. Onay, kabul veya tasvip belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreterine tevdi edilecektir.

Madde 22

1) İşbu Sözleşme, Avrupa Konseyi üyesi üç Devletin, 21. madde hükümlerine uygun şekilde Sözleşme ile bağlanma konusunda muvafakatlerini bildirmeleri tarihinden üç aylık bir sürenin sona ermesini takip eden ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.

2) Sözleşme, bağlanma konusundaki muvafakatlerini daha sonra bildirecek Devletler için, onay, kabul veya tasvip belgelerinin tevdiinden itibaren üç aylık bir sürenin sona ermesini takip eden ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.

⁶⁸ Sözleşmenin orijinal dilinde geçen ve "taraf olmayan devlet" anlamına gelen "non-Contracting State" ifadesi Resmî Gazetede yayımlanan metinde bulunmadığından düzeltilmiştir.

⁶⁹ Sözleşmenin orijinal dilinde geçen "...have enacted..., or if they should do so in the future," ifadesinin "evvelce tesis etmişler veya ileride tesis edecekler ise" şeklinde tercüme edilebileceği aklı gelmektedir.

Madde 23

1) İşbu Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden sonra, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Konsey üyesi olmayan bir Devleti, statünün 20 (d) maddesinde öngörülen çoğunlukla ve Sözleşme dahil Devletlerden Komiteye dahil olma hakkına sahip Devletler temsilcilerinin oybirliği ile alınacak bir kararla, Sözleşmeye katılmaya çağırabilir.

2) Sözleşme, katılan Devletler için, katılma belgesinin Avrupa Konseyi Genel Sekreterine tevdiinden itibaren üç aylık bir sürenin sona ermesini takip eden ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.

Madde 24

1) Her Devlet, imza anında veya onay, kabul veya katılma belgesinin tevdi anında, işbu Sözleşmenin uygulanacağı toprak veya toprakları belirleyebilir.

2) Her Devlet, daha sonra, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine yapılacak bir beyanla, işbu Sözleşmenin uygulanmasını, beyanında belirtilen herhangi bir başka toprağa teşmil edebilir. Sözleşme, söz konusu bölge için, beyanın Genel Sekreter tarafından alınması tarihinden itibaren üç aylık bir sürenin sona ermesini takip eden ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.

3) Yukarıdaki iki paragraf uyarınca yapılan her beyan, Genel Sekretere yapılacak tebligatla, beyanda belirtilen bölge bakımından geri çekilebilir. Geri çekme, beyanın Genel Sekreter tarafından alınması tarihinden altı aylık bir sürenin sona ermesini takip eden ayın ilk günü geçerlilik kazanacaktır.

Madde 25

1) Çocukların velayeti ve velayete ilişkin kararların tanınması ve uygulanması konusunda ayrı hukuk sistemlerinin geçerli bulunduğu iki veya daha fazla toprak birimlerine sahip bir Devletin onay, kabul, tasvip veya katılma belgesini tevdiinde, işbu Sözleşmenin, söz konusu toprak birimlerinin tümüne veya birkaçına uygulanacağını beyan edebilir.

2) Bu Devlet, daha sonra da her an Avrupa Konseyi Genel Sekreterine yapılacak bir beyanla, işbu Sözleşmenin uygulanmasını, beyanda belirtilen herhangi bir başka toprak birimine de teşmil edebilir. Sözleşme, bu toprak birimi için, beyanın, Genel Sekreter tarafından alınması tarihinden itibaren üç aylık bir sürenin hitamını takip eden ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.

3) Yukarıdaki iki paragraf uyarınca yapılan beyan, Genel Sekretere yapılacak tebligatla, beyanda belirtilen toprak birimi için geçerli olmak üzere, geri çekilebilir. Geri çekme, tebligatın Genel Sekreter tarafından alınması tarihinden itibaren altı aylık bir sürenin sona ermesini takiben ayın ilk günü geçerlilik kazanacaktır.

Madde 26

1) Velayete ilişkin konularda, topraklarında uygulanan iki veya daha fazla hukuk sistemine sahip Devletler için:

a) Bir şahsın mutad mesken veya vatandaşlığı kanuna atfı, bu Devlette yürür-

lükte olan kuralların tayin ettiği hukuk sistemini veya, bu gibi kuralların mevcut olmaması halinde şahsın en yakın ilişkiler içinde bulunduğu hukuk sistemine atıf şeklinde algılanmalıdır.

b) Menşee Devlete veya talepte bulunulan Devlete atıf, duruma göre, kararın verildiği toprak birimi veya kararın tanınması veya yerine getirilmesinin veya velayetin yeniden tesisinin istendiği toprak birimi şeklinde algılanmalıdır.

2) İşbu maddenin 1. paragrafının (a) bendi, velayete ilişkin konularda iki veya daha fazla kabili tatbik hukuk sistemine sahip olan Devletlerde de, "mutatis mutandis"⁷⁰ uygulanır.

Madde 27

1) Her Devlet, imza sırasında veya onay, kabul, tasvip veya katılma belgesinin tevdi sırasında, işbu Sözleşmenin, 6. maddesinin 3. paragrafında, 17. maddesinde ve 18. maddesinde yer alan çekincelerin birini veya daha fazlasını beyan edebilir. Başka hiçbir şekilde çekince kabul edilmez.

2) Yukarıdaki paragraf uyarınca çekince beyan etmiş olan taraf Devletler, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine tebligatta bulunmak suretiyle bu çekinceyi, tamamen veya kısmen kaldırabilirler. Geri çekme, tebligatın Genel Sekreter tarafından alındığı tarihte geçerlilik kazanır.

Madde 28

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri işbu Sözleşmenin yürürlüğe girdiği yılı takip eden üçüncü yılın sonunda ve uygun görüldüğü takdirde, bu tarihten sonraki herhangi bir zamanda, taraf Devletlerin belirleyeceği merkezi makamların temsilcilerini, Sözleşmenin işleyişini incelemek ve kolaylaştırmak üzere toplanmaya davet eder. Sözleşmeye taraf olmayan, Avrupa Konseyi üyesi Devletler, toplantıda bir gözlemci ile temsil edilebilirler. Bu toplantıların çalışmaları bir rapor halinde, bilgi için Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesine sunulur.

Madde 29

1) Taraflar, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine tebligatta bulunmak suretiyle işbu Sözleşmeyi her an feshedebilirler.

2) Fesih, tebligatın Genel Sekreter tarafından alınmasından itibaren altı aylık bir sürenin sona ermesini takip eden ayın ilk günü geçerlilik kazanır.

Madde 30

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Konsey üyesi Devletlere ve işbu Sözleşmeye katılan Devletlere:

- a) Her imzayı;
- b) Her onay, kabul, tasvip veya katılma belgesi tevdiini,

⁷⁰ "değiştirilmesi gerekenlerin değiştirilmesi" anlamına gelen Latince bir ifadedir. Bir yasa için "mutatis mutandis" uygulanabilir deniliyorsa o yasanın olduğu gibi uygulanamaya çağ, ancak ve ancak uyum sağlamaya yönelik değişiklikler yapıldıktan sonra uygulanabileceği, yaşama geçirilebileceği anlatılmak istenir.

c) Sözleşmenin 22, 23, 23, 24 ve 25. maddeleri uyarınca her yürürlüğe girişini;
d) İşbu Sözleşme ile bağlantılı başka her belge, tebligat veya bildiriye,
tebliğ eder.

Aşağıda imzası bulunan yetkililer, işbu Sözleşmeyi imzalamışlardır.

Lüksemburg'da 20 Mayıs 1980'de Fransızca ve İngilizce olarak, her iki metin aynı şekilde geçerli olmak üzere, Avrupa Konseyi arşivlerine teslim edilecek bir tek nüsha olarak tanzim edilmiştir. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Avrupa Konseyi üyesi Devletlerin her birine ve işbu Sözleşmeye katılmaya çağrılan Devletlere onaylı bir örneği intikal ettirecektir.

TÜRKİYE'NİN BEYANLARI

20 Mayıs 1980 tarihli Çocukların Velayetine İlişkin Kararların Tanınması ve Tenfizi ile Çocukların Velayetinin Yeniden Tesisine İlişkin Avrupa Sözleşmesinin 2. maddesinin birinci paragrafı uyarınca Sözleşme ile zorunlu kılınan görevleri Türkiye'de yerine getirmek üzere aşağıdaki Merkezi Makam belirlenmiştir:

Adalet Bakanlığı

Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü

TÜRKİYE'NİN ÇEKİNCELERİ

*Türkiye Sözleşmeye herhangi bir çekince koymamıştır.

II. ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER

C.NAFKA HUKUKU

1) 25 HAZİRAN 1956 TARİHLİ NAFKA ALACAKLARININ YABANCI MEMLEKETLERDE TAHSİLİ İLE İLGİLİ BİRLEŞMİŞ MİLLETLER SÖZLEŞMESİ⁷¹

(1956 tarihli New York Sözleşmesi)

Dibace

Kanunen kendilerine bakmakla mükellef olan kimseleri yabancı memleketlerde bulunan ve ihtiyaç içinde olan şahısların karşılaştığı insani probleme bir çözüm yolu bulunmasının ivediliğini ve

Nafaka davalarının yabancı memleketlerde takibi veya nafaka ilâmlarının yabancı memleketlerde tenfizinin ciddî amelî ve kanunî güçlükler yarattığını mütalâa ederek ve

Bu problemlerin hallini ve bu güçlüklerin yenilemesini mümkün kılacak vasıtaları derpiş etmeye kararlı olarak

Âkit Taraflar aşağıdaki hususlarda mutabık kalmışlardır:

Madde 1

Sözleşmenin amacı

1) İşbu Sözleşmenin amacı, Âkit Taraflardan birinin ülkesinde bulunan ve bundan sonra «Alacaklı» diye isimlendirilen bir şahsın, Âkit Taraflardan başka birinin yargısına tabi bundan sonra «Borçlu» diye isimlendirilen bir şahıstan hakkı olduğunu iddia ettiği nafakayı tahsil etmesini kolaylaştırmaktadır. Nafakanın tahsilini kolaylaştırmakta kullanılacak teşekküller bundan sonra Gönderici Makamlar ve Aracı Kurumlar olarak isimlendirilmiştir.

2) İşbu Sözleşmede öngörülen hukuk yolları iç veya uluslararası hukukta mevcut diğer hukuk yollarını tamamlar, onların yerine geçmez.

Madde 2

Kurumların tayini

1) Onay veya katılma belgesinin tevdiî sırasında her Âkit Taraf kendi ülkesinde gönderici makamların vazifesini yapacak bir veya birkaç idari veya adlî makam tayin eder.

2) Onay veya katılma belgesinin tevdiî sırasında her Âkit Taraf kendi ülkesinde aracı kurumun vazifelerini yapacak kamusal veya özel bir teşekkül tayin eder.

3) Her Âkit Taraf 1inci ve 2nci fıkraların tatbiki cümlesinden olan tayinleri ve bunlarda vuku bulacak bütün değişiklikleri gecikmeksizin Genel Sekretere bildirir.

4) Gönderici makamlar ve aracı kurumlar, diğer Âkit Tarafların Gönderici Makamları ve Aracı Kurumları ile doğrudan doğruya temasa geçebilirler.

⁷¹ Sözleşmenin onaylanması 26/01/1971 tarihli ve 1331 sayılı Kanunla uygun bulunmuş, metni 18/03/1971 tarihli ve 13782 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

Madde 3

Talebin gönderici makama sunulması

1) Bir alacaklı bundan sonra "Alacaklının Devleti" diye isimlendirilen bir Âkit Tarafın ülkesinde bulunduğu, borçlu da bundan sonra "Borçlunun Devleti" diye isimlendirilen başka bir Âkit Tarafın yargısına tabi olduğu zaman, alacaklı borçludan nafaka alacağı için bulunduğu Devletin bir gönderici makamına bir talepte bulunabilir.

2) Her Âkit Taraf, Aracı Kurumun Devletinin kanununa göre nafaka taleplerinin normal olarak istinat etmesi gereken beyyineyi, bu beyyinenin kabule şayan olması için ne şekilde arz edilmesi gerektiğini ve bu kanunun vazettiği diğer şartları Genel Sekretere bildirir.

3) Alakalı bütün belgeler ve icabında bilhassa Aracı Kuruma alacaklı namına hareket etme veya alacaklı namına hareket etmeye ehil bir şahıs tayin etme yetkisi veren bir vekâletname ile alacaklının ve mümkünse borçlunun birer fotoğrafı nafaka talebi ile beraber sunulmalıdır.

4) Gönderici Makam, Aracı Kurumun Devletinin kanununun aradığı bütün şartların yerine getirilmiş olması için mümkün olan bütün tedbirleri alır; bu kanunun hükümleri mahfuz kalmak üzere, nafaka talebi aşığıdaki bilgileri ihtiva eder:

a) Alacaklının soyadı, adı, doğum tarihi, milliyeti ve mesleği ile icabında kanunî mümessilinin soyadı, adı ve adresi;

b) Borçlunun soyadı, adı, doğum tarihi, milliyeti ve mesleği ile alacaklının malûm olduğu ölçüde borçlunun son beş sene içindeki adresleri;

c) Nafaka talebinin mucip sebeplerinin teferruatlı bir izahı ile talep olunan şey ve bilhassa alacaklının ve borçlunun gelir kaynakları ve aile durumuna müteallik sair alâkalı bîlcümlü malûmat.

Madde 4

Dosyanın intikali

1) Gönderici makam, talebi gereksiz mütalaa etmedikçe, dosyayı borçlunun devleti tarafından tayin edilen Aracı Kuruma intikal ettirir.

2) Dosyayı intikal ettirmeden önce, gönderici makam gönderilecek evrakın alacaklının devleti kanununa göre şekil bakımından muntazam bulunduğu kanaat getirir.

3) Gönderici Makam, Aracı Kuruma talebin haklı olup olmadığına dair kendi fikrini bildirebilir ve alacaklının adlî müzaheret ve masraf muafiyetinden istifade ettirilmesini tavsiye edebilir.

Madde 5

Hükümlünün ve diğer adlî muamelelerin intikali

1) Gönderici Makam, alacaklının talebi üzerine 4 üncü maddenin hükümlerine uygun olarak, Âkit Tarafardan birinin salahiyetli bir mahkemesinden alacaklı

lehine sâdir olan nafaka ile ilgili muvafakat veya nihai her kararı veya diğer her adlî muameleyi, lüzumlu ve mümkün olduğu takdirde, bu kararın alınmasına müncer olan duruşmanın zabıt varakası ile birlikte intikal ettirir.

2) Yukarıdaki fıkrada bahsedilen kararlar ve adlî muameleler 3 üncü madde-
de zikredilen belgelerin yerine geçebilir ve onları tamamlayabilir.

3) 6 ncı maddede öngörülen muhakeme usulü, borçlunun Devletin kanunu-
na göre ya bir tenfiz kararı veya tescil usulü olabilir ya da 1 inci fıkra hükümlerine
göre intikal ettirilen karara müstenit yeni bir dava olabilir.

Madde 6

Aracı Kurumun görevleri

1) Aracı Kurum, alacaklının verdiği yetki sınırları dâhilinde hareket ederek,
alacaklı namına nafakanın tahsilini temin için icap eden bütün tedbirleri alır. Bu
tedbirler meyanında bilhassa sulh yoluna gider, gerekirse bir nafaka davası açar
ve takip eder ve nafaka tediyesiyle ilgili her hükmü, emri veya sair adlî muame-
leyi icra ettirir.

2) Aracı Kurum gönderici makama yapılan işlerden daimî surette malumat-
kâr kılar. Eğer bir işlemde bulunamazsa bunun sebeplerini bildirir ve dosyayı
gönderici makama iade eder.

3) Anılan davalarda ve bunlarla murtabıt bütün meselelerde uygulanacak
kanun, işbu sözleşmenin hiçbir hükmü ile bağlı olmaksızın, bilhassa devletler hu-
susi hukuku dalındaki hükümleriyle beraber borçlunun devletin kanunudur.

Madde 7

İstinabe

İlgili iki Âkit Tarafın kanunları istinabeyi kabul ettiği hallerde aşağıdaki hü-
kümeler uygulanır:

a) Nafaka davasına bakan bir mahkeme, tamamlayıcı belgeler ve başka de-
liller temin etmek için, ya diğer Âkit Tarafın yetkili mahkemesinden ya da Âkit
Tarafın tayin edeceği başka bir makam veya Kurumdan istinabe talebinde bu-
lunabilir.

b) İstinabe talebinde bulunulan makam, tarafların hazır olabilmesi veya tem-
sil edilebilmesi için, istinabenin icra edileceği tarihi ve mahallî ilgili gönderici ma-
kam ve Aracı Kuruma, aynı zamanda borçluya bildirmeye mecburdur.

c) İstinabe mümkün olan süratle icra edilmelidir. Alındığı tarihten itibaren
dört ay zarfında icra edilemezse, istinabede bulunan makama gecikmenin veya
icra edilmeyişinin sebepleri bildirilmelidir.

d) İstinabenin icrası hiçbir güne harç ve masraf tediyesini gerektirmez.

e) Aşağıdaki haller dışında istinabenin icrası reddedilemez:

1) Belgenin sıhhatinin şüpheli olması;

2) İstinabeyi icra edecek Âkit tarafın bunu egemenliğine ve güvenliğine halel
getirecek mahiyette bulması.

Madde 8**Adli kararların tadili**

Nafaka kararlarının tadiline mütaallik taleplere de bu Sözleşmenin hükümleri uygulanır.

Madde 9**Muafiyetler ve kolaylıklar**

1) İşbu sözleşme altında yapılacak adli muamelelerde nafaka alacaklısı, davanın açıldığı memlekette ikamet eden veya bu memleketin vatandaşı olan alacaklılara tanınan masraf muafiyetinden istifade eder ve onlarla aynı muameleyi görür.

2) Yabancı veya gayri mukim alacaklılar dava masrafları için teminat akçesi yatırmaya ne de başka türlü bir tediyat veya tevdiatta bulunmaya mecbur edilemezler.

3) Gönderici makamlar ve Aracı Kurumlar bu sözleşmenin hükümlerine uygun olarak ifa ettikleri hizmetler için hiçbir ücret tahsil edemezler.

Madde 10**Paraların transferi**

Harice yapılan para transferlerini kayıtlamış bulunan Âkit Taraflar, nafaka olarak tahsil edilen paraların ve bu sözleşmeye müsteniden açılan nafaka dâvaları münasebetiyle yapılmış masrafları karşılamaya matuf paraların transferine birinci derecede öncelik tanyacaklardır.

Madde 11**Federal Devlet**

Federal bir devlette veya basit olmayan bir devlette aşağıdaki hükümler uygulanır.

a) İşbu Sözleşmenin federal yasama organının yasama yetkisine giren maddeleri hususunda, federal hükümetin vecibeleri federal devlet olmayan tarafların vecibelerinin aynıdır.

b) İşbu Sözleşmenin, federasyon anayasasına göre teşriî tasarrufta bulunmaya mecbur olmayan devlet, vilâyet veya kantonların yasama yetkisine giren maddeleri hususunda, federal hükümet mümkün olan en kısa zamanda ve müspet mütalaası ile birlikte bu maddeleri federe devlet, vilâyet veya kantonların yetkili makamlarının ihtilâna sunacaktır.

c) İşbu Sözleşmeye Taraf olan bir Federal Devlet, Genel Sekreter aracılığı ile kendisine intikal ettirilen başka bir Âkit Tarafın talebi üzerine, Sözleşmenin herhangi bir hükmü hakkında federasyonda veya federasyonu teşkil eden federal devlet, vilâyet veya kantonlarda mer'i olan mevzuat ve tatbikat hakkında bir izahnameyi, teşriî veya başka türlü bir tasarrufla bu hükme verilen mer'iyetin şumulünü de belirterek gönderecektir.

Madde 12**Ülke bakımından uygulama**

Onama veya katılma sırasında Âkit Taraf aksine beyanda bulunmadıkça işbu sözleşmenin hükümleri, dış münasebetleri bu Âkit Taraflar vasıtasıyla temin edilen muhtariyeti olmayan, vesayet altındaki ülkelere de şamil olur veya aynı şartlarla bu ülkelerde de uygulanır. Böyle bir beyanda bulunan her Âkit Taraf sonradan herhangi bir anda genel sekretere haber vermek suretiyle sözleşmenin uygulanmasını bu ülkelerden birine veya hepsine teşmil edebilir.

Madde 13**İmza, onama ve katılma**

1) İşbu Sözleşme 31 Aralık 1956 tarihine kadar Birleşmiş Milletler Teşkilâtı üyesi bütün devletlerin, Birleşmiş Milletler Teşkilâtı üyesi olmamakla beraber Beynelmillel Adalet Divanı statüsüne taraf olan veya Birleşmiş Milletlerin İhtisas Teşekküllerinden birine üye olan devletlerin, aynı zamanda Birleşmiş Milletler Teşkilâtı üyesi olmamakla beraber Ekonomik ve Sosyal Konsey tarafından Sözleşmeye taraf olmak üzere davet edilmiş bütün devletlerin imzalaması için açık kalacaktır.

2) İşbu Sözleşme onaylanacaktır. Onay belgeleri genel sekretere tevdi olunacaktır.

3) 1 inci fıkrada zikredilen bütün devletler işbu Sözleşmeye her an katılabilirler. Katılma belgeleri Genel Sekretere tevdi olunacaktır.

Madde 14**Yürürlüğe giriş**

1) İşbu Sözleşme üçüncü onay veya katılma belgesinin 13 üncü maddesi hükümlerine uygun olarak tevdi edileceği tarihi takip edecek otuzuncu günde yürürlüğe girecektir.

2) Üçüncü onay veya katılma belgesinin tevdiinden sonra sözleşmeyi onaylayacak veya katılacak her devlet için Sözleşme, bu devlet tarafından kendi onay veya katılma belgesinin tevdiini takip eden otuzuncu günde yürürlüğe girecektir.

Madde 15**Fesih**

1) Her Âkit Taraf, genel sekretere ihbarda bulunmak suretiyle işbu Sözleşmeyi feshedebilecektir. Fesih aynı zamanda 12 nci maddede zikredilen ülkelere birisine veya hepsine uygulanabilecektir.

2) Fesih, ihbarın genel sekretere ulaştığı tarihten bir sene sonra tesir icra edecek ve tesir icra etmeye başladığı anda yapılmakta olan işlere müessir olmayacaktır.

Madde 16**İhtilafların halli**

Âkit Taraflar arasında işbu sözleşmenin tefsir ve tatbikine müteallik bir ihtilâf zuhur eder ve başka yollarla halledilemezse Beynelmilel Adalet Divanına götürülür. İhtilâfin divana götürülmesi ya ihtilâfa düşen tarafların kendi aralarında vardıkları hususî bir anlaşmanın ihbarı suretiyle ya da ihtilâfa düşen devletlerden birinin talep etmesi suretiyle olur.

Madde 17**İhtirazi kayıtlar**

1) İmza, onay veya katılma sırasında bir Devlet işbu Sözleşmenin maddelerinden birine bir ihtirazi kayıt koyarsa, genel sekreter bu ihtirazi kaydın metnini bu sözleşmeye taraf olan bütün devletlere ve 13 üncü maddede zikredilen diğer devletlere gönderir. Bu ihtirazi kayıt kabul etmeyen herhangi bir Âkit Taraf, ihtirazi kayıt metninin gönderildiği tarihten itibaren doksan gün içinde, bu ihtirazi kaydı kabul etmediğini Genel Sekretere bildirebilir ve bu takdirde sözleşme ihtirazi kaydı koyan Devlet ile buna itiraz eden Devlet arasında yürürlüğe girmeyecektir. Sözleşmeye bilahare katılacak her devlet arasında yürürlüğe girmeyecektir. Sözleşmeye bilahare katılacak her Devlet, katılma sırasında kabul etmediği ihtirazi kayıtları genel sekretere bildirebilir.

2) Bir Âkit Taraf daha evvel koyduğu bir ihtirazi kaydı her an geri alabilir ve geri aldığı ihtirazi kaydı Genel Sekretere bildirir.

Madde 18**Mütekabiliyet**

Bir Âkit taraf işbu sözleşmenin hükümlerini diğer Âkit Taraflara karşı ancak kendisinin bu Sözleşme ile bağlı olduğu derecede ileri sürebilir ve bu hükümlere binaen hak iddia edebilir.

Madde 19**Genel Sekreter tarafından yapılacak bildirimler**

1) Genel Sekreter,
a) 2 nci maddenin 3 üncü fıkrası hükümlerine tevfikan bildirilecek tayinleri,
b) 3 üncü maddenin 2 nci fıkrası hükümlerine tevfikan verilecek bilgileri,
c) 12 nci madde hükümlerine tevfikan yapılan beyan ve bildirimleri,
d) 13 üncü madde hükümlerine tevfikan yapılan imza, onay ve katılmaları,
e) 14 üncü maddenin 1 inci fıkrasına tevfikan sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihi,

f) 15 inci maddenin 1 inci fıkrası hükümlerine tevfikan yapılan fesihleri,
g) 17 nci maddenin hükümlerine tevfikan konulan ihtirazi kayıtları ve bu kayıtlara yapılan itirazları,

Birleşmiş Milletler Teşkilâtına üye olan bütün devletlere ve 13 üncü maddede zikredilen üye olmayan Devletlere bildirilecektir.

2) Genel Sekreter aynı zamanda 20 nci madde gereğince yapılacak tadil taleplerini ve bu taleplere verilecek cevapları da bütün Âkit Taraflara bildirecektir.

Madde 20

Tadil

1) Herhangi bir Âkit Taraf Genel Sekretere bildirmek suretiyle işbu sözleşmenin tadilini her zaman isteyebilecektir.

2) Genel Sekreter bu talebi bütün Âkit Taraflara intikal ettirecek ve onları dört ay içinde tadil teklifini incelemek üzere bir konferansın toplanmasına taraf olup olmadıklarını kendisine bildirmeye davet edecektir. Eğer Âkit Tarafların çoğunluğu müspet cevap verecek olursa genel sekreter bu konferansı toplayacaktır.

Madde 21

Sözleşmenin tevdi ve diller

İngilizce, Çince, İspanyolca, Fransızca ve Rusça metinleri aynı derecede mu-teber olan işbu sözleşmenin aslı Genel Sekretere tevdi olunacak, o da 13 üncü maddede zikredilen bütün devletlere aslına uygun tasdikli suretlerini gönderecektir.

2) 15 NİSAN 1958 TARİHLİ ÇOCUKLARA KARŞI NAFKA YÜKÜMLÜLÜĞÜ KONUSUNDAKİ KARARLARIN TANINMASI VE TENFİZİNE İLİŞKİN LAHEY SÖZLEŞMESİ ⁷²

İşbu Sözleşme'yi imzalayan Devletler;

Çocuklara karşı nafaka yükümlülüğü konusundaki kararların tanınması ve tenfizi için müşterek hükümler tespit etmek arzusu ile,

Bu konuda bir Sözleşme akdetmeyi kararlaştırmışlar ve aşağıdaki hükümlerde mutabık kalmışlardır:

Madde 1

İşbu Sözleşme'nin amacı, evlenmemiş ve 21 yaşını doldurmamış olan nesebi sahih ve gayri sahih veyahut evlât edinilmiş bir çocuğun, uluslararası veya ulusal nitelikteki talebi üzerine verilen kararların Âkit Devletler tarafından karşılıklı olarak tanınması ve tenfizinin sağlanmasıdır.

Karar nafaka yükümlülüğünden başka hükümleri de ihtiva ediyorsa, Sözleşme'nin etkisi sadece nafaka yükümlülüğü konusuna inhisar eder.

Sözleşme civar hısımlar arasındaki nafaka yükümlülüğüne ilişkin kararlara uygulanmaz.

Madde 2

Âkit Devletlerden birinde verilmiş olan nafakaya ilişkin kararlar yeniden gözden geçirilmeden diğer Âkit Devletlerce tanınmalı ve haklarında lüzumlu tenfiz kararı verilmelidir. Şu şartla ki:

1) Karar vermiş olan merci iş bu Sözleşme uyarınca yetkili olsun;

2) Kararı vermiş olan merciin mensup olduğu Devletlerin kanuna göre davalı taraf usulü dairesinde mahkemeye çağırılmış veya mahkemede temsil edilmiş olsun,

Bununla beraber kararın gıyaben verilmiş olması halinde eğer tenfiz merci davanın cereyan tarzına göre davalının, kendi kusuru olmaksızın takibattan habersiz kalmış veya kendini savunamamış olduğuna kanaat getirirse o zaman tanıma ve tenfiz reddolunabilir.

3) Karar, verilmiş olduğu memlekette kesin hüküm kuvvetini kazanmış olsun;

Bununla beraber, eğer tenfiz merciin mensup olduğu memlekette kanun yollarına açık bulunmasına rağmen geçici icrai kuvveti haiz kararlar çıkarılabilir veya ihtiyati tedbirler alınabilirse, tenfiz merci diğer Âkit Devletlerden çıkan bu gibi kararlar hakkında lüzumlu tenfiz kararı verecektir.

⁷² Sözleşmenin onaylanması 14/09/1972 tarihli ve 1620 sayılı Kanunla uygun bulunmuş, metni 27/09/1972 tarihli ve 14319 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Sözleşme, Ülkemiz yönünden 25/06/1973 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

4) Kararlar ileri sürülmüş olduğu memlekette konusu ve tarafları aynı olan bir karara aykırı bulunmasın.

Kararın tefhiminden önce, kararın ileri sürülmüş olduğu memlekette derdesti rüyetlik durumu var idiyse tanıma ve tenfiz reddolunabilir.

5) Karar, ileri sürülmüş olduğu memleketin kamu düzeniyle açıkça uyumsuzluk halinde olmasın.

Madde 3

İşbu Sözleşme hükümleri uyarınca, aşağıdaki merciler nafakaya ilişkin kararlar vermekle yetkilidir:

- 1) Davanın açıldığı sırada nafaka borçlusunun mutat meskeninin bulunduğu devletin ülkesi dahilindeki merciler,
- 2) Davanın açıldığı sırada nafaka alacaklısının mutat meskeninin bulunduğu devletin ülkesi dahilindeki merciler,
- 3) Nafaka borçlusunun açık olarak veya yetkili itirazında bulunmaksızın davanın esasına girmekte kabul ettiği merci.

Madde 4

Bu kararın alınmasını veya tenfizini isteyen taraf aşağıdaki belgeleri ibraz etmelidir:

- 1) Kararın geçerli olması için gerekli şartları haiz bir örneği,
- 2) Kararın kabili icra olduğunu tespit eden belgeler,
- 3) Kararın giyaben verilmesi halinde, dava dilekçesinin resmen tevsik edilmiş bir kopyası ve bu dilekçenin usulüne uygun olarak tebliğ edildiğini tespit edecek nitelikteki gerekli belgeler.

Madde 5

Tenfiz kararı verecek merciin incelemesi 2 nci maddedeki şartlar ve 4 üncü maddede sayılmış belgeler inhisar edecektir.

Madde 6

İşbu Sözleşme'nin başka bir şekli öngörmediği hallerde lüzumu tenfiz kararı verilmesine ilişkin usul tenfiz merciinin mensup olduğu Devletin kanununa tabidir.

Lüzumu tenfizi hakkında karar verilmiş olan her karar, tenfizin talep edildiği ülkenin yetkili makamlarından sadır olmuş kararlarda aynı kuvvete sahiptir ve aynı neticeleri meydana getirir.

Madde 7

Tenfizi talep edilen karar, nafakanın belirli aralıklarla ödenmesine ilişkinse, tenfiz kararı muaccel olan borçlar hakkında olduğu gibi vadesi henüz gelmemiş borçlar hakkında da verilecektir.

Madde 8

İşbu Sözleşme'de öngörülen kararların tanınması ve tenfizine ilişkin yukarıdaki hükümlerde belirtilen şartlar, aynı zamanda 3 üncü maddede öngörülen

yetkili makamlardan verilip, nafaka yükümlülüğüne ilişkin mahkûmiyeti değiştiren kararlara da uygulanır.

Madde 9

Kararın verildiği memlekette adli müzaheretten yararlanmış olan taraf, kararın tenfizi usulünde de bundan yararlanır.

İşbu Sözleşme'de öngörülen usullerde teminat gösterilmesine (cautio judicatum solvi) lüzum yoktur.

Bu Sözleşme hükümlerine tabi olan usullerde, elde edilen belgeler tasdik ve vizeden muaf tutulmuşlardır.

Madde 10

Âkit Devletler, çocuklara karşı nafaka borçları sebebiyle hükmedilen meblâğların transferini kolaylaştırmayı taahhüt ederler.

Madde 11

İşbu Sözleşme'nin hiçbir hükmü nafaka alacaklısının, ister infaz merciinin bulunduğu ülkenin iç hukukunun, ister Âkit Devletler arasında bulunan başka bir sözleşmenin, nafaka konusundaki tenfize uygulanabilecek diğer herhangi bir hükmüne başvurmak hakkına engel olmaz.

Madde 12

İşbu Sözleşme, yürürlüğe girmeden evvel verilmiş olan kararlar hakkında uygulanamaz.

Madde 13

Her Âkit Devlet, nafaka konusunda hüküm verecek ve yabancı kararların lüzumu tenfizi hakkında karar verecek yetkili mercileri Hollanda Hükümetine bildirecektir.

Hollanda Hükümeti bütün bu bilgileri diğer Âkit Devletlerin bilgisine sunacaktır.

Madde 14

İşbu Sözleşme'nin hükümleri bütün Âkit Devletlerin kendi anavatan ülkelelerinde uygulanır.

Eğer Âkit Devletlerden birisi, bu Sözleşme hükümlerinin uluslararası ilişkileri kendisi tarafından sağlanan ülkelerin bazılarında veya hepsinde yürürlükte olmasını arzu ederse, bu konudaki istemini, Hollanda Dışişleri Bakanlığına sunulacak bir belgede belirtilecektir. Bakanlık da diplomatik yollarla, bunun uygunluğu onaylanmış bir kopyasını diğer Âkit Devletlere yollayacaktır.

Bu beyan, anavatan dışı ülkeler hakkında ancak beyanda bulunmuş olan devlet ile bu beyanı kabul ettiklerini beyan eden devletler arasında etkili olacaktır. Bu son beyan Hollanda Dışişleri Bakanlığına yapılacak ve o da diplomatik yollarla uygunluğu tasdik edilmiş kopyasını bütün Âkit Devletlere yollayacaktır.

Madde 15

İşbu Sözleşme La Haye Devletler Hususi Hukuku Sekizinci Oturumunda temsil edilen devletlerin imzasına açıktır.

Sözleşme onaylanacak ve onay belgeleri Hollanda Dışişleri Bakanlığına tevdi edilecektir.

Bütün onay belgeleri bir tutanağa kaydedilecek ve bunun uygunluğu tasdik edilmiş bir kopyası bütün imzacı devletlere diplomatik yolla tevdi edilecektir.

Madde 16

İşbu Sözleşme 15 inci maddesinde öngörülen dördüncü onay belgesinin tevdiinden itibaren altmışıncı gün yürürlüğe girecektir.

Sözleşme'yi sonradan onaylayan imzacı devletler yönünden onay belgesinin tevdi tarihinden itibaren altmışıncı gün yürürlüğe girecektir.

14 üncü maddenin 2 nci fıkrasına göre işbu Sözleşme kabul beyanının tevdiinden itibaren altmışıncı gün yürürlüğe girecektir.

Madde 17

La Haye Devletler Hususî Hukuku Sekizinci Oturumunda temsil edilmemiş bulunan her Devlet işbu Sözleşme'ye katılabilecektir. Katılmak isteyen Devlet Hollanda Dışişleri Bakanlığına sunulacak bir belge ile bu niyetini belirtecektir. O da diplomatik yolla, bu belgenin uygunluğu tasdik edilmiş bir kopyasını Âkit Devletlere yollayacaktır.

Sözleşme, katılmak isteyen Devlet ve bu katılmayı kabul eden Devlet arasında, katılma belgesinin tevdiinden itibaren altmışıncı gün yürürlüğe girecektir.

Katılma ancak katılan Devletle katılmayı kabul ettiğini beyan eden Devletler arasındaki ilişkide etkili olacaktır. Bu beyan Hollanda Dışişleri Bakanlığına tevdi edilecektir. Bu da, uygunluğu tasdik edilmiş bir kopyasını bütün Âkit Devletlere yollayacaktır.

Katılma belgesinin tevdi, ancak işbu Sözleşme'nin 16 ncı maddesine göre yürürlüğe girmesinden sonra söz konusu olacaktır.

Madde 18

Bu Sözleşme'yi onaylayan veya imzalayan veya ona sonradan katılan her Âkit Devlet, nafaka alacaklısının oturduğu yer sebebiyle yetki kazanmış diğer bir Âkit Devletin merciinden verilen kararların tanınması ve infazı hususunda bir ihtirazi kayıta bulunabilir

Bu ihtirazi kaydı öne süren Devlet, kendi yetkili mercilerinin nafaka alacaklısının oturduğu yer sebebiyle yetkili olduğu zaman bunların verdiği kararlara Sözleşme'nin uygulanmasını talep edemeyecektir.

Madde 19

İşbu Sözleşme 16 ncı maddenin 1 inci fıkrasında belirtilen tarihten itibaren beş yıllık bir süreye sahip olacaktır. Bu süre, Devletlerin onu daha sonra onaylaması veya ona katılması halinde dahi, bu tarihten başlar.

Feshi ihbar hali müstesna, Sözleşme beş yıldan beş yıla zımnî olarak yenilenir.

Feshi ihbar, müddetin bitiminden en az altı ay evvel diğer Âkit Devletlere bilgi verecek olan Hollanda Dışişleri Bakanlığına bildirilmelidir.

Feshi ihbar, ülkeyle veya 14 üncü maddenin 2 nci bendinde uygun olarak bildirilmiş bazı ülkelerle sınırlanabilir.

Feshi ihbar, etkisini yalnız onu yapan Devlet üzerinde gösterir. Sözleşme diğer Âkit Devletler için yürürlükte kalmaya devam eder.

Bu inançla aşağıda imzaları bulunan yetkililer işbu Sözleşme'yi imzaladılar. 15 Nisan 1958 tarihinde La Haye'de bir nüsha olarak tanzim edilmiş olan işbu Sözleşme Hollanda Hükümeti arşivlerine tevdi edilecek ve bunun uygunluğu tasdik olunan bir kopyası La Haye Devletler Hususi Hukuku Konferansının Sekizinci oturumunda temsil edilen Devletlerin her birine ve aynı şekilde daha sonra ona katılacak olan Devletlere diplomatik yoldan gönderilecektir.

3) 2 EKİM 1973 TARİHLİ NAFKA YÜKÜMLÜLÜĞÜNE UYGULANACAK KANUNA DAİR SÖZLEŞME ⁷³

Bu Sözleşme'yi imzalayan Devletler,

Büyüklere karşı nafaka yükümlülüğüne uygulanacak kanunla ilgili müşterek hükümler tesis etmek ve,

Bu hükümlerle 24 Ekim 1956 tarihli, Çocuklara Karşı Nafaka Yükümlülüğüne Uygulanacak Kanuna Dair Sözleşme hükümleri arasında ahenk sağlamak arzusunun taşınarak,

Bu maksatla bir Sözleşme akdetmeyi kararlaştırmışlar ve aşağıdaki hükümlerde mutabık kalmışlardır:

BÖLÜM I

Sözleşme'nin Uygulama Alanı

Madde 1

Bu Sözleşme, nesebi sahih olmayan bir çocuğa karşı nafaka yükümlülüğü de dâhil, aile, hısımlık, evlilik veya sıhrayet ilişkilerinden doğan nafaka yükümlülüklerine uygulanır.

Madde 2

Sözleşme, münhasıran nafaka yükümlülüğü konusundaki kanunlar çatışmasını düzenler.

Sözleşme'nin uygulanmasıyla verilmiş kararlardan, birinci maddede öngörülen ilişkilerden birinin var olduğu yargısı çıkartılamaz.

Madde 3

Sözleşme ile saptanan kanun, âkit olmayan bir Devletin kanunu dahi olsa, hiçbir mütekabiliyet şartına bağlanmaksızın uygulanır.

BÖLÜM II

Uygulanacak Kanun

Madde 4

Birinci maddede öngörülen nafaka yükümlülüğünü nafaka alacaklısının mutad olarak oturduğu yer kanunu düzenler.

Alacaklının mutad olarak oturduğu yerin değişmesi halinde, değişikliğin vuku

⁷³ Sözleşme'nin onaylanması 03/11/1980 tarihli ve 2331 sayılı Kanunla uygun bulunmuş, söz konusu Kanun 06/11/1980 tarihli ve 17152 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Sözleşme, Ülkemiz yönünden 01/11/1983 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

bulduğu andan itibaren, mutad olarak oturduğu yeni yerin kanunu uygulanır.

Madde 5

Alacaklı, 4 üncü maddede öngörülen kanun gereğince borçludan nafaka alamazsa, müşterek milli kanun uygulanır.

Madde 6

Alacaklı, 4 ve 5 inci maddelerde öngörülen kanunlar gereğince borçludan nafaka alamazsa, başvuru mercii kanunu uygulanır.

Madde 7

Civar hısımlar ve sıhrî hısımlar arasındaki nafaka ilişkilerinde, borçlu, alacaklının talebine karşı, müşterek milli kanunları uyarınca veya aynı vatandaşlığı haiz değillerse, mutad olarak oturduğu yer kanunu uyarınca kendisi bakımından yükümlülük bulunmadığı itirazını ileri sürebilir.

Madde 8

4 ila 6 ncı maddelere aykırı olarak, boşanma kararının verildiği veya tanındığı Âkit Devlette boşanmaya uygulanan kanun, boşanmış karı koca arasındaki nafaka yükümlülüklerini ve bu yükümlülüklerle dair kararların gözden geçirilmesini düzenler. Yukarıdaki fıkra ayrılığa, evliliğin ip taline veya butlanına da uygulanır.

Madde 9

Bir kamu kuruluşunun alacaklıya yaptığı edaları borçludan istidat etme hakkı, kuruluşu düzenleyen kanuna tabidir.

Madde 10

Nafaka yükümlülüğüne uygulanacak kanun, özellikle aşağıdaki hususları tayin eder:

- 1) Alacaklının ne ölçüde ve kimden nafaka talep edebileceği;
- 2) Nafaka davasını açmaya kimin ehil olduğu ve davanın hangi süreler içinde açılabileceği;
- 3) Alacaklıya nafaka ödeyen kamu kuruluşu yaptığı edaların iadesini isterse, borçlunun yükümlülük sınırlarının neler olacağı.

Madde 11

Sözleşme'nin tayin ettiği kanunun uygulanmasından, ancak, kanun kamu düzeniyle açıkça bağdaşmıyorsa vazgeçilebilir.

Bununla beraber, uygulanacak kanunda değişik hükümler bulunsa bile, nafaka borcunun miktarının saptanmasında, alacaklının ihtiyaçları ve borçlunun geliri göz önünde bulundurulur.

BÖLÜM III

Çeşitli Hükümler

Madde 12

Sözleşme, bir Âkit Devlette, Sözleşmenin Devlette yürürlüğe girmesinden

önceki dönemde ileri sürülmüş nafaka taleplerine uygulanmaz.

Madde 13

Her Âkit Devlet, 24 üncü maddeye uygun olarak, Sözleşme'yi sadece:

- 1) Karı kocalar ve eski karı kocalar arasındaki;
- 2) 21 yaşından küçük ve evlenmemiş kimselere karşı olan nafaka yükümlülüklerine uygulamak hakkını saklı tutabilir.

Madde 14

Her Âkit Devlet, 24 üncü maddeye uygun olarak, Sözleşmeyi:

- 1) Civar hısımlar arasındaki;
- 2) Sıhrî hısımlar arasındaki;
- 3) Boşanma, ayrılma, evliliğin iptali veya butlanı kararı gaip tarafın mutad olarak oturmadığı bir Devlette gıyapta verilmişse, boşanmış, ayrılmış veya evliliklerinin iptaline veya butlanına karar verilmiş karı kocalar arasındaki nafaka yükümlülüklerine uygulamamak hakkını saklı tutabilir.

Madde 15

Her Âkit Devlet, alacaklı ve borçlu bu Devletin vatandaşı iseler ve borçlunun mutad olarak oturduğu yer bu Devlette bulunuyorsa, mercilerinin kendi iç kanununu uygulayacaklarını belirten bir ihtirazi kaydı, 24 üncü maddeye uygun olarak dermeyer edebilir.

Madde 16

Nafaka yükümlülüğü konusunda, ülkeye veya kişiye uygulanacak iki veya birçok hukuk sistemi öngören bir Devletin kanunu dikkate alınacaksa - alacaklının veya borçlunun mutad olarak oturduğu yer kanununa veya müşterek millî kanuna atıf yapılması gibi - bu Devlette yürürlükte olan kuralların saptadığı sistemi veya bu kurallar yoksa, ilgililerin en yakından bağlı oldukları sistemi uygulamak gerekir.

Madde 17

Nafaka yükümlülüğü konusunda kendi hukuk kurallarına sahip çeşitli toprak birimleri bulunan bir Âkit Devlet, sadece bu toprak birimlerini ilgilendiren kanunlar çatışmasında, Sözleşme'yi uygulamak zorunda değildir.

Madde 18

Sözleşme, Taraf olan Devletler arasındaki ilişkilerde, 24 Ekim 1956 tarihinde Lahey'de akdedilmiş olan, Çocuklara Karşı Nafaka Yükümlülüğüne Uygulanacak Kanuna Dair Sözleşme'nin yerini alır.

Ancak, 13 üncü maddede öngörülen ihtirazi kayıtlı, 21 yaşından küçük ve evlenmemiş bir kimseye karşı nafaka yükümlülüğünü bu Sözleşme'nin uygulama alanı dışında bırakan Devlete birinci fıkraya uygulanmaz.

Madde 19

Sözleşme, bir Âkit Devletin Taraf olduğu veya olacağı ve bu Sözleşme'nin dü-

zenlediği konulara ilişkin hükümler ihtiva eden milletlerarası belgeleri etkilemez.

BÖLÜM IV Son Hükümler

Madde 20

Sözleşme, Devletler Özel Hukuk Lahey Konferansının on ikinci dönem toplantısı sırasında, Üyesi olan Devletlerin imzasına açıktır.

Sözleşme onaylanacak, kabul veya tasvip edilecek ve onay, kabul veya tasvip belgeleri Hollanda Dışişleri Bakanlığına tevdi edilecektir.

Madde 21

On ikinci dönem toplantısından sonra Konferansa üye olan veya Birleşmiş Milletler Örgütüne veya onun bir ihtisas Kuruluşuna dâhil bulunan veya Milletlerarası Adalet Divanının Statüsüne Taraf olan her Devlet bu Sözleşme'ye, 25 inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca yürürlüğe girmesinden sonra katılabilir.

Katılma belgesi Hollanda Dışişleri Bakanlığına tevdi edilecektir.

Madde 22

Her Devlet, imza, onay, tasvip, kabul veya katılma sırasında, Sözleşme'nin, milletlerarası alanda temsil ettiği toprakların tümüne veya bunlardan birine veya birkaçına teşmil olunacağını beyan edebilir. Bu beyan, Sözleşme'nin bahse konu Devlet bakımından yürürlüğe girdiği tarihte hüküm ifade edecektir.

Bundan sonra yapılacak bu nitelikte, her teşmil, Hollanda Dışişleri Bakanlığına tebliğ edilecektir.

Madde 23

Nafaka yükümlülüğü konusunda farklı hukuk sistemlerinin uygulandığı iki veya birçok toprak birimine sahip olan her Âkit Devlet, imza, onay, kabul, tasvip veya katılma sırasında, bu Sözleşme'nin, bu toprak birimlerinin tümüne veya aralarından birine veya birkaçına teşmil olunacağını beyan edebilir ve yeni bir beyan yapmak suretiyle, bu beyanı her zaman değiştirebilir.

Sözleşme'nin hangi toprak birimine uygulanacağını açıkça belirtecek olan bu beyanlar Hollanda Dışişleri Bakanlığına tebliğ edilecektir.

Madde 24

Her Devlet, en geç, onay, kabul, tasvip veya katılma sırasında, 13 ila 15 inci maddelerde öngörülen ihtirazi kayıtlardan birini veya birkaçını dermeyan edebilir. Hiçbir başka ihtirazi kayıt kabul edilmeyecektir.

Aynı şekilde, her Devlet, 22 nci maddeye uygun olarak, Sözleşme'nin teşmini tebliğ ederken, teşmile konu olan toprakların tümü veya bunların bazılarıyla sınırlı hüküm ifade etmek üzere, söz konusu ihtirazi kayıtlardan birini veya birkaçını dermeyan edebilir.

Her Âkit Devlet, dermeyan etmiş olduğu bir ihtirazi kaydı her zaman geri

alabilir. Bu geri alma Hollanda Dışişleri Bakanlığına tebliğ edilecektir.

İhtirazi kaydın hükmü, yukarıdaki fıkrada öngörülen tebliği izleyen üçüncü takvim ayının birinci günü sona erecektir.

Madde 25

Sözleşme, 20 nci maddede öngörülen, onay, kabul veya tasvip belgelerinden üçüncüsünün tevdiini izleyen üçüncü takvim ayının birinci günü yürürlüğe girecektir.

Bilâhare Sözleşme:

- Sonradan onaylayan, kabul eden veya tasvip eden her imzalayan Devlet için, onay, kabul veya tasvip belgesinin tevdiini izleyen üçüncü takvim ayının birinci günü;

- Katılan her Devlet için, katılma belgesinin tevdiini izleyen üçüncü takvim ayının birinci günü;

- 22 nci maddeye uygun olarak, Sözleşme'nin teşmil olduğu topraklar için, söz konusu maddede öngörülen tebliği izleyen üçüncü takvim ayının birinci günü yürürlüğe girecektir.

Madde 26

Sözleşme, sonradan onaylayan, kabul eden veya tasvip eden veya katılan Devletler için dahi, 25 inci maddenin birinci fıkrasına uygun olarak, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş yıl sürelidir,

Fesholunmadıkça, Sözleşme, beşer yıllık sürelerle zimnen yenilenecektir.

Fesih, beş yıllık sürenin bitiminden en az altı ay önce Hollanda Dışişleri Bakanlığına tebliğ edilecektir. Fesih, Sözleşme'nin uygulandığı toprakların bazıları ile sınırlandırılabilir.

Fesih, sadece bunu tebliğ eden Devlet için hüküm ifade eder. Sözleşme diğer Âkit Devletler için yürürlükte kalacaktır.

Madde 27

Hollanda Dışişleri Bakanlığı, Konferansın Üye Devletlerine ve 21 inci maddenin hükümlerine uygun olarak, Sözleşme'ye katılacak Devletlere aşağıdaki hususları tebliğ edecektir:

- 1) 20 nci maddede öngörülen imza, onay, kabul ve tasvipleri;
- 2) 25 inci maddenin hükümlerine uygun olarak, Sözleşme'nin yürürlüğe gireceği tarihi;
- 3) 21 nci maddede öngörülen katılmaları ve bunların hüküm ifade edeceği tarihi;
- 4) 22 nci maddede öngörülen teşmilleri ve bunların hüküm ifade edecekleri tarihi;
- 5) 23 üncü maddede sözü edilen beyanlarla bunlardaki değişiklikleri ve bu beyanlarla değişikliklerin hüküm ifade edecekleri tarihi;
- 6) 26 nci maddede öngörülen fesihleri;
- 7) 13 ila 15 ve 24 üncü maddelerde öngörülen ihtirazi kayıtları ve 24 üncü

maddede öngörülen ihtirazi kayıtların geri alınmasını.

Teyiden, usulüne uygun şekilde yetkili kılınmış aşağıdaki imza sahipleri bu Sözleşme'yi imzalamışlardır.

Fransızca ve İngilizce dillerindeki her iki metinde aynı şekilde geçerli olmak ve Hollanda Dışişleri Bakanlığı arşivlerine tevdi edilmek ve onaylı bir örneği, diplomasi yolu ile On ikinci dönem toplantısı sırasında Lahey Devletler Özel Hukuku Konferansı Üyesi Devletlere verilmek üzere, bir tek nüsha halinde, 2 Ekim 1973 günü Lahey'de düzenlenmiştir.

TÜRKİYE'NİN ÇEKİNCELERİ

Maddeler: 14, 15

Türkiye Cumhuriyeti, Sözleşme'nin 24. maddesi uyarınca; bu Sözleşme'yi 14. maddede belirtilen civar ve sıhri hısımlar arasındaki nafaka yükümlülüklerine uygulamama hakkı ile; alacaklı ve borçlunun Türk vatandaşı olup aynı zamanda borçlunun Türkiye'de bir ikametgahının bulunduğu hallerde, Sözleşme'nin 15. maddesi kapsamında kendi iç hukukunu uygulama hakkını saklı tutar.

4) 2 EKİM 1973 TARİHLİ NAFKA YÜKÜMLÜLÜĞÜ KONUSUNDAKİ KARARLARIN TANINMASINA VE TENFİZİNE İLİŞKİN SÖZLEŞME ⁷⁴

Bu Sözleşmeyi imzalayan Devletler,

Büyüklerle karşı nafaka yükümlülüğü konusundaki kararların karşılıklı olarak tanınması ve tenfizini düzenlemek için müşterek hükümler tesis etmeyi arzu ederek,

Bu hükümler ile Çocuklara Karşı Nafaka Yükümlülüğü Konusundaki Kararların Tanınması ve Tenfizine İlişkin 15 Nisan 1958 tarihli Sözleşmenin hükümleri arasında ahenk sağlamak arzusunu taşıyarak,

Bu amaçla bir Sözleşme akdetmeyi kararlaştırmışlar ve aşağıdaki hükümlerde mutabık kalmışlardır:

BÖLÜM I

Sözleşmenin Uygulama Alanı

Madde 1

Bu Sözleşme, nesebi sahih olmayan bir çocuğa karşı nafaka yükümlülüğü de dahil, aile, hısımlık, evlilik veya sıhriyet ilişkilerinden doğan nafaka yükümlülüğü konusunda, bir âkit devletin adli veya idari mercileri tarafından verilmiş olan:

1) Bir nafaka alacaklısı ile nafaka borçlusuna veya,

2) Bir nafaka borçlusuna ile bir nafaka alacaklısına yaptığı ödemelerin iadesini talep eden bir kamu kurumu,

Arasındaki kararlar hakkında uygulanır.

Sözleşme, bu merciler önünde ve bu kişiler arasında anılan yükümlülüklerle ilişkin olarak yapılan sulhlere de uygulanır.

Madde 2

Sözleşme, niteliklerine bakılmaksızın, kararlara ve sulhlere uygulanır.

Sözleşme, Âkit olmayan bir Devlette verilmiş veya yapılmış dahi olsa, önceki bir kararı veya sulhu değiştiren kararlara veya sulhlere de uygulanır.

⁷⁴ 03/11/1980 tarihli ve 2332 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan Sözleşmenin metni 16/02/1983 tarihli ve 17961 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış ve Ülkemiz yönünden 01/11/1983 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Sözleşme, nafaka talebinin milletlerarası veya millî niteliği dikkate alınmaksızın ve tarafların uyrukluk ve mutad meskenlerine bakılmaksızın uygulanır.

Madde 3

Karar ve sulhun münhasıran nafaka yükümlülüğüne ilişkin olmaması halinde, Sözleşmenin etkisi sadece nafaka yükümlülüğü ile sınırlıdır.

BÖLÜM II

Kararların Tanınması ve Tenfizi Şartları

Madde 4

Âkit Devletlerden birinde verilmiş olan karar:

- 1) 7. veya 8. maddelere göre yetkili sayılan bir merci tarafından verilmişse ve,
- 2) Karar hakkında verildiği Devlette mutad kanun yollarına başvurulması mümkün değilse,

Diğer bir Âkit Devlette tanınacak veya hakkında tenfiz kararı verilecektir.

Mutad kanun yollarının açık bulunmasına rağmen, geçici olarak icra edilebilen ara kararları ve geçici tedbirler, talep edilen Devlette benzer kararların verilebilmesi, icra edilebilmesi halinde, bu Devlet tarafından tanınacak veya haklarında tenfiz kararı verilecektir.

Madde 5

Bununla beraber, kararın tanınması veya tenfizi aşağıdaki hallerde reddedilebilir:

- 1) Kararın tanınması veya tenfizin talep edilen Devletin kamu düzeniyle açıkça bağdaşmaması veya,
- 2) Kararın usul işlemlerinde yapılan bir hilenin sonucu olması veya,
- 3) Tarafları ve konusu aynı olan bir davanın daha önce talep edilen Devletin bir merciinde açılmış ve görülmekte olması veya,
- 4) Kararın, talep edilen Devlette veya talep edilen Devlette tanıma ve tenfiz için gerekli şartları haiz olsa dahi başka bir Devlette aynı konuda ve aynı taraflar arasında verilmiş bir kararla bağdaşması.

Madde 6

Bir giyap kararı, ancak talebin başlıca unsurlarını kapsayan dava dilekçesi gaip tarafa kararın verildiği Devletin hukuku uyarınca tebliğ edildiği ve hal ve şartlara göre gaip tarafa savunması için yeterli bir süre verildiği takdirde tanınabilir veya hakkında tenfiz kararı verilebilir. 5. madde hükümleri saklıdır.

Madde 7

Sözleşmenin uygulanması bakımından kararın verildiği Devletin merci aşağıdaki hallerde yetkili sayılır:

- 1) Nafaka borçlusu veya alacaklısının mutad meskeninin davanın açıldığı sırada kararın verildiği Devlette bulunması veya,

2) Nafaka borçlusunu veya alacaklısının davanın açıldığı sırada, kararın verildiği Devlet vatandaşlığını haiz olması veya,

3) Davalının açıkça veya yetki konusunda hiçbir itirazda bulunmaksızın davanın esasına girmek suretiyle bu merciin yetkisini kabul etmesi.

Madde 8

Nafaka alacağı hakkında karar vermiş olan bir Âkit Devletin mercileri, bu nafakanın söz konusu Âkit Devletin talep edilen Devletin hukukuna göre yetkili kabul olunan bir merci önünde vuku bulmuş boşanmadan, ayrılıktan, evliliğin iptalinden veya butlanından dolayı borçlu olması halinde, Sözleşmenin uygulanması bakımından yetkili sayılırlar. 7.madde hükümleri saklıdır.

Madde 9

Talep edilen Devletin merci, kararın verildiği Devletin merciin kendi yetkisini tespit için dayandığı vakıalarla bağlıdır.

Madde 10

Kararın nafaka konusunda birden fazla talebe ilişkin olması ve tanıma veya tenfizin bu taleplerin tümü için kabul edilememesi hallerinde, talep edilen Devletin merci Sözleşmeyi kararın tanınabilecek veya tenfiz edilebilecek kısmına uygular.

Madde 11

Nafakanın kararda belirli aralıklarla ödenmesinin öngörülmesi halinde, tenfiz kararı birikmiş nafaka borçlarını olduğu gibi, işleyecek nafaka borçlarını da kapsar.

Madde 12

Sözleşmede aksine bir hüküm bulunmaması halinde, talep edilen Devletin merci kararın esasına ilişkin hiçbir inceleme yapamaz.

BÖLÜM III

Kararların Tanınması ve Tenfizi Usulü

Madde 13

Sözleşmede aksine bir hüküm bulunmaması halinde, kararın tanınması veya tenfizi usulü talep edilen Devletin hukukuna tâbidir.

Madde 14

Bir kararın kısmen tanınması veya tenfizi her zaman talep edilebilir.

Madde 15

Kararın verildiği Devlette adlî müzaheretten veya masraf muafiyetinden kısmen veya tamamen yararlanmış olan nafaka alacaklısı, tanımaya veya tenfize dair bütün usul işlemlerinde de, talep edilen Devletin hukukunun öngördüğü en ziyade müzaheretten veya en geniş muafiyetten yararlanır.

Madde 16

Sözleşmede öngörülen usul işlemlerindeki masrafların ödenmesini teminat altına almak üzere, her ne ad altında olursa olsun hiçbir kefalet veya teminat istenemez.

Madde 17

Bir kararın tanınmasını veya tenfizini talep eden taraf talebine aşağıdaki belgeleri eklemelidir.

1) Kararın tam ve aslına uygun bir örneği;

2) Verildiği Devlette karar hakkında mutad kanun yollarına başvurulamayacağı ve gerekiyorsa, kararın bu Devlette icra edilebilir olduğunu kanıtlayacak bir belge;

3) Kararın gıyapta verilmesi halinde, talebin başlıca unsurlarını kapsayan dava dilekçesinin, gaip tarafa, kararın verildiği Devletin hukukuna uygun şekilde tebliğ edildiğini veya bildirildiğini kanıtlayacak bir belgenin aslı veya aslına uygunluğu onaylanmış bir örneği;

4) Gerektiğinde, kararın verildiği Devlette adlî müzaheretten veya masraf muafiyetinden yararlandığını kanıtlayacak bir belge;

5) Talep edilen Devletçe istenmemesi hali dışında, yukarıda belirtilen belgelerin aslına uygunluğu onaylanmış tercümelere.

Yukarıda belirtilen belgelerin ibraz edilmemesi veya talep edilen Devlet merci tarafından karar muhtevassından Sözleşmenin şartlarının yerine getirildiğinin belirlenmemesi halinde, bu merci gerekli bütün belgelerin ibrazı için belirli bir süre tayin eder.

Söz konusu belgelerin ayrıca onaylanması veya benzer bir işleme tâbi tutulması istenemez.

BÖLÜM IV**Kamu Kuruluşlarına İlişkin Tamamlayıcı Hükümler****Madde 18**

Bir nafaka alacaklısına ödediği nafakaların borçludan iadesini takip eden bir kamu kuruluşunun talebi üzerine, bu nafaka borçlusu aleyhinde verilmiş olan karar, aşağıdaki hallerde Sözleşmeye uygun olarak tanınacak ve hakkında tenfiz kararı verilecektir.

1) Yapılan ödemenin tâbi olduğu kanuna göre, bu kuruluş tarafından tahsil edilebilmesi ve,

2) Talep edilen Devletin Devletler Özel Hukuku tarafından tayin edilen iç hukuka göre asıl alacaklı ile borçlu arasında bir nafaka yükümlülüğünün bulunması.

Madde 19

Bir kamu kuruluşunun tâbi olduğu kanun bir kararın tanınmasını veya tenfizini alacaklı yerine tam yetki ile talep etme hakkını kendisine veriyorsa, bu kamu kuruluşu nafaka alacaklısı ile borçlusı arasında verilmiş olan bir kararın tanınmasını veya tenfizini alacaklıya yaptığı ödemeler nisbetinde talep edebilir.

Madde 20

Tanımaya veya tenfizi talep eden kamu kuruluşu 18. maddenin birinci fıkrasında veya 19. maddede öngörülen şartları haiz olduğunu belirten ve ödemelerin nafaka alacaklısına yapıldığını kanıtlayan her türlü belgeyi ibraz etmelidir. 17. madde hükümleri saklıdır.

BÖLÜM V**Sulhler****Madde 21**

Yapıldığı Devlette icra edilebilen sulhler, kararların tâbi olduğu aynı şartlar altında ve bu şartların sulhlere de uygulandığı ölçüde tanınacak veya haklarında tenfiz kararı verilecektir.

BÖLÜM VI**Çeşitli Hükümler****Madde 22**

Mevzuatı para transferlerine kısıtlamalar koyan Âkit Devletler, nafaka olarak ödenmek veya Sözleşme çerçevesindeki nafaka talepleri için yapılan masrafları karşılamak üzere tahsis edilen paraların transferlerine birinci derecede öncelik tanıyacaklardır.

Madde 23

Bu Sözleşme, bir kararın veya bir sulhün tanınmasını veya tenfizini sağlamak için, kararın verildiği veya sulhün yapıldığı Devlet ile talep edilen Devleti bağlayan uluslararası başka bir belgeye veya talep edilen Devletin iç hukukuna başvurulmasına engel değildir.

Madde 24

Sözleşme, karar tarihine bakılmaksızın uygulanır.

Kararın, verildiği Devlet ile talep edilen devlet arasında Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden önce verilmiş olması halinde, talep edilen Devlette, bu karar hakkında sadece yürürlüğe giriş tarihinden sonra muaccel olacak borçlar için tenfiz kararı verilecektir.

Madde 25

Her Âkit Devlet aynı beyanı yapmış olan Devletlerle ilişkilerinde, Sözleşme hükümlerinin resmî bir merci veya memur önünde düzenlenmiş ve düzenlendiği

Devlette geçerli ve icrası mümkün resmî senetlere, Sözleşme hükümlerinin bunlara uygulanabildiği ölçüde teşmil edileceğini her zaman beyan edebilir.

Madde 26

Her Âkit Devlet, 34. maddeye uygun olarak aşağıdaki hallerde tanıma veya tenfiz talebini reddetme hakkını saklı tutabilir:

1) Alacaklının evliliğinden veya yirmi bir yaşını bitirdikten sonraki döneme ait olup, alacaklının eşi veya eski eşi dışındaki bir borçlu tarafından verilmesi gerekli nafakaya ilişkin kararlar ve sulhler;

2) a) Civar hısımları ve

b) Sıhrî hısımlar,

arasındaki nafaka yükümlülüğüne ilişkin kararlar ve sulhler,

3) Belirli aralıklarla nafaka ödenmesini hükme bağlamayan kararlar ve sulhler.

Bir ihtirazî kayıta bulunmuş olan Âkit Devlet, Sözleşmenin kendi ihtirazî kaydına konu olan kararlara ve sulhlere uygulanmasını talep edemez.

Madde 27

Bir Âkit Devlette nafaka yükümlülüğü konusunda çeşitli kişi topluluklarına uygulanabilen iki veya daha çok hukuk sisteminin bulunması halinde, bu Devletin Kanununa yapılan her atıftan söz konusu Devletin hukukunca o kişi topluluğuna uygulanacak hukuk sistemi anlaşılır.

Madde 28

Bir Âkit Devletin nafaka yükümlülüğü konusundaki kararların tanınması ve tenfizine farklı hukuk sistemlerinin uygulandığı iki veya daha çok bölgeye sahip bulunması halinde:

1) Kararın verildiği Devletin kanununa, usul hükümlerine veya merciine yapılan her atıftan, kararın verildiği bölgenin kanunu, usul hükümleri veya merci anlaşılır.

2) Talep edilen Devletin kanununa, usul hükümlerine veya merciine yapılan her atıftan, kararın tanınması veya tenfizi talep edilen bölgenin kanunu, usul hükümleri veya merci anlaşılır.

3) 1. ve 2. fıkraların uygulamasında, gerek kararın verildiği devletin kanununa veya usul hükümlerine gerekse talep edilen Devletin kanununa veya usul hükümlerine yapılan her atıftan Âkit devleti teşkil eden o bölgede geçerli ve ko-nuyla ilgili bütün hukuk kuralları ve ilkeleri anlaşılır.

4) Kararın verildiği Devlette nafaka alacaklısının veya borçlusunun mutad meskenine yapılan her atıftan, o kişinin kararın verildiği bölgedeki mutad meskeni anlaşılır.

Her Âkit Devlet bu kuralların bir veya birkaçını, Sözleşmenin bir veya birçok hükümlerine uygulamayacağını her zaman beyan edebilir.

Madde 29

Bu Sözleşme, taraf olan Devletler arasındaki ilişkilerde 15 Nisan 1958 tari-

hinde Lahey’de akdedilmiş “Çocuklara Karşı Nafaka Yükümlülüğü Konusundaki Kararların Tanınması ve Tenfizine İlişkin Sözleşme”nin yerini alır.

BÖLÜM VII Son Hükümler

Madde 30

Bu Sözleşme, Devletler Özel Hukuku Lahey Konferansı’nın Onikinci dönem toplantısı sırasında, üyesi bulunan Devletlerin imzasına açıktır.

Sözleşme onaylanacak, kabul veya tasvip edilecek ve onay, kabul veya tasvip belgeleri Hollanda Dışişleri Bakanlığına tevdi edilecektir.

Madde 31

Onikinci dönem toplantısından sonra Konferansa üye olan veya Birleşmiş Milletler Teşkilâtına veya onun bir ihtisas kuruluşuna mensup veya Uluslararası Adalet Divanının Statüsüne taraf bulunan her Devlet bu Sözleşmeye 35. maddenin 1. fıkrası uyarınca yürürlüğe girmesinden sonra katılabilir.

Katılma belgesi Hollanda Dışişleri Bakanlığına tevdi edilecektir.

Katılma yalnızca katılan Devletle 37. maddenin 3. fıkrasında öngörülen tebliğin alınmasından sonraki oniki ay içinde bu katılmaya karşı bir itiraz dermeyeran etmemiş olan Âkit Devletler arasındaki ilişkilerde hüküm ifade eder.

Böyle bir itiraz, Sözleşmenin, katılmadan sonra vuku bulacak onaylanması, kabulü veya tasvibi sırasında da her üye Devlet tarafından dermeyeran edilebilir. Bu itirazlar Hollanda Dışişleri Bakanlığına tebliğ edilecektir.

Madde 32

Her Devlet, imza, onay, tasvip, kabul veya katılma sırasında Sözleşmenin, uluslararası alanda temsil ettiği topraklarının tümüne veya bunlardan birine veya birkaçına teşmil olunacağını beyan edebilir. Bu beyan, Sözleşmenin söz konusu Devlet bakımından yürürlüğe girdiği tarihte hüküm ifade edecektir.

Bundan sonra yapılacak bu nitelikteki her teşmil, Hollanda dışişleri Bakanlığına tebliğ edilecektir.

Teşmil, 37. maddenin 4. fıkrasında öngörülen tebliğin alınmasını izleyen oniki ay içinde, bu katılmaya karşı bir itiraz dermeyeran etmemiş olan Âkit Devletlerle, uluslararası ilişkileri bir Âkit Devlet tarafından sağlanan ve söz konusu tebliğe konu olmuş bulunan ülke veya ülkeler arasındaki ilişkilerde hüküm ifade eder.

Böyle bir itiraz, Sözleşmenin, teşmilden sonra vuku bulacak onaylanması, kabulü veya tasvibi sırasında da her üye Devlet tarafından dermeyeran edilebilir.

Bu itirazlar Hollanda Dışişleri Bakanlığına tebliğ edilecektir.

Madde 33

Nafaka yükümlülüğü konusundaki kararların tanınmasına veya tenfizine uygulanan çeşitli hukuk sistemlerinin bulunduğu iki veya daha çok bölgeye sahip

olan her Âkit Devlet, imza, onay, kabul, tasvip veya katılma sırasında, bu Sözleşmenin, bu bölgelerin tümüne veya bunlardan birine veya birkaçına teşmil olunacağını beyan edebilir ve yeni bir beyan yapmak suretiyle bu beyanı her zaman değiştirebilir.

Sözleşmenin hangi bölgeye uygulanacağını açıkça belirtecek olan bu beyanlar Hollanda Dışişleri Bakanlığına tebliğ edilecektir.

Nafaka yükümlülüğü konusundaki bir kararın tanınmasının talep edildiği tarihte, kararın verildiği toprak biriminde Sözleşme uygulanmıyorsa, diğer Âkit Devletler bu kararın tanınmasını reddedebilirler.

Madde 34

Her Devlet, en geç onay, kabul, tasvip veya katılma sırasında, 26. maddede öngörülen ihtirazî kayıtlardan birini ve birkaçını dermeyan edebilir. Başka hiçbir ihtirazî kayıt kabul edilmeyecektir.

Aynı şekilde her Devlet, 32. maddeye uygun olarak Sözleşmenin teşmilini tebliğ ederken, teşmile konu olan bölgelerin tümü veya bunların bazılarıyla sınırlı hüküm ifade etmek üzere, söz konusu ihtirazî kayıtlardan birini veya birkaçını dermeyan edebilir.

Her Âkit Devlet, dermeyan etmiş olduğu bir ihtirazî kaydı her zaman geri alabilir. Bu geri alma Hollanda Dışişleri Bakanlığına tebliğ edilecektir.

İhtirazî kaydın hükmü yukarıdaki fıkrada öngörülen tebliği izleyen üçüncü takvim ayının birinci günü sona erecektir.

Madde 35

Bu Sözleşme 30. maddede öngörülen onay, kabul veya tasvip belgelerinden üçüncüsünün tevdiini izleyen üçüncü takvim ayının birinci günü yürürlüğe girecektir.

Bilâhare Sözleşme:

-Sonradan onaylayan, kabul eden veya tasvip eden her imzalayan Devlet için, onay, kabul veya tasvip belgesinin tevdiini izleyen üçüncü takvim ayının birinci günü;

-Katılan her devlet için, 31. maddede öngörülen sürenin hitamını izleyen üçüncü takvim ayının birinci günü;

-32. madde uyarınca, Sözleşmenin teşmil olduğu bölgeler için, söz konusu maddede öngörülen sürenin hitamını izleyen üçüncü takvim ayının birinci günü yürürlüğe girecektir.

Madde 36

Sözleşme, sonradan onaylayan, kabul veya tasvip eden veya katılan devletler için dahi, 35. maddenin 1. fıkrasına uygun olarak, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş yıl sürelidir.

Sözleşme fesholunmadıkça, beşer yıllık sürelerle zimnen yenilenecektir.

Fesih, beş yıllık sürenin hitamından en az altı ay önce Hollanda Dışişleri Ba-

kanlığına tebliğ edilecektir. Fesih, Sözleşmenin uygulandığı bölgelerin bazıları ile sınırlandırılabilir.

Fesih, sadece bunu tebliği eden Devlet için hüküm ifade eder. Sözleşme diğer Âkit Devletler için yürürlükte kalacaktır.

Madde 37

Hollanda Dışişleri Bakanlığı Konferansın üyesi olan Devletlere 31. maddenin hükümlerine uygun olarak, Sözleşmeye katılacak Devletlere aşağıdaki hususları bildirecektir.

- 1) 30. maddede öngörülen imzalama, onay, kabul ve tasvipleri,
- 2) Sözleşmenin 35. maddesinin hükümlerine uygun olarak, Sözleşmenin yürürlüğe gireceği tarihi;
- 3) 31. maddede öngörülen katılmaları ve bunların hüküm ifade edecekleri tarihi;
- 4) 32. maddede öngörülen teşmilleri ve bunların hüküm ifade edecekleri tarihi;
- 5) 31. ve 32. maddelerde öngörülen katılmalara ve teşmillere karşı yapılan itirazları;
- 6) 25. ve 32. maddelerde sözü edilen beyanları;
- 7) 36. maddede öngörülen fesihleri;
- 8) 26. ve 34. maddelerde öngörülen ihtirazî kayıtları ve 34. maddede öngörülen

ihtirazî kayıtların geri alınmasını;

Bunu teyiden, usulüne uygun şekilde yetkili kılınmış aşağıdaki imza sahipleri bu sözleşmeyi imzalamışlardır.

Fransızca ve İngilizce dillerindeki her iki metin de aynı şekilde geçerli olmak ve Hollanda Dışişleri Bakanlığı arşivlerine tevdi edilmek ve aslına uygunluğu onaylı bir örneği, diplomasi yolu ile, Onikinci dönem Konferansı Üyesi bulunan Devletlere verilmek üzere, tek nüsha halinde, 2 Ekim 1973 günü Lahey'de düzenlenmiştir.

TÜRKİYE'NİN ÇEKİNCELERİ

Madde 26

Türkiye Cumhuriyeti, Sözleşmenin 34 üncü maddesi uyarınca, 26 ncı maddenin 2 nci ve 3 üncü fıkralarında belirtilen haklar çerçevesinde, bir kararı tanımama veya uygulamama ya da kan ya da sıhri hısımlık bağıyla bağlı kişiler arasındaki nafaka yükümlüklerine ilişkin karar ya da anlaşmayı nafakanın periyodik olarak ödenmesi sağlanmadıkça tanımama veya uygulamama hakkını saklı tutar.

5) 23 KASIM 2007 TARİHLİ ÇOCUK NAFKASI VE DİĞER AİLE NAFKA TÜRLERİNİN ULUSLARARASI TAHSİLİNE İLİŞKİN SÖZLEŞME ⁷⁵

Bu Sözleşmeye Taraf olan Devletler,

Çocuk Nafakası ve Diğer Aile Nafaka Türlerinin Uluslararası Tahsiline İlişkin Sözleşme'ye yönelik Devletler arasında işbirliğini geliştirme arzusuyla,

Sonuç veren ve erişilebilir, hızlı, verimli, uygun maliyetli, duyarlı ve adil usullere yönelik ihtiyacın bilincinde olarak,

Mevcut Lahey Sözleşmeleri, diğer uluslararası belgeler, özellikle 20 Haziran 1956 tarihli Nafaka Alacaklarının Yabancı Ülkelerde Tahsiline İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin en iyi özelliklerini esas almayı arzu ederek,

Teknolojilerindeki gelişmelerden yararlanma ve ihtiyaçların değişmesi ve teknolojiadaki ilerlemelerin yeni fırsatlar yaratması sebebiyle gelişmeye devam eden esnek bir sistem oluşturma arayışıyla,

20 Kasım 1989 tarihli Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 3. ve 27. maddeleri uyarınca aşağıdaki durumları hatırlatarak,

- Çocukları ilgilendiren tüm faaliyetlerde, çocuğun üstün yararı temel alınmalıdır,

- Her çocuğun fiziksel, zihinsel, ruhsal, ahlaki ve toplumsal gelişmesini sağlayacak yeterli yaşam standardına sahip olma hakkı vardır,

- Ebeveyn/Ebeveynler veya çocuktan sorumlu diğer kişiler, kendi imkanları ve mali güçleri ölçüsünde, çocuğun gelişmesi için gerekli hayat şartlarını sağlama konusunda başlıca sorumluluğa sahiptir, ve

- Taraf Devletler, uluslararası anlaşmaların akdi de dâhil olmak üzere, ebeveyn/ebeveynler veya çocuktan sorumlu diğer kişilerden, özellikle de söz konusu kişilerin çocuktan farklı bir ülkede yaşadığı durumlarda, çocuğun nafakasının tahsil edilmesini sağlamak için gerekli tüm önlemleri almalıdır,

Bu Sözleşme'yi akdetmeye karar vermişler ve aşağıdaki hususlarda mutabık kalmışlardır:

⁷⁵ Sözleşmenin onaylanması 25/04/2006 tarihli ve 6708 sayılı Kanun ile (Resmî Gazete: 05/05/2016, 29703) uygun bulunmuş, 09/05/2016 tarihli ve 2016/8848 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile onaylanmış ve bu Karar ile birlikte Sözleşmenin metni 22/05/2016 tarihli ve 29719 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanmıştır.

BÖLÜM I

AMAÇ, KAPSAM VE TANIMLAR

Madde 1

Amaç

Bu Sözleşme'nin amacı, özellikle aşağıdaki hususları gerçekleştirerek çocuk nafakası ve diğer aile nafaka türlerinin etkin bir şekilde uluslararası tahsilini sağlamaktır:

- a) Âkit Devletlerin makamları arasında kapsamlı bir işbirliği sistemi kurarak;
- b) Nafaka kararlarının tesis edilmesi için elverişli uygulamalar yaparak;
- c) Nafaka kararlarının tanıma ve tenfizini sağlayarak; ve
- d) Nafaka kararlarının hızlı bir şekilde tenfizi için etkin önlemler şart koşarak.

Madde 2

Kapsam

1) Bu Sözleşme aşağıdaki hususlara uygulanır:

a) 21 yaşından küçüklere yönelik ebeveyn-çocuk ilişkisinden kaynaklanan nafaka yükümlülüklerine;

b) a) bendi kapsamında bir taleple başvuru yapıldığında eş nafakasına yönelik bir kararın tanınması ve tenfizi veya tenfizine; ve

c) Bölüm II ve III hariç olmak üzere, eş nafakasına.

2) Herhangi bir Âkit Devlet, 62. madde uyarınca, 18 yaşını doldurmamış kişilere Sözleşme'nin uygulanmasını sınırlama hakkına 1. fıkranın a) bendi kapsamında çekince koyabilir. Bu çekinceyi koyan bir Âkit Devlet, çekinceyle hariç tutulan söz konusu yaştaki kişilere Sözleşme'nin uygulanmasını talep etme hakkına sahip olamaz.

3) Herhangi bir Âkit Devlet, 63. madde uyarınca bu Sözleşme'nin tümünü veya bölümünü, özellikle korunmaya muhtaç kişilere ilişkin yükümlülükler de dâhil olmak üzere, aile ilişkisi, ebeveynlik, evlilik veya kayın hısımlığından doğan herhangi bir nafaka yükümlülüğüne kadar genişleteceğini beyan edebilir. Böyle bir beyan, iki Âkit Devlet arasında, ancak beyanlarının aynı nafaka yükümlülüklerini ve Sözleşme'nin aynı bölümlerini kapsaması durumunda, sorumluluk doğurur.

4) Bu Sözleşme'nin hükümleri çocuklara ebeveynlerinin medeni hallerine bakılmaksızın uygulanır.

Madde 3

Tanımlar

Bu Sözleşme'nin amacı bakımından:

- a) "Alacaklı", nafakanın ödeneceği veya ödeneceği iddia edilen kişiyi ifade eder;
- b) "Borçlu", nafaka borcu olan veya borcu olduğu iddia edilen kişiyi ifade eder;
- c) "Adli yardım", başvuranlara haklarını bilip ileri sürmelerine ve başvuruların talep edilen Devlette bütün yönleriyle ve etkin bir şekilde ele alınmasını

sağlamaya yönelik gerekli yardımı ifade eder. Bu tür yardım sağlama araçları, gerektiği şekilde hukuki danışmanlık, yetkili makam önünde dava açma hususunda yardım, yasal temsil ve dava masraflarından muafiyeti içerebilir;

d) "Yazılı anlaşma", herhangi bir araçla kayıt altına alınmış ve içeriğinin daha sonra referans olarak kullanılabilir şekilde erişilebilir olduğu anlaşmayı ifade eder;

e) "Nafaka düzenlemesi"⁷⁶, nafaka ödemelerine ilişkin;

i) yetkili bir makam tarafından düzenlenmiş veya geçerli bir belge olarak onaylanmış olan; veya

ii) yetkili bir makam tarafından gerçekliği doğrulanmış veya karara bağlanmış, kaydedilmiş veya sunulmuş olan ve yetkili makamının inceleme ve değişiklik konusu olabilen;

yazılı anlaşmayı ifade eder:

f) "Korunmaya Muhtaç Kişi", kişisel yetilerindeki bir noksan veya yetersizlik nedeni ile kendisine bakamayan kişiyi ifade eder.

BÖLÜM II İDARİ İŞBİRLİĞİ

Madde 4

Merkezi Makamın Tayini

1) Âkit Devletler, Sözleşme tarafından verilen görevleri yerine getirmesi için bir Merkezi Makam tayin ederler.

2) Federal Devletler, birden fazla hukuk sistemi olan Devletler veya özerk bölgesel birimlere sahip Devletler birden fazla Merkezi Makam atayabilir ve görevlerine yönelik bölgesel veya kişisel kapsamını belirler. Bir Devletin birden fazla Merkezi Makam atadığı durumlarda, herhangi bir bildirim söz konusu Devlet içindeki uygun Merkezi Makama iletmesi için bir Merkezi Makam belirler.

3) Merkezi Makam veya Merkezi Makamların tayini, iletişim bilgileri ve 2. fıkrada belirtildiği üzere gerekli hallerde işlevlerinin kapsamı, onay veya katılım belgesi tevdi edildiğinde veya 61. madde uyarınca beyanname verildiğinde Lahey Uluslararası Özel Hukuk Konferansının Daimi Bürosu'na bir Âkit Devlet tarafından bildirilir. Taraf Devletler, herhangi bir değişikliği derhal Daimi Büro'ya bildirir.

Madde 5

Merkezi Makamların Genel Görevleri

Merkezi Makamlar:

a) Birbirleriyle işbirliği yapar ve Sözleşme'nin amaçlarına ulaşabilmek için Devletlerinde bulunan yetkili makamlar arasında işbirliğini teşvik eder;

⁷⁶ Sözleşmenin orijinal dilinde "maintenance arrangement" şeklinde yer alan ifadenin "nafaka anlaşması" şeklinde de tercüme edilebileceği akla gelmektedir.

b) Sözleşme'nin uygulanmasında karşılaşılan güçlükler karşı mümkün olduğunca çözüm arayışında olurlar.

Madde 6

Merkez Makamların Özel Görevleri

1) Merkezi Makamlar, Bölüm III'te düzenlenmiş olan başvurulara ilişkin yardım sağlar. Özellikle;

a) Bu tür başvuruları iletir ve alır;

b) Bu tür başvurularla ilgili usulî işlemleri başlatır veya söz konusu işlemlerin yapılmasını kolaylaştırır.

2) Bu tür başvurulara ilişkin aşağıdaki hususları sağlamak üzere tüm uygun önlemleri alır:

a) Koşullar gerektirdiğinde, adli yardım sağlamak veya kolaylaştırmak;

b) Borçlu veya alacaklının yerini tespit etmeye yardımcı olmak;

c) Borçlu veya alacaklıların gelire ilgili ve gerektiği takdirde mallarının yerinin tespiti de dâhil olmak üzere diğer mali koşullarına ilişkin ilgili bilgi edinmeye yardımcı olmak;

d) Nafakanın gönüllü ödenmesini sağlamak için uygun olduğu durumlarda arabuluculuk, uzlaşma veya benzer süreçler kullanarak dostane çözümler teşvik etmek;

e) Ödenmemiş borçlar da dâhil olmak üzere nafaka kararlarının devam eden tenfizini kolaylaştırmak;

f) Nafaka ödemelerinin tahsil edilmesini ve hızlı transferini kolaylaştırmak;

g) Yazılı veya diğer delillerin elde edilmesini kolaylaştırmak;

h) Nafakanın tahsili için gerektiğinde soybağının kurulmasına yardım sağlamak;

i) Mahiyeti ülkesellik barındıran ve bekleyen nafaka başvurusunun sonucunu güvenceye almayı amaçlayan gerekli geçici önlemleri sağlamak için dava işlemlerini başlatmak veya başlatılmasını kolaylaştırmak;

j) Tebligatı kolaylaştırmak.

3) Bu madde kapsamında Merkezi Makamın görevleri, kendi Devletinin yasalарının izin verdiği ölçüde, kamu kuruluşları veya söz konusu Devletin yetkili makamlarının denetimine tabi olan diğer kurumlar tarafından gerçekleştirilebilir. Söz konusu kamu kuruluşları veya diğer kurumların tayini, iletişim bilgileri ve görev kapsamı, bir Âkit Devlet tarafından Lahey Uluslararası Özel Hukuk Konferansının Daimi Bürosu'na bildirilir. Taraf Devletler, herhangi bir değişikliği derhal Daimi Büro'ya bildirir.

4) Bu maddedeki veya 7. maddedeki hiçbir durum, talep edilen Devletin hukukuna göre sadece adli makamlar tarafından icra edilebilen yetkileri kullanmak üzere Merkezi Makama yükümlülük getirdiği şeklinde yorumlanamaz.

Madde 7**Özel önlem talepleri**

1) Bir Merkezi Makam, 10 . madde kapsamındaki bir başvuru işlem görmekte değilse Madde 6 (2) b), c), g), h), i) ve j) uyarınca başka bir Merkezi Makama nedenlerini belirterek uygun özel önlemler alması yönünde talepte bulunabilir. Talepte bulunulan Merkezi Makam, söz konusu önlemlerin Madde 10 bağlamında başvuruda bulunabilecek kişinin olası başvurusuna yardımcı olmak için ya da böyle bir başvurunun başlatılıp başlatılmamasını belirlemede gerekli olduğu yönünde kanaate ulaşırsa, uygun önlemleri alır.

2) Bir Merkezi Makam ayrıca talep eden Devlette görülmekte olan nafaka tahsiline ilişkin uluslararası bir unsur barındıran bir davayla ilgili olarak bir başka Merkezi Makamın talebi üzerine özel önlemler alabilir.

Madde 8**Merkezi Makam masrafları**

1) Her Merkezi Makam bu Sözleşme'yi uygularken kendine ait masrafları karşılar.

2) Merkezi Makamlar, 7. madde uyarınca özel önlem talebinden doğan istisnai masraflardan başka Sözleşme kapsamındaki hizmetlerin sağlanmasına yönelik başvurudan herhangi bir ücret talebinde bulunamaz.

3) Talep edilen Merkezi Makam bu maliyetteki söz konusu hizmetlerin sağlanması için başvuranın izni olmadan 2. fıkrada belirtilen hizmetlerin masraflarını tahsil edemez.

BÖLÜM III**MERKEZİ MAKAMLAR ARACILIĞIYLA BAŞVURULAR****Madde 9****Merkezi Makamlar Aracılığıyla Başvuru**

Bu bölüm kapsamındaki bir başvuru, başvuranın yerleşim yerinin bulunduğu Âkit Devletin Merkezi Makamı aracılığıyla talepte bulunulan ülkenin Merkezi Makamına yapılır. Bu hükmün amaçları çerçevesinde, yerleşim yeri sadece orada bulunmayı kapsamaz.

Madde 10**Başvuru Olanakları**

1) Aşağıdaki başvuru kategorileri, bu Sözleşme kapsamında talep eden Devlette nafaka tahsil etmeyi amaçlayan alacaklı için uygundur:

a) Bir kararın tanınması veya tanınma ve tenfizi;

b) Talep edilen Devlette verilen veya tanınan bir kararın tenfizi;

c) Soybağının belirlenmesinin gerekli olduğu haller de dâhil olmak üzere, hiçbir mevcut kararın bulunmadığı talep edilen Devlette bir kararın verilmesi;

d) Talepte bulunulan devlette bir kararın tanınma ve tenfizi, 2. Madde kapsamında tanınma ve tenfizin esasına ilişkin bir eksiklik ya da 22. Maddenin b) veya e) fıkralarında belirtilen nedenler yüzünden mümkün değilse ya da reddedilmişse, söz konusu talepte bulunulan devlette bir kararın verilmesi;

e) Talep edilen Devlette verilen bir kararın değiştirilmesi;

f) Talep edilen Devlet dışında bir Devlette verilen bir kararın değiştirilmesi;

2) Bu Sözleşme kapsamında talep eden Devlette aleyhine nafaka kararı bulunan borçlu aşağıdaki başvurulardan yararlanabilmelidir:

a) Talep edilen devlette önceki bir kararın tenfizinin durdurulması ya da sıvılandırılmasına yol açan bir kararın ya da eşdeğerde bir işlemin tanınması;

b) Talep edilen Devlette verilen bir kararın değiştirilmesi;

c) Talep edilen Devlet dışında bir Devlette verilen bir kararın değiştirilmesi;

3) Bu Sözleşme'de aksine hüküm bulunmadıkça, 1. ve 2. fıkralardaki başvurular talep edilen Devletin hukukuna göre belirlenir ve fıkra 1 c)- f) ve 2 b) ve c)'deki başvurular talep edilen Devletteki yetki kurallarına tabidir.

Madde 11

Başvuru içeriği

1) 10. madde kapsamındaki tüm başvurular asgari olarak aşağıdaki hususları içerir:

a) Başvuru veya başvuruların mahiyetine ilişkin açıklama;

b) Başvuranın adres ve doğum tarihi de dâhil olmak üzere adı ve iletişim bilgileri;

c) Muhatabın (karşı tarafın) adı ve biliniyor ise adres ve doğum tarihi;

d) Kendisi için nafaka istenen kişinin adı ve doğum tarihi;

e) Başvurunun dayandığı gerekçeler;

f) Alacaklı tarafından yapılan bir başvuruda, nafaka ödemesinin nereye gönderileceği veya elektronik olarak iletileceğine ilişkin bilgi;

g) Madde 10 (1) a) ve (2) a) kapsamındaki başvuru hariç, Talep edilen Devlet tarafından 63. madde uyarınca bir beyanla belirtilen herhangi bir bilgi veya belge;

h) Talep eden Devletin Merkezi Makamında başvuruyu işleme koymakla sorumlu kişi veya birimin adı ve iletişim bilgileri.

2) Uygun olduğu ve bilindiği ölçüde, başvuru ayrıca, özellikle aşağıdaki hususları içerir:

a) Alacaklının mali durumu;

b) Borçlunun işverenin adı ve adresi ile borçlunun mallarının mahiyeti ve konumu da dâhil olmak üzere, borçlunun mali durumu;

c) Ve davalının yerinin tespitine yardımcı olabilecek başka herhangi bir bilgi.

3) Başvurana ücretsiz adli yardım sağlamaya ilişkin belgeler de dâhil olmak üzere, gerekli destekleyici bilgi veya belgeler başvuruya eklenir. Madde 10 (1) a) ve (2) a) kapsamındaki başvurularda, başvuruya yalnızca 25. maddede sıralanan belgeler eklenir.

4) 10. madde kapsamındaki bir başvuru, Lahey Uluslararası Özel Hukuk Konferansı tarafından önerilen ve yayınlanan formla yapılabilir.

Madde 12

Başvuruların ve davaların Merkezi Makamlar aracılığıyla iletilmesi, alınması ve işleme konulması

1) Talep eden Devletin Merkezi Makamı, başvurunun değerlendirilmesinde gerekli olduğu bilinen tüm bilgi ve belgelerin başvuruya eklenmesi konusunda başvurana yardımcı olur.

2) Talep eden Devletin Merkezi Makamı, başvurunun Sözleşme hükümlerine uygun olduğuna kanaat getirdiğinde başvuruyu başvuran adına ve onun rızası ile talep edilen Devletin Merkezi Makamına iletir. Başvuruya Ek 1'de belirtilen teslimat formu eklenir. Talep eden Devletin Merkezi Makamı, talep edilen Devletin Merkezi Makamı tarafından istendiğinde, Madde 16 (3), 25 (1) a), b) ve d) ve (3) b) ve 30 (3) kapsamında belirtilen herhangi bir belgenin menşey Devletin yetkili makamı tarafından onaylanmış tam suretini temin eder.

3) Talep edilen Merkezi Makam, başvurunun alındığı tarihten itibaren altı hafta içinde, Ek 2'de belirtilen şekilde başvurunun alındığını bildirir ve talep eden Devletin Merkezi Makamını başvuru ile ilgili olarak öncelikle hangi adımların atıldığı ya da atılacağı hakkında bilgilendirir ve gerekli olan başka bilgi ve belgeyi talep edebilir. Aynı altı haftalık süre içinde, talep edilen Merkezi Makam, talep eden Merkezi Makama başvurunun ilerleyişiyle ilgili bilgi vermekle sorumlu kişi veya birimin adı ve iletişim bilgilerini sağlar.

4) Bildirim tarihinden itibaren üç ay içinde, talep edilen Merkezi Makam başvuru durumunu talep eden Merkezi Makama bildirir.

5) Talep eden ve talep edilen Merkezi Makamlar aşağıdakilerle ilgili olarak birbirlerine bilgi verir:

- a) Belirli bir davadan sorumlu kişi veya birim;
- b) Davanın ilerleyişi,

Söz konusu Makamlar ayrıca talep edilen bilgileri vaktinde sağlamalıdır.

6) Merkezi Makamlar konuların düzgün bir şekilde değerlendirilmesini sağlayacak en kısa sürede davayı işleme koyar.

7) Merkezi Makamlar en hızlı ve etkili iletişim araçlarını kullanırlar.

8) Talep edilen Merkezi Makam, bir başvuruyu işleme koymayı ancak Sözleşme şartlarının yerine getirilmediğinin açık olduğu durumlarda reddedebilir. Böyle bir durumda, Merkezi Makam ret sebeplerini derhal talep eden Merkezi Makama bildirir.

9) Talep edilen Merkezi Makam yalnızca ek belge veya bilgilerin gerekli olduğu gerekçesiyle bir başvuruyu reddedemez. Bununla beraber, talep edilen Merkezi Makam talep eden Merkezi Makamdan söz konusu ek bilgi ve belgeleri isteyebilir. Talep eden Merkezi Makam üç ay içinde veya talep edilen Merkezi Makam tarafından belirlenen daha uzun bir süre içinde istenen bilgi ve belge-

leri sağlamazsa talep edilen Merkezi Makam artık başvuruyu işleme koymama kararı alabilir. Böyle bir durumda, talep eden Merkezi Makama kararını bildirir.

Madde 13

İletişim araçları

Âkit Devletlerin merkezi makamları tarafından bu Bölüm uyarınca yapılan herhangi bir başvuru ve ona eklenmiş veya bir merkezi makam tarafından sağlanmış herhangi bilgi ya da belgeye, yalnızca ilgili merkezi makamlar arasında kullanılan iletişim ortam ve araçları nedeniyle karşı tarafça itiraz edilemez.

Madde 14

İşlemlere Etkin Katılım⁷⁷

1) Talep edilen Devlet, başvuranın, tenfiz ve temyiz yolları da dâhil olmak üzere, bu Bölüm kapsamındaki başvurulardan kaynaklanan işlemlere etkin katılımını⁷⁸ sağlar.

2) Söz konusu etkin katılımı⁷⁹ sağlamak için talep edilen Devlet, üçüncü fıkranın uygulandığı durumlar hariç olmak üzere, 14 ve [ila] 17. maddeler⁸⁰ uyarınca adli yardım sağlar.

3) Talep edilen Devlet, başvuranın gerekli işlemleri böyle bir yardıma gerek olmadan yapabilmesine imkân tanıdığı ve Merkezi Makamın bu gibi gerekli hizmetleri ücretsiz olarak sağladığı ölçüde, başvurana ücretsiz adli yardım sağlamaya mecbur değildir.

4) Ücretsiz adli yardım eşdeğer ulusal davalarda sağlanandan daha az olamaz.

5) Hiçbir menkul kıymet, bono veya mevduat, ne şekilde tanımlanmış olursa olsun, Sözleşme kapsamındaki davaya ait masraf ve giderlerin teminatı olarak istenemez.

Madde 15

Çocuk nafakası başvurularına yönelik ücretsiz adli yardım

1) Talep edilen Devlet, 21 yaşından küçüklere yönelik ebeveyn-çocuk ilişkisinden kaynaklanan nafaka yükümlülüklerine ilişkin bu Bölüm kapsamında alacaklı tarafından yapılan tüm başvurularda ücretsiz adli yardım sağlar;

2) Birinci fıkradaki düzenlemeye rağmen, talep edilen Devlet, Madde 10 (1) a) ve b) kapsamındaki başvurular ve Madde 20 (4)'te düzenlenen davalar hariç olmak üzere, başvuru veya temyizden dayandığı gerekçenin açıkça temelsiz olduğu sonucuna varırsa ücretsiz adli yardımını reddedebilir.

⁷⁷ Sözleşmenin orijinal dilinde "Effective access to procedures" şeklinde yer alan söz konusu ibarenin "Yapılan İşlemlere Etkin Erişim" şeklinde tercüme edilebileceği akla gelmektedir.

⁷⁸ Sözleşmenin orijinal dilinde "access" şeklinde yer alan söz konusu ibarenin "erişim" şeklinde tercüme edilebileceği akla gelmektedir.

⁷⁹ Sözleşmenin orijinal dilinde "access" şeklinde yer alan söz konusu ibarenin "erişim" şeklinde tercüme edilebileceği akla gelmektedir.

⁸⁰ Sözleşmenin orijinal dilinde "Articles 14 to 17" şeklinde yer alan söz konusu ifadenin "14 ila 17. maddeler" şeklinde tercüme edilebileceği akla gelmekte olup metne işlenmiştir.

Madde 16**Çocuk merkezli mali durum araştırmasının kullanımına izin verilmesi beyanı**

1) Madde 15 (1)'deki düzenlemeye rağmen, bir Devlet 63. madde uyarınca çocuğun mali durumunun değerlendirilmesine yönelik araştırmaya bağlı olarak Madde 10 (1) a) ve b) kapsamındaki başvurular ve Madde 20 (4)'te düzenlenen davalar hariç olmak üzere, ücretsiz adli yardım sağlayacağını beyan edebilir.

2) Bir Devlet, böyle bir beyanda bulunurken, araştırmayı tamamlamak için gereken mali ölçütler de dâhil olmak üzere, çocuğun mali durumunun değerlendirilmesinde uygulanacak yöntemle ilişkin Lahey Uluslararası Özel Hukuk Konferansının Daimi Bürosu'na bilgi sağlar.

3) Birinci fıkrada belirtilen başvuru, aynı fıkrada belirtilen beyanda bulunmuş olan bir Devlete yapılmışsa, başvuran tarafından verilmiş olan çocuğun mali durumunun 2. Fıkrada belirtilen ölçütleri karşıladığını belirten resmî bir onayı içerir. Talep edilen Devlet, yalnızca başvuranın sağladığı bilgilerin doğru olmadığına ilişkin haklı gerekçelerin bulunduğu kanaat getirirse çocuğun mali durumuna ilişkin daha fazla kanıt talebinde bulunabilir.

4) Ebeveyn-çocuk ilişkisinden kaynaklanan nafaka yükümlülüklerine ilişkin bu Bölüm kapsamındaki başvurular açısından talep edilen Devletin hukuku tarafından sağlanan en elverişli adli yardım, çocuk için 1. ve 2. fıkralar kapsamında sağlananlardan çok daha elverişli ise, en elverişli adli yardım sağlanır.

Madde 17**15. ve 16. madde kapsamına girmeyen başvurular**

Bu Sözleşme kapsamında 15. veya 16. madde kapsamına girmeyen tüm başvurularda:

a) Ücretsiz adli yardım hükmü, mali durum ya da gerçek değer⁸¹ tespitine tabi tutulabilir.

b) Menşe Devlette ücretsiz adli yardımdan faydalanan başvuran, tanıma ve tenfiz davalarında, aynı koşullarda talepte bulunulan Devletin hukuku tarafından sağlanan ücretsiz adli yardımdan en azından aynı ölçüde faydalanma hakkına sahiptir.

BÖLÜM IV**YASAL GİRİŞİME İLİŞKİN KISITLAMALAR****Madde 18****Yasal girişimlere ilişkin kısıtlamalar**

1) Alacaklının mutat meskenin bulunduğu Âkit Devlette verilen bir kararda, kararın değiştirilmesi veya yeni bir kararın verilmesine ilişkin işlemler borçlu tarafından, alacaklının mutat meskeni kararın verildiği Devlette olduğu sürece,

⁸¹ Sözleşmenin orijinal dilinde "merits" şeklinde yer alan söz konusu ifadenin "hakkılık" şeklinde de çevrilebileceği akla gelmektedir.

herhangi bir başka Âkit Devlette yapılamaz.

2) 1. fıkraya aşağıdaki durumlarda uygulanamaz:

a) Çocuklarla ilgili olarak nafaka yükümlülüklerine ilişkin anlaşmazlıklar dışında, söz konusu diğer Âkit Devletin yargı yetkisiyle ilgili tarafların yazılı olarak anlaşmış olması halinde;

b) Alacaklının açıkça belirterek ya da mümkün olan ilk fırsatta yargı yetkisine itirazda bulunmadan davanın esasına ilişkin savunma yaparak söz konusu diğer Âkit (Taraf) Devletin yargı yetkisini onaylaması halinde;

c) Menşe Devletin yetkili makamının kararı değiştirmek veya yeni bir karar vermek için yargı yetkisini kullanamaması veya kullanmayı reddetmesi halinde; veya

d) Menşe Devlette verilen bir kararın, değiştirilmesi veya yeni bir karar verilmesi işlemlerinin yapılması düşünülen Âkit Devlette tanınmaması ya da tenfizinin beyan edilememesi halinde.

BÖLÜM V TANIMA VE TENFİZ

Madde 19

Bölümün Kapsamı

1) Bu bölüm, nafaka yükümlülüğü bakımından adli veya idari makam tarafından verilen bir karara uygulanır. "Karar" terimi, söz konusu makam huzurunda veya bu makam tarafından varılmış bir çözüm veya anlaşmayı da içermektedir. Bir karar, indekleme yoluyla otomatik tashihi ve ödenmemiş borçlar ile geriye dönük nafaka veya faizlerin ifası istemini ve masraf ya da giderlerin belirlenmesini içerebilir.⁸²

2) Bir karar yalnızca nafaka yükümlülüğüne ilişkin değilse, bu Bölüm hükümleri söz konusu kararın sadece nafaka yükümlülüklerini ilgilendiren kısmına uygulanır.

3) 1. fıkranın amacı doğrultusunda, "idari makam" kurulduğu Devletin hukukuna göre, kararları,

a) Temyiz konusu olabilen ya da adli bir makam tarafından inceleme konusu yapılabilen; ve

b) Aynı konuda adli bir makamın kararıyla benzer bir kuvvet ve etkiye sahip olan kamu kuruluşunu ifade eder.

⁸² Sözleşmenin orijinal dilinde "The term "decision" also includes a settlement or agreement concluded before or approved by such an authority. A decision may include automatic adjustment by indexation and a requirement to pay arrears, retroactive maintenance or interest and a determination of costs or expenses." şeklinde yer alan söz konusu ibarenin " "Karar" terimi, böyle bir makam huzurunda yapılan veya böyle bir makamca onaylanan, sulh (uzlaşma) veya anlaşmaları da içerir. Bir karar, endekse bağlanmak suretiyle otomatik uyarlamayı ve ödenmemiş borçlar ile geriye dönük nafaka veya faizlerin ifası istemini ve masraf ya da giderlerin belirlenmesini içerebilir." şeklinde tercüme edilebileceği akla gelmektedir.

4) Bu Bölüm ayrıca 30. maddeye tabi nafaka düzenlemelerine de uygulanır.⁸³

5) Bu Bölümün hükümleri, 37. madde uyarınca talepte bulunulan Devletin yetkili makamına doğrudan yapılan tanıma ve tenfiz talebine de uygulanır.

Madde 20

Tanıma ve tenfizin esasları;

1) Bir Âkit Devlette ("menşe Devlet") alınmış bir karar aşağıdaki koşullarda diğer Âkit Devletlerde tanınır ve tenfiz edilir:

a) İşlemlerin başladığı dönemde davalının mutat meskeni menşe Devlette bulunuyor ise;

b) Davalı açıkça belirterek ya da mümkün olan ilk fırsatta yargı yetkisine itirazda bulunmadan davanın esasına ilişkin savunma yaparak yargı yetkisini onaylamış ise;

c) İşlemlerin başladığı dönemde alacaklının mutat meskeni menşe Devlette bulunuyor ise;

d) Davalının menşe Devlette çocukla birlikte yaşıyor olması veya orada yerleşim yeri edinmiş ve çocuğa destek sağlamış olması şatıyla, işlemlerin başladığı dönemde kendisine nafaka bağlanması kararı verilen çocuğun mutat meskeni söz konusu menşe Devlette bulunuyor ise;

e) Çocuklarla ilgili olarak nafaka yükümlülüklerine ilişkin anlaşmazlıklar dışında, taraflar arasında yargı yetkisine ilişkin yazılı bir anlaşma yapılmış ise; veya

f) Yargı yetkisi, yalnızca taraflardan birinin tabiiyetine dayandırılmadıkça kişisel statü veya velayet sorumluluğuyla ilgili söz konusu yargı yetkisini gerçekleştiren bir makam tarafından karar verilmiş ise.

2) Bir Âkit Devlet, 62. madde uyarınca, fıkra 1 c), e) veya f) ile ilgili olarak çekince koyabilir.

3) 2. fıkra kapsamında çekince koyan bir Âkit Devlet, kendi kanunu benzer durumlarda yetkili makamlarına yargı yetkisi tanımış veya tanıyabilecek olduğu takdirde, söz konusu kararı tanıyabilir ve tenfiz eder.

4) 2. fıkra kapsamında konulan bir çekinceden ötürü kararın tanınması mümkün değilse ve borçlunun yerleşim yeri Âkit Devlette ise, bu Âkit Devlet alacaklının yararına karar verilmesi için gerekli bütün önlemleri alır. Yukarıdaki cümle, 19. maddenin 5. fıkrası kapsamında tanınma ve tenfiz için yapılan doğrudan taleplere veya Madde 2 (1) b)'de atıfta bulunulan nafaka talebine uygulanamaz.

5) 18 yaşından küçük bir çocuğun lehinde verilen bir karar, yalnızca 1. fıkranın c), e) veya f) bentleri açısından konulmuş bir çekince sebebiyle tanınmıyor ise, bu kararın talepte bulunulan Devlette söz konusu çocuğun nafaka için uygunluğunu saptadığı kabul edilir.

6) Bir karar, yalnızca menşe Devlette bir sonuç doğuruyorsa tanınır ve yalnızca menşe Devlette tenfizi mümkün ise tenfiz edilir.

⁸³ Sözleşmenin orijinal dilinde "maintenance arrangement" şeklinde yer alan söz konusu ibarenin "nafaka anlaşması" şeklinde tercüme edilebileceği akla gelmektedir.

Madde 21**Bölünebilirlik ve kısmi tanıma ve tenfiz**

1) Talepte bulunulan Devlet kararın tamamını tanıyamadığı veya tenfiz edemediği takdirde, kararın bölünebilen herhangi bir kısmını tanıyabilir veya tenfiz edebilir ki karar bu şekilde de tanınabilir veya tenfiz edilebilir olsun.

2) Kararın kısmi olarak tanınmasına veya tenfizine her zaman başvurulabilir.

Madde 22**Tanıma ve Tenfizi Reddetme Gerekçeleri**

Kararın tanınması ve tenfizi aşağıdaki koşullarda reddedilebilir:

a) Kararın tanınması ve tenfizi talepte bulunulan Devletin kamu düzenine ("ordre public") açıkça aykırı ise;

b) Karar, usule ilişkin bir konu ile ilgili olarak sahtecilikle elde edilmişse;

c) Aynı taraflar arasında ve aynı amacı taşıyan davalar talepte bulunulan Devletin yetkili makamı huzurunda görülmekte ise ve söz konusu davalar ilk kez açılıyorsa;

d) Karar, talepte bulunulan Devlette veya başka bir Devlette, aynı taraflar arasında verilen ve aynı amacı taşıyan kararlarla uyumadığında, söz konusu uyumsuz kararın talepte bulunulan Devlette tanınması ve tenfizi için gerekli şartları taşıması koşuluyla;

e) Davalının menşee Devletteki davada hazır bulunmadığı ve temsil edilmediği durumlarda:

i) Menşee Devlet hukukunun davanın ihbarına olanak sağlamasına karşın davalıya usulüne uygun ihbar yapılmamış ve kendisini savunma hakkına sahip olamamışsa; veya

ii) Menşee Devlet hukuku davanın ihbarına olanak sağlamıyor, karar davalıya usulüne uygun bir şekilde bildirilmemiş ve maddî vakia ve hukukî hususlara ilişkin itiraz ya da temyiz imkânı sunulmamışsa; veya

f) Kararın 18. maddeyi ihlal ederek verildiği durumlarda.

Madde 23**Tanıma ve tenfiz başvurusuna ilişkin usul**

1) Bu Sözleşme'nin hükümlerine göre, tanıma ve tenfiz usulleri talepte bulunulan Devletin hukukuna tâbi olur.

2) Bölüm III uyarınca bir kararın tanıma ve tenfiz başvurusu Merkezi Makam aracılığı ile yapıldığında yerlerde, talep edilen Merkezi Makam derhal:

a) Başvuruyu, kararın tenfizini gecikmesizin beyan edecek ya da tenfizi için kararı kayıt altına alacak olan makama yönlendirir; veya

b) Yetkili makam kendisi ise, söz konusu tedbirleri kendisi alır.

3) 19. maddenin 5. fıkrası uyarınca talepte bulunulan Devletteki yetkili makama doğrudan talepte bulunulduğunda, söz konusu makam vakit kaybetmeksizin kararın uygulanabilir olduğunu bildirir veya tenfiz kararını kayda geçirir.

4) Beyan etme ve kayda geçirme yalnızca madde 22 a)'da belirtilen gerek-

çeye dayanarak reddedilebilir. Bu aşamada ne başvuru sahibi ne de davalının herhangi bir görüş sunma hakkına sahiptir.

5) Başvuru sahibi ve davalı, 2. ve 3. fıkralar kapsamında yapılan beyan veya kayıt veya bunlara ilişkin olarak 4. fıkra kapsamındaki ret hakkında gecikmeksizin bilgilendirilirler ve söz konusu kişiler esas ya da usule ilişkin olarak itiraz veya temyiz yoluna başvurabilirler.

6) İtiraz veya temyize, 5. fıkra kapsamında bildirim yapıldığı tarihten itibaren 30 gün içinde gidilir. İtiraz veya temyiz başvurusunda bulunan tarafın yerleşim yeri, bildirim veya kaydın yapıldığı veya reddedildiği Âkit Devlette değilse, itiraz veya temyize bildirim yapıldığı tarihten itibaren 60 gün içinde gidilir.

7) İtiraz veya temyiz, aşağıdaki hususlara dayanabilir:

a) 22. maddede belirtilen tanıma ve temyizi reddetme gerekçeleri;

b) 20. madde kapsamında tanıma ve temyiz esasları;

c) Madde 25 (1) a), b) veya d) veya (3) b) gereğince iletilen herhangi bir belge-nin aslına uygunluğu veya bütünlüğü.

8) Davalının itiraz ya da temyizi, tanıma ve tenfiz vadesi dolmuş ödemelere ilişkin olduğu ölçüde, borcun yerine getirildiği hususuna da dayanabilir.

9) Başvuru sahibi ve davalı, itiraz veya temyizi takiben karar hakkında gecikmeksizin haberdar edilir.

10) Talepte bulunulan Devletin hukuku izin verdiği takdirde, yeni bir temyiz istisnai bir durum olmadığı sürece kararın tenfizini askıya alma sonucu doğurmaz.

11) Herhangi bir temyiz de dâhil olmak üzere, tanıma ve tenfiz kararı alırken yetkili makam süratle hareket eder.

Madde 24

Tanımaya ve tenfiz başvurularına yönelik diğer usuller

1) 23. maddenin 2. ila ve 11. fıkra⁸⁴ hükümlerine rağmen, bir Devlet, 63. madde uyarınca, bu maddede belirtilen tanıma ve tenfiz usulünü uygulayacağını beyan edebilir.

2) Bölüm III uyarınca bir kararı tanıma ve tenfiz başvurusu Merkezi Makam aracılığı ile yapıldığında, talep edilen Merkezi Makam derhal;

a) Ya tanıma ve tenfiz uygulamasına karar verecek yetkili makama başvuruyu yönlendirir; ya da

b) Kendisi yetkili makam ise, söz konusu kararı kendisi alır.

3) Tanımaya ve tenfiz kararı, dava usulüne uygun olarak ve derhal davalıya ihbar edildikten ve iki tarafın da kendilerini ifade edebilmeleri için yeterli imkân verildikten sonra, yetkili makam tarafından verilir.

4) Yetkili makam, Madde 22 a), c) ve d)'de belirtilen tanıma ve tenfizi reddetme gerekçelerini re'sen (kendiliğinden) dikkate alabilir. Yetkili makam, madde 20, 22 ve 23 (7) c)'de belirtilen hususları, davalı tarafından ileri sürülmüş olması

⁸⁴ Sözleşmenin orijinal dilinde "Article 23(2) to (11)," şeklinde yer alan söz konusu ifadenin "23. maddenin 2 ila 11. fıkraları" şeklinde tercüme edilebileceği akla gelmektedir.

halinde ya da bu hususlara ilişkin şüphelerin 25. maddeye istinaden sunulan belgelerin metinlerinden açıkça anlaşılması halinde dikkate alabilir.

5) Tanıma ve tenfiz reddi, tanıma ve tenfiz vadesi dolmuş ödemelere ilişkin olduğu ölçüde, borcun yerine getirildiği hususuna da dayanabilir.

6) Talep edilen Devletin hukuku izin verdiği takdirde, herhangi bir temyiz istisnai bir durum olmadığı sürece kararın tenfizini askıya alma sonucu doğurmaz.

7) Herhangi bir temyiz de dâhil olmak üzere, tanıma ve tenfiz kararı alırken yetkili makam süratle hareket eder.

Madde 25

Belgeler

1) 23. madde veya 24. madde kapsamındaki tanıma ve tenfiz başvurusuna aşağıdaki belgeler eklenir:

a) Kararın tam metni;

b) Menşe Devlette kararın uygulanabilir olduğunu belirten belge, ve kararın bir idari makam tarafından verilmesi durumunda söz konusu Devlet, 57. madde uyarınca idari makamlarının kararlarının her zaman koşulları yerine getirdiğini belirtmemiş ise 19. maddenin 3. fıkrasındaki belirtilen koşulların sağlandığını belirten belge;

c) Davalı, menşe devletteki duruşmalarda hazır bulunmamış ve temsil edilmemiş ise, davalıya davanın ihbarının usulüne uygun olarak yapılmış ve kendini savunma imkânının sunulmuş olduğunu veya davalıya kararın usulüne uygun bir şekilde bildirildiği ve maddî vakıa ve hukukî hususlara ilişkin itiraz ya da temyiz imkânının sunulduğunu tasdik eden belge veya belgeler;

d) gerektiğinde, ödenmemiş borç miktarını ve söz konusu miktarın hesaplandığı tarihi gösteren bir belge;

e) gerektiğinde, indeksleme yoluyla otomatik tahsis sağlayan⁸⁵ bir karar durumunda, gereken hesaplamaları yapmak için lüzumlu bilgiyi içeren bir belge;

f) gerektiğinde, başvuru sahibinin menşe Devlette aldığı ücretsiz adli yardım kapsamını gösteren belge.

2) Madde 23 (7) c) uyarınca bir itiraz veya temyiz durumunda veya talepte bulunulan Devletteki yetkili makamın talebi üzerine, ilgili belgenin menşe Devletteki yetkili makamın onaylanmış tam sureti derhal aşağıdakiler tarafından sağlanır:

a) Başvurunun Bölüm III uyarınca yapıldığı hallerde, talep eden Devletin Merkezi Makamı tarafından;

b) İstemin talepte bulunulan Devletin yetkili makamına doğrudan yapıldığı hallerde, başvuru sahibi tarafından.

3) Bir Âkit Devlet 57. madde uyarınca aşağıdaki hususları belirtebilir;

a) Kararın menşe Devletteki yetkili makam tarafından onaylanmış tam sure-

⁸⁵ Sözleşmenin orijinal dilinde "providing for automatic adjustment by indexation" şeklinde yer alan söz konusu ibarenin "endekse bağlanmak suretiyle otomatik uyarlamayı öngören" şeklinde tercüme edilebileceği akla gelmektedir.

tinin başvuruya eklenmesi gerektiği;

b) Kararın tam metni yerine, Lahey Uluslararası Özel Hukuk Konferansı tarafından önerilen ve yayımlanan formatta da olabilecek menşe Devletin yetkili makâmı tarafından verilen kararın özeti veya bir bölümünü, kabul edeceği durumları; veya

c) 19. maddenin 3. fıkrası koşullarının yerine getirildiğini belirten bir belgenin istenmediği.

Madde 26

Kararın tanınmasına yönelik başvuruya ilişkin usul

Bu bölüm hükümleri, niteliğine uygun düştüğü şekilde, bir kararın tanınması başvurularına uygulanır, meğer ki tenfiz istemi, kararın Menşe Devlette geçerli olması istemi ile değiştirilmiş olsun.

Madde 27

Maddî Vakıalara İlişkin Kararlar

Talepte bulunulan Devletin herhangi bir yetkili makâmı, menşe Devletin yargı yetkisini dayandırdığı maddî vakıalara ilişkin kararlarla bağlıdır.

Madde 28

Esasa İlişkin İnceleme Yapılmaması

Bir kararın esasına ilişkin olarak talepte bulunulan Devletin herhangi bir yetkili makâmı tarafından inceleme yapılmaz.

Madde 29

Çocuğun veya başvuranın hazır bulunmasının gerekli olmaması

Çocuğun veya başvuranın hazır bulunması, bu Bölüm kapsamında talepte bulunulan Devletin herhangi bir işleminde aranmaz.

Madde 30

Nafaka düzenlemeleri

1) Bir Âkit Devlette yapılan nafaka düzenlemesi⁸⁶, menşe Devlette tenfizi mümkün bir karar olması koşuluyla, bu Bölüm kapsamındaki bir kararın tanınması ve uygulanması hakkına sahiptir.

2) Madde 10 1) a) ve b) ve (2) a) bağlamında "karar" terimi nafaka düzenlemesini kapsar.

3) Nafaka düzenlemesinin tanınması ve tenfizi başvurusuna aşağıdaki belgeler eklenir:

a) Nafaka düzenlemesinin tam metni; ve

b) belirli bir nafaka düzenlemesinin menşe Devlette karar olarak uygulanabilir olduğunu belirten bir belge.

4) Nafaka düzenlemesinin tanınması ve tenfizi aşağıdaki koşullarda reddedilebilir:

⁸⁶ Sözleşmenin orijinal dilinde "maintenance arrangement" şeklinde yer alan söz konusu ibarenin "nafaka anlaşması" şeklinde tercüme edilebileceği akla gelmektedir.

a) tanıma ve tenfiz talepte bulunulan Devletin kamu düzenine açıkça aykırı ise;
 b) nafaka düzenlemesi tahrifat veya sahtecilik yoluyla elde edilmişse;
 c) nafaka düzenlemesi, talepte bulunulan Devlette veya başka bir Devlette, aynı taraflar arasında verilen ve aynı amacı taşıyan bir kararla çeliştiğinde, söz konusu çelişen kararın talepte bulunulan Devlette tanınma ve tenfizi için gerekli şartları taşıması koşuluyla;

5) Madde 20, 22, 23 (7), 25 (1) ve (3) hariç bu bölümün hükümleri aşağıdaki haller dışında nafaka düzenlemesinin tanınması ve tenfizine uygun düştüğü şekilde uygulamaktadır:

a) Madde 23 (2) ve (3) uyarınca yapılan bir bildiri veya kayıt yalnızca 4 a) fıkrasında belirtilen nedenden dolayı reddedilebilir;

b) Madde 23 (6)'da bahsedildiği şekilde bir itiraz veya temyiz yalnızca aşağıdaki hususlara dayanabilir:

i) 4. maddede belirtilen tanıma ve temyizi reddetme gerekçeleri;

ii) 3. fıkra gereğince iletilen bir belgenin aslına uygunluğu ve bütünlüğü;

c) Madde 24(4)'te belirtilen usule göre, yetkili makam bu maddenin 4. fıkrasının (a) bendinde yer alan tanıma ve tenfizin reddi nedenine ilişkin re'sen (kendiliğinden) incelemede bulunabilir. Yetkili makam, bu maddenin 4. fıkrasında yer alan bütün tanıma ve tenfizin reddi nedenlerini ve 3. fıkra uyarınca iletilen herhangi bir belgenin aslına uygunluğu ya da doğruluğunu, davalı tarafından ileri sürülmüşse veya söz konusu hususlara ilişkin şüpheler, belgelerin metinlerinden açıkça anlaşılıyorsa yeniden inceleme konusu yapılabilir.

6) Nafaka düzenlemesinin tanınması ve tenfizi işlemleri, düzenlemeye ilişkin bir itirazın Âkit Devletin yetkili bir makamı tarafından incelenmekte olması halinde durdurulur.

7) 63. madde uyarınca bir Devlet nafaka düzenlemesinin tanınmasına ve tenfizine ilişkin başvuruların sadece Merkezî Makamlar aracılığıyla yapılacağını beyan edebilir.

8) 62. madde uyarınca bir Âkit Devlet nafaka düzenlemesini tanımama ve tenfiz etmeme hakkını saklı tutabilir.

Madde 31

Ara ve teyit emirleri sonucu alınan kararlar⁸⁷

Bir karar, bir ülkede verilen ara emir ve söz konusu ara emri ⁸⁸ teyit eden bir başka ülkenin yetkili makamı tarafından verilen emrin birlikte sonucu olarak alınıyorsa:

⁸⁷ Sözleşmenin orijinal dilinde "Decisions produced by the combined effect of provisional and confirmation orders" şeklinde yer alan söz konusu ibarenin "Geçici ve teyit edici emirlerin müşterek etkisi neticesinde alınan kararlar" şeklinde tercüme edilebileceği akla gelmektedir.

⁸⁸ Sözleşmenin orijinal dilinde "provisional order" şeklinde yer alan söz konusu ibarenin "geçici emir" şeklinde tercüme edilebileceği akla gelmektedir.

a) Bu Devletlerin her biri bu Bölümün amaçları çerçevesinde menşe Devlet olarak kabul edilir;

b) eğer davalı, teyit eden Devletteki işlemler hakkında usulüne uygun olarak bilgilendirilmiş ve kendisine ara emrin teyidine itiraz etme imkânı sunulmuşsa, 22. Maddenin e) fıkrasında belirtilen koşullar sağlanır;

c) eğer karar, teyit eden (onaylayan) devlette tenfiz edilebilir nitelikte ise, madde 20 (6)'da belirtilmiş olan, kararın menşe devlette tenfiz edilebilir nitelikte olması gerekliliği sağlanır; ve

d) Madde 18, her iki Devletten birinde başlatılan kararın değiştirilmesi işlemlerine engel teşkil etmez.

BÖLÜM VI

TALEPTE BULUNULAN DEVLET TARAFINDAN TENFİZ

Madde 32

İç hukuk kapsamında tenfiz

1) Bu bölüm hükümlerine göre, tenfiz, talep edilen Ülke hukukuna göre gerçekleştirilir.

2) Tenfiz vakit kaybetmeden gerçekleştirilir.

3) Bir kararın V. Bölüm hükümlerine göre tenfiz edilebilir olduğu bildirildiğinde ya da tenfizi tescil edildiğinde, başvurunun merkezi makamlar aracılığıyla yapılması durumunda, tenfiz, başvuran tarafından başka bir işlem yapılmasına gerek olmadan devam eder.

4) Nafaka yükümlülüğünün süresine ilişkin kararın menşe devletinde uygulanan tüm kuralların etkisi göz önüne alınır.

5) Menşe devlet ya da talep edilen devletin kurallarından hangisi daha uzun bir süre öngörüyor ise, ödenmemiş borçların tenfizinin tâbi olduğu zamanaşımı süresi olarak belirlenecektir.

Madde 33

Eşit İşlem Yapma⁸⁹

Talep edilen Devlet, Sözleşmeye tâbi durumlarda da, en az iç hukukunda uyguladığı ile aynı kapsamdaki tenfiz usullerini sağlar.

Madde 34

Tenfiz tedbirleri

1) Âkit Devletler, bu Sözleşme uyarınca kararları tenfiz için iç hukuklarında etkili tedbirleri alırlar.

2) Bu tür tedbirler şunları kapsayabilir:

a) ücret stopajı;

b) banka hesapları ve diğer kaynaklardan haciz;

⁸⁹ Sözleşmenin orijinal dilinde "Non-discrimination" şeklinde yer alan söz konusu ibarenin "Ayrımcılık Yapmama" şeklinde tercüme edilebileceği akla gelmektedir.

- c) sosyal güvenlik ödemelerinden kesinti;
- d) rehin tesisi veya mülkün cebri satışı;
- e) vergi iadesi stopajı;
- f) emeklilik gelirlerinin kısıtlanması ya da emeklilik gelirlerine el konması;
- g) kredi bürosu raporlaması;
- h) çeşitli ruhsatların verilmemesi, askıya alınması veya iptali (örneğin, ehliyet);
- i) Gönüllü uzlaşım için arabuluculuk, uzlaşma veya benzeri süreçlerin işletilmesi.

Madde 35

Fon Transferi

1) Âkit Devletler, uluslararası anlaşmalar yoluyla da, nafaka ödemesi olarak kullanılabilir fon transferi için mevcut olan masrafı en az ve en verimli yöntemleri kullanmaya teşvik edilmektedir.

2) Kanunlarına göre para transferlerinin kısıtlı olduğu bir Âkit Devlet, bu Sözleşme kapsamında ödenecek fon transferine en yüksek önceliği tanıır.

BÖLÜM VII

KAMU ORGANLARI

Madde 36

Başvuran olarak kamu organları

1) Madde 10 (1) a) ve b) ve Madde 20 (4) uyarınca, tanıma ve tenfiz başvurularında "alacaklı", nafakanın borçlu olduğu veya nafaka yerine sağlanan faydalar karşılığında masrafları tazmin edilecek kişinin yerine hareket eden bir kamu organını kapsar.

2) Nafakanın borçlu olduğu veya nafaka yerine sağlanan faydalar karşılığında masrafları tazmin edilecek kişinin yerine hareket etme hakkı bu kamu organının tabi olduğu yasa ile düzenlenir.

3) Bir kamu organı aşağıdakilerin tanınmasını veya tenfizini talep edebilir:

a) Nafaka yerine sağlanan faydaların tazminini isteyen bir kamu organının başvurusu üzerine borçlu aleyhinde verilen karar;

b) Nafaka yerine alacaklıya sağlanan kazançlar ölçüsünde bir alacaklı ile borçlu arasında verilen bir karar.

4) Bir kararın tanınmasını veya tenfizini isteyen kamu organı istek üzerine 2. fıkra çerçevesinde hakkının verilmesi ve alacaklıya sağlanan menfaatlardan yararlanmak için gerekli belgeleri tedarik eder.

BÖLÜM VIII GENEL HÜKÜMLER

Madde 37

Yetkili makamlara yapılan doğrudan talepler

1) Sözleşme, Âkit Devletin iç hukukuna göre bir kişinin (başvuru sahibinin), o devletin yetkili makamına, 18. maddeye bağlı olarak bir nafaka kararının alınması veya değiştirilmesi amacı da dâhil olmak üzere Sözleşme'de düzenlenen konularda, doğrudan ulaşması için sağlanan usullere başvurma olasılığını bertaraf etmez.

2) Madde 40 (2), 42, 43 (3), 44 (3), 45 ve 55 hariç, Madde 14 (5), 17 b), ve V., VI., VII. Bölüm ve bu bölüm hükümleri, bir Âkit Devletteki yetkili bir makama doğrudan yapılan tanıma ve tenfiz taleplerinde uygulanır.

3) 2. fıkranın amacı doğrultusunda, 2. maddenin 1. fıkrasının a) bendi, söz konusu bentte belirtilen yaşın üzerinde olan korunmaya muhtaç kişiler için nafaka tahsis eden kararlara, böyle bir karar kişi belirtilen yaşa gelmeden önce ve o yaştan sonra ehliyetsizlik nedeniyle bakımını sağlamak için verilmişse, uygulanır.

Madde 38

Kişisel verilerin korunması

Sözleşme uyarınca toplanan veya iletilen kişisel veriler sadece toplanma veya iletilme amaçları için kullanılır.

Madde 39

Gizlilik

Bilgiyi işleyen herhangi bir yetkili, kendi Devletin kanunlarına uygun olarak bilginin gizliliğini sağlamak zorundadır.

Madde 40

Bilginin açıklanmaması

1) Yetkili, bu Sözleşme'nin uygulanmasında toplanan veya iletilen bilginin açıklanması ya da teyit edilmesinin bir kişinin sağlığını, güvenliğini veya özgürlüğünü tehlikeye atabileceğini tespit ederse, toplanan veya iletilen bilgiyi açıklamaz veya teyit etmez.

2) Bir merkezi makam tarafından yapılan bu anlamdaki tespit, özellikle de aile içi şiddet vakalarında, diğer merkezi makamlar tarafından da dikkate alınır.

3) Bu madde, Sözleşme kapsamındaki yükümlülüklerin yerine getirilmesi için gerekli olduğu sürece, yetkili makamlar tarafından ve yetkili makamlar arasında, bilgi toplama ve aktarmaya engel teşkil etmez.

Madde 41**Yasallaştırmamak**⁹⁰

Bu Sözleşme'nin kapsamında herhangi bir yasallaştırma veya benzeri formalite gerekli değildir.

Madde 42**Temsil Yetkisi**⁹¹

Talep edilen Devletin Merkezi Makamı, başvurudan yalnızca adli işlemlerde veya diğer makamlar nezdinde kendi adına hareket etmesi veya bunun için bir temsilci atıyor olması durumunda temsil yetkisi talep edebilir.

Madde 43**Masrafların tahsili**

1) Bu Sözleşme'nin uygulanmasında ortaya çıkan hiçbir masrafların tahsilatı, nafakanın tahsilatının önüne geçmeyecektir.

2) Devlet, kaybeden taraftan masrafları tahsil edebilir.

3) 2. Fıkra uyarınca masrafların kaybeden taraftan tahsili için 10. Maddenin 1. Fıkrasının b bendine göre yapılan başvurularda, "alacaklı" terimi bir devleti içerir.

4) Bu madde, 8. maddeye halel getirmez.

Madde 44**Lisana İlişkin Koşullar**

1) Başvuru ve ilgili belgeler orijinal dilinde olur ve talep eden devletin yetkili makamı tercümeden vazgeçmediği sürece, talep edilen devletin resmî diline ya da talep edilen 63. maddeye göre bildirimde bulunarak kabul ettiğini belirttiği başka bir dile tercümesi beraberinde gelir.

2) Birden fazla resmî dili olan ve iç hukukuna dayanan nedenlerle tüm ülkede geçerli olmak üzere bu dillerden birisini seçemeyen Âkit Devlet, 63. Maddeye göre bildirimde bulunarak, böyle belge ya da tercümelemlerin ülkenin belirli bölgelerinde hangi dilde hazırlanarak sunulması gerektiğini belirtmelidir.

3) Merkezi makamlarca aksi kararlaştırılmadıkça, böyle makamlar arasındaki diğer iletişim, talep edilen devletin resmî dilinde veya İngilizce ya da Fransızca dillerinden birinde yapılmalıdır. Bununla beraber, bir Âkit Devlet, 62. maddeye göre bir çekince koyarak, İngilizce ya da Fransızca dillerinden birisinin kullanımına itiraz edebilir.

Madde 45**Çeviri araçları ve giderleri**

1) Bölüm III'te belirtilen başvurularda, Merkezi Makamlar, münferit bir durumda veya genel olarak, talep edilen Devletin resmî diline tercüme, talep edilen Devlette orijinal dilinden veya başka herhangi bir istenen dilden yapılabil-

⁹⁰ Sözleşmenin orijinal dilinde "No legalisation" şeklinde yer alan ifadenin "Tasdik Mecburiyetinin Bulunmaması" şeklinde tercüme edilebileceği akla gelmektedir.

⁹¹ Sözleşmenin orijinal dilinde "Power of attorney" şeklinde yer alan ifadenin "Vekaletname" şeklinde tercüme edilebileceği akla gelmektedir.

leceğini kararlaştırabilirler. Herhangi bir anlaşma yoksa ve talepte bulunan Merkezi Makamın Madde 44 (1) ve (2)'nin gerekliliklerine uyması mümkün değilse, başvuru ve ilgili belgeler daha sonra talep edilen Devletin resmî diline çevrilmek üzere İngilizce veya Fransızca çevirisiyle birlikte iletilebilir.

2) 1. fıkranın uygulanmasından kaynaklanan çeviri masrafları, Devletlerin Merkezi Makamları tarafından aksi kabul edilmedikçe, talep eden Devlet tarafından karşılanır.

3) 8. maddeye rağmen, talep eden Merkezi Makam, başvurunun ve ilgili belgelerin çevirisinin masraflarını, söz konusu masrafların adlı yardım sistemi tarafından karşılanması söz konusu ise karşılanmamış olan tutar kadarıyla, başvuranın ödemesine karar verebilir.

Madde 46

Birleştirilmemiş hukuk sistemleri - yorum

1) Bu Sözleşmede ele alınan herhangi bir konuya ilişkin farklı bölgesel birimlerde geçerli olan iki veya daha fazla hukuk sistemlerinin veya kurallar dizisinin uygulandığı bir Devletle ilgili olarak:

a) Devletin kanunlarına veya usullerine yapılan herhangi bir atıf, uygun olduğu hallerde, ilgili bölgesel birimde yürürlükte olan kanun veya usule atıf yapar şeklinde anlaşılır;

b) O Devlette verilmiş, tanınmış, tanınmış ve tenfiz edilmiş, tenfiz edilmiş veya değiştirilmiş bir karara yapılan herhangi bir atıf, gerekli hallerde, ilgili bölgesel birimde verilmiş, tanınmış, tanınmış ve tenfiz edilmiş, tenfiz edilmiş veya değiştirilmiş bir karara bir karara atıf yapar şeklinde anlaşılır;

c) O Devletteki bir adli veya idari makama yapılan herhangi bir atıf, gerekli hallerde, ilgili bölgesel birimdeki bir adli veya idari makama atıf yapar şeklinde anlaşılır;

d) Bir devletin Merkezi Makamlar dışındaki herhangi bir yetkili makamına, kamu kuruluşuna ve diğer kurumlarına yapılan atıf, uygun olduğu yerlerde, ilgili bölgesel birimde yetkili kılınmış makamlara yapılan atıf şeklinde anlaşılır;

e) O Devletteki yerleşim yerine veya mutat meskene ilişkin yapılan atıf, gerekli hallerde, ilgili bölgesel birimdeki meskene veya mutat meskene yapılan atıf şeklinde anlaşılır;

f) O Devletteki varlıkların bulunduğu yere ilişkin yapılan atıf, gerekli hallerde, ilgili bölgesel birimdeki varlıkların yerine yapılan atıf şeklinde anlaşılır;

g) Bir Devletteki yürürlükte olan karşılıklılık esasına dayalı bir düzenlemeye yapılan atıf, uygun olduğu yerlerde, ilgili bölgesel birimde yürürlükte olan karşılıklılık esasına dayalı bir düzenlemeye yapılan atıf şeklinde anlaşılır;

h) O Devletteki ücretsiz adli yardıma yapılan bir atıf, gerekli hallerde, ilgili bölgesel birimdeki ücretsiz adli yardıma yapılan atıf şeklinde anlaşılır;

i) Bir Devletteki nafaka düzenlemesine yapılan atıf, gerekli hallerde, ilgili bölgesel birimdeki nafaka düzenlemesine yapılan atıf şeklinde anlaşılır;

j) Bir Devletteki masrafların tahsiline yapılan atıf, gerekli hallerde, ilgili bölge-

sel birimdeki masrafların tahsiline yapılan atıf şeklinde anlaşılır;

2) Bu madde, Bölgesel Ekonomik Entegrasyon Örgütü'ne uygulanmaz.

Madde 47

Birleştirilmemiş hukuk sistemleri - maddi kurallar

1) Farklı hukuk sistemlerinin uygulandığı iki veya daha fazla bölgesel birimi olan bir Âkit Devlet, yalnızca böyle farklı bölgesel birimleri kapsayan durumlara bu Sözleşmeyi uygulamak zorunda değildir.

2) Farklı hukuk sistemlerinin uygulandığı iki veya daha fazla bölgesel birimi olan bir Âkit Devletteki bir bölgesel birimin yetkili makamı, böyle bir kararı yalnızca Bu Sözleşme'ye bağlı aynı Âkit Devletin bir başka farklı bölgesel birimi tanıdığı veya tenfiz ettiği için tanımak veya tenfiz etmek zorunda değildir.

3) Bu madde, Bölgesel Ekonomik Entegrasyon Örgütü'ne uygulanmaz.

Madde 48

Nafaka Mükellefiyetine Dair Önceki Lahey Sözleşmeleri ile eşgüdüm

Âkit Devletler arasındaki ilişkilerde, Madde 56 (2) uyarınca, bu Sözleşme, 2 Ekim 1973 tarihli Nafaka Mükellefiyetine İlişkin Kararların Tanınması ve Tenfizine Dair Lahey Sözleşmesi'ni ve bu tür devletler arasındaki yürürlüğün kapsamı, bu Sözleşmenin uygulanmasının kapsamıyla çakıştığı müddetçe Çocuklara Karşı Nafaka Mükellefiyetine Dair Kararların Tanınması ve Tenfizine Dair 15 Nisan 1958 tarihli Lahey Sözleşmesini devre dışı bırakır.

Madde 49

1956 New York Sözleşmesi'yle eşgüdüm

Âkit Devletler arasındaki ilişkilerde, bu tür devletler arasındaki yürürlük kapsamı bu Sözleşmenin uygulanmasının kapsamıyla çakıştığı müddetçe bu Sözleşme, Nafaka Alacaklarının Yabancı Ülkelerde Tahsili Hakkında Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ni devre dışı bırakır.

Madde 50

Belgelere ve kanıtlara ilişkin önceki Lahey Sözleşmeleriyle ilişki⁹²

Bu Sözleşme, 1 Mart 1954 tarihli Hukuk Usulüne Dair Sözleşme'yi, 15 Kasım 1965 tarihli Hukukî ve Ticari Konularda Adlî ve Gayriadlî Belgelerin Yabancı Memleketlerde Tebliğine Dair Lahey Sözleşmesi'ni ve 18 Mart 1970 Tarihli Hukukî ve Ticarî Konularda Yabancı Ülkelerde Delil Sağlanması Hakkında Sözleşmesi'ni etkilemez.

Madde 51

Düzenlemelerin ve ek anlaşmaların eşgüdümü

1) Bu Sözleşme, bu Sözleşme'yle düzenlenen konulara ilişkin hükümleri içeren ve Âkit Devletlerin Taraf oldukları bu Sözleşme'den önce imzalanan herhangi bir uluslararası düzenlemeyi etkilemez.

⁹² Sözleşmenin orijinal dilinde "Relationship with prior Hague Conventions on service of documents and taking of evidence" şeklinde yer alan ifadenin "Belgelerin Tebliği ve Delil Sağlanmasına İlişkin Önceki Lahey Sözleşmeleriyle ilişki" şeklinde tercüme edilebileceği akla gelmektedir.

2) Herhangi bir Âkit Devlet, bu tür anlaşmaların ve Sözleşmenin amaçlarıyla uyumlu olması ve bu tür Devletlerin Âkit Devletlerle arasındaki ilişkide Sözleşme'nin hükümlerinin uygulanmasını etkilememesi şartıyla, kendi aralarında Sözleşme'nin uygulanmasını geliştirmek amacıyla bir veya daha fazla Âkit Devletle anlaşmalar imzalayabilir. Böyle bir anlaşmayı imzalayan Devletler bir kopyayı Sözleşme'nin depoziterine iletir.

3) 1. ve 2. fıkralar ayrıca karşılıklılık düzenlemelerine ve ilgili devletler arasındaki özel ilişkilere dayalı yeknesak kurallara da uygulanır.

4) Sözleşmenin imzalanmasından sonra bu tür düzenlemeler Bölgesel Ekonomik Entegrasyon Örgütü Üye Devletleri ve diğer Âkit Devletler arasında Sözleşme hükümlerinin uygulanmasını etkilememesi şartıyla Sözleşme'yle düzenlenen hususlarda Bölgesel Ekonomik Entegrasyon Örgütü'nün düzenlemelerinin uygulanmasını etkilemez. Sözleşme, Bölgesel Ekonomik Entegrasyon Örgütü Üye Devletleri arasındaki kararların tanınması veya tenfizine ilişkin, Sözleşme'nin imzalanmasından önce veya sonra kabul edilen Bölgesel Ekonomik Bütünleşme Örgütü kurallarını etkilemez.

Madde 52

En etkili kural

1) Bu Sözleşme, aşağıdaki durumlarda, talep eden Devlet ve talep edilen Devlet arasında yürürlükte olan bir anlaşmanın, düzenlemenin veya uluslararası belgenin veya talep edilen devlette yürürlükte olan karşılıklılık esasına dayalı bir düzenlemenin uygulanmasını engellemez:

a) Madde 22 f)ye halel getirmeksizin, nafaka kararlarının tanınmasına yönelik esasları genişleten;

b) Nafaka kararlarının tanınma ya da tanınma ve tenfizi başvurularına ilişkin basitleştirilmiş, daha hızlı işlemler;

c) Madde 14 ila 17'de öngörülenden daha faydalı adli yardım; veya

d) talep eden Devletteki bir başvurana talep edilen Devletin Merkezi Makamına doğrudan bir talepte bulunmaya izin verme işlemleri.

2) Bu Sözleşme, 1 a) - 1 c) fıkralarında değinildiği gibi daha etkin kurallar sağlayan talep edilen Devlette yürürlükte olan bir yasanın uygulanmasını engellemez. Ancak, 1 b)'de atıfta bulunulan daha basitleştirilmiş, hızlı işlemler ile ilgili olarak, bu işlemler Madde 23 ve 24'te taraflara sağlanan koruma ile ve özellikle tarafların işlemlerden haberdar olmaya ve herhangi bir itiraz veya temyize ilişkin dava açmaya yeterli imkânâ sahip olma hakkıyla uyumlu olmalıdır.

Madde 53

Yeknesak yorumlama

Bu Sözleşme'nin yorumlanmasında, Sözleşmenin uluslararası karakterine ve uygulanmasında yeknesaklığı teşvik etme gerekliliğine önem atfedilir.

Madde 54**Sözleşme'nin uygulanmasının incelenmesi**

1) Lahey Uluslararası Özel Hukuk Konferansı Genel Sekreteri, Sözleşme'nin uygulanmasını gözden geçirmek ve Sözleşme kapsamında iyi uygulamaların geliştirilmesini teşvik etmek amacıyla düzenli aralıklarla Özel bir Komisyon toplar.

2) Bu gözden geçirme için, Âkit Devletler Sözleşmenin uygulanmasını ile ilgili olarak istatistikler ve içtihatlar da dâhil olmak üzere bilgi toplama konusunda Lahey Uluslararası Özel Hukuk Konferansı Daimi Bürosuyla işbirliği yapar.

Madde 55**Formların Değişikliği**

1) Bu Sözleşmeye eklenen formlar, tüm Âkit Devletlerin ve tüm üyelerin davet edildiği Lahey Uluslararası Özel Hukuk Konferansı Genel Sekreteri tarafından toplanan Özel Komisyonunun kararı ile değiştirilebilir. Formları değiştirme teklifi toplantının gündemine dâhil edilir.

2) Özel Komisyonunda hazır bulunan Âkit Devletler tarafından kabul edilen değişiklikler, söz konusu değişikliklerin depoziter tarafından tüm Âkit devletlere bildirimini takip eden yedinci takvim ayının ilk günü, tüm Âkit devletler için yürürlüğe girer.

3) 2. Fıkra da öngörülen dönemde herhangi bir Âkit Devlet, madde 62 uyarınca, yapılan değişiklikle ilgili olarak depozitere yazılı bildirimde bulunmak suretiyle çekincesini ortaya koyabilir. Çekince geri çekilene kadar bu türden bir çekince koyan Devlet, bu değişiklikle ilgili olarak bu sözleşmeye Taraf bir devlet olarak ele alınmaz.

Madde 56**Geçici Hükümler**

1) Sözleşme aşağıdaki her durumda uygulanır:

a) Talep eden ve talep edilen devlet arasında Sözleşme yürürlüğe girdikten sonra talep edilen devletin merkezi makamı tarafından, 7. maddede dayanan bir istem ya da III. Bölüm hükümlerine dayanan bir başvuru alındığında;

b) Menşe devlet ve talep edilen devlet arasında Sözleşme yürürlüğe girdikten sonra talep edilen devletin yetkili makamı tarafından, tanıma ve tenfize ilişkin doğrudan bir istem alındığında;

2) 48. maddede sözü edilen Lahey Nafaka Sözleşmeleri'nin birisine de Taraf olan Bu Sözleşme'nin Âkit Devletleri arasındaki tanınmaya ve tenfize ilişkin olarak bu Sözleşme'nin o Devlette yürürlüğe girmesinden önce menşe Devlette verilen kararın uygulanmasına, kararın verilmesi sırasında yürürlükte olan Sözleşmenin hükümleri uyarınca aksi takdirde tanınabilir ve tenfiz edilebilir olan bu Sözleşme'deki tanıma ve tenfiz şartları engel teşkil ediyorsa, Sözleşme'nin şartları uygulanır.

3) 21 yaşından küçük bir kişiye ilişkin ebeveyn-çocuk ilişkisinden kaynaklanan nafaka düzenlemesi dışında, talep edilen devlet, sözleşmenin menşe devlet ve talep edilen devlet arasında yürürlüğe girmesinden önce vadesi dolmuş olan

ödemelere ilişkin bir karar ya da nafaka düzenlemesini, bu Sözleşme hükümlerine göre tenfiz etmek ile yükümlü değildir.

Madde 57

Yasalar, usuller ve hizmetlere ilişkin bildirim⁹³

1) Bir Âkit Devlet, onay veya katılım belgesi depozitere verilene veya Sözleşme'nin 61. maddesi bir beyan uyarınca sunulana kadar Lahey Uluslararası Özel Hukuk Konferansı Daimi Bürosu'na aşağıdakileri sunar.⁹⁴

- a) Nafaka yükümlülüklerine ilişkin olarak kanun ve usullerin açıklanması;
- b) 6. madde uyarınca yükümlülükleri karşılayacak önlemlerin açıklaması;
- c) 14. madde uyarınca usullere etkin erişimi başvuranlara nasıl sağlanacağı-
nın açıklaması;
- d) Özellikle borçluyu koruyan hükümler ve zamanaşımı süreleri olmak üzere tenfiz kısıtlamalarını içeren, tenfiz kural ve usullerinin açıklanması;
- e) Madde 25 (1) b) ve (3)'de belirtilen herhangi bir şart.

2) Âkit Devletler, 1. fıkradaki yükümlülüklerini yerine getirirken, Lahey Uluslararası Özel Hukuk Konferansı tarafından önerilen ve yayınlanan bir ülke profili formunu kullanabilir.

(3) Bilgi, Âkit Devletler tarafından güncel tutulur.

BÖLÜM IX NİHAİ HÜKÜMLER

Madde 58

İmza, onay ve katılım

1) Sözleşme, Yirmi Birinci Oturumu sırasında Lahey Uluslararası Özel Hukuk Konferansı Üye Devletlerinin ve bu Oturuma katılan diğer Devletlerin imzasına açıktır.

2) Sözleşme tasdik edilir, kabul edilir veya onaylanır ve tasdik, kabul veya onay belgeleri Sözleşme'nin depoziteri olan Hollanda Krallığı Dışişleri Bakanlığı'na verilir.

3) Diğer herhangi bir Devlet veya Bölgesel Ekonomik Bütünleşme Örgütü, Madde 60 (1) uyarınca yürürlüğe girmesinden sonra Sözleşmeye katılabilir.

4) Katılım belgesi depoziter devlete verilir.

⁹³ Sözleşmenin orijinal dilinde "Provision of information concerning laws, procedures and services" şeklinde yer alan ifadenin "Mevzuat, usuller ve hizmetlere ilişkin bilgi sağlanması" şeklinde tercüme edilebileceği akla gelmektedir.

⁹⁴ Sözleşmenin orijinal dilinde "A Contracting State, by the time its instrument of ratification or accession is deposited or a declaration is submitted in accordance with Article 61 of the Convention, shall provide the Permanent Bureau of the Hague Conference on Private International Law with -" şeklinde yer alan ifadenin "Bir Âkit Devlet, onay veya katılım belgesini tevdi ederken veya sözleşmenin 61. maddesi uyarınca beyanda bulunurken Lahey Uluslararası Özel Hukuk Konferansı Daimi Bürosuna aşağıdakileri sunar -" şeklinde tercüme edilebileceği akla gelmektedir.

5) Bu katılımın yalnızca, katılan Devlet ve 65. maddede değinilen bildirim tarihidenden itibaren 12 ay içinde katılımına itiraz etmeyen Âkit Devletler arasındaki ilişkilere etkisi vardır. Böyle bir itiraz, katılım sonrasında Devletlerin Sözleşme'yi tasdik ettikleri, kabul ettikleri veya onayladıkları sırada da bildirilebilir. Böyle bir itiraz depozitere bildirilir.

Madde 59

Bölgesel Ekonomik Bütünleşme Örgütleri

1) Yalnızca egemen Devletler tarafından oluşturulan ve bu Sözleşme'yle düzenlenen bazı veya tüm konularda yetkinliğe sahip bir Bölgesel Ekonomik Bütünleşme Örgütü benzer şekilde bu Sözleşme'yi imzalayabilir, kabul edebilir veya bu Sözleşme'ye katılabilir.

2) Bölgesel Ekonomik Bütünleşme Örgütü, imza, kabul, onay ya da katılma sırasında depoziteri yazılı olarak, kendisine üye devletler tarafından Örgüte devredilen yetkiler itibarıyla hangi konularda Sözleşmenin uygulama alanı bulacağı hakkında bilgilendirmelidir. Örgüt, bu fıkra kapsamında verilen en yakın zamandaki bildiriye belirtildiği üzere, yetkisi dahilindeki her türlü değişikliği yazılı olarak depozitere zamanında bildirir.

3) İmza, kabul, onay veya katılım sırasında, bir Bölgesel Ekonomik Entegrasyon Örgütü, 63. madde uyarınca bu Sözleşme'nin uygulama alanı bulacağı tüm konularda kendisinin yetkili olduğunu ve Bölgesel Ekonomik Entegrasyon Örgütü'ne mevzu bahis konu hususunda yetki devreden Üye Devletlerin, Örgüte ilişkin imza, kabul, onay veya katılım sonucu olarak bu Sözleşme'yle bağlı olduğunu bildirebilir.

4) Bu Sözleşmenin yürürlüğe girmesi için Bölgesel Ekonomik Bütünleşme Örgütü tarafından depozitere verilen herhangi bir belge Örgüt 3. fıkra uyarınca bir beyanda bulunmadığı sürece göz önünde tutulmaz.

5) Bu Sözleşme'deki "Âkit Devlete" veya "Devlete" yapılan herhangi bir atıf uygun olduğu yerlerde Sözleşme'ye Taraf olan bir Bölgesel Ekonomik Entegrasyon Örgütüne aynı şekilde uygulanır. Bölgesel Ekonomik Entegrasyon Örgütü tarafından 3. Fıkra uyarınca yapılan bir bildiri bu Sözleşme'de "Âkit Devlete" veya "Devlete" yapılan herhangi bir atıf uygun olduğu yerlerde ilgili Örgütün Üye Devletlerine uygulanır.

Madde 60

Yürürlüğe giriş

1) Sözleşme, Madde 58'de belirtilen tasdik, kabul veya onaydan oluşan ikinci belgenin depozitere verildikten sonraki üç aylık süreyi izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girer.

2) Daha sonra Sözleşme aşağıdaki tarihlerde yürürlüğe girer-

a) Madde 59 (1)'de belirtilen, daha sonra tasdik eden, kabul eden veya onaylayan her Devlet veya Bölgesel Ekonomik Bütünleşme Örgütü için tasdik, kabul

ve onay belgelerinin depozitere verilmesini takip eden üç aylık sürenin sonunu izleyen her ayın birinci gününde;

b) Madde 58 (3)'de belirtilen her Devlet veya Bölgesel Ekonomik Bütünleşme Örgütü Madde 58 (5)'de yapılan itirazlar döneminin sona ermesinin ertesi gününde;

c) Sözleşme'nin 61. maddesi uyarınca uzatıldığı bir bölgesel birim için o maddede belirtilen bildirimden sonraki üç ayın bitimini takip eden ayın ilk gününde.

Madde 61

Birleştirilmemiş hukuk sistemlerine göre beyanlar

1) Bir Devletin Sözleşme'de yer alan konulara ilişkin farklı hukuk sistemleri barındıran iki veya daha fazla bölgesel birimi varsa, imza, tasdik, kabul, onay sırasında 63. Madde uyarınca bu Sözleşme'nin bölgesel birimlerini veya bir veya daha fazlasını kapsayabileceğini beyan edebilir ve bu beyanı başka bir beyan sunarak herhangi bir zaman değiştirebilir.

2) Böyle bir beyan depozitere bildirilir ve Sözleşme'nin geçerli olduğu bölgesel birimler açıkça belirtilir.

3) Devletin bu madde kapsamında hiçbir beyanda bulunmaması durumunda, Sözleşme, bu Devletin tüm bölgesel birimlerini kapsar.

4) Bu madde herhangi bir Bölgesel Ekonomik Entegrasyon Örgütü'ne uygulanmaz.

Madde 62

Çekinceler

1) Herhangi bir Âkit Devlet, tasdik, kabul, onay veya katılım süresinden sonra olmamak üzere veya 61. maddeye binaen bir beyan sırasında Madde 2(2), 20 (2), 30 (8), 44 (3) ve 55 (3)'te öngörülen bir veya daha fazla çekince koyabilir. Başka hiçbir çekince konulmasına izin verilmez.

2) Herhangi bir Devlet, herhangi bir zamanda çekincesini geri alabilir. Çekincenin geri alınması depozitere bildirilir.

3) Çekince, 2. fıkrada belirtilen bildirimden sonraki üçüncü takvim ayının ilk günü yürürlükten kalkar.

4) Bu madde kapsamındaki çekincelerin Madde 2 (2)'de öngörülen çekince dışında hiçbir karşılıklı etkileri yoktur.

Madde 63

Beyanlar

1) Madde 2 (3), 11 (1) g), 16 (1), 24 (1), 30 (7), 44 (1) ve (2), 59 (3), ve 61(1)'de belirtilen beyanlar, imza, tasdik, onay veya katılım üzerine veya bundan sonra herhangi bir zamanda yapılabilir ve herhangi bir zamanda veya geri çekilebilir.

2) Beyanlar, değişiklikler ve geri çekmeler depozitere bildirilir.

3) İmza, tasdik, onay veya katılım sırasında yapılan bir beyan, ilgili Devlet için bu Sözleşme'nin yürürlüğe girmesi ile eş zamanlı olarak yürürlüğe girer.

4) Daha sonraki bir zamanda yapılan bir beyan, değişiklik veya beyanın geri çekilmesi, bildirimde depoziter tarafından alındığı tarihten sonraki üç aylık süreyi izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girer.

Madde 64

Fesih ihbarı

1) Bir Âkit Devlet, depozitere hitaben yazılı bir bildirimle bu Sözleşme'yi feshedebilir. Fesih, Sözleşme'nin uygulandığı çok birimli bir Devletin bazı bölgesel birimleriyle sınırlı olabilir.

2) Fesih, depoziter tarafından alındığının bildirildiği tarihten sonraki 12 ayın bitimini takip eden ayın ilk günü yürürlüğe girer. Bildirimde feshin yürürlüğe girmesi için daha uzun bir süre belirtildiğinde fesih depoziter tarafından alındığının bildirildiği bu daha uzun dönemin sona ermesi üzerine yürürlüğe girer.

Madde 65

Bildirim

Depoziter, 58. ve 59. maddeler uyarınca imzalamış, tasdik etmiş, kabul etmiş, onaylamış veya katılmış olan Lahey Uluslararası Özel Hukuk Konferansı Üyelerini ve diğer Devletleri ve Bölgesel Ekonomik Bütünleşme Örgütlerini aşağıdaki hususlara ilişkin haberdar eder:

- a) 58. ve 59. maddelerde belirtilen imza, tasdik, kabul ve onaylar;
- b) Madde 58 (3), (5) ve 59'da belirtilen katılımlar ve katılımlara yapılan itirazlar;
- c) Sözleşme'nin 60. maddesi uyarınca yürürlüğe girdiği tarih;
- d) Madde 2 (3), 11 (1) g), 16 (1), 24 (1), 30 (7), 44 (1) ve (2), 59(3) ve 61 (1)'de belirtilen beyanlar;
- e) Madde 51 (2)'de belirtilen anlaşmalar;
- f) Madde 2 (2), 20 (2), 30 (8), 44 (3) ve 55 (3)'te belirtilen çekinceler ve Madde 62 (2)'de belirtilen geri çekmeler;
- g) Madde 64'te belirtilen fesih ihbarları.

Yukarıdaki hususları tasdiken, aşağıda imzası bulunanlar bu Sözleşme'yi imzalamışlardır.

Lahey'de 23 Kasım 2007 tarihinde İngilizce ve Fransızca dillerinde, her iki metin aynı derecede geçerli olmak üzere tek nüsha halinde Hollanda Krallığı Hükümeti arşivlerinde saklanacak olan bu Sözleşme'nin tasdikli kopyası diplomatik kanallardan Lahey Uluslararası Özel Hukuk Konferansı'nın Üyelerinin her birine konferansın Yirmi Birinci Oturumunun tarihinde ve bu Oturuma katılmış olan diğer Devletlerin her birine gönderilir.

TÜRKİYE'NİN ÇEKİNCELERİ

Türkiye Cumhuriyeti, Sözleşme'nin 30. maddesine ilişkin olarak nafaka düzenlemelerini tanınamama ve tenfiz etmeme hakkını saklı tutar.

TÜRKİYE'NİN BEYANLARI

1) Türkiye, "Çocuk Nafakası ve Diğer Aile Nafaka Türlerinin Uluslararası Tahsiline İlişkin Sözleşme"nin onaylamasının, hukuken geçerliliği bulunmayan "Kıbrıs Cumhuriyeti"nin anılan Sözleşmeye taraf olan Güney Kıbrıs Rum Yönetimi tarafından temsil edildiği iddiasının herhangi bir biçimde kabulü anlamına gelmeyeceğini ve Türkiye'ye sözde Kıbrıs Cumhuriyeti ile işbu Sözleşme kapsamında herhangi bir temasta bulunma yükümlülüğü getirmeyeceğini beyan eder.

Kıbrıs Cumhuriyeti, Ada'daki Kıbrıs Rum ve Türk halkları arasında ortaklık temeline dayandırılan uluslararası antlaşmalar uyarınca 1960 yılında kurulmuştur. Söz konusu ortaklık Kıbrıs Rum tarafının 1963 yılında Kıbrıs Türk tarafını tüm devlet organlarından zorla uzaklaştırarak devleti hukuka aykırı bir şekilde ele geçirmesiyle ortadan kalkmıştır. Böylelikle 1963 yılından itibaren Ortaklık Devleti'nden dışlanan Kıbrıslı Türkler, kendi hudutları içerisinde örgütlenerek, devlet otoritesini, salahiyetini ve egemenliğini icra etmektedir. Kıbrıslı Türkleri ve Kıbrıslı Rumları ortaklaşa ve dolayısıyla Kıbrıs'ı bir bütün olarak hukuken veya fiilen temsil etmeye yetkili tek bir makam mevcut değildir. Bu itibarla, Kıbrıslı Rumlar, kendileriyle eşit haklara sahip Kıbrıslı Türkler ya da bir bütün olarak Kıbrıs üzerinde yetki, salahiyet veya egemenlik iddiasında bulunamazlar.

2) Türkiye Cumhuriyeti, Sözleşme'nin 2. Maddesinin, birinci fıkranın "a" bendi kapsamındaki nafaka yükümlülüğünü eğitimi devam etmesi şartıyla 25 yaşını doldurmamış çocuklara yönelik nafakalara teşmil ettiğini, Sözleşme'nin 2. Maddesinin, üçüncü fıkrası uyarınca Sözleşmenin tamamını, eşe yönelik nafakalar ile herhangi bir yaş sınırı gözetmeksizin hayatını idame ettiremeyecek derecede fiziksel veya zihinsel engelli çocuklar ve bakıma muhtaç ana babaya yönelik nafakalara teşmil ettiğini, beyan eder.

3) Türkiye Cumhuriyeti, Sözleşme kapsamındaki başvurularda aşağıdaki belgelerin de yer almasını talep edebilir:

- Nafaka kararı ve varsa bu kararda değişiklik yapan kararın tam metninin onaylı sureti,
- Gerekli olduğu ölçüde davanın ve mahkeme kararının borçluya tebliğ edildiğini gösteren belgeler,
- Borçlunun kimliğine ilişkin bilgi ve belgeler ile varsa fotoğrafı,
- Alacaklı ve borçlunun yasal temsilcisine ilişkin bilgi ve belgeler,
- Çocuğun doğum sertifikası ya da aile nüfus kaydı, bunlar yoksa soy bağıını ispata yarar diğer belgeler,
- Yoksulluk nafakasına yönelik taleplerde alacaklının medeni hâline ilişkin belge,

-18 yaşını doldurmuş çocukların işleyen nafaka alacaklarına yönelik taleplerde eğitimin devam ettiğini gösteren belge,

- Nafaka borcunun bir endekse bağlanması durumunda endeksleme yöntemi, faiz ödeme yükümlülüğü bulunması hâlinde ödenecek faiz oranı ve faizin başladığı tarih,

- Başvuranın Türkiye Cumhuriyeti Merkezi Makamını yetkilendirdiğini gösteren yetki belgesi,

- Birikmiş nafaka borcu ve varsa ödemeleri gösteren liste.

4) Türkiye Cumhuriyeti, tanıma ve tenfiz uygulamasında 24 üncü maddeyi tercih ettiğini beyan eder.

5) Türkiye Cumhuriyeti, 25 inci maddenin 3 üncü fıkrasının "a" bendi uyarınca, menşei devlet yetkili makamınca verilen nafaka kararının onaylı bir suretinin başvuruya eklenmesi gerektiğini beyan eder.

**III.HUKUKÎ VE TİCARÎ
KONULARDA ADLÎ
YARDIMLAŞMAYA İLİŞKİN
İKİ TARAFLI ULUSLARARASI
SÖZLEŞMELER**

III.HUKUKÎ VE TİCARÎ KONULARDA ADLÎ YARDIMLAŞMAYA İLİŞKİN İKİ TARAFLI ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER

1) ALMANYA

1929 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Almanya Devleti Arasında Hukukî ve Ticarî Mevaddı Adliyeye Müteallik Münesabatı Mütakabiliyeye Dair Mukavelename" 15/05/1930 tarih ve 1622 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 04/06/1930 tarih ve 1511 (III.Tertip II.Cilt, 470 s) Yürürlük Tarihi: 18/11/1931

2) AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ

1931 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Amerika Müttehit Devletleri Arasında Mün'akit İkamet Mukavelenamesi" 04/06/1932 tarihli ve 2002 sayılı Kanun ile onaylanması uygun bulunmuştur. Resmî Gazete: 09/06/1932 tarihli ve 2120 sayılı.

3) ARNAVUTLUK

1995 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Arnavutluk Cumhuriyeti Arasında Hukukî, Ticarî ve Cezaî Konularda Adlî Yardımlaşma Sözleşmesi" 17/07/1997 tarih ve 4288 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 09/11/1997 tarih ve 23165, Yürürlük Tarihi: 22/03/1998.

4) AVUSTRALYA

1931 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile İngiltere Hükümeti Arasında Mün'akit Müzaheretı Adliye Mukavelenamesi" Mukavelename Türkiye ile İngiltere arasında imzalanmış olup 28/06/1932 tarih ve 2045 sayılı Kanunla onaylanarak 05/07/1932 tarih ve 2142 (Düstur no. III. Tertip, 13. Cilt (1089) 856,S.) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış, Avustralya da bu mukavelenameye katılmıştır.

5) AVUSTURYA

1) 1930 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Avusturya Hükümeti Arasında Mün'akit Hukuki ve Ticari Mevaddı Adliyeye Müteallik Mütakabil Münasebetlere ve Adli Kararların Tenfizine Dair Mukavelename"

21/07/1931 tarih ve 1865 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 04/08/1931 tarih ve 1864 sayılı Yürürlük Tarihi: 15/05/1932.

2) 1989 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ve Avusturya Cumhuriyeti Arasında Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi Hakkında Sözleşme"

08/05/1991 tarih ve 3727 sayılı Kanun ile onaylanmıştır. Resmî Gazete: 23/09/1991 tarih ve 21000 sayılı, Yürürlük Tarihi: 01/11/1992.

3) "Türkiye Cumhuriyeti ve Avusturya Cumhuriyeti'nin Taraf Buldukları 01/03/1954 tarihli Lahey Hukuk Usulü Sözleşmesine İlişkin Olarak Yaptıkları 16/09/1988 Tarihli Ek Anlaşma"

08/05/1991 tarih ve 3726 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 23/09/1991 tarih ve 21000 sayılı, Yürürlük Tarihi: 18/10/1992.

6) AZERBAJCAN

2002 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Arasında Hukuki ve Ticari Konularda Adli İşbirliği Anlaşması"

09/03/2004 tarihli ve 2004/6988 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 23/03/2004 tarihli ve 25411 sayılı.

7) BELARUS

2012 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Belarus Cumhuriyeti Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması"

09/03/2017 tarihli ve 6985 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 31/07/2017 tarihli ve Mükerrer 30140 sayılı - 23/11/2018 tarihli ve 30604 sayılı Yürürlük Tarihi : 19/04/2018.

8) BOSNA - HERSEK

2005 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Bosna-Hersek Arasında Hukuki ve Ticari Konularda Adli İşbirliği Anlaşması"

25/10/2004 tarih ve 5702 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 04/11/2007 tarih ve 26690 sayılı, Yürürlük Tarihi: 17/12/2007.

9) BULGARİSTAN

1975 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Bulgaristan Halk Cumhuriyeti Arasında Hukukî ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Sözleşmesi"

31/03/1978 tarih ve 7/15320 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 24/05/1978 tarih ve 16296 sayılı, Yürürlük Tarihi: 28/10/1978.

10) CEZAYİR

1989 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Cezayir Demokratik Halk Cumhuriyeti Arasında Hukuki İşbirliğine İlişkin Sözleşme"

08/05/1991 tarih ve 3724 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 21/05/1991 tarih ve 20877 sayılı, Yürürlük Tarihi: 01/08/2001.

11) ÇEK CUMHURİYETİ

1930 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Çekoslovakya Cumhuriyeti Arasında Medeni ve Ticari Hususatı Kazaiyeye Mütedair Karşılıklı Münesabat Hakkında Mukavelename"

30/06/1932 tarih ve 2051 sayılı Kanunla onaylanan 09/07/1932 tarih ve 2145 (II.Tertip, 13.c. 1134 (887)s) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan, 1930 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Çekoslovakya Cumhuriyeti Arasında Medeni ve Ticari Hususatı Kazaiyeye Mütedair Karşılıklı Münesabat Hakkında Mukavelename"ye Halefiyet yolu ile katılmış olup, bu anlaşma 06/06/1933 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

12) ÇİN HALK CUMHURİYETİ

1992 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Çin Halk Cumhuriyeti Arasında Hukuki,

Ticari ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması".

27/09/1994 tarih ve 4034 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 12/11/1994 tarih ve 22109 sayılı.

13) FAS KRALLIĞI

1989 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Fas Krallığı Arasında Hukukî ve Ticarî Konularda Adlî Yardımlaşmaya Dair Sözleşme"

08/05/1991 tarih ve 3725 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 08/09/1991 tarih ve 20985 sayılı , Yürürlük Tarihi: 13/05/2002.

14) GÜRCİSTAN

1996 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Gürcistan Cumhuriyeti Arasında Hukukî, Ticarî ve Cezaî Konularda Adlî Yardımlaşma Anlaşması"

04/04/1997 tarih ve 4244 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 24/09/1997 tarih ve 23090 sayılı, Yürürlük Tarihi: 15/01/1998.

15) HIRVATİSTAN

1999 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Hırvatistan Cumhuriyeti Arasında Hukukî ve Ticarî Konularda Adlî İşbirliği Anlaşması"

04/04/2000 tarih ve 4559 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 24/05/2000 tarih ve 24058 sayılı, Yürürlük Tarihi: 19/01/2003.

16) HİNDİSTAN

1988 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Hindistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hukukî ve Ticarî Konularda Karşılıklı Adlî Yardımlaşma Anlaşması"

18/01/1990 tarih ve 3605 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 23/07/1990 tarih ve 20583 sayılı, Yürürlük Tarihi: 16/08/1993.

17) IRAK

1989 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Irak Cumhuriyeti Arasında Hukukî ve Adli İşbirliği Sözleşmesi"

19/04/1990 tarih ve 3638 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 02/08/1992 tarih ve 21303 sayılı.

18) İNGİLTERE

1931 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile İngiltere Hükümeti Arasında Mün'akit Mühazeretî Adliye Mukavelenamesi"

28/06/1932 tarih ve 2045 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 05/07/1932 tarih ve 2142 (Düstur no. III. Tertip, 13. Cilt (1089) 856,S.) sayılı, Yürürlük Tarihi: 13/07/1933.

19) İRAN

2010 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile İran İslam Cumhuriyeti Arasında Hukukî ve Cezai Konularda Adlî İşbirliği Anlaşması"

22/02/2011 tarih ve 6121 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 10/03/2011 tarih ve 27870 sayılı.

20) İSVİÇRE

1933 tarihli “Türkiye ile İsviçre Arasında Medenî ve Ticarî Mevatta Adlî Münasebetleri Tanzim Eden Mukavelename”

23/06/1934 tarih ve 2534 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 04/07/1934 tarih ve 2743 (Düstur No. III. Tertip. 15.c.1304 (521)s.) sayılı, Yürürlük Tarihi: 08/06/1935.

21) İTALYA

1926 tarihli “Türkiye ile İtalya Arasında Adlî Himaye Adlî Makamların Hukuk ve Ceza İşlerinde Karşılıklı Müzaheret ve Adlî Kararların Tenfizi Mukavelenamesi”

16/02/1929 tarih ve 1394 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 03/03/1929 tarih ve 1133 (III.Tertip. 10.c.362 (222)s) sayılı, Yürürlük Tarihi: 15/05/1931.

22) KANADA

1931 tarihli “Türkiye Cumhuriyeti ile İngiltere Hükümeti Arasında Mün’akit Müzaheret Adliye Mukavelenamesi”

Mukavelename Türkiye ile İngiltere arasında imzalanmış olup 28/06/1932 tarih ve 2045 sayılı Kanunla onaylanarak 05/07/1932 tarih ve 2142 (Düstur no. III. Tertip, 13. Cilt (1089) 856,S.) sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmış, Kanada da bu mukavelenameye katılmıştır.

23) KARADAĞ

1934 tarihli “Türkiye Cumhuriyeti ile Yugoslavya Krallığı Arasında Adli, Medeni, Ticari Hususlarda Karşılıklı Münasebata Dair Mukavelename”

Mukavelenameye halefiyet yolu ile katılmıştır. Mukavelename 25/12/1935 tarih ve 2874 sayılı Kanunla onaylanmış ve 04/01/1936 tarih ve 3197 (Düstur No: III. Tertip, 17.C.129(89)s.) sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak 27/07/1937 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

24) KAZAKİSTAN

1995 tarihli “Türkiye Cumhuriyeti ile Kazakistan Cumhuriyeti Arasında Hukuki Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması”

17/07/1997 tarih ve 4287 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 12/11/1997 tarih ve 23168 sayılı.

25) KIRGIZ CUMHURİYETİ

2006 tarihli “Türkiye Cumhuriyeti ile Kırgız Cumhuriyeti Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli İşbirliği Anlaşması”

30/11/2010 tarih ve 6073 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 24/03/2012 tarih ve 28243 sayılı, Yürürlük Tarihi: 11/02/2012

26) KUVEYT

1997 tarihli “Türkiye Cumhuriyeti ile Kuveyt Devleti Arasında Hususî Hukuk, Ticaret ve Ceza Hukuku Konularında Hukuki ve Adli İşbirliği Anlaşması”

09.04.2000 tarih ve 4557 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 30/05/2000 tarih ve 24064 sayılı.

27) KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ

1987 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma, Tanıma ve Tenfiz, Suçluların Geri Verilmesi ve Hükümlülerin Nakli Sözleşmesi"

27/10/1988 tarih ve 3490 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 13/02/1989 tarih ve 20079 sayılı.

28) LİTVANYA

1995 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Litvanya Cumhuriyeti Arasında Hukukî ve Ticarî Konularda Hukukî ve Adlî İşbirliği Anlaşması"

10/02/2004 tarih ve 5087 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 20/04/2004 tarih ve 25439 sayılı, Yürürlük Tarihi:15/08/2004.

29) MACARİSTAN

1988 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Macaristan Halk Cumhuriyeti Arasında Hukukî ve Ticarî Konularda Adlî Yardımlaşma Sözleşmesi"

18/01/1990 tarih ve 3607 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 23/07/1990 tarih ve 20583 sayılı, Yürürlük Tarihi: 09/05/1991.

30) MAKEDONYA

1997 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Makedonya Cumhuriyeti Arasında Hukukî ve Cezai Konularda Adlî Yardımlaşma Anlaşması"

07/03/2000 tarih ve 4547 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 14/05/2000 tarih ve 24049 sayılı, Yürürlük Tarihi: 28/07/2000.

31) MISIR

1990 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ve Mısır Arap Cumhuriyeti Arasında Hukukî ve Ticarî Konularda Adlî Yardımlaşma Sözleşmesi"

26/01/1990 tarih ve 3604 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 23/07/1990 tarih ve 20583 sayılı, Yürürlük Tarihi: 01/02/1992.

32) MOĞOLİSTAN

2000 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Moğolistan Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması"

10/02/2004 tarih ve 5088 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 04/05/2004 tarih ve 25452 sayılı.

33) MOLDOVA

1996 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ve Moldova Cumhuriyeti Arasında Hukukî, Ticarî ve Cezai Konularda Adlî Yardımlaşma Anlaşması"

04/04/2000 tarih ve 4556 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 28/05/2000 tarih ve 24062 sayılı, Yürürlük Tarihi: 23/02/2001.

34) ÖZBEKİSTAN

1994 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Özbekistan Cumhuriyeti Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Sözleşmesi"

17/07/1997 tarih ve 4286 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 07/11/1997 tarih ve 23163 sayılı.

35) PAKİSTAN

1981 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Pakistan İslam Cumhuriyeti Arasında Hukukî ve Ticarî Konularda Adli Yardımlaşma Sözleşmesi"

26/03/1982 tarih ve 2684 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 31/07/1982 tarih ve 17768 sayılı, Yürürlük Tarihi: 05/06/1983.

36) POLONYA

1988 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Polonya Halk Cumhuriyeti Arasında Hukukî ve Ticarî Konularda Adli Yardımlaşma Sözleşmesi"

18/01/1990 tarih ve 3606 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 23/07/1990 tarih ve 20583 sayılı Yürürlük Tarihi: 12/04/1991.

37) ROMANYA

2005 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Romanya Arasında Hukukî Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması"

25/10/2007 tarihli ve 5704 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 04/11/2007 tarihli ve 26690 sayılı Yürürlük Tarihi: 20/06/2008.

38) SİRBİSTAN

1) 1934 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Yugoslavya Krallığı Arasında Adli, Medeni ve Ticari Hususlarda Karşılıklı Münasebata Dair Mukavelename"

Mukavelenameye halefiyet yolu ile katılmıştır. Mukavelename 25/12/1935 tarih ve 2874 sayılı Kanunla onaylanmış ve 04/01/1936 tarih ve 3197 (Düstur No: III. Tertip, 17.C.129(89)s.) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak 27/07/1937 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

2) "Türkiye Cumhuriyeti ve Sırbistan Cumhuriyeti Arasında Hukuki ve Ticari Konularda Karşılıklı Adli Yardımlaşma Anlaşması"

02/03/2017 tarih ve 6909 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 28/10/2017 tarih ve 30224 sayılı. Yürürlük Tarihi: 21/12/2017.

39) SLOVAKYA

2004 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Slovakya Cumhuriyeti Arasında Hukuki ve Ticari Konularda Adli İşbirliği Anlaşması"

4/10/2007 tarihli ve 5693 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 7/12/2007 tarihli ve 26723 sayılı

40) SLOVENYA

1934 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Yugoslavya Krallığı Arasında Adli, Medeni ve Ticari Hususlarda Karşılıklı Münasebata Dair Mukavelename"

Mukavelenameye halefiyet yolu ile katılmıştır. Mukavelename 25/12/1935 tarih ve 2874 sayılı Kanunla onaylanmış ve 04/01/1936 tarih ve 3197 (Düstur No: III. Tertip, 17.C.129(89)s.) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak 27/07/1937 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

41) SUUDİ ARABİSTAN

1929 tarihli "Muhadenet Muahedenamesi"

15/05/1930 tarih ve 1621 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 31/05/1930 tarih ve 1507 sayılı, Yürürlük Tarihi: 10/12/1933.

42) TACİKİSTAN

1996 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Tacikistan Cumhuriyeti Arasında Hukukî, Ticarî ve Cezaî Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması"

04/04/2000 tarih ve 4558 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 30/05/2000 tarih ve 24064 sayılı, Yürürlük Tarihi: 22/06/2001.

43) TUNUS

1) 1982 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Tunus Cumhuriyeti Arasında Hukuki ve Ticari Konularda Adli Yardımlaşmaya Dair Sözleşme"

19/11/1982 tarih ve 2711 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 24/11/1982 tarih ve 17878 sayılı.

2) 1982 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Tunus Cumhuriyeti Arasında Hukuki ve Ticari Konularda Adli Kararların Tanınması ve Yerine Getirilmesi Hakkındaki Sözleşme"

20/6/1984 tarih ve 3026 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 11/09/1984 tarih ve 18512 sayılı.

44) TÜRKMENİSTAN

2012 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Türkmenistan Arasında Hukuki ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması"

26/02/2013 tarihli ve 6442 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 22/05/2013 tarih ve 28654 sayılı, Yürürlük Tarihi: 29/06/2013.

45) UKRAYNA

2000 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Ukrayna Arasında Hukukî Konularda Adli Yardımlaşma ve İşbirliği Anlaşması"

09/07/2003 tarih ve 4920 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 22/12/2003 tarih ve 25324 sayılı, Yürürlük Tarihi: 02/05/2004

46) UMMAN

2008 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Umman Sultanlığı Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli Yardım Anlaşması"

16/03/2010 tarih ve 5960 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 22/05/2010 tarih ve 27588 sayılı.

47) ÜRDÜN

1971 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Haşimî Ürdün Krallığı Arasında Hukukî ve Ticarî Konularda Adli İlişkileri Düzenleyen Sözleşme"

17/04/1975 tarih ve 1878 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Resmî Gazete: 05/09/1975 tarihli ve 15347 sayılı Yürürlük Tarihi: 14/05/1976.

* İşbu çalışmada yer alan açıklayıcı dipnotlar resmî veya bağlayıcı nitelik taşımayıp okuyucunun yararlanması amacıyla yapılmış açıklamalardır.

